

J. Verdurmen, K. Monshouwer, S. van Dorsselaer,
S. Lokman, E. Vermeulen-Smit en W. Vollebergh

Jeugd en riskant gedrag 2011

Kerngegevens uit het
peilstationsonderzoek
scholieren

J. Verdurmen, K. Monshouwer, S. van Dorsselaer,
S. Lokman, E. Vermeulen-Smit en W. Vollebergh

Jeugd en riskant gedrag 2011

Kerngegevens uit het
peilstationsonderzoek scholieren

Trimbos-instituut,
Utrecht, 2012

 **Trimbos
instituut**
Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Colofon

Samenstelling

Dr. J.E.E. Verdurmen (Trimbos-instituut)
Dr. K. Monshouwer (Trimbos-instituut)
Drs. S.A.F.M. van Dorselaer (Trimbos-instituut)
Drs. S. Lokman (Trimbos-instituut)
Drs. E. Vermeulen-Smit (Trimbos-instituut)
Prof. Dr. W.A.M. Vollebergh (Universiteit Utrecht)

Begeleidingscommissie

Prof. Dr. R.A. Knibbe, Universiteit Maastricht
Drs. M.P.H. Berns, GGD Den-Haag
Dr. W.J. Benschop, Universiteit Amsterdam
Drs. W.M. de Zwart, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Productiebegeleiding

Kathy Oskam

Productie en ontwerp

Ladenius Communicatie BV, Houten

Beeld

www.istockphoto.com

Personen afgebeeld op de omslag van deze uitgave zijn modellen en hebben geen relatie tot het onderwerp van deze uitgave of ieder onderwerp binnen het onderzoeksdomein van Trimbos-instituut.

ISBN: 978-90-5253-729-0

Deze uitgave is als download beschikbaar of te bestellen via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer AF1150

Trimbos-instituut
Da Costakade 45
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030-297 11 00
F: 030-297 11 11

© 2012, Trimbos-instituut, Utrecht. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Methode van onderzoek	15
	Populatie en steekproef	15
	Dataverzameling	18
	Beschrijving van de gewogen steekproef	19
	Analyses en leeswijzer	22
3	Roken	25
3.1	<i>Roken onder scholieren</i>	25
	Hoeveel scholieren hebben ooit gerookt?	25
	Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand gerookt?	25
	Hoeveel scholieren roken dagelijks?	26
	Hoeveel sigaretten roken scholieren gemiddeld per dag?	27
	Op welke leeftijd beginnen scholieren met roken?	27
	Op welke leeftijd beginnen scholieren met dagelijks roken?	28
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het roken?	28
	Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het roken?	30
	Hoeveel scholieren denken in de toekomst te gaan roken?	31
3.2	<i>De rokers nader bekeken</i>	31
	Hoeveel sigaretten worden gemiddeld gerookt?	32
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het aantal sigaretten dat wordt gerookt?	33
	Hoe komen scholieren aan sigaretten?	33
3.3	<i>Is het roken in de periode 1992-2011 veranderd?</i>	34
3.4	<i>De belangrijkste feiten en trends</i>	37
4	Alcohol	39
4.1	<i>Alcoholgebruik onder scholieren</i>	39
	Hoeveel scholieren hebben ooit alcohol gedronken?	39
	Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand alcohol gedronken?	39
	Hoeveel scholieren zijn wel eens dronken?	40
	Hoeveel scholieren drinken wel eens 5 glazen of meer bij één gelegenheid ('binge drinken')?	41
	Hoeveel drinken scholieren?	42
	Op welke leeftijd beginnen scholieren met het drinken van alcohol?	42
	Op welke leeftijd beginnen scholieren met het wekelijks drinken van alcohol?	43

	Op welke leeftijd zijn scholieren voor het eerst dronken?	44
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het aantal scholieren dat alcohol gebruikt?	44
	Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het aantal scholieren dat alcohol gebruikt?	45
4.2	<i>De alcoholgebruikers nader bekeken</i>	46
	Hoe vaak drinken alcoholgebruikers alcohol?	46
	Hoeveel drinken scholieren die alcohol gebruiken?	47
	Hoe vaak zijn de alcoholgebruikers dronken of aangeschoten?	48
	Hoeveel van de alcoholgebruikers drinken wel eens 5 glazen of meer bij één gelegenheid ('binge drinken')?	49
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in hoe vaak en hoeveel er door de alcoholgebruikers gedronken wordt?	49
	Hoe vaak komt indrinken voor onder alcoholgebruikers?	51
	Wat drinken de alcoholgebruikers?	51
	Waar drinken de alcoholgebruikers alcohol?	52
	Hoe komen de alcoholgebruikers aan alcohol?	53
	Waar kopen alcoholgebruikers alcohol?	54
4.3	<i>Is het alcoholgebruik in de periode 1992-2011 veranderd?</i>	55
4.4	<i>De belangrijkste feiten en trends</i>	61
5	Cannabis	63
5.1	<i>Cannabisgebruik onder scholieren</i>	63
	Hoeveel scholieren gebruiken cannabis?	63
	Hoe vaak blowen scholieren?	64
	Op welke leeftijd beginnen scholieren met blowen?	64
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het aantal scholieren dat cannabis gebruikt?	65
	Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het aantal scholieren dat cannabis gebruikt?	66
5.2	<i>De cannabisgebruikers nader bekeken</i>	67
	Hoe vaak gebruiken scholieren cannabis en hoeveel gebruiken ze?	67
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in hoe vaak en hoeveel cannabis gebruikt wordt?	69
	Hoe komen scholieren aan cannabis?	70
	Gebruiken scholieren cannabis onder schooltijd?	72
5.3	<i>Is het cannabisgebruik in de periode 1992-2011 veranderd?</i>	72
5.4	<i>De belangrijkste feiten en trends</i>	74
6	Harddrugs en hallucinogene paddestoeltjes	75
6.1	<i>Gebruik van harddrugs en hallucinogene paddestoeltjes onder scholieren</i>	75

	Hoeveel scholieren gebruiken harddrugs en paddo's?	75
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het gebruik van harddrugs en paddo's?	76
	Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het gebruik van harddrugs en paddo's?	77
6.2	<i>Is het gebruik van harddrugs en paddo's in de periode 1992-2011 veranderd?</i>	78
6.3	<i>De belangrijkste feiten en trends</i>	79
7	Gokken	81
7.1	<i>Spelen op een gokkast onder scholieren</i>	81
	Hoeveel scholieren spelen er op een gokkast ?	81
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het spelen op een gokkast?	81
	Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het spelen op een gokkast?	82
7.2	<i>Is het spelen op een gokkast in de periode 1992-2011 veranderd?</i>	82
7.3	<i>Belangrijkste feiten en trends</i>	83
8	Energiedrankjes	85
8.1	<i>Gebruik van energiedrankjes onder scholieren</i>	85
	Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand energiedrankjes gedronken?	85
	Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand energiedrankjes gedronken in combinatie met alcohol?	86
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het gebruik van energiedrankjes?	86
	Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het gebruik van energiedrankjes?	87
8.2	<i>Gebruikers van energiedrankjes nader bekeken</i>	88
8.3	<i>De belangrijkste feiten</i>	89
9	Internet	91
9.1	<i>Internetgebruik onder scholieren</i>	91
	Hoeveel scholieren gebruiken wel eens verschillende vormen van internet?	91
	Hoeveel scholieren gebruiken dagelijks verschillende vormen van internet?	92
	Bij hoeveel scholieren is er sprake van compulsief internetgebruik?	93
	Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in internetgebruik?	94
	Zijn er verschillen tussen etnische groepen in internetgebruik?	96
9.2	<i>De internetgebruikers nader bekeken</i>	98
	Hoeveel uur besteden scholieren aan verschillende vormen van internet?	98
9.3	<i>Belangrijkste feiten</i>	99
10	Conclusies	101

Bijlage Roken	111
Bijlage Alcohol	125
Bijlage Cannabis	151
Bijlage XTC	163
Bijlage Cocaïne	169
Bijlage Amfetamine	175
Bijlage Heroïne	181
Bijlage Gebruik van één of meerdere harddrugs	187
Bijlage Paddo's	193
Bijlage Gokken	199
Bijlage Energiedrankjes	205
Bijlage Internet	211
Bijlage Publicatielijst	217

1 Inleiding

Landelijke scholierensurveys van het Trimbos-instituut

Sinds 1984 is door het Trimbos-instituut elke vier jaar onderzoek gedaan naar middelengebruik van scholieren in Nederland in het zogeheten Peilstationsonderzoek. Vanaf 1988, de tweede afname, zijn daarbij de vragenlijsten zo goed op elkaar afgestemd dat vergelijking over de tijd mogelijk is (zie Kuipers et al., 1993, 1997; Plomp et al., 1991; Zwart et al., 2000; Monshouwer et al., 2004; Monshouwer et al., 2007). Daarmee beschikken we over een voor Nederland, maar ook internationaal, vrij unieke dataset die kan laten zien hoe het middelengebruik bij scholieren zich in de loop van de afgelopen twintig jaar heeft ontwikkeld. In 2001 werd aan deze reeks van scholierensurveys een tweede studie toegevoegd, de Health Behaviour in School-aged Children studie (HBSC) (Currie et al., 2004, 2008, 2012), waarin naast middelengebruik (tabak, alcohol en cannabis) ook gezondheid meer in het algemeen en geestelijke gezondheid in het bijzonder centraal staat (Bogt, Dorselaer & Vollebergh, 2003). De studie wordt uitgevoerd door de Universiteit Utrecht, het Sociaal en Cultureel Planbureau en het Trimbos-instituut en heeft inmiddels voor de derde keer plaatsgevonden (Dorselaer et al., 2007, 2010). Omdat er tussen het Peilstationsonderzoek/ESPAD en de HBSC-studie een periode van 2 jaar zit, betekent dit dat elke 2 jaar landelijke kerngegevens beschikbaar zijn over middelengebruik onder jongeren in de leeftijd van 11-16 jaar en om de vier jaar uitgebreide informatie over middelengebruik (Peilstationsonderzoek), dan wel over het brede leefstijlgedrag van jongeren en de relatie met geestelijke gezondheid (HBSC).

Internationale inbedding

In 2003 maakte het Peilstationsonderzoek naar middelengebruik van scholieren voor de eerste keer volledig deel uit van de Europese internationaal vergelijkende ESPAD-studie, the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (Hibell et al., 2004). Inmiddels heeft deze studie plaatsgevonden in 2007 (Hibell et al., 2009) en 2011 (Hibell et al. 2012). ESPAD wordt uitgevoerd in ongeveer 35 landen en maakt zo vergelijking van de Nederlandse situatie met de situatie in het buitenland mogelijk. Over deze internationale vergelijking wordt afzonderlijk gerapporteerd (Monshouwer et al., 2012). Ook de HBSC-studie is een internationaal vergelijkend onderzoek dat onder auspiciën van de World Health Organization (WHO) wordt uitgevoerd in een vergelijkbaar aantal landen (Currie et al., 2012). Deze combinatie van studies maakt het mogelijk om de landelijke cijfers over middelengebruik en (geestelijke) gezondheid van scholieren ook internationaal in perspectief te plaatsen en verklaringen te zoeken voor de relatief grote verschillen in prevalentie tussen de verschillende landen. Het belang van beide studies is internationaal ook erkend door het European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), dat inmiddels van beide studies gegevens gebruikt voor haar Europese monitoring-systeem naar druggebruik in de bevolking in het algemeen en onder scholieren in het bijzonder.

Middelengebruik onder scholieren vanaf 10 jaar: de trend in 1988 - 2009

Vooraleer in de verschillende hoofdstukken de kernresultaten te presenteren voor de verschillende middelen, die in dit onderzoek aan de orde komen (roken, alcohol, cannabis, en overige illegale drugs), zullen wij u in deze inleiding kort kennis laten maken met de resultaten van het voorafgaande Peilstationsonderzoek (Kuipers et al., 1993, 1997; Plomp et al., 1991; Zwart et al., 2000; Monshouwer et al., 2004, 2008) en HBSC onderzoek (Bogt et al., 2003; Dorsselaer et al., 2007, 2010). Dat maakt het mogelijk om de resultaten van het Peilstationsonderzoek 2011 wat beter te plaatsen.

Roken onder scholieren

In de jaren negentig stak nog ruim de helft van scholieren ooit een sigaret op. In 2003 kwam daar voor het eerst verandering in. Het percentage leerlingen dat ooit heeft gerookt daalde van 55 procent in 1999 naar 45 procent in 2003. Voor het eerst stak in 2003 minder dan de helft van de scholieren dus nog een eerste sigaret op. In 2007 zette deze dalende trend door en had nog 39 procent van de scholieren weleens gerookt. De HBSC studie liet in 2009 vervolgens een stabilisatie zien. Ook het actuele roken (in de afgelopen maand), en vooral het dagelijks roken nam tussen 1996 en 2003 sterk af. In 2007 leken deze percentages zich te stabiliseren: 19 procent had de afgelopen maand gerookt en nog maar zeven procent rookte dagelijks.

In de afgelopen jaren blijven we een verscherping waarnemen van het antirook-beleid, bijvoorbeeld in de vorm van het rookverbod in de horeca. Ook lijkt de publieke opinie jegens rokers systematisch negatiever geworden. De belangrijkste vraag, die wij met de gegevens van 2011 hopen te beantwoorden is dan ook, of in de afgelopen jaren het roken onder scholieren ook navenant is afgenomen.

Alcoholgebruik onder scholieren

Van alle middelen mag alcohol zich verreweg in de hoogste populariteit verheugen. Bijna alle scholieren proberen in de loop van hun middelbare schooltijd wel een keer alcohol uit. Het percentage scholieren dat aan het eind van de middelbare school nog nooit alcohol heeft geprobeerd ligt al jaren zo rond de tien procent.

De belangrijkste veranderingen zagen we in 2003 vooral in de leeftijd, waarop scholieren met alcohol kennis maken, en in de frequentie van de dronkenschap, die met veel alcoholgebruik gepaard kan gaan. Bij scholieren van vijftien jaar en ouder is de trend in de tijd relatief stabiel, maar bij de jongere scholieren (12-14 jaar) zagen we een duidelijke stijging van zowel het gebruik ooit in het leven als van het gebruik in de laatste maand, vooral bij de meisjes. De HBSC studie uit 2005 leek er op te wijzen dat de stijging van het gebruik onder de jongste groepen tot een halt was geroepen, er werd onder de 12-13 jarigen zelfs een daling van het gebruik ooit in het leven vastgesteld. Deze trend werd bevestigd in het Peilstationsonderzoek 2007 waarin een duidelijke daling onder de 12-14 jarigen zichtbaar was in de lifetime- en maandprevalentie van alcoholgebruik, alsook in de lifetime-prevalentie van dronkenschap en de maandprevalentie van binge drinken. De daling bij de jongste leeftijdsgroepen zette nog verder door in de HBSC studie uit 2009. De gegevens van het huidige Peilstationsonderzoek zullen moeten uitwijzen of deze gunstige trend zich heeft voortgezet.

In 2007 zagen we bij de scholieren die in de afgelopen maand alcohol hadden gedronken grote sekseverschillen in de hoeveelheid alcohol die gedronken werd: de oudere jongens (15-16 jaar) dronken b.v. in het weekend aanzienlijk meer glazen alcohol dan meisjes. Ook zagen we dat bij jongens het alcoholgebruik na het vijftiende jaar nog steeds blijft toenemen, terwijl dat bij meisjes vanaf hun vijftiende stabiliseert. Het is de vraag of alle inspanningen van de afgelopen jaren ook invloed hebben gehad op deze verschillen in de mate van alcoholgebruik tussen jongens en meisjes.

De afgelopen jaren bleef het alcoholgebruik onder jongeren een belangrijk onderwerp, zowel in de media als op het gebied van (voorstellen voor) beleidsmaatregelen (b.v. legitimatieplicht voor jongeren bij het kopen van alcohol in de supermarkt) en campagnes. In deze nieuwe meting kunnen we vaststellen of dit ertoe heeft geleid dat het alcoholgebruik bij jongeren onder de 16 jaar in 2011 nog verder is afgenomen.

Cannabisgebruik onder scholieren

Sinds 1996 is het gebruik van cannabis systematisch afgenomen. In 2003 was het percentage jongeren dat cannabis uitprobeert voor het eerst significant lager dan in 1996. Het gebruik van cannabis in de afgelopen maand daalde eveneens en was zowel in 2003 als 2007 significant lager dan in 1996. De HBSC studies uit 2001, 2005 en 2009 bevestigden deze dalende trend. Er zijn duidelijke verschillen tussen jongens en meisjes, meer jongens dan meisjes experimenteren met cannabis en ook het gebruik in de afgelopen maand ligt hoger onder de jongens.

Net als in voorgaande metingen werden in 2007 en 2009 ook duidelijke sekseverschillen gevonden in de zwaarte van het gebruik: jongens, die cannabis gebruikten rookten vaker cannabis, en rookten per keer (veel) meer joints dan de meisjes. Jongens zijn – traditiegetrouw – ook actiever in het zelf aanschaffen van cannabis. Waar meisjes zich de joints doorgaans nog laten schenken, koopt de meerderheid van de jongens de cannabis zelf, meestal in een coffeeshop. Ondanks de wettelijk vastgestelde leeftijdsgrens van 18 jaar, geven minderjarige jongeren aan ook zelf cannabis in een coffeeshop te kopen. In 2007 werd dit gerapporteerd door 25% van de 16-17-jarige jongens en 15% van de 16-17-jarige meisjes. Sinds begin jaren '90 is het coffeeshop beleid steeds verder aangescherpt. Dit lijkt zich onder andere te manifesteren in het dalend aantal coffeeshops in Nederland (van 1179 in 1997 tot 702 in 2007, Bieleman et al., 2008). De laatste jaren lijkt de druk op de coffeeshops verder te zijn toegenomen: gemeenten zoals Roosendaal en Bergen op Zoom hebben bijvoorbeeld alle coffeeshops gesloten in verband met overlast door toeristen en Maastricht heeft coffeeshops uit het centrum verplaatst naar de periferie van de stad. Zeer recente ontwikkelingen zijn de invoering van de wietpas in het Zuiden van Nederland en de doelstelling om alle coffeeshops in de nabijheid van middelbare scholen te sluiten. Al deze maatregelen zullen waarschijnlijk effect hebben op de verkrijgbaarheid van cannabis. Coffeeshops worden mogelijk minder toegankelijk en andere verkoopkanalen worden misschien belangrijker. Het is spannend om te zien of deze maatregelen zich vertalen in het cannabisgebruik onder jongeren.

Overig druggebruik onder scholieren

Alle overige drugs werden in de periode 1988-2007 slechts door een kleine minderheid van de scholieren uitgeprobeerd, de percentages liggen voor cocaïne, amfetamine en XTC tussen de twee en vier procent, terwijl heroïne door een heel klein percentage jongeren wordt geprobeerd (ongeveer één procent van de scholieren). Omdat het hier om zulke kleine percentages gaat is het riskant om de trendgegevens als heel harde gegevens te presenteren. Tussen '92 en '96 leek het gebruik te stijgen, maar in '99 was deze stijging weer ongedaan gemaakt. De daling leek zich na '99 langzaam door te zetten. Ook hier zagen we dus in de cijfers eigenlijk weinig aanleiding tot grote bezorgdheid omtrent negatieve ontwikkelingen. Sekseverschillen zijn hier – voor zover ze gevonden werden – nog steeds in de verwachte richting (gemiddeld meer jongens), en ook bleef hier het gebruik bij de jongens vanaf vijftien jaar met het stijgen van de leeftijd nog steeds toenemen (bij meisjes niet).

Gokken

Bij het gokken (spelen op gokkasten of fruitautomaten) was het opvallend dat de patronen die bij het middelengebruik waarneembaar zijn ook hier in grote lijnen terugkwamen. Jongens gokken meer dan meisjes en blijven dit op later leeftijd doen terwijl dit bij meisjes na hun vijftiende jaar afneemt. Tussen 1992 en 2007 was sprake van een dalende trend in het spelen op gokkasten. Mogelijk houdt deze dalende trend verband met de toenemende mogelijkheden van gokken via internet, waardoor er sprake zou kunnen zijn van een verschuiving.

Nieuwe onderwerpen in 2011: Energiedrankjes en internet.

Naast het traditionele gebruik van tabak, alcohol en drugs en het gokken op gokkasten of fruitautomaten, zijn er de laatste jaren ook andere vormen van risicovol of verslavend gedrag in opkomst. Twee voorbeelden daarvan zijn het gebruik van internet (waaronder b.v. ook het gamen), en het gebruik van energiedrankjes.

Energiedrankjes

Energiedrankjes zijn frisdranken waaraan cafeïne, taurine en glucurono-lacton zijn toegevoegd. Deze stoffen hebben een oppeppende werking en de drankjes bevatten veel calorieën. Te grote hoeveelheden energiedrank kunnen leiden tot uitdroging op de korte termijn en tot overgewicht en verslaving aan cafeïne op de langere termijn. Jongeren wordt aangeraden om niet meer dan één à twee blikjes per dag te drinken (voedingscentrum.nl).

Gecombineerd met alcohol veroorzaken de drankjes uitdroging en een onderschatting van het effect van alcohol (Reissig, et al., 2009), waardoor het kan leiden tot overmatig alcoholgebruik. In de vragenlijst van 2011 zijn voor het eerst twee vragen over energiedrankjes opgenomen (frequentie van gebruik en frequentie van gebruik in combinatie met alcohol).

Internet

Het internetgebruik van jongeren is een onderwerp dat veel aandacht trekt. Internet heeft veel mogelijkheden die jongeren vaak intensief benutten, zoals het gebruik van sociale netwerksites als Facebook en Hyves. Naast veel positieve invloeden wordt er ook vaak gewezen op de gevaren van internet voor jongeren zoals blootstelling aan digitaal pesten, ongewenste contacten van onder andere loverboys (via 'grooming') en compulsief internetgebruik of game-verslaving. Het IVO voert sinds 2006 jaarlijks de Monitor Internet en Jongeren (van der Eijnden & van Rooij, 2007) uit, waardoor er een goed beeld ontstaat van de ontwikkeling van het internetgebruik bij jongeren. Ook in de HBSC studie zijn reeds vragen over internetgebruik opgenomen. Omdat het onderwerp ook goed aansluit bij de onderwerpen van het Peilstationsonderzoek is in de meting van 2011 (in afstemming met het IVO) een aantal vragen over gebruik van verschillende vormen van internet opgenomen als ook een schaal die compulsief gedrag meet.

De opzet van het huidige rapport

In dit rapport worden de kerncijfers gepresenteerd van het middelengebruik, gokken en gebruik van energiedrankjes en internet onder scholieren in het voortgezet onderwijs, en in de laatste twee klassen van het basisonderwijs. Het betreft hier kerngegevens als de prevalentie cijfers (lifetime- en maandgebruik), en de invloed van belangrijke achtergrondfactoren als sekse, leeftijd, opleidingsniveau en etnische afkomst. In alle hoofdstukken worden deze kerngegevens eerst gepresenteerd voor de hele onderzoeksgroep. Hierna volgen, per middel, een aantal kerngegevens van de groep gebruikers (scholieren die in de afgelopen vier weken het betreffende middel – sigaretten, alcohol, drugs - hebben gebruikt). In de bijlagen hebben wij in tabellen met percentages en betrouwbaarheidsintervallen de cijfers uit de tekst opgenomen. Op die manier willen wij een handzaam overzicht schetsten van de kerngegevens voor iedereen die in middelengebruik van scholieren geïnteresseerd is: scholen en leraren, jeugdwerkers, hulpverleners, beleidsmedewerkers, onderzoekers, GGD'en en niet in de laatste plaats ouders en leerlingen zelf.

In deze publicatie worden, voor zover gemeten, trendgegevens gepresenteerd gebaseerd op de resultaten van de afgelopen zes Peilstationsonderzoeken: 1992, 1996, 1999, 2003, 2007 en 2011. De gegevens van 1988 zijn vanwege ruimtegebruik hier niet meer opgenomen maar kunnen in de eerdere publicaties (2003 en 2007) worden opgezocht (www.trimbos.nl).

Referenties

- Bieleman, B., Beelen, A., Nijkamp, R., & Bie E. de (2008). *Coffeeshops in Nederland 2007. Aantallen coffeeshops en gemeentelijk beleid 1999-2007*. Groningen: WODC/St. IntraVal.
- Bogt, T. ter, Dorsselaer, S. van & Vollebergh, W. (2003). *Psychische gezondheid, risicogedrag en welbevinden van Nederlandse scholieren. HBSC-Nederland 2002. Health Behaviour in School-Aged Children*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Currie, C., Roberts, C., Morgan, A., Smith, R., Settertobulte, W., Samdal, O. & Rasmussen, V. (2004). *Young peoples health in context. Health Behaviour in School-aged Children: a WHO cross-national collaborative study. International Report from the 2001-2002 survey*. Copenhagen: WHO.
- Currie, C, Nic Gabhainn, S, Godeau, E, e.a. (red.) (2008). *Inequalities in young people's health. HBSC international report from the 2005/06 survey*. Copenhagen: World Health Organization Regional Office for Europe.
- Currie C, Zanotti C, Morgan A, Currie D, de Looze M, Roberts C, Samdal O, Smith OR & Barnekow V (2012). *Social determinants of health and well-being among young people: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: International report from the 2009/10 survey*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.
- Dorsselaer, S. van, Zeijl, E., Eekhout, S. van den, Bogt T. ter & Vollebergh, W. (2007). *HBSC 2005: Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Dorsselaer, S. van, Looze, M. de, Vermeulen-Smit, E., Roos, S. de, Verdurmen, J., Bogt, T. ter & Vollebergh, W. (2010). *HBSC 2009: Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Eijnden, R. van den & Rooij, T van (2007). *Monitor Internet en Jongeren 2006 en 2007: Ontwikkelingen in internetgebruik en de rol van opvoeding*. Rotterdam: IVO.
- Hibell, B., Andersson, B., Bjarnasson, T., Ahlström, S., Balakireva, O., Kokkevi, A. & Morgan, M. (2004). *The 2003 ESPAD Report, Alcohol and Other Drug use Among Students in 35 European Countries*. Stockholm, Sweden; CAN.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, Th., Kokkevi, A. & Kraus, L. (2009). *The 2007 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 35 European Countries*. Stockholm, Sweden: CAN.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, Th., Kokkevi, A. & Kraus, L. (2012). *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries*. Stockholm, Sweden: CAN.
- Kuijpers, S.B.M., Mensink, C. & Zwart, W.M. de (1993). *Jeugd en riskant gedrag 1992. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Alcohol en Drugs (NIAD).
- Kuijpers, S.B.M., Stam, H. & Zwart, W.M. de (1997). *Jeugd en riskant gedrag 1996. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar*. Utrecht: Trimbos-instituut.

- Monshouwer, K., Dorsselaer, S. van, Gorter, A., Verdurmen, J. & Vollebergh, W. (2004). *Jeugd en riskant gedrag 2003*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Monshouwer, K., Verdurmen, J., Dorsselaer, S. van, Gorter, A. & Vollebergh, W. (2008). *Jeugd en riskant gedrag 2007*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Monshouwer, K., Dorsselaer, S. van, Verdurmen, J. & Vollebergh, W. (2012). *Factsheet ESPAD 2011. Het gebruik van alcohol, tabak en drugs onder Nederlandse scholieren vergeleken met de rest van Europa*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Plomp, H.N., Kuipers, H. & Oers, M.L. van (1991). *Smoking, alcohol consumption and the use of drugs by schoolchildren from the age of 10*. Amsterdam: VU University Press.
- Reissig, C.J., Strain, E.C. & Griffiths, R.R. (2009). Caffeinated energy drinks - A growing problem. *Drug and Alcohol Dependence*, 99, 1-10.
- Zwart, W.M. de, Smit, F. & Monshouwer, K. (2000). *Jeugd en riskant gedrag 1999. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar*. Trimbos-instituut: Utrecht.

2 Methode van onderzoek

Van oudsher voert het Trimbos-instituut het Peilstationsonderzoek scholieren uit in samenwerking met GGD'en. Sinds 2003 voert het Trimbos-instituut het onderzoek zelf uit in regio's waar de GGD geen behoefte heeft aan afstemming of samenwerking. In februari 2011 is met alle GGD'en in Nederland contact opgenomen met een voorstel tot samenwerking en afstemming. Een aantal GGD'en hebben een rol gespeeld bij de werving van de scholen. Één GGD heeft naast de werving ook de afname van de vragenlijsten verzorgd. In de overgebleven regio's waar GGD'en geen bijdrage leverden aan het onderzoek heeft het Trimbos-insituut alle werkzaamheden zelf uitgevoerd. In een aantal GGD regio's vond in dezelfde periode een gezondheidsonderzoek onder jongeren plaats en moest worden gezocht naar afstemming bij het benaderen van de scholen. Tenslotte hebben twee GGD'en gekozen voor een uitbreiding van de steekproef waardoor voldoende data werd verzameld om een goed beeld van het middelengebruik in de eigen regio te verkrijgen en om deze te vergelijken met de landelijke gegevens.

Populatie en steekproef

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestond uit leerlingen van groep 7 en 8 van het basisonderwijs en leerlingen van alle leerjaren van het VMBO (4), HAVO (5) en VWO (6) in heel Nederland. Het betreft hier alleen het reguliere onderwijs.

Gewenste steekproefomvang

Bij het vaststellen van het benodigd aantal scholen werd er van uitgegaan dat de helft van de benaderde scholen bereid zou zijn tot deelname. De omvang van de bruto steekproef werd dus vastgesteld op twee maal het benodigd aantal scholen. Bij het vaststellen van het benodigd aantal scholen werd uitgegaan van 2 of 3 klassen per school (afhankelijk van de schoolgrootte) en een gemiddeld aantal leerlingen van 22 per klas. Op basis van 'power calculaties' werd de beoogde steekproefgrootte op het niveau van leerlingen vastgesteld op 7000 respondenten voor het voortgezet onderwijs. Met 7000 respondenten kan een prevalentie van 5% geschat worden met een toevalsfout van ten hoogste een half procent aan weerszijden van de schatting. Anders gezegd, een geschatte prevalentie van 5% komt binnen een 95% betrouwbaarheidsinterval te liggen van 4,5% tot 5,5%. Met deze steekproefomvang is het ook mogelijk om analyses te doen op subgroepniveau, zoals bijvoorbeeld leeftijd, schoolniveau en etniciteit. Voor het basisonderwijs werd de steekproefgrootte vastgesteld op 2500 respondenten. Met deze omvang kon worden volstaan omdat de subgroep-analyses in het basisonderwijs beperkt worden tot jongens/meisjes.

Het trekken van de steekproef.

De steekproeven werden getrokken in twee fasen en op *random* wijze, dat wil zeggen willekeurig. Deze willekeurigheid is nodig om de representativiteit van de steekproef te waarborgen, zodat een goede afspiegeling van de Nederlandse scholieren wordt verkregen.

Fase 1: Random selectie van scholen

Voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs werden twee aparte steekproeven getrokken. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de bestanden van alle scholen in heel Nederland (bron: informatieservice van het ministerie van OC&W). Voor het voortgezet onderwijs kwamen alle scholen in aanmerking die regulier onderwijs verzorgden op de volgende schoolniveaus: VMBO, HAVO en VWO. In het voortgezet onderwijs is vaak sprake van koepels van scholen of van scholen met verschillende vestigingen. Daarbij werd als volgt gehandeld: een school werd in de steekproef toegelaten als er een zelfstandige directie was en van ten minste één van de schoolniveaus alle leerjaren aanwezig waren.

Om te zorgen voor een goede spreiding van de scholen over stad en platteland, werd vooraf gestratificeerd op stedelijkheidsniveau (bij het basisonderwijs vier en bij het voortgezet onderwijs vijf niveaus). Vervolgens werden via een geautomatiseerde random routine de scholen geselecteerd (proportioneel ten opzichte van het aantal scholen binnen elk van de stedelijkheidsniveaus).

Werving van de scholen

Elk van de scholen die in de bruto steekproef terechtkwam werd vooraf gebeld om de contactgegevens van de school te noteren en enkele basisgegevens zoals schoolgrootte na te vragen. Per school werd de naam van de directie en van een tweede contactpersoon genoteerd. Alle scholen werden aangeschreven met een uitnodiging om deel te nemen aan het onderzoek en extra informatie over het doel van het onderzoek. De uitnodiging was gericht aan zowel de directie van de school als aan de tweede contactpersoon. Er was een brief van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) toegevoegd waarin het belang van het onderzoek werd onderstreept. Indien twee weken na verzending van het schriftelijk verzoek nog geen reactie was ontvangen werd telefonisch om medewerking aan het onderzoek gevraagd.

Alle werkzaamheden werden vanuit het Trimbos-insituut gecoördineerd. Indien een GGD de werving van de scholen op zich had genomen, kregen zij het materiaal digitaal aangeleverd zodat brieven op het papier van de GGD konden worden geprint.

Het resultaat van de werving van de scholen door diverse GGD'en werd na verloop van tijd nagevraagd. Omdat de werving van scholen in toenemende mate een moeizaam proces is, was de respons bij enkele GGD'en, ondanks de inspanningen, niet voldoende. In dat geval is in overleg met de GGD besloten om de werving van de scholen over te dragen aan het Trimbos-insituut.

De werving van scholen liep van april tot september 2011.

Fase 2: *Random* selectie van klassen

In het basisonderwijs werd de vragenlijst op elk van de deelnemende scholen afgenomen in één groep zeven en één groep acht. Op scholen waar twee groepen zeven en/of acht aanwezig waren werd op willekeurige wijze één klas per groep geselecteerd.

Voor het voortgezet onderwijs werd in september aan alle deelnemende scholen verzocht een lijst te verstrekken met de namen van alle op de school aanwezige klassen. Klassen met minder dan tien leerlingen, klassen met uitsluitend leerlingen met leerweg ondersteunend onderwijs (LWOO) en klassen met leerlingen met praktijkonderwijs, werden niet meegerekend. Klassen waarin een deel van de leerlingen LWOO volgden, werden wel meegerekend.

Naast de namen van de klassen werd ook gevraagd naar het schooltype van de klassen, het leerjaar en het aantal leerlingen. Hiervoor werd een standaardformulier verstrekt. Uit deze lijst werden op het Trimbos-instituut, via een geautomatiseerde random procedure, de benodigde klassen getrokken. Het aantal klassen per school varieerde tussen twee of drie, afhankelijk van de grootte van de school (op scholen met minder dan 500 leerlingen werden twee klassen geselecteerd).

In Oost Nederland werd door GGD'en in dezelfde periode (oktober, november 2011) op alle scholen van het voortgezet onderwijs in de klassen twee en vier via internet een onderzoek naar gezondheidsgedrag, waaronder middelengebruik, uitgevoerd (E-MOVO). In overleg met de betreffende GGD'en is daarom besloten om in deze regio's de klassen twee en vier niet te selecteren voor het Peilstationsonderzoek. Ter compensatie hiervan zijn in de overige regio's in Nederland extra klassen uit het tweede en vierde leerjaar geselecteerd. Deze afstemming werd geregeld met vijf GGD'en.

Respons

De hierboven beschreven procedure resulteerde in een netto steekproef van 56 scholen voor het basisonderwijs (bruto steekproef: 118 scholen, respons percentage: 48%). Als belangrijkste reden voor non-respons gaven scholen aan dat zij vaak werden benaderd voor onderzoek of al meededen aan ander onderzoek.

De vragenlijst werd in het basisonderwijs afgenomen in 109 klassen met in totaal 2484 leerlingen. Een klein aantal leerlingen, te weten 99 leerlingen (3,9%), was afwezig tijdens de afname, de meesten wegens ziekte. Drie leerlingen vulden de vragenlijst niet in omdat hun ouders daar bezwaar tegen hadden en drie leerlingen weigerden zelf mee te doen aan het onderzoek.

Tijdens het controleren van de data zijn twee vragenlijsten verwijderd omdat er te veel missende gegevens waren. Zodoende bleven er gegevens van 2482 leerlingen over voor analyse.

Voor het voortgezet onderwijs bestond de netto steekproef uit 141 scholen (bruto steekproef 293 scholen, respons percentage: 48%). De gerealiseerde steekproef was daarmee van voldoende omvang.

Scholen die geweigerd hadden verschilden niet significant van de deelnemende scholen in percentage alloctonen en in stedelijkheidsniveau van de gemeente waar de school stond. Het aantal leerlingen op deelnemende scholen was wel significant lager dan op scholen die niet deelnamen aan het onderzoek (respectievelijk 753 en 941 leerlingen, $F=9,74$, $p=0.002$). Vooral scholen met meer dan 1000 leerlingen waren minder bereid om mee te doen aan het onderzoek. De voornaamste reden van non-respons op school-niveau was dat scholen vaak voor onderzoek worden benaderd (65%) en aangaven geen tijd te hebben om mee te doen (20%).

In het voortgezet onderwijs werd de vragenlijst in 367 klassen afgenomen en door 7783 leerlingen ingevuld. In 22 procent van de klassen waren alle leerlingen aanwezig, het gemiddelde percentage afwezig per klas was 7,5 procent. 603 leerlingen (7%) hebben de vragenlijst niet in kunnen vullen. De voornaamste reden was ziekte op het moment van het onderzoek, 35 leerlingen waren afwezig wegens spijbelen (0,4%), veertien leerlingen vulden de vragenlijst niet in omdat zij daar zelf bezwaar tegen hadden en vier omdat hun ouders daar bezwaar tegen hadden.

Tijdens het controleren van de data zijn 61 vragenlijsten verwijderd omdat er te veel missende gegevens waren of omdat er gerede twijfel was over het serieus invullen van de vragenlijsten. Zodoende bleven er gegevens van 7722 leerlingen over voor analyse.

De werving van scholen is, zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs, in de afgelopen tien jaar steeds moeilijker geworden. Scholen worden veel voor onderzoeken op allerlei terrein benaderd. Hoewel de relevantie en het belang van het Peilstationsonderzoek voor de scholen duidelijk was, gaven toch veel scholen aan af te zien van het onderzoek. Omwille van de representativiteit van de steekproef, werden geen extra scholen aan de steekproef toegevoegd maar werden scholen langer en intensiever benaderd bij de werving. Zo nodig werd ook na de zomervakantie nog contact gezocht. Ook werd gevraagd naar een tweede contactpersoon naast de directie omdat deze laatste vaak slecht bereikbaar is. Ondanks deze grotere inspanningen was er sprake van een dalende respons (in 2007: 55% en 57% in basis- en voortgezet onderwijs, in 2012: 48% voor beide schooltypes). Om toch van het benodigde aantal leerlingen voor het onderzoek verzekerd te zijn is daarom de grens van het aantal leerlingen van scholen waarbij een extra klas werd geselecteerd verlaagd. Dit resulteerde in een iets hoger gemiddeld aantal leerlingen per school (50 leerlingen per school in 2007, 55 in 2011).

Dataverzameling

Afname van de vragenlijsten

Net als in voorgaande onderzoeken werd de vragenlijst schriftelijk en klassikaal afgenomen onder begeleiding van een onderzoeksassistent van het Trimbos-instituut of door een medewerker van de GGD. GGD-medewerkers en onderzoeksassistenten kregen gedurende een dagdeel instructie over de uitvoering van het onderzoek. Er werd met name aandacht besteed aan de afname van de vragenlijsten. Om uniformiteit

van de afname verder te waarborgen ontvingen de GGD-medewerkers en onderzoeks-assistenten tevens alle relevante informatie op schrift. Dit betrof onder andere een standaardtekst voor de introductie van de vragenlijst, instructies over de wijze waarop de afname moest plaatsvinden en hoe op eventuele vragen van leerlingen geantwoord moest worden. De afname vond plaats in de periode oktober-november 2011.

Onderwerpen in de vragenlijsten

De gegevens werden verzameld met een schriftelijke vragenlijst: één versie voor het voortgezet onderwijs en één voor het basisonderwijs. De kern van de vragenlijst bestaat uit vragen naar het gebruik van tabak, alcohol, drugs en naar gokken.

In het voortgezet onderwijs is van alle middelen het gebruik in het hele leven (de *lifetime*-prevalentie), het gebruik in het jaar voorafgaand aan het onderzoek (jaarprevalentie) en het gebruik in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek (maandprevalentie) gemeten. Naast het gebruik van middelen zijn in 2011 ook enkele vragen opgenomen over energiedrankjes en internetgebruik.

De versie voor het basisonderwijs was minder uitgebreid dan die voor het voortgezet onderwijs. In het basisonderwijs is de jaarprevalentie van middelen niet gemeten en is de maandprevalentie alleen voor alcohol en tabak nagevraagd. Ook is in het basisonderwijs niet gevraagd naar het gebruik van harddrugs en hallucinogene paddestoeltjes en internetgebruik.

Naast de vragen rond het gebruik van middelen zijn in beide vragenlijsten vragen opgenomen over achtergrondkenmerken van de respondent, zoals de gezinssituatie, geloof en etniciteit. Tevens zijn vragen opgenomen over spijbelen, zakgeld, vrijetijdsactiviteiten, kleine criminaliteit, internetverslaving en geestelijke gezondheid. Over deze gegevens zal in toekomstige publicaties worden gerapporteerd. Dit rapport richt zich op de kerngegevens over middelengebruik, gokken, het gebruik van energiedrankjes en (compusief) internetgebruik van scholieren in Nederland.

De kernvragen die de prevalentie van het middelengebruik meten zijn niet veranderd zodat de resultaten hiervan goed vergelijkbaar zijn met eerder Peilstationsonderzoek.

Beschrijving van de gewogen steekproef

Het wegen van de steekproef

Uit eerder Peilstationsonderzoek kwamen enkele demografische factoren naar voren die samenhangen met middelengebruik, te weten geslacht, stedelijkheidsniveau, leeftijd en schoolniveau. Uit vergelijking van de steekproefgegevens met de landelijke CBS gegevens bleek de verdeling in de steekproef van deze factoren in lichte mate af te wijken van de landelijke verdeling. De steekproef van het basisonderwijs werd daarom herwogen voor stedelijkheidsniveau en geslacht. De steekproef van het voortgezet onderwijs werd naast stedelijkheidsniveau en geslacht tevens herwogen voor leerjaar en schoolniveau.

Tot slot is voor de analyses van het voortgezet onderwijs die alleen betrekking hebben op scholieren tot en met de leeftijd van 16 jaar, een aparte weegfactor aangemaakt voor die specifieke leeftijdsgroep (voor de verdeling naar leerjaar, geslacht, schoolniveau en stedelijkheidsniveau). De cijfers die verder in dit hoofdstuk worden genoemd hebben betrekking op de hele steekproef (gewogen).

Leeftijd en geslacht

De steekproef van het basisonderwijs bestaat na herweging voor 50,9% uit jongens. De gemiddelde leeftijd is 10,7 jaar.

De steekproef van het voortgezet onderwijs bestaat na herweging voor 51,2% uit jongens. De gemiddelde leeftijd is 14,4 jaar.

Stedelijkheidsniveau

Voor het bepalen van het stedelijkheidsniveau van de woonplaats van de respondent is gebruik gemaakt van de postcode van de leerling en CBS-gegevens over het stedelijkheidsniveau van gemeenten in Nederland (tabel 2.1).

Tabel 2.1 Stedelijkheidsniveau ¹ naar onderwijstype (aantal respondenten, %)				
	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
	N	%	N	%
Zeer sterk stedelijk	407	16.4	1255	16.2
Sterk stedelijk	671	27.0	2085	27.0
Matig stedelijk	508	20.5	1590	20.6
Weinig stedelijk	585	23.6	1855	24.0
Niet stedelijk	311	12.5	937	12.1

¹ Stedelijkheidsniveau van de gemeente waar de leerlingen wonen

Etnische afkomst

De etnische afkomst is bepaald op basis van het geboorteland van de respondent en diens vader en moeder. Hierbij is de CBS-methodiek gehanteerd: een respondent wordt tot een andere etnische groep dan de Nederlandse gerekend als hij/zij zelf niet in Nederland is geboren óf als één van beide ouders niet in Nederland is geboren. Wanneer de respondent én één of beide ouders in het buitenland zijn geboren is de etnische afkomst gelijk aan het geboorteland van de respondent. Wanneer de respondent in Nederland en beide ouders in het buitenland zijn geboren is het geboorteland van de moeder bepalend. Er werden zeven etnische groepen onderscheiden (tabel 2.2): Nederlands, Surinaams, Antilliaans/Arubaans, Marokkaans, Turks, overig westers en overig niet westers (conform CBS).

Op het basisonderwijs is ruim een vijfde van de leerlingen van niet-Nederlandse afkomst en op het voortgezet onderwijs bijna een vijfde. Leerlingen die behoren tot de groep

allochtonen van de derde generatie kunnen echter niet op deze manier onderscheiden worden omdat zowel zichzelf als hun ouders in Nederland zijn geboren, hoewel zij een andere etnische achtergrond hebben. Deze groep derde generatie allochtonen is in dit onderzoek niet onderscheiden, aangezien dit te veel ruimte in de vragenlijst zou kosten.

Tabel 2.2 Etnische afkomst naar onderwijstype (aantal respondenten, %)

	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
	N	%	N	%
Nederlands	1976	79.8	6231	80.9
Surinaams	61	2.5	166	2.2
Antilliaans/Arubaans	36	1.4	77	1.0
Marokkaans	85	3.4	154	2.0
Turks	55	2.2	180	2.3
Overig westers	140	5.7	481	6.2
Overig niet westers	123	5.0	415	5.4

Schoolniveau

In dit rapport worden vier schoolniveaus onderscheiden: VWO, HAVO, VMBO-theoretische of gemengde leerweg (VMBO-t; te vergelijken met het vroegere MAVO) en VMBO-beroepsgerichte of kaderberoepsgerichte leerweg (VMBO-b; te vergelijken met het vroegere (I)VBO). Vooral in de eerste twee leerjaren kan er sprake zijn van een combinatie van, meestal twee, schoolniveaus. Voor de analyses zijn deze combinatieklassen ingedeeld bij het laagste schoolniveau. Een VMBO-t/HAVO klas is dus ondergebracht bij het schoolniveau VMBO-t.

Omdat niet elk schoolniveau evenveel leerjaren telt zijn de leeftijdsgroepen niet gelijk over de schoolniveaus verdeeld. Een ruime meerderheid van de leerlingen van 17 jaar en ouder zit op het VWO en HAVO (tabel 2.3). De oudere leerlingen die wél op het VMBO zitten is ook een specifieke groep omdat het zittenblijvers betreft. De uitsplitsing naar schoolniveau is daarom gedaan op de leerlingen tot en met 16 jaar, zodat de schoolniveaus onderling goed te vergelijken zijn.

Tabel 2.3 Verdeling leeftijd naar schoolniveau¹ voor het voortgezet onderwijs (%)

	12 jaar	13 jaar	14 jaar	15 jaar	16 jaar	17 jaar en ouder	Totaal
VMBO-beroeps/ kaderberoeps	21.6	26.8	22.1	20.1	14.0	2.2	19.2
VMBO-theoretisch/ gemengd	33.4	33.0	29.6	29.1	17.0	3.1	25.9
HAVO	23.4	22.1	23.2	24.6	38.5	39.3	27.4
VWO	21.6	18.2	25.1	26.2	30.4	55.4	27.5

¹ bij combinatieklassen is het schoolniveau naar beneden ingedeeld. Bijvoorbeeld: de combinatie VMBO-t/HAVO is ingedeeld bij VMBO-t.

Vergelijking van de steekproef van 2011 met eerdere onderzoeken

In het rapport van het Peilstationsonderzoek 2007 (Monshouwer et al., 2008) werd een gedetailleerde vergelijking gemaakt met de steekproef van het onderzoek in 2003. De reden hiervoor was een verandering in inclusie van leerlingen met leerweg ondersteuning en de weging van de steekproef. Uit deze vergelijking bleek dat de steekproef robuust bleek tegen kleine veranderingen in het steekproefkader. Omdat er ten opzichte van het onderzoek van 2007 geen grote veranderingen zijn in manier van steekproeftrekken en wegen, gaan wij er van uit dat de steekproeven van de Peilstationsonderzoeken uit verschillende jaren na weging met elkaar te vergelijken zijn.

Analyses en leeswijzer

Correctie voor clustereffecten

Bij het analyseren van de data is rekening gehouden met de weging van het databestand en de klassikale afname. Klassikale afname leidt tot clustering van de data omdat leerlingen uit dezelfde klassen kenmerken met elkaar delen. Leerlingen zijn daarom niet als individuele steekprofeenheden te beschouwen. Het statistisch pakket dat voor de analyses gebruikt werd, Stata (versie 11), houdt met zowel weging als clustering rekening waardoor correcte betrouwbaarheidsintervallen worden berekend.

Bepalen van significantie van verschillen tussen groepen

Er zijn uitsplitsingen gedaan naar leeftijd, geslacht, schoolniveau en etnische afkomst. Verschillen waarbij de 95%-betrouwbaarheidsintervallen van twee percentages elkaar niet overlappen zijn significant. Als in de tekst verschillen worden genoemd die opvallend zijn, maar niet significant zal dit in de tekst worden vermeld. Dit geldt voor de rapportage over verschillen tussen groepen leerlingen, bijvoorbeeld tussen meisjes en jongens, en over trendgegevens (verschil met voorgaande metingen). In de tabellen in de bijlagen staan de betrouwbaarheidsintervallen bij de percentages vermeld, uitgezonderd de tabellen over mate van gebruik en trendgegevens naar onderzoeksjaar, leeftijd

en geslacht. In deze laatste tabellen staan significante verschillen aangegeven met een asterix.

Analyse van de leeftijd van eerste gebruik

Aan de leerlingen van het voortgezet onderwijs is voor verschillende middelen gevraagd op welke leeftijd zij deze voor het eerst (frequent) zijn gaan gebruiken. Voor een aantal leerlingen zal gelden dat zij (nog) niet begonnen zijn met het gebruik van het betreffende middel, maar dit, op enig moment, later wel gaan doen. Dat wordt echter in het onderzoek niet gemeten (censurering). Onder jongere leerlingen zal deze censurering vaker voorkomen dan onder oudere leerlingen. De analysetechniek die voor dit soort gegevens is gebruikt, Kaplan Meier survival analyse, houdt met dit effect rekening. Kaplan Meier resulteert in cumulatieve incidenties (%), dat betekent dat de figuren in dit rapport als volgt moeten worden gelezen: de percentages behorende bij de leeftijden op de y-as geven aan hoeveel procent van de jongeren op deze leeftijd, of jonger, met het gebruik van het betreffende middel is begonnen.

Analyses naar schoolniveau

Zoals hierboven werd aangegeven heeft door het grotere aantal leerjaren op het HAVO (5) en VWO (6) in vergelijking met het VMBO (4), de leeftijdscategorie van 17 jaar en ouder een afwijkende samenstelling. Het betreft relatief veel leerlingen van HAVO en VWO en voor zover het VMBO leerlingen betreft zullen dit vaak zittenblijvers zijn (tabel 2.3). Om de relatie tussen schoolniveau en middelengebruik goed te kunnen onderzoeken zijn de analyses hiernaar daarom beperkt tot leerlingen in de leeftijd tot en met 16 jaar. Hiervoor werd een aparte weegfactor gehanteerd.

Trendgegevens 1992-2011

In deze publicatie worden, voor zover gemeten, trendgegevens gepresenteerd gebaseerd op de resultaten van de afgelopen zes Peilstationsonderzoeken: 1992, 1996, 1999, 2003, 2007 en 2011. De gegevens van 1988 zijn vanwege ruimtegebruik hier niet meer opgenomen maar kunnen in de eerdere publicaties (2003 en 2007) worden opgezocht. In de publicaties van vóór 2007 zijn van 1992 en 1996 de ongewogen resultaten gepresenteerd. Om te zorgen voor een optimale vergelijkbaarheid van de gegevens zijn voor deze rapportage de gegevens van 1992 en 1996 herwogen naar leerjaar, schooltype en geslacht. Kleine afwijkingen met eerdere publicaties zijn hieruit te verklaren.

In de tekst worden de trendgegevens voor het hele voortgezet onderwijs beschreven, dat wil zeggen voor de leeftijdsgroep 12 tot en met 18 jaar. Daarnaast worden in de bijlage de trendgegevens voor de leeftijdsgroep 12 tot en met 16 jaar beschreven. Omdat deze leeftijdscategorie leerplichtig is, kan deze groep representatief worden beschouwd voor de Nederlandse jongeren van deze leeftijd. Een uitzondering hierop vormen jongeren die LWOO volgen of speciaal onderwijs. Gegevens over deze groep zijn gerapporteerd in een apart onderzoek naar deze groep (Kepper et al. 2012).

In de tekst wordt in de hoofdstukken over roken, alcohol en cannabis een vergelijking gemaakt met het HBSC-onderzoek (Health Behaviour in School-aged Children) uit

2009. Het HBSC-onderzoek beperkt zich tot de eerste vier klassen van het voortgezet onderwijs. Daarom is voor deze vergelijking een selectie gemaakt van jongeren tot en met 16 jaar in de eerste vier leerjaren.

Referenties

- Monshouwer, K., Verdurmen, J., van Dorsselaer, S., Smit, E., Gorter, A., Vollebergh, W. (2008). *Jeugd en riskant gedrag 2007*. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf 10 jaar. Trimbos-instituut, Utrecht.
- Kepper, A., Monshouwer, K., van Dorsselaer, S., Vollebergh, W. (2012). Middelengebruik door jongeren. Middelengebruik in de residentiële jeugdzorg, Rec-4, praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen (TSG)*, 5, 288-295.

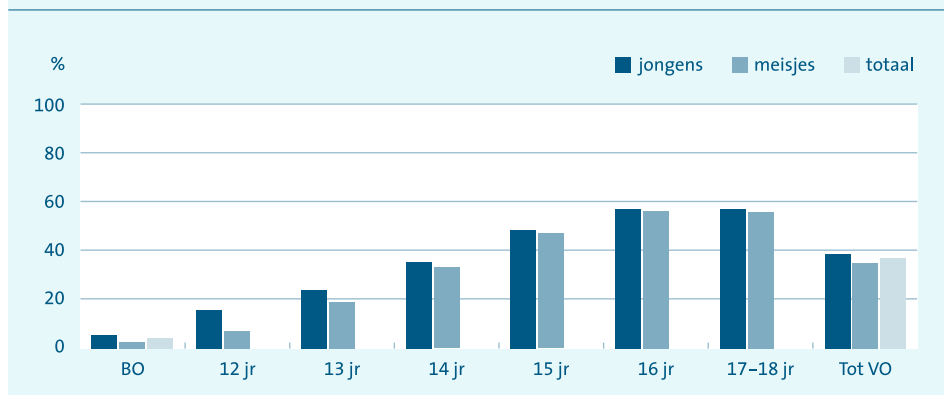
3 Roken

3.1 Roken onder scholieren

Hoeveel scholieren hebben ooit gerookt?

Van alle leerlingen van het voortgezet onderwijs heeft 36 procent ooit gerookt: jongens (38%) iets vaker dan meisjes (34%) maar het verschil is niet significant (figuur 3.1, bijlage tabel 3.1). In het basisonderwijs heeft één op de 25 leerlingen (4%) ooit gerookt, jongens (5%) iets vaker dan meisjes (3%), maar het verschil is ook hier niet significant. Op 12-jarige leeftijd heeft één op de tien leerlingen gerookt, meer jongens (15%) dan meisjes (7%). Dit percentage stijgt tot 16 jaar geleidelijk met de leeftijd; op 16-jarige leeftijd heeft meer dan de helft (55%) van de scholieren tenminste éénmaal gerookt.

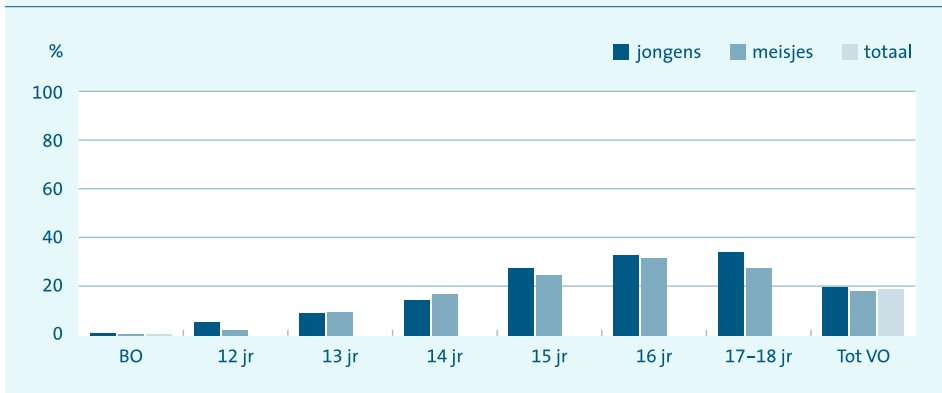
Figuur 3.1 *Lifetime-prevalentie van roken, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)*

Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand gerookt?

Bijna één op de vijf scholieren in het voortgezet onderwijs heeft in de maand voorafgaand aan het onderzoek nog gerookt (19%), jongens en meisjes verschillen hierin nauwelijks (figuur 3.2, bijlage tabel 3.2). De maandprevalentie is bij 12-jarige jongens (5%) hoger dan bij meisjes (2%) maar dit verschil is niet significant. Het gebruik stijgt snel met het toenemen van de leeftijd: onder de 12-jarigen heeft vier procent de afgelopen maand gerookt en onder de 16-jarigen bijna één derde (32%). In het basisonderwijs heeft bijna geen enkele leerling de afgelopen maand gerookt (0,6%).

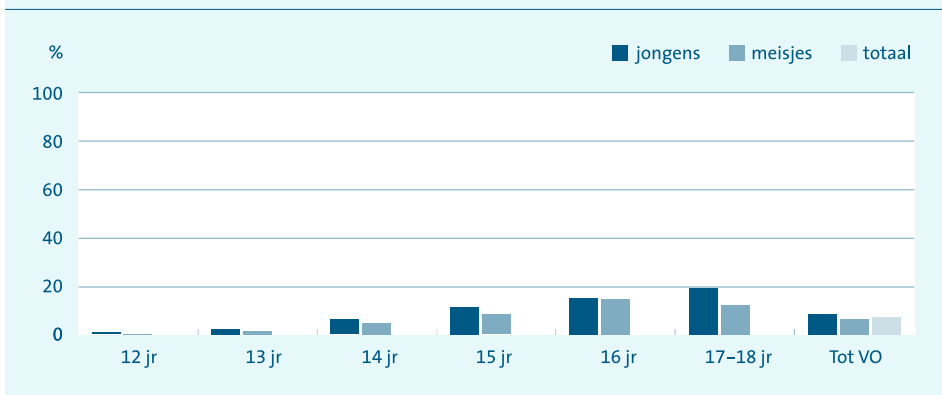
Figuur 3.2 Maandprevalentie van roken, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

Hoeveel scholieren roken dagelijks?

Van alle scholieren in het voortgezet onderwijs rookt zeven procent dagelijks een sigaret: iets meer jongens (9%) dan meisjes (6%), maar het verschil is niet significant (figuur 3.3, bijlage tabel 3.3). In het basisonderwijs heeft geen enkele leerling aangegeven dagelijks te roken. Onder de 12- en 13-jarigen in het voortgezet onderwijs zijn nauwelijks dagelijks rokers (<2%). Op de leeftijd van 14 jaar zien we echter een toename; op deze leeftijd is vijf procent dagelijks roker. Deze toename zet snel door tot zestien procent op de leeftijd van 17 en 18 jaar.

Figuur 3.3 Dagelijks roken¹ in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

¹ In het basisonderwijs rookt 0% dagelijks

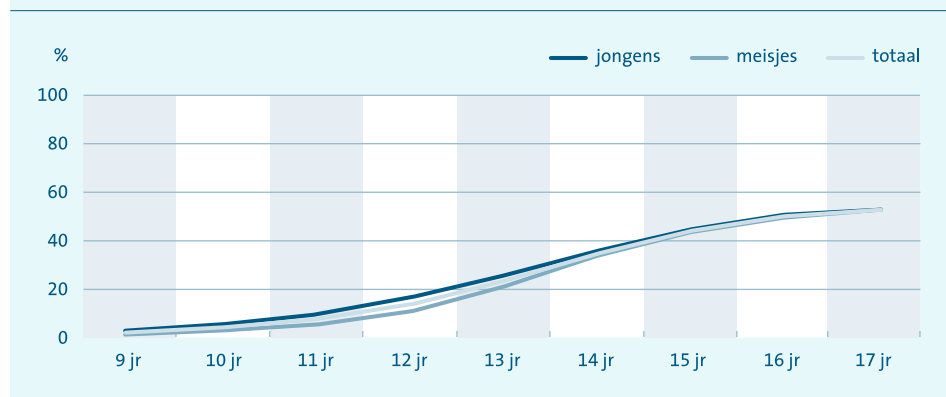
Hoeveel sigaretten roken scholieren gemiddeld per dag?

Het percentage scholieren dat gemiddeld meer dan 10 sigaretten per dag rookt is beperkt (4%), jongens (4%) en meisjes (3%) verschillen hierin nauwelijks (bijlage tabel 3.4). Ongeveer acht procent van alle scholieren kan gekarakteriseerd worden als lichte roker, zij roken gemiddeld minder dan één sigaret per dag. De overige groep rokers rookt gemiddeld één tot tien sigaretten per dag (7%).

Op welke leeftijd beginnen scholieren met roken?

De gemiddelde leeftijd waarop scholieren gaan roken is 12,8 jaar (gemiddelde actuele leeftijd van de jongeren in de steekproef voortgezet onderwijs: 14,4 jaar). Jongens experimenteren op iets jongere leeftijd met roken (12,6 jaar) dan meisjes (13,1 jaar). Van alle scholieren van het voortgezet onderwijs zegt ongeveer een kwart (23%) voor het eerst een sigaret te hebben gerookt toen zij 13 jaar of jonger waren; jongens iets vaker dan meisjes (figuur 3.4, bijlage tabel 3.5). De helft van de scholieren is op 16-jarige leeftijd of jonger met roken begonnen, jongens en meisjes verschillen hierin nauwelijks. Vanaf 16 jaar lijkt de curve af te vlakken, er komen maar weinig nieuwe rokers bij. Dit betekent dat voor de leerlingen die op 16-jarige leeftijd nog niet zijn begonnen met roken de kans klein is dat zij dit op 17-jarige leeftijd alsnog gaan doen.

Figuur 3.4 Cumulatieve incidentie van eerste keer roken in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd¹ en geslacht (%)

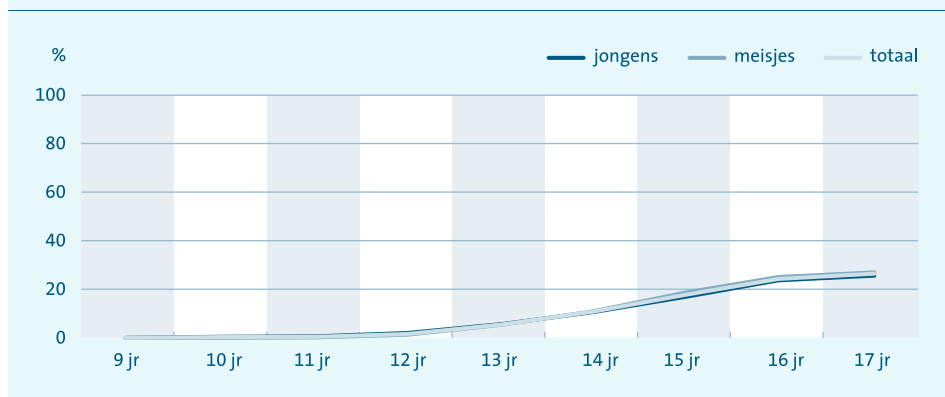

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst zijn gaan roken.

Op welke leeftijd beginnen scholieren met dagelijks roken?

De gemiddelde leeftijd waarop scholieren dagelijks gaan roken ligt op 13,7 jaar, ongeveer een jaar na de gemiddelde startleeftijd waarop voor het eerst met roken wordt geëxperimenteerd. Jongens en meisjes verschillen hierin nauwelijks. Ongeveer zes procent van de leerlingen van het voortgezet onderwijs zegt op 13-jarige leeftijd of jonger begonnen te zijn met dagelijks roken; meisjes en jongens verschillen hierin vrijwel niet (figuur 3.5, bijlage tabel 3.5). Tussen het 13e en 14e jaar verdubbelt dit percentage naar dertien procent en stijgt daarna geleidelijk met de leeftijd. Een kwart (25%) van alle scholieren is op 17-jarige leeftijd of jonger begonnen met dagelijks roken.

Figuur 3.5 Cumulatieve incidentie van eerste keer dagelijks roken in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd¹ en geslacht (%)

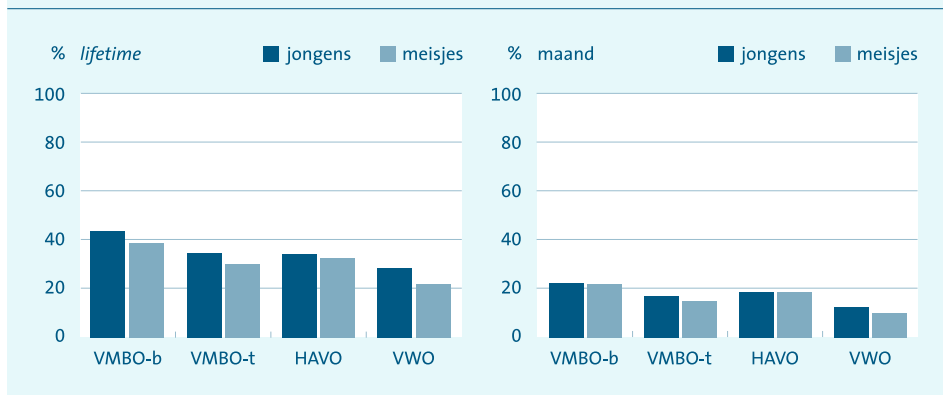

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst dagelijks is gaan roken.

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het roken?

VMBO-b leerlingen hebben de meeste ervaring met roken; 41% van de VMBO-b leerlingen heeft ooit gerookt (figuur 3.6, bijlage tabel 3.6) en ruim één op de vijf (22%) nog in de afgelopen maand (figuur 3.6, bijlage tabel 3.7). Dat is meer dan op alle andere schoolniveaus, hoewel alleen het verschil met het VWO significant is. Onder de VWO leerlingen worden de minste rokers aangetroffen (verschil in *lifetime*-prevalentie is significant voor het VMBO-b en voor de maandprevalentie voor het VMBO-b en HAVO).

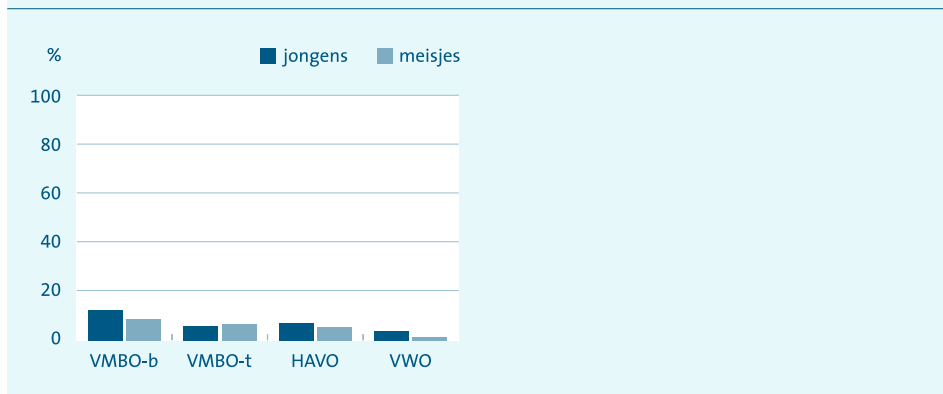
Figuur 3.6 Lifetime- en maandprevalentie van roken naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Ook het percentage dagelijkse rokers is met elf procent het hoogst op het VMBO-b (figuur 3.7, bijlage tabel 3.8). Onder de leerlingen van het VWO bevinden zich de minste dagelijkse rokers (3%), dat is bijna vier keer minder dan op het VMBO-b. Onder de jongens op VMBO-b en VWO lijken iets meer dagelijkse rokers te zijn dan onder de meisjes, maar deze verschillen zijn niet significant.

Figuur 3.7 Dagelijks roken naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

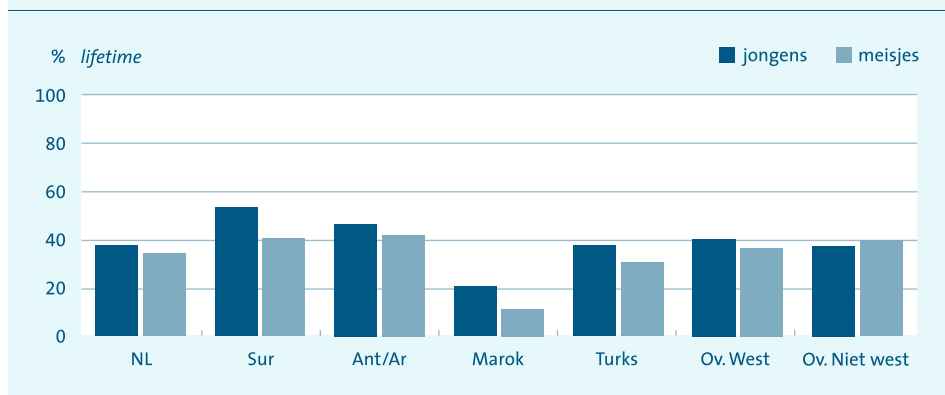

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het roken?

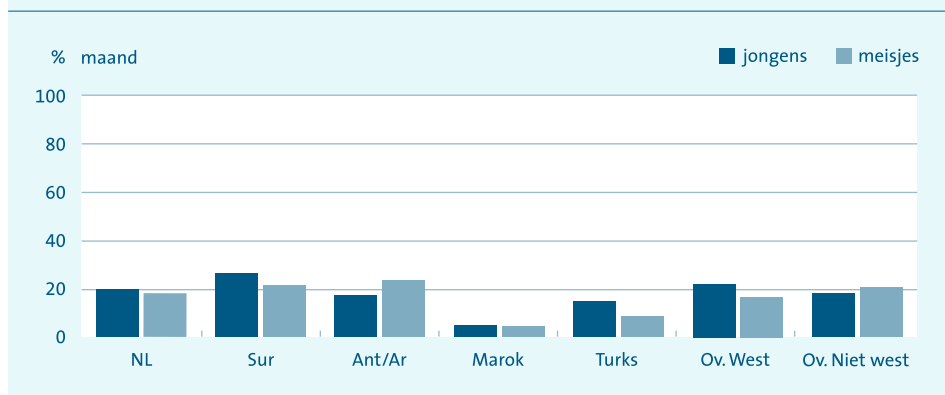
Marokkaanse scholieren hebben in vergelijking met scholieren van Nederlandse of een andere etnische afkomst, de minste ervaring met het roken van een sigaret (16%) (figuur 3.8, bijlage tabel 3.9). Dit geldt voor zowel jongens als meisjes. De Surinaamse (47%) en Antilliaanse/Arubaanse (44%) jongeren lijken iets meer ervaring te hebben met roken dan de Nederlandse jongeren, maar de verschillen zijn niet significant.

Figuur 3.8 Lifetime-prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%)

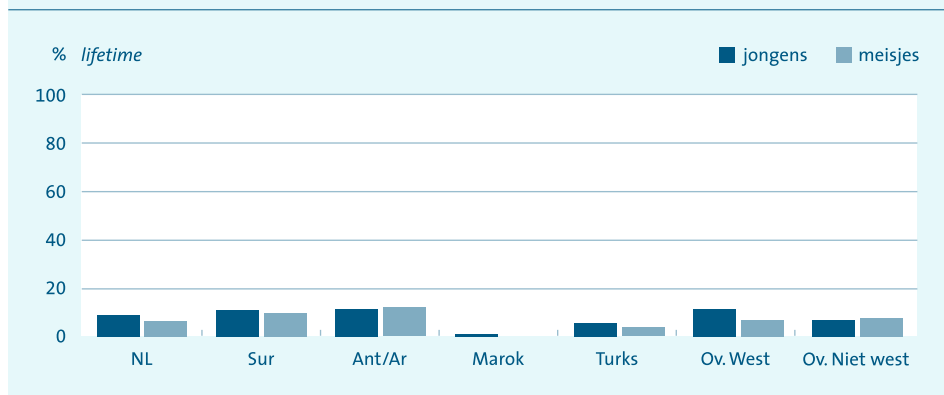
Ook het percentage leerlingen dat de afgelopen maand nog heeft gerookt is het laagst onder Marokkaanse scholieren (5%) (verschil alleen niet significant met de Turkse leerlingen). De onderlinge verschillen tussen de andere groepen zijn relatief klein en niet significant (figuur 3.9, bijlage tabel 3.10).

Figuur 3.9 Maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%)

Onder de Marokkaanse scholieren vinden we ook voor het dagelijks roken het laagste percentage (1%), onder de Marokkaanse meisjes is zelfs geen enkele dagelijkse roker (figuur 3.10, bijlage tabel 3.11). Onder de Surinaamse (10%) en de Antilliaanse/Arubaanse (12%) leerlingen zijn de meeste dagelijkse rokers, maar alleen de verschillen met de Marokkaanse jongeren zijn significant.

Figuur 3.10 Dagelijks roken in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%)

Hoeveel scholieren denken in de toekomst te gaan roken?

Van de leerlingen van het voortgezet onderwijs die de afgelopen maand niet hebben gerookt, denkt een ruime meerderheid (62%) dat in de toekomst ook zeker nooit te zullen gaan doen; jongens (62%) ongeveer even vaak als meisjes (61%). Een kwart (25%) zegt waarschijnlijk nooit te zullen gaan roken (meisjes en jongens even vaak). Bijna geen enkele leerling (0,2%) die de afgelopen maand niet heeft gerookt denkt dat in de toekomst zeker wel te gaan doen, drie procent misschien, en tien procent weet het niet.

Op het basisonderwijs denkt ruim driekwart (80%) van de leerlingen die de afgelopen maand niet hebben gerookt dat zij dit waarschijnlijk (21%) dan wel zeker (59%) in de toekomst ook niet zullen gaan doen. Slechts 0,4 procent zegt zeker wel te zullen gaan roken, vijf procent misschien en vijftien procent weet het niet.

3.2 De rokers nader bekeken

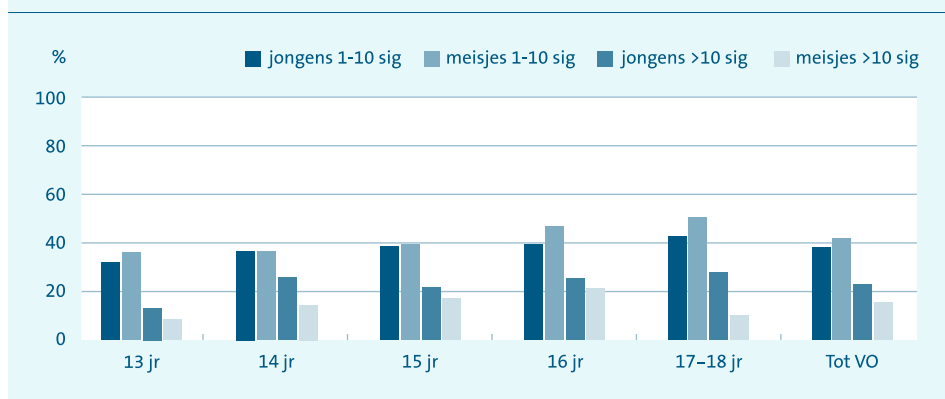
In deze paragraaf worden de gegevens van de scholieren die in de maand voorafgaand aan het onderzoek hadden gerookt (verder aangeduid als 'actuele gebruikers' of 'rokers') nader geanalyseerd. De resultaten worden gepresenteerd naar leeftijd, geslacht en schoolniveau, maar niet naar etnische afkomst. De aantallen gebruikers per etnische groep bleken namelijk te klein om analyses op dit niveau te kunnen doen.

Hoeveel sigaretten worden gemiddeld gerookt?

Van alle scholieren die de afgelopen maand hebben gerookt, heeft 42 procent gemiddeld minder dan een sigaret per dag gerookt (figuur 3.11, bijlage tabel 3.12). Ongeveer één op de vijf rokers (19%) rookt gemiddeld meer dan tien sigaretten per dag; dit betreft meer jongens (23%) dan meisjes (15%). De groep overige rokers (39%) zit daar tussen in, dat wil zeggen dat zij gemiddeld één tot tien sigaretten per dag roken. Op 13-jarige leeftijd rookt dertien procent van de rokende jongens meer dan tien sigaretten per dag, op 16-jarige leeftijd is dit toegenomen tot 25 procent. Bij de meisjes bedragen deze percentages respectievelijk acht en 21.

Figuur 3.11 Scholieren die roken (gerookt in de afgelopen maand).

Aantal sigaretten per dag naar leeftijd¹ en geslacht (%)

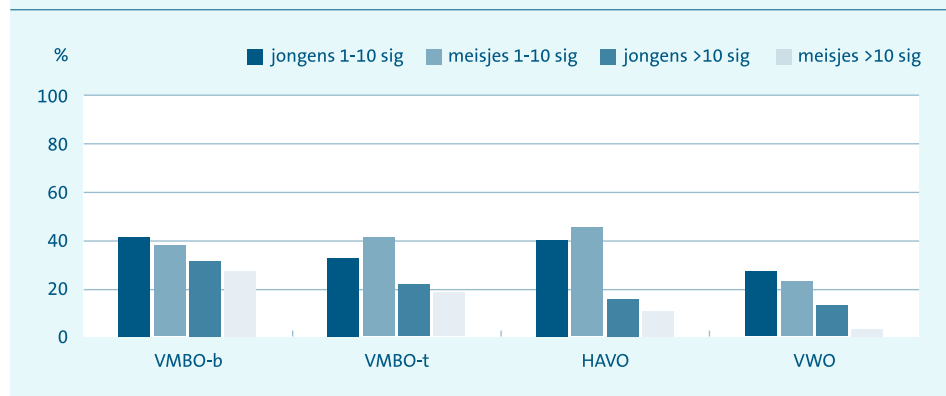
De dagelijks rokers roken gemiddeld 7,4 sigaretten per dag, jongens iets meer (7,8) dan meisjes (6,9) (verschil is niet significant).

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het aantal sigaretten dat wordt gerookt?

Het gemiddeld aantal sigaretten dat wordt gerookt lijkt af te nemen met het toenemen van het schoolniveau (figuur 3.12, bijlage tabel 3.13). Onder de rokers op het VMBO-b zijn aanzienlijk meer zware rokers (meer dan tien sigaretten per dag) (30%) dan onder de rokers op het VWO (9%) en HAVO (13%).

Figuur 3.12 Scholieren die roken (gerookt in de afgelopen maand).

Aantal sigaretten per dag naar schoolniveau en geslacht (%)

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Hoe komen scholieren aan sigaretten?

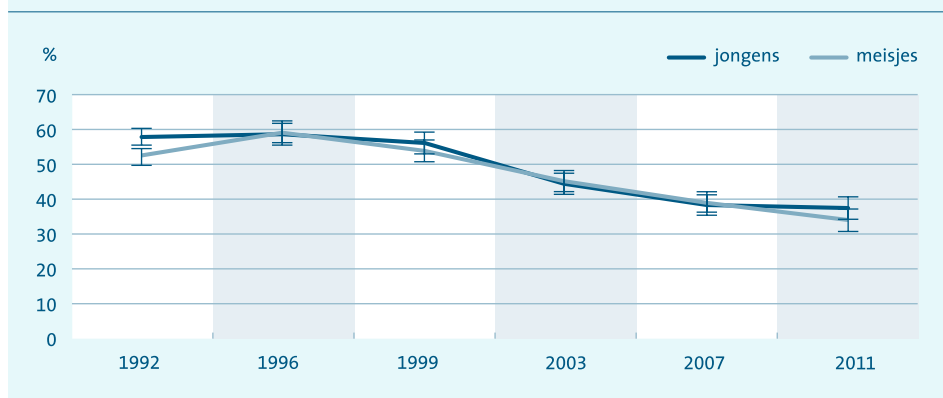
Op de vraag 'hoe kom je meestal aan je sigaretten/shag?' antwoordt de helft (53%) van de rokers, dat zij het meestal zelf kopen, 45% krijgt het meestal (38% van vrienden, 5% van ouders en 2% van broer of zus). Jongens en meisjes verschillen wat dit betreft nauwelijks. Tabaksproducten mogen wettelijk gezien alleen verkocht worden aan jongeren van 16 jaar en ouder. Niettemin zegt 38% van de scholieren jonger dan 16 jaar dat zij hun sigaretten/shag meestal zelf kopen.

Op de vraag 'waar koop je meestal je sigaretten/shag?' antwoordt ruim een kwart van de rokers (27%) de supermarkt. Ook de benzinepomp (18%) en de tabakswinkel (16%) worden vaak genoemd. Slechts een beperkt aantal rokende scholieren koopt sigaretten of shag meestal in een snackbar (6%) of café of discotheek (4%). Rokers jonger dan 16 jaar, noemen vooral de benzinepomp (19%), gevolgd door de tabakswinkel (16%) en de supermarkt (13%).

3.3 Is het roken in de periode 1992-2011 veranderd?

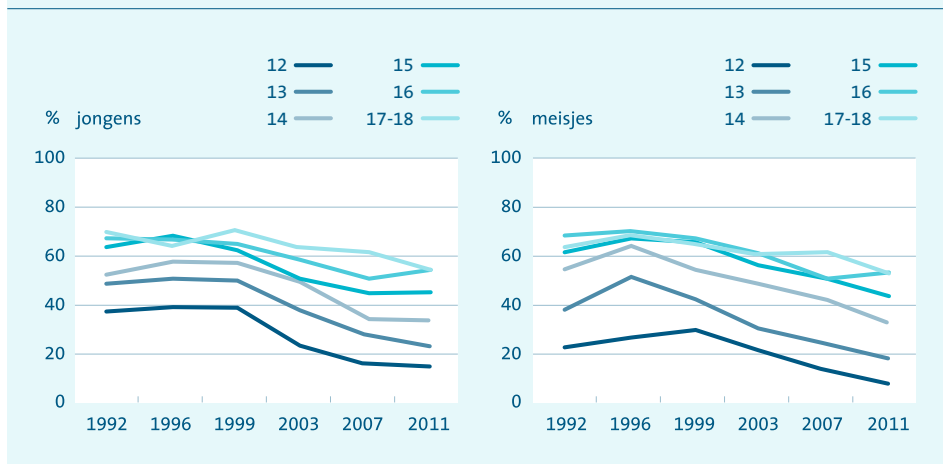
Na 1996 zien we een duidelijke daling van de *lifetime*-prevalentie (van 55% in 1999, naar 45% in 2003, naar 39% in 2007, naar 36% in 2011 (daling tussen 2007 en 2011 is niet significant)) (figuur 3.13, bijlage tabel 3.14). Bij jongens lijkt de daling in 2011 te stagneren, bij meisjes lijkt het percentage nog wat te dalen ten opzichte van 2007, maar het verschil met 2011 is niet significant.

Figuur 3.13 Trends in *lifetime*-prevalentie van roken naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (% , 95% betrouwbaarheidsintervallen)

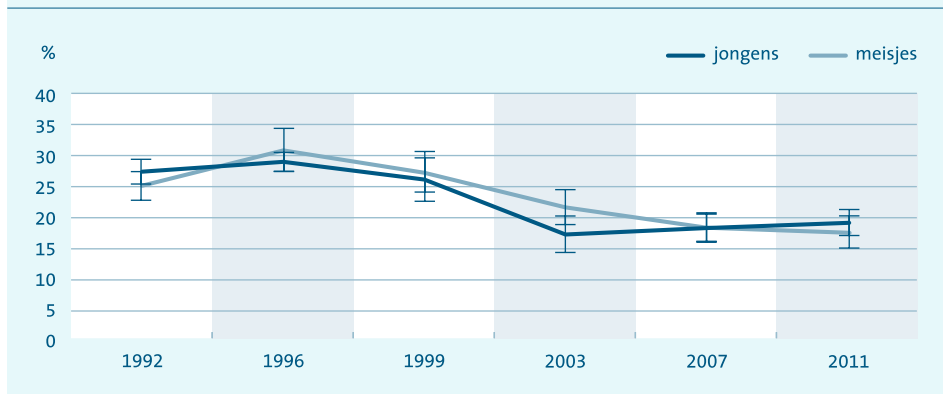
Na uitsplitsing naar leeftijd blijkt de *lifetime*-prevalentie in 2011 vergeleken met 2007 significant te zijn gedaald onder de 13-jarigen (van 27% naar 21%) (bijlage tabel 3.16). Onder de 12- en 14-jarigen zien we eveneens een daling, deze blijkt bijna geheel toegeschreven te kunnen worden aan de meisjes (12-jarige meisjes van 14% naar 7%, 14-jarige meisjes van 43% naar 32%) (figuur 3.14, bijlage tabel 3.15).

Figuur 3.14 Trends in de *lifetime*-prevalentie van roken naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (%)

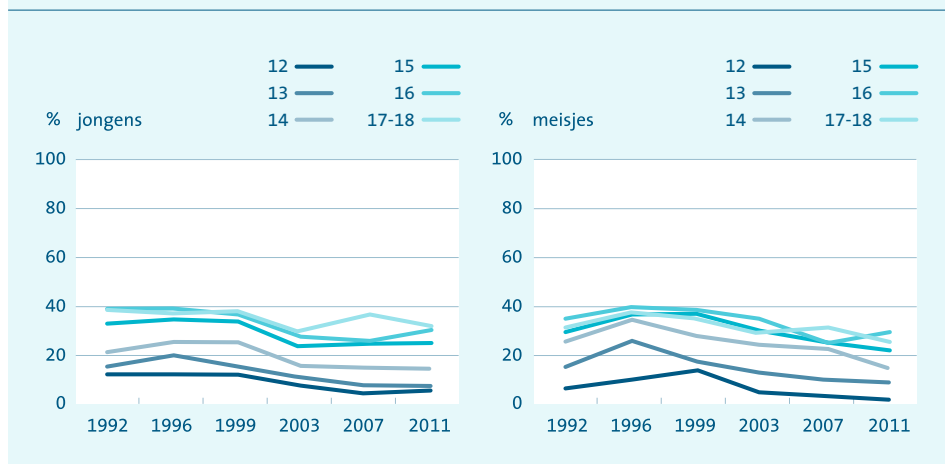
De maandprevalentie is tussen 1992 en 1999 redelijk stabiel, daalt sterk in 2003 en blijft vervolgens stabiel op zo'n negentien procent (figuur 3.15, bijlage tabel 3.17). Het beeld verschilt enigszins voor jongens en meisjes; onder de jongens vindt de daling vooral plaats tussen 1999 en 2003, bij de meisjes is sprake van een meer geleidelijke daling vanaf 1996.

Figuur 3.15 Trends in de maandprevalentie van roken naar onderzoeksjaar en geslacht onder alle leerlingen van het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (% , 95% betrouwbaarheidsintervallen)

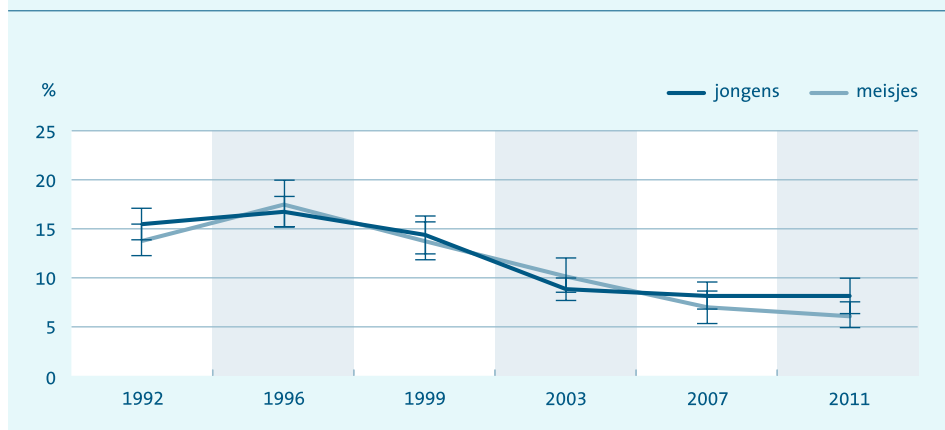
Na uitsplitsing naar leeftijd blijkt de maandprevalentie in 2011 vergeleken met 2007 in alle leeftijdscategorieën redelijk stabiel (figuur 3.16, bijlage tabel 3.18 en 3.19). Onder de 16-jarigen lijkt in 2011 sprake te zijn van een toename (van 26% naar 32%) maar dit verschil is niet significant.

Figuur 3.16 Trends in de maandprevalentie van roken naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (%)

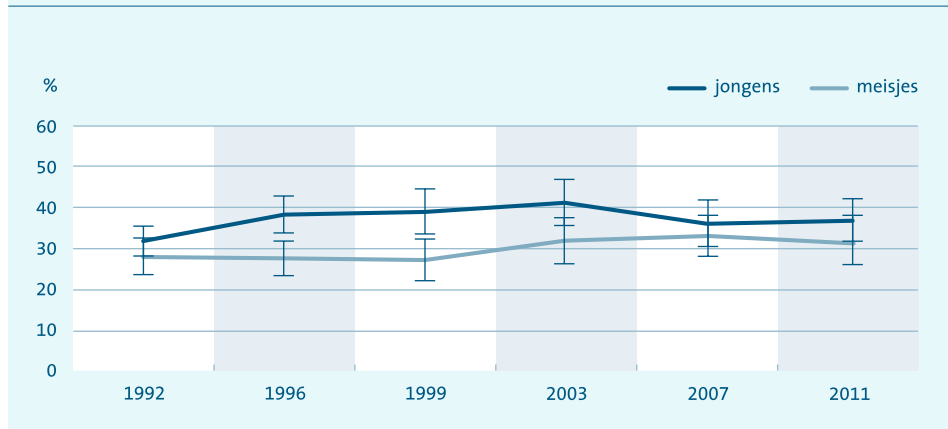
De prevalentie van dagelijks roken vertoont in 2003 een sterke daling en blijft daarna stabiel op 7% (figuur 3.17, bijlage tabel 3.20). Jongens en meisjes laten een vergelijkbare trend zien, hoewel de daling in 2003 bij de jongens iets sterker was. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn in 2011, net als in de voorgaande jaren, klein en niet significant.

Figuur 3.17 Trends in het dagelijks roken naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (%; 95% betrouwbaarheidsintervallen)

Onder de dagelijkse rokers is het percentage dat gemiddeld meer dan tien sigaretten per dag rookt in de periode 1992-2011 vrij constant (figuur 3.18, bijlage tabel 3.21). De percentages lijken iets hoger onder de jongens, maar de verschillen met de meisjes zijn vrij klein en niet significant.

Figuur 3.18 Scholieren die dagelijks roken. Trends in het roken van meer dan tien sigaretten per dag naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsintervallen)

De beschreven trends zijn representatief voor Nederlandse jongeren in het voortgezet onderwijs. Door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus. Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren in het algemeen. Trends onder de leeftijdsgroep tot en met 16 jaar staan weergegeven in de bijlage (tabellen 3.22 t/m 3.24).

3.4 De belangrijkste feiten en trends

- Tussen 1999 en 2007 was sprake van een dalende trend in het aantal scholieren dat ooit heeft gerookt. In 2011 lijkt het percentage scholieren dat ervaring heeft met roken zich te stabiliseren (36%).
- Uitgesplitst naar leeftijd, lijkt de *lifetime*-prevalentie van roken onder de jongste groep meisjes (12-14 jaar) tussen 2007 en 2011 te dalen.
- Het aantal scholieren dat de afgelopen maand nog heeft gerookt daalde tussen 1999 en 2003 en stabiliseert zich in 2007 en 2011 op negentien procent.
- Het aantal scholieren dat dagelijks rookt nam tussen 1999 en 2003 af van dertien procent naar negen procent en lijkt zich in 2007 en 2011 te stabiliseren (7%).
- Ook vergeleken met de HBSC studie uit 2009 is er in 2011 geen significante verandering in de *lifetime*- en maandprevalentie van roken.
- Net als in voorgaande metingen verschillen jongens en meisjes niet significant in de prevalentie van (dagelijks) roken.

- Het roken verschilt tussen de schoolniveaus: onder leerlingen van het VWO bevinden zich de minste (dagelijkse) rokers, tevens roken zij het minst aantal sigaretten per dag.
- Onder leerlingen van Marokkaanse afkomst zijn veruit de minste rokers.
- Ondanks de leeftijdsgrens, zegt een aanzienlijk deel (38%) van de rokende scholieren jonger dan 16 jaar dat zijn hun sigaretten/shag meestal zelf kopen.

4 Alcohol

4.1 Alcoholgebruik onder scholieren

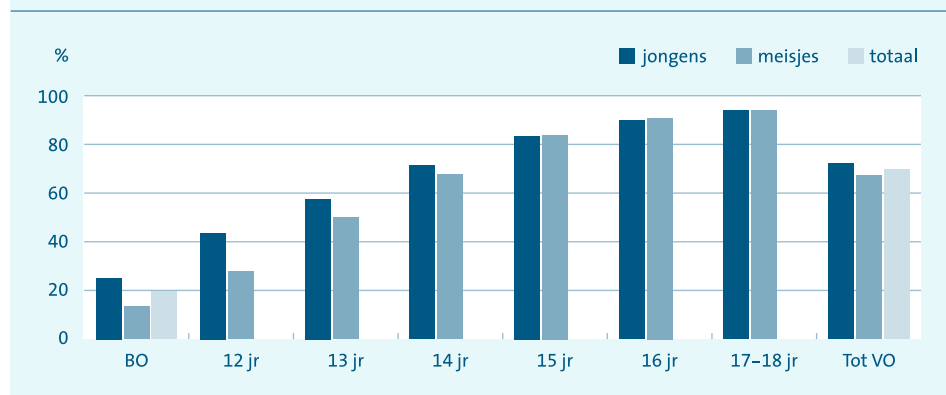
Hoeveel scholieren hebben ooit alcohol gedronken?

Van alle leerlingen van het voortgezet onderwijs heeft 70 procent ooit alcohol gedronken: ongeveer evenveel meisjes (67%) als jongens (72%) (figuur 4.1, bijlage tabel 4.1). In groep 7 en 8 van de basisschool heeft een vijfde van de leerlingen (19%) al eens gedronken: meer jongens dan meisjes (25% versus 13%).

Zoals verwacht doen zich grote leeftijdsverschillen voor. Op 12-jarige leeftijd heeft ruim een derde van de leerlingen in het voortgezet onderwijs ervaring met het drinken van alcohol. Gedurende de daaropvolgende jaren neemt het alcoholgebruik sterk toe, tot op 15-jarige leeftijd 83 procent al eens alcohol heeft gedronken. Vanaf 15 jaar neemt dit percentage geleidelijk nog iets verder toe.

Verschillen tussen jongens en meisjes zien we alleen bij de jongste leeftijdsgroepen. Onder kinderen in groep 7 en 8 van de basisschool en 12-jarigen in het VO hebben meer jongens dan meisjes ervaring met alcohol. Bij de oudere leeftijdscategorieën is het verschil tussen jongens en meisjes niet significant.

Figuur 4.1 Lifetime-prevalentie van alcoholgebruik, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

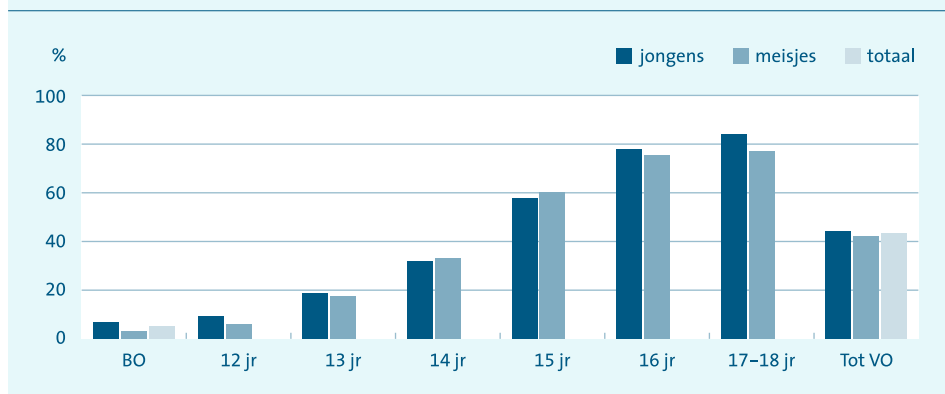

Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand alcohol gedronken?

Vier op de tien (43%) leerlingen van het voortgezet onderwijs hebben in de maand voorafgaand aan het onderzoek alcohol gedronken (figuur 4.2, bijlage tabel 4.2). In het basisonderwijs geldt dit voor één op de twintig (5%) leerlingen. Het alcoholgebruik in de afgelopen maand stijgt sterk tot de leeftijd van 16 jaar. Daarna neemt de stijging af. Net als bij het gebruik ooit in het leven lijken in groep 7 en 8 van de basisschool meer jongens dan meisjes de afgelopen maand alcohol te hebben gedronken. Dit verschil

is echter net niet significant. Ook in het voortgezet onderwijs zijn er geen verschillen tussen jongens en meisjes.

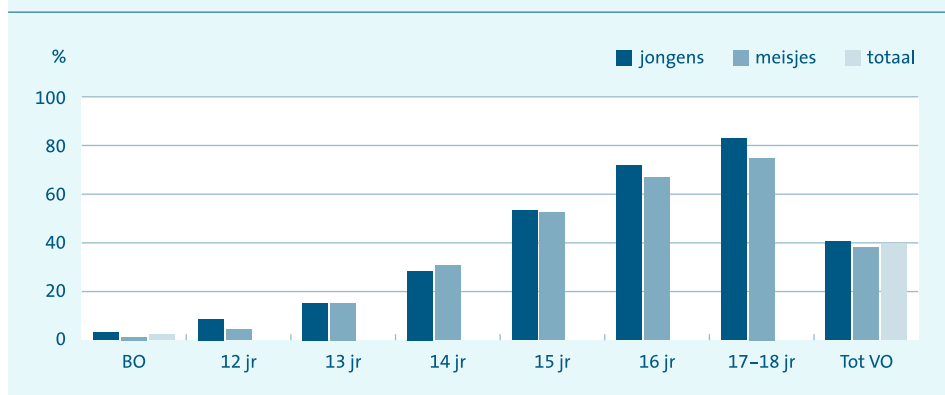
Figuur 4.2 Maandprevalentie van alcoholgebruik, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

Hoeveel scholieren zijn wel eens dronken?

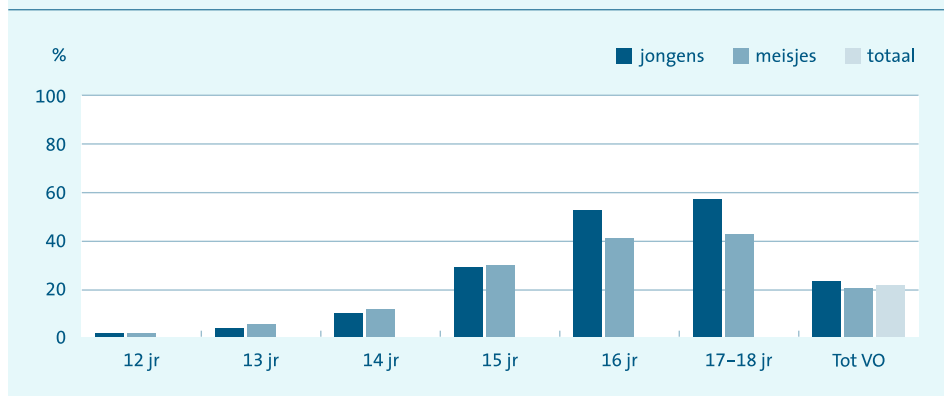
In het basisonderwijs komt dronkenschap nog nauwelijks voor: twee procent van de leerlingen is ooit dronken of aangeschoten geweest. Er is hierbij geen significant verschil tussen jongens en meisjes (figuur 4.3, bijlage tabel 4.3). Van de leerlingen van het voortgezet onderwijs is vier op de tien (39%) tenminste één maal in het leven dronken of aangeschoten geweest, evenveel jongens als meisjes. Het percentage neemt sterk toe met de leeftijd tot op 17-18-jarige leeftijd 79 procent van de leerlingen wel eens dronken of aangeschoten is geweest.

Figuur 4.3 Lifetime-prevalentie van dronkenschap, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

Ruim één vijfde (21%) van de leerlingen van het voortgezet onderwijs is in de maand voorafgaand aan het onderzoek dronken of aangeschoten geweest (figuur 4.4, bijlage tabel 4.4). Tot en met 15 jaar is er geen verschil tussen jongens en meisjes. Op 16- en 17-18-jarige leeftijd zijn er meer jongens (respectievelijk 52% en 56%) in de afgelopen maand dronken geweest dan meisjes (respectievelijk 41% en 42%).

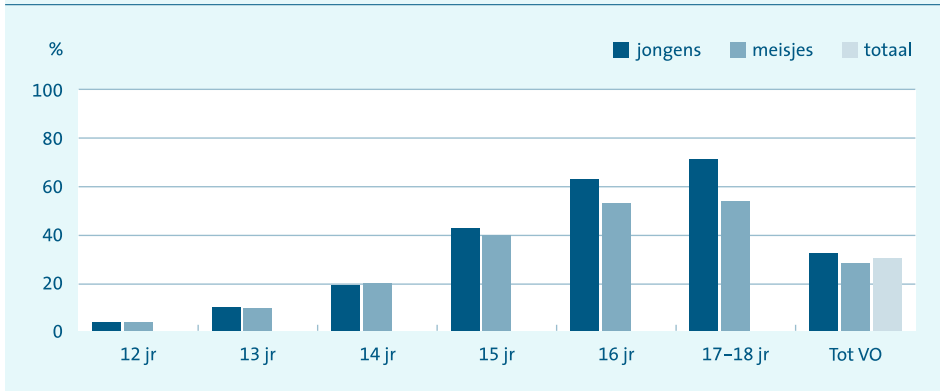
Figuur 4.4 Maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

Hoeveel scholieren drinken wel eens 5 glazen of meer bij één gelegenheid ('binge drinken')?

Drie op de tien (30%) leerlingen van het voortgezet onderwijs hebben in de maand voorafgaand aan het onderzoek wel eens 5 glazen of meer bij één gelegenheid gedronken (het zogenaamde binge drinken), ongeveer evenveel meisjes als jongens (figuur 4.5, bijlage tabel 4.5). Het binge drinken in de afgelopen vier weken stijgt bij zowel meisjes als jongens sterk tussen de 12 en 16 jaar. Tot 16 jaar is er geen verschil tussen jongens en meisjes. Vanaf 16 jaar stabiliseert het binge drinken bij meisjes, terwijl dit bij jongens verder toeneemt, waardoor op 17-18-jarige leeftijd jongens duidelijk vaker binge drinken dan meisjes.

Figuur 4.5 Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd en geslacht (%)

Hoeveel drinken scholieren?

De scholieren is gevraagd op hoeveel doordeweekse (maandag t/m donderdag) en weekend dagen (vrijdag t/m zondag) ze meestal alcohol drinken en hoeveel glazen ze dan op zo'n dag drinken. Hieruit is het totaal aantal glazen berekend dat in het weekend, doordeweek en gedurende de hele week wordt gedronken.

Het aantal glazen dat in het weekend gedronken wordt neemt sterk toe met het stijgen van de leeftijd (bijlage tabel 4.6). Op 12-jarige leeftijd drinkt vier procent van de jongeren in het weekend 1 tot 4 glazen alcohol en één procent 5 glazen of meer. Op 14-jarige leeftijd drinkt al elf procent 5 glazen of meer in een weekend, en op 16-jarige leeftijd is dit gestegen tot ruim de helft van alle jongeren (52%). Tot en met 14-jarige leeftijd is er tussen jongens en meisjes nauwelijks verschil. Vanaf 15 jaar stijgt het aantal glazen dat in het weekend gedronken wordt echter sterker bij jongens dan bij meisjes. Op 16-jarige leeftijd drinkt negentien procent van de jongens meer dan 20 glazen alcohol in het weekend; bij meisjes geldt dit voor zes procent.

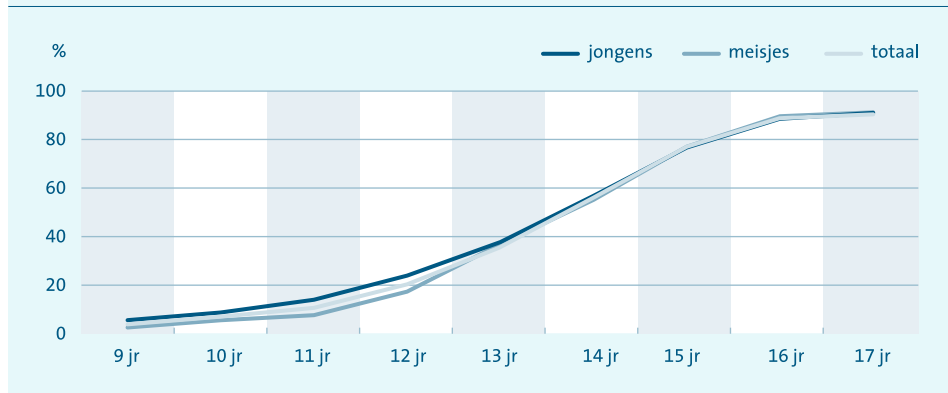
Het grootste deel van het alcoholgebruik vindt plaats in het weekend. De totale alcoholconsumptie per week is daardoor niet veel hoger dan de consumptie in het weekend (bijlage tabel 4.7 en 4.8). Vanaf 16 jaar gaan jongens ook doordeweek meer alcohol drinken dan meisjes.

Op welke leeftijd beginnen scholieren met het drinken van alcohol?

De gemiddelde leeftijd waarop scholieren voor het eerst alcohol hebben gedronken is 13,1 jaar (gemiddelde leeftijd van de jongeren in de steekproef voortgezet onderwijs: 14,4 jaar). Jongens experimenteren op iets jongere leeftijd met alcohol (12,9 jaar) dan meisjes (13,3 jaar). Van alle scholieren in het voortgezet onderwijs zeg tien procent 11 jaar of jonger geweest te zijn toen zij hun eerste drankje dronken, bijna tweemaal zoveel jongens (13%) als meisjes (7%) (figuur 4.6, bijlage tabel 4.9). Dit is aanzienlijk minder dan in 2007 toen nog zestien procent aangaf op 11-jarige leeftijd of jonger hun eerste

drankje te hebben gedronken (jongens 20% en meisjes 12%). Op 14-jarige leeftijd zijn de aanvankelijke sekseverschillen verdwenen. De meeste scholieren beginnen met drinken als zij tussen de 11 en 15 jaar oud zijn; 76 procent van de leerlingen heeft op 15-jarige leeftijd, of jonger kennis gemaakt met alcohol. Vanaf 15 jaar vlakt de curve af, dat wil zeggen dat de kans afneemt dat jongeren die dan nog niet met drinken zijn begonnen, dat alsnog gaan doen.

Figuur 4.6 Cumulatieve incidentie¹ van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd eerste gebruik en geslacht (%).

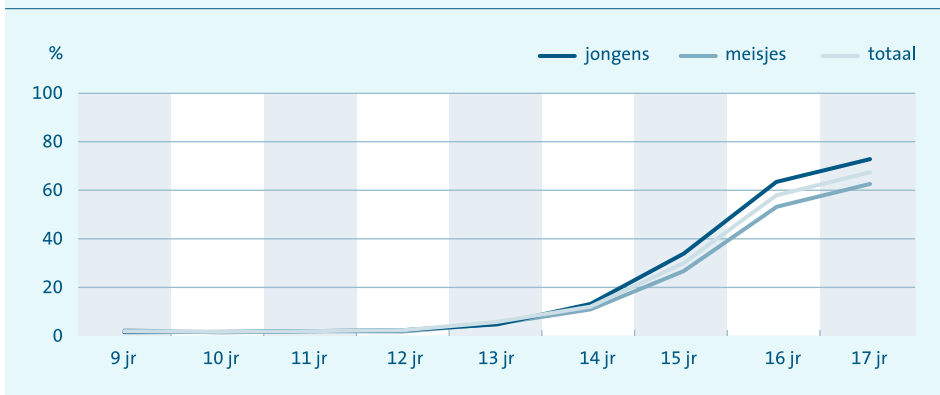

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst alcohol heeft gedronken.

Op welke leeftijd beginnen scholieren met het wekelijks drinken van alcohol?

De gemiddelde leeftijd waarop scholieren wekelijks alcohol gaan drinken is 14,9 jaar, bijna twee jaar na de gemiddelde leeftijd waarop voor het eerst alcohol wordt gedronken. Jongens en meisjes verschillen hierin nauwelijks. Er zijn maar weinig scholieren die aangeven op 12-jarige leeftijd of jonger met wekelijks drinken te zijn begonnen (1%) (figuur 4.7, bijlage tabel 4.10). Vanaf 13 jaar begint het percentage te stijgen. De meeste wekelijkse drinkers zijn hiermee tussen hun 14e en 16e jaar begonnen. Tussen 16 en 17 jaar vlakt de curve af, er komen op die leeftijd minder nieuwe wekelijkse drinkers bij.

Figuur 4.7 Cumulatieve incidentie¹ van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd eerste keer wekelijks gebruik en geslacht (%).

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst wekelijks is gaan drinken

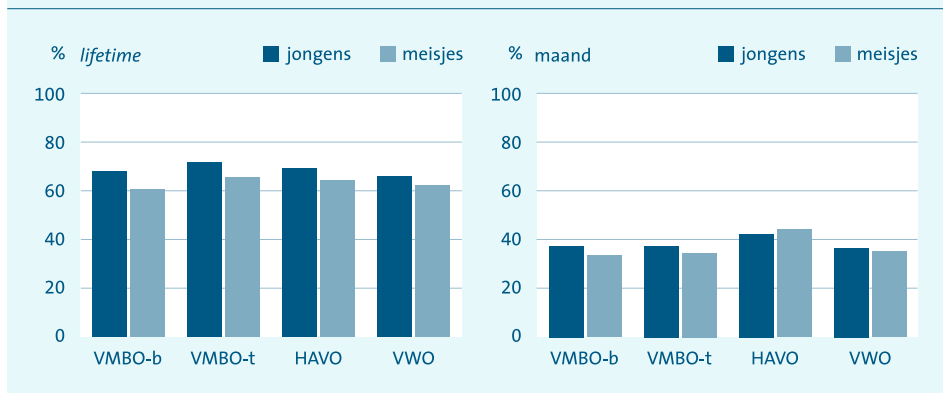
Op welke leeftijd zijn scholieren voor het eerst dronken?

De gemiddelde leeftijd waarop scholieren voor het eerst dronken worden is 14,5 jaar. Dit is eerder dan de gemiddelde leeftijd waarop ze wekelijks gaan drinken (zie vorige paragraaf). Er zijn hierbij geen significante verschillen tussen jongens en meisjes. De leeftijd waarop leerlingen voor het eerst dronken zijn geworden volgt hetzelfde patroon als bij wekelijks drinken (bijlage tabel 4.11). Het patroon verschilt alleen in lichte mate tussen 13- en 15-jarige leeftijd; het aantal leerlingen dat op die leeftijd of jonger al eens dronken is geweest, is wat groter dan het aantal leerlingen dat al wekelijks is gaan drinken.

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het aantal scholieren dat alcohol gebruikt?

Er zijn geen verschillen tussen de schoolniveaus in de *lifetime*- en maandprevalentie van alcoholgebruik (figuur 4.8, bijlage tabel 4.12 en 4.13).

Figuur 4.8 Lifetime- en maandprevalentie van alcoholgebruik naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

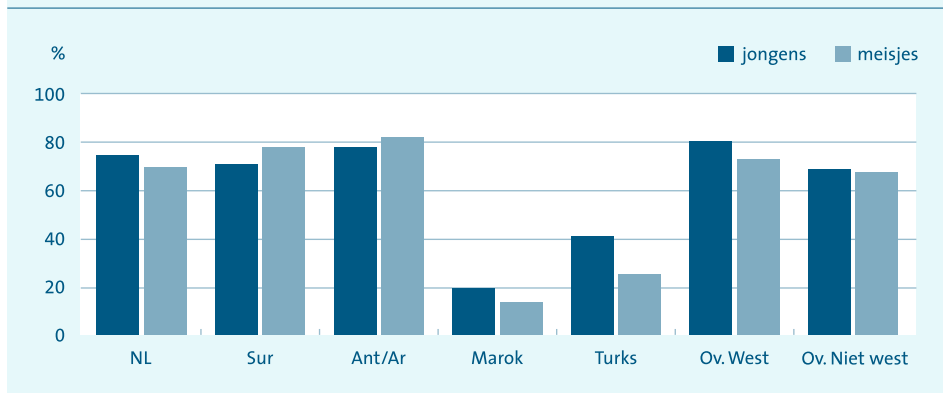
¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het aantal scholieren dat alcohol gebruikt?

Er is een duidelijke samenhang tussen alcoholgebruik en etnische afkomst.

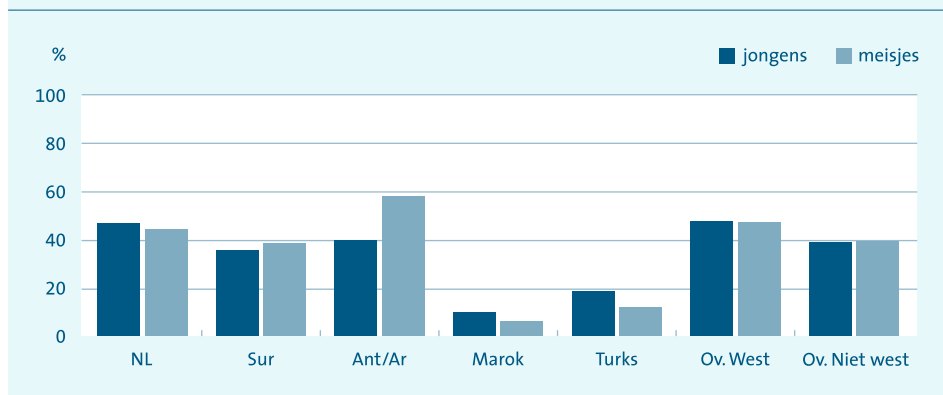
Het percentage scholieren dat ooit in het leven alcohol heeft gedronken is het laagst onder de scholieren van Marokkaanse afkomst, gevolgd door Turkse scholieren (figuur 4.9, bijlage tabel 4.14). Scholieren van Surinaamse, Antilliaans/Arubaanse en overig westerse en niet-westerse afkomst verschillen niet van de Nederlandse scholieren.

Figuur 4.9 Lifetime-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%)

Ook de maandprevalentie van alcoholgebruik is het laagst onder scholieren van Marokkaanse afkomst, gevolgd door Turkse scholieren (figuur 4.10, bijlage tabel 4.15). De overige etnische groepen verschillen ook wat betreft de maandprevalentie van alcoholgebruik niet van de Nederlandse scholieren.

Figuur 4.10 Maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%)

4.2 De alcoholgebruikers nader bekeken

In deze paragraaf worden de gegevens van de scholieren die in de afgelopen maand alcohol hebben gedronken (verder aangeduid als 'scholieren die alcohol drinken' of 'alcoholgebruikers') nader geanalyseerd. De resultaten worden gepresenteerd naar leeftijd, geslacht en schoolniveau, maar niet naar etnische afkomst. De aantallen gebruikers per etnische groep bleken namelijk te klein om analyses op dit niveau te kunnen doen.

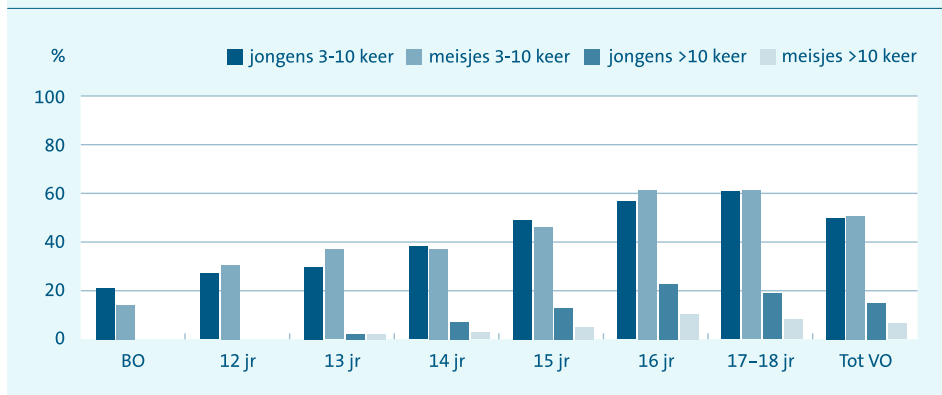
Hoe vaak drinken alcoholgebruikers alcohol?

Onder de alcoholgebruikers uit het voortgezet onderwijs heeft 39 procent de afgelopen maand één of twee keer alcohol gedronken, de helft (50%) drie tot tien keer en de overige elf procent heeft in de afgelopen maand meer dan tien keer alcohol gedronken. Het alcoholgebruik in de afgelopen maand blijft op de basisschool meestal (81%) beperkt tot één of twee keer (bijlage tabel 4.16).

Naarmate de leerlingen ouder worden neemt de frequentie van alcoholgebruik toe (figuur 4.11, bijlage tabel 4.16). Bovendien drinken jongens vaker alcohol dan meisjes. Dit geldt met name voor de leeftijd van 14 jaar en ouder, op die leeftijd rapporteren ruim tweemaal zoveel jongens als meisjes meer dan 10 keer in de afgelopen maand te hebben gedronken.

Figuur 4.11 Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Aantal keren alcohol gedronken in de afgelopen maand, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

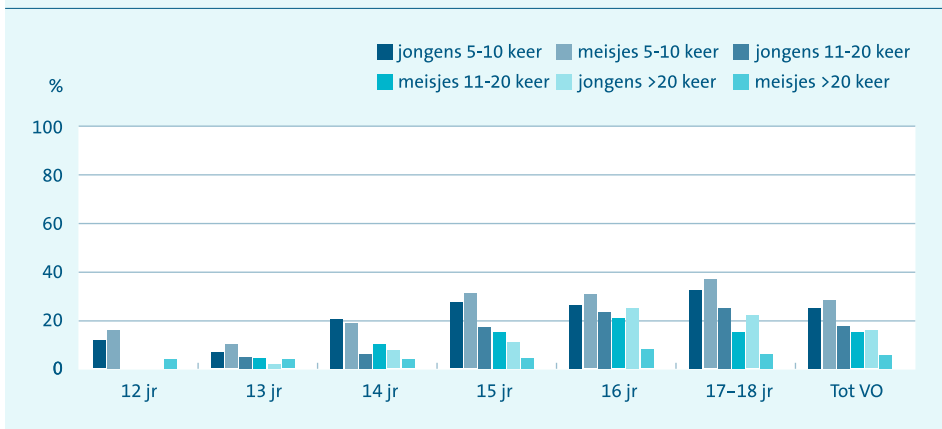
Hoeveel drinken scholieren die alcohol gebruiken?

Het aantal glazen dat in het weekend gedronken wordt neemt sterk toe met het stijgen van de leeftijd. Op 12-jarige leeftijd drinkt de helft van de scholieren die alcohol gebruiken nog niet elk weekend alcohol. Een derde (35%) van de 12-jarige alcoholgebruikers zegt in het weekend 1 tot 4 glazen alcohol te drinken en vijftien procent drinkt 5 glazen of meer. Op 14-jarige leeftijd drinkt al 33 procent van de alcoholgebruikers 5 glazen of meer in het weekend, en op 16-jarige leeftijd is dit gestegen tot twee op de drie drinkende jongeren (67%) (bijlage, tabel 4.17).

Tot en met 14-jarige leeftijd zijn er geen verschillen tussen jongens en meisjes in het aantal glazen dat in het weekend wordt gedronken (figuur 4.12; bijlage tabel 4.17). Vanaf 15 jaar stijgt het aantal glazen echter sterker bij jongens dan bij meisjes. Op 16-jarige leeftijd drinkt een kwart van de alcohol gebruikende jongens (25%) meer dan 20 glazen alcohol in het weekend; bij meisjes geldt dit voor acht procent.

Het grootste deel van het alcoholgebruik vindt plaats in het weekend. De totale alcoholconsumptie per week is daardoor niet veel hoger dan de consumptie in het weekend. Jongens drinken wel meer doordeweek dan drinkende meisjes, met name op oudere leeftijd (bijlage, tabel 4.18 en 4.19).

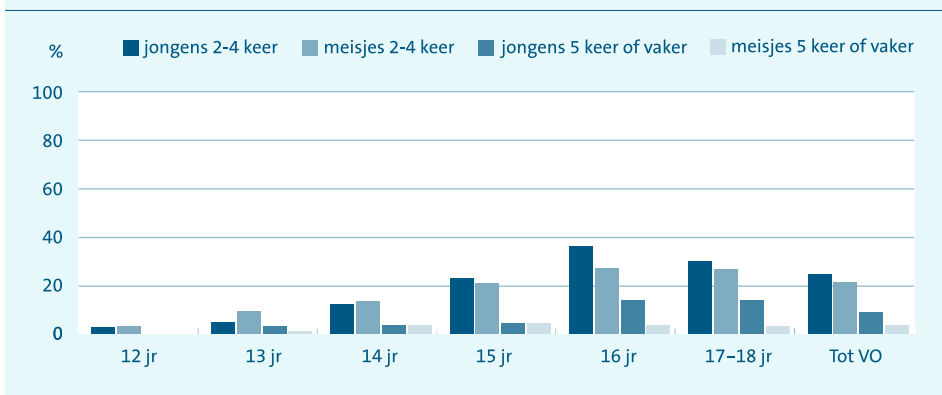
Figuur 4.12 Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).
Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend drinken
in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd en geslacht (%)

Hoe vaak zijn de alcoholgebruikers dronken of aangeschoten?

Van de scholieren die alcohol drinken is de helft de afgelopen vier weken dronken of aangeschoten geweest (50%). Bijna één op de drie (29%) is twee keer of vaker dronken geweest, jongens (33%) vaker dan meisjes (24%). Tot en met 15 jaar is er bij jongens en meisjes een gelijke stijging in de frequentie van dronkenschap. Tussen de 15 en 16 jaar zien we echter een sterkere toename bij jongens dan bij meisjes (figuur 4.13, bijlage tabel 4.20).

Figuur 4.13 Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).
Aantal keer dronken in de afgelopen maand in het voortgezet onderwijs
naar leeftijd en geslacht (%)

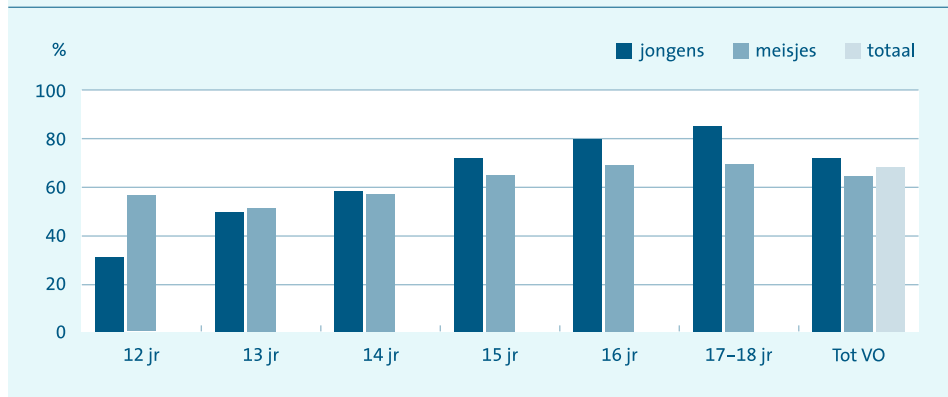

Hoeveel van de alcoholgebruikers drinkt wel eens 5 glazen of meer bij één gelegenheid ('binge drinken')?

Twee derde (68%) van de scholieren die alcohol drinken heeft de afgelopen vier weken wel eens 5 glazen of meer gedronken bij één gelegenheid (het zogenaamde binge drinken); meer jongens (71%) dan meisjes (64%) (figuur 4.14, bijlage tabel 4.21).

Het binge drinken in de afgelopen vier weken stijgt geleidelijk tot het 15e jaar. Na het 15e jaar blijft het binge drinken onder jongens stijgen, terwijl het bij de meisjes stabieliseert. De verschillen in binge drinken tussen jongens en meisjes zijn alleen significant op 16- en 17-18-jarige leeftijd.

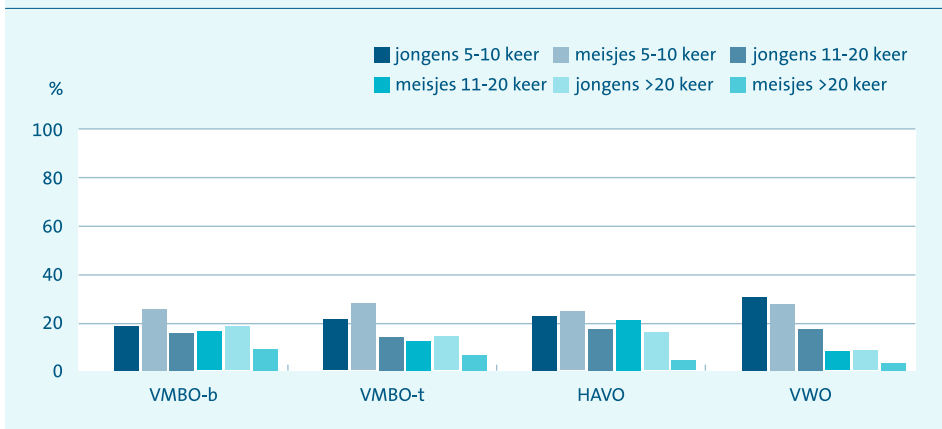
Figuur 4.14 Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).
Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd en geslacht (%)

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in hoe vaak en hoeveel er door de alcoholgebruikers gedronken wordt?

Het aantal keren dat alcoholgebruikers in de afgelopen maand alcohol hebben gedronken verschilt niet tussen schoolniveaus (bijlage tabel 4.22). Wel is het gemiddeld aantal glazen dat in het weekend wordt gedronken hoger onder scholieren op het VMBO-b (9,5 glazen) dan onder VWO leerlingen (6,6 glazen). De verschillen zijn voornamelijk te vinden in het drinken van grote hoeveelheden (figuur 4.15, bijlage tabel 4.23). Jongens op het VMBO-b drinken vaker meer dan 20 glazen in het weekend dan jongens op het VWO (respectievelijk 18% en 8%). Ook meisjes op het VMBO-b lijken vaker meer dan 20 glazen in het weekend te drinken (respectievelijk 9% en 3%) dan meisjes op het VWO, maar de verschillen zijn hier niet significant.

Figuur 4.15 Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).
Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend drinken in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

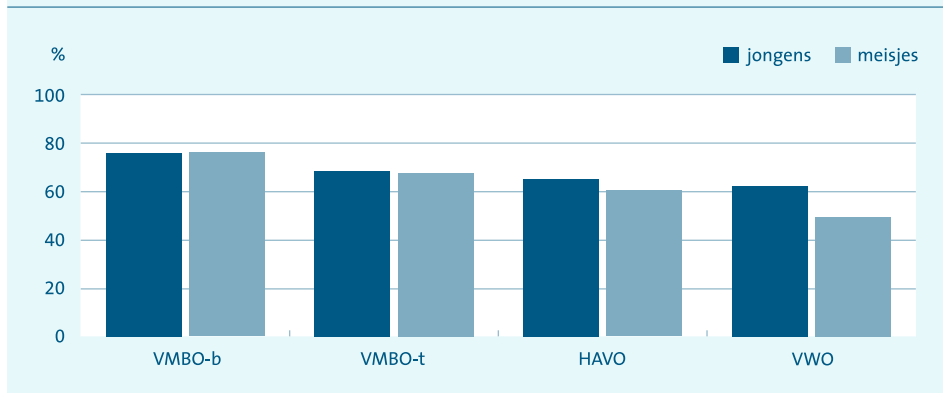

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tenslotte zijn er tussen de schoolniveaus ook verschillen in het voorkomen van binge drinken, het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (figuur 4.16, bijlage tabel 4.24). Binge drinken komt op het VMBO-b vaker voor dan op de HAVO en het VWO. Driekwart van de alcoholgebruikers op het VMBO-b zegt de afgelopen vier weken wel eens 5 of meer glazen bij één gelegenheid te hebben gedronken, tegenover 62 procent op de HAVO en 56 procent op het VWO. Er zijn ook meer alcoholgebruikers op het VMBO-t die wel eens 5 of meer glazen bij één gelegenheid drinken dan op het VWO. Het verschil tussen VMBO-t en HAVO is echter niet significant. Wanneer we jongens en meisjes apart bekijken zien we dat bij meisjes de bovenstaande verschillen tussen schoolniveaus gehandhaafd blijven. Bij jongens is er echter alleen een significant verschil tussen jongens op het VMBO-b en het VWO. Binge drinken komt minder vaak voor bij jongens op het VWO dan bij jongens op het VMBO-b.

Figuur 4.16 Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Hoe vaak komt indrinken voor onder alcoholgebruikers?

Vier op de tien scholieren die alcohol drinken (43%) heeft de afgelopen maand wel eens ingedronken. Dit is iets hoger dan in 2007 (36%). Op 12-jarige leeftijd heeft elf procent van de alcoholgebruikers de afgelopen vier weken wel eens ingedronken; op 15-jarige leeftijd is dit gestegen tot 37 procent en op 17-18-jarige leeftijd geldt dit voor ruim de helft (52%). Er zijn hierbij geen significante verschillen tussen jongens en meisjes.

Indrinken vindt voornamelijk plaats bij vrienden thuis (89%) of in het eigen huis (65%). Ook indrinken op straat of op een hangplek (45% van de indrinkers) en in een hok, schuur of keet (35%) komt regelmatig voor.

Wat drinken de alcoholgebruikers?

Scholieren is gevraagd hoe vaak ze verschillende alcoholische drankjes drinken; elke dag, elke week, elke maand, heel soms of nooit. In tabel 4a staat aangegeven hoeveel van de alcoholgebruikers tenminste wekelijks de verschillende drankjes drinken.

In het basisonderwijs zijn mixdrankjes (5% wekelijks) en breezers en andere premixen (3%) het populairst (niet in tabel). Onder scholieren uit het voortgezet onderwijs wordt bier het meest gedronken, gevolgd door breezers en mixdrankjes. Bier is met 49 procent wekelijkse drinkers ook de meest populaire drank onder de jongens, op afstand gevolgd door breezers, mixdrankjes (beide 14% wekelijks) en shooters (12% wekelijks). Onder meisjes is wijn/champagne het meest populair (21% wekelijks), gevolgd door breezers (18% wekelijks), mixdrankjes (15% wekelijks) en shooters (10% wekelijks). Bij enkele soorten alcohol zijn er duidelijke verschillen in preferenties tussen jongens en meisjes. Bier en sterke drank zijn populairder onder jongens, terwijl wijn populairder is onder meisjes.

Ten opzichte van de vorige meting in 2007 zijn wijn, shooters en sterke drank onder scholieren in het voortgezet onderwijs populairder geworden. In 2007 dronk zeven procent van de drinkers in het voortgezet onderwijs wekelijks wijn, in 2011 is dit gestegen tot twaalf procent. Shooters werden in 2007 eveneens wekelijks door zeven procent van de drinkers gedronken en in 2011 door elf procent. Sterke drank werd in 2007 door drie procent wekelijks genuttigd en in 2011 door zes procent.

Tabel 4a Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand). Tenminste wekelijks nuttigen van verschillende soorten alcoholische dranken, voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)¹

	12-13		14-15		16-18		Totaal VO		
	J	M	J	M	J	M	J	M	Tot
Bier	8	3	36	5	70	13	49	9	30
Breezers/premix	6	9	13	15	16	21	14	18	16
Mix (zelf gemixt)	3	8	9	12	21	19	14	15	14
Wijn/champagne	1	5	2	11	5	33	3	21	12
Shooters	4	4	9	7	16	15	12	10	11
Likeur ²	2	4	5	8	10	11	7	9	8
Sterke drank	2	1	4	3	13	3	8	3	6
Sherry/port/martini	0	3	1	1	2	1	1	1	1

¹ Leerlingen konden meer dan één antwoord aankruisen.

² Omschreven als Pisang Ambon, Passoa enzovoort.

Waar drinken de alcoholgebruikers alcohol?

Onder basisschoolleerlingen vindt het alcoholgebruik meestal thuis of bij familie of vrienden plaats. Er zijn hierin geen verschillen tussen jongens en meisjes.

Op het voortgezet onderwijs vindt alcoholgebruik meestal plaats in de disco, bij anderen thuis en in het café (tabel 4b). Dit geldt vooral voor de oudere leeftijdscategorieën (14-15 en 16-18). Op jongere leeftijd scoren de disco, (bij anderen) thuis, op straat en hok of keet hoog. Er zijn een aantal locaties waar jongens vaker maandelijks drinken dan meisjes, namelijk thuis, bij anderen thuis, in een hok, schuur of keet, op straat en in een sportkantine. Op de overige locaties wordt door meisjes even vaak maandelijks alcohol gedronken als door jongens.

Tabel 4b Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).
Locaties waar alcohol ten minste maandelijks gebruikt wordt in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd en geslacht (%)

	12-13		14-15		16-18		Totaal VO		
	J	M	J	M	J	M	J	M	Tot
Discotheek of club	8	13	31	34	59	61	42	45	43
Bij anderen thuis	10	14	31	28	64	48	45	36	41
Café of bar	3	9	26	24	58	61	39	40	40
Thuis	13	11	22	19	57	40	38	28	33
Op straat, hangplek	13	16	22	19	26	9	23	14	18
In hok, schuur of keet	13	7	19	15	22	10	20	12	16
Sportkantine	3	2	8	2	27	8	17	5	11
Buurthuis of jeugdhonk	4	5	4	5	6	2	5	3	4
School (plein)	2	2	2	1	2	0	2	1	1

Hoe komen de alcoholgebruikers aan alcohol?

Vijf op de tien scholieren in het voortgezet onderwijs die alcohol drinken koopt meestal zelf zijn of haar alcohol (tabel 4c). Dit percentage stijgt met de leeftijd. Van de 12-13-jarige alcoholgebruikers koopt acht procent de alcohol meestal zelf, bij de 14-15-jarigen is dit al 21 procent en bij de 16-18-jarigen 76 procent.

Veertien procent van de scholieren die alcohol drinken zegt de alcohol meestal van de ouders te krijgen. Het percentage dat de alcohol meestal van de ouders krijgt is met name onder de jongste leeftijdsgroepen gedaald. Van de 12-13-jarige alcoholgebruikers kreeg in 2011 28 procent de alcohol meestal van zijn ouders, in 2007 gold dit nog voor 46 procent. Bij de 14-15-jarigen krijgt nog zestien procent de alcohol meestal van zijn ouders (in 2007 25 procent).

Tabel 4c Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).
Hoe komen scholieren meestal aan alcohol in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd en geslacht? (%)

	12-13		14-15		16-18		Totaal VO		
	J	M	J	M	J	M	J	M	Tot
Koop het meestal zelf	12	5	26	15	79	71	52	42	47
Meestal van vrienden	45	39	51	57	11	13	30	34	32
Meestal van ouders	28	29	16	17	8	13	13	16	14
Meestal van broer of zus	4	9	3	4	0	1	2	3	2
Overig	12	19	4	6	1	1	4	5	4

Waar kopen alcoholgebruikers alcohol?

Ruim een derde van de scholieren die alcohol drinken koopt maandelijks alcohol in de disco, nog eens een derde koopt maandelijks alcohol in een café en eveneens een derde in de supermarkt (tabel 4d). Op de overige locaties wordt in mindere mate alcohol gekocht. Jongens kopen vaker dan meisjes alcohol in de supermarkt, de slijterij, de sportkantine en de snackbar. Bij de overige verkooppunten kopen meisjes ongeveer even vaak alcohol als jongens.

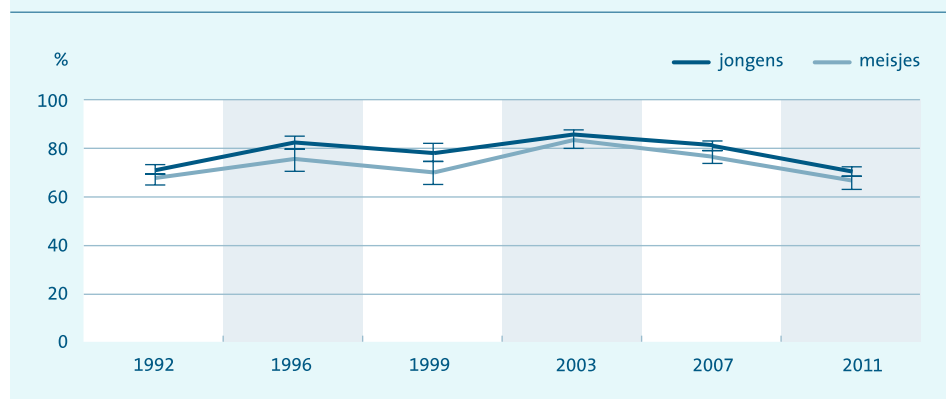
Tabel 4d Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).
Locatie waar tenminste maandelijks alcohol wordt gekocht in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd en geslacht (%)

	12-13		14-15		16-18		Totaal VO		Tot
	J	M	J	M	J	M	J	M	
Discotheek of club	5	6	25	29	55	59	38	41	39
Café of bar	2	6	25	19	54	56	37	34	36
Supermarkt	6	6	19	16	59	39	38	26	32
Sportkantine	2	1	7	3	25	7	15	5	10
Slijterij	2	3	6	5	21	11	13	7	10
Hok, schuur of keet	7	4	10	7	11	4	10	5	8
Snackbar	3	2	5	2	7	1	5	1	4
Buurthuis of jeugdhonk	2	5	3	3	5	1	4	2	3

4.3 Is het alcoholgebruik in de periode 1992-2011 veranderd?

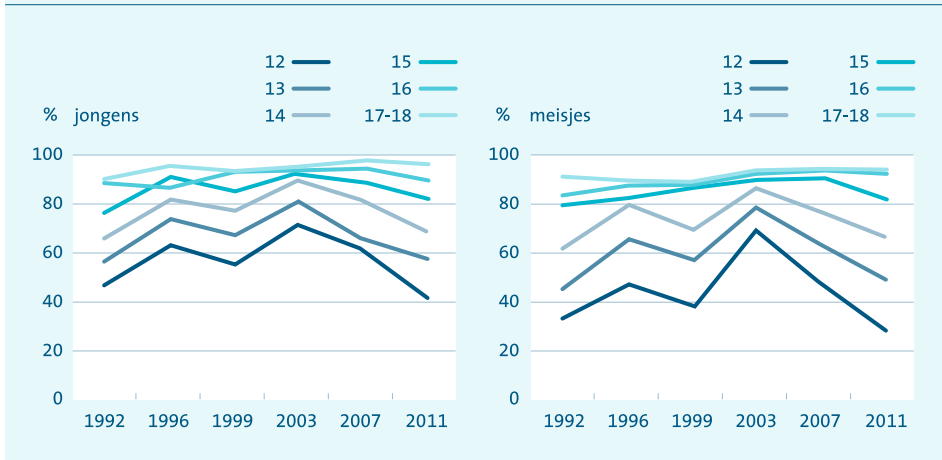
Het aantal scholieren op het VO dat ooit alcohol heeft gedronken is in 2011 gedaald ten opzichte van 2007, bij zowel meisjes als jongens (figuur 4.17, bijlage tabel 4.25). De *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik is nu vergelijkbaar met negentien jaar geleden (1992).

Figuur 4.17 Trends in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

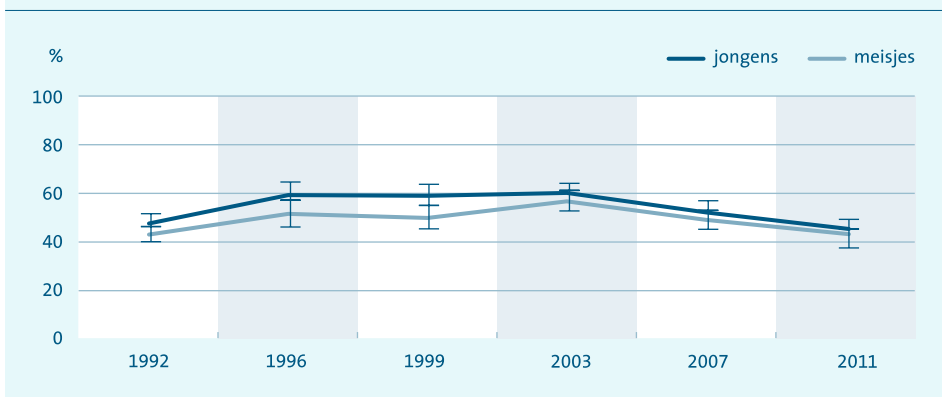
Na uitsplitsing van de trend in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik naar leeftijd, blijkt deze tussen 2011 en 2007 alleen significant in de jongste leeftijdscategorieën, namelijk 12 tot en met 15 jaar, zowel bij jongens en meisjes (met uitzondering van de 15-jarige jongens) (figuur 4.18, bijlage tabel 4.26 en 4.27). In de oudere leeftijdscategorieën is geen daling zichtbaar van het aantal scholieren dat ooit alcohol heeft gedronken. Ook in groep 7 en 8 van de basisschool zien we tussen 2007 en 2011 een daling in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik (van 36% naar 19%). Dit geldt voor zowel de jongens (van 43% naar 25%) als de meisjes (van 28% naar 13%).

Figuur 4.18 Trends in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht (%)

Hoewel het gebruik van alcohol in de afgelopen maand tussen 2007 en 2011 in de totale groep scholieren ook iets lijkt te zijn gedaald, zijn de verschillen in dit geval net niet significant (figuur 4.19, bijlage tabel 4.28). Wel kan gesteld worden dat vergeleken met 2003 sprake is van een daling in de maandprevalentie van alcoholgebruik, zowel bij jongens als bij meisjes. Wanneer de huidige prevalenties (2011) worden vergeleken met die van 1992, dan is het gebruik in de laatste maand onder zowel jongens als meisjes weer op het zelfde niveau als negentien jaar geleden.

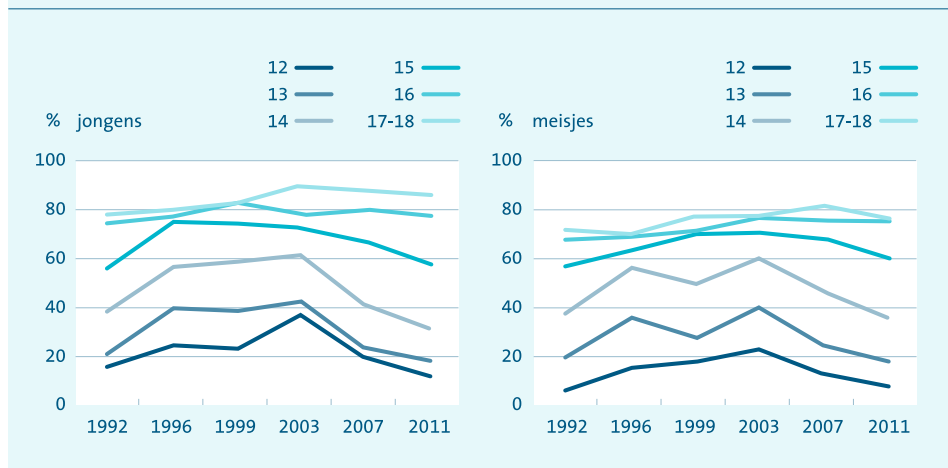
Figuur 4.19 Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

Na uitsplitsing naar leeftijd zien we tussen 2007 en 2011 wel een significante daling in de maandprevalentie van alcoholgebruik onder de jongste leeftijdscategorieën. Vergeleken met 2007 is het alcoholgebruik in de afgelopen maand bij jongens gedaald in de leeftijd tot en met 15 jaar en bij meisjes in de leeftijd tot en met 14 jaar (figuur 4.20, bijlage tabel 4.29 en 4.30).

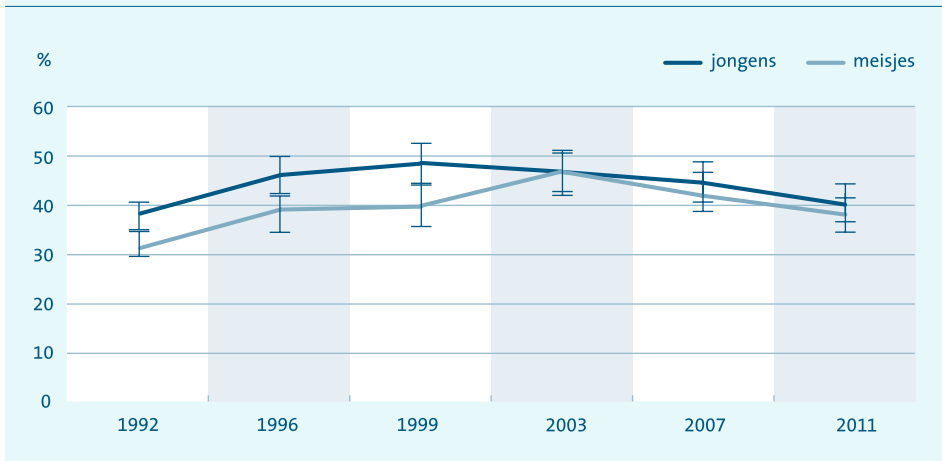
De daling in de maandprevalentie zien we ook terug in groep 7 en 8 van de basisschool (van 9% in 2007 naar 5% in 2011). Deze daling is significant bij de meisjes (van 7% naar 3%), maar niet bij de jongens (van 11% naar 7%).

Figuur 4.20 Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht (%)

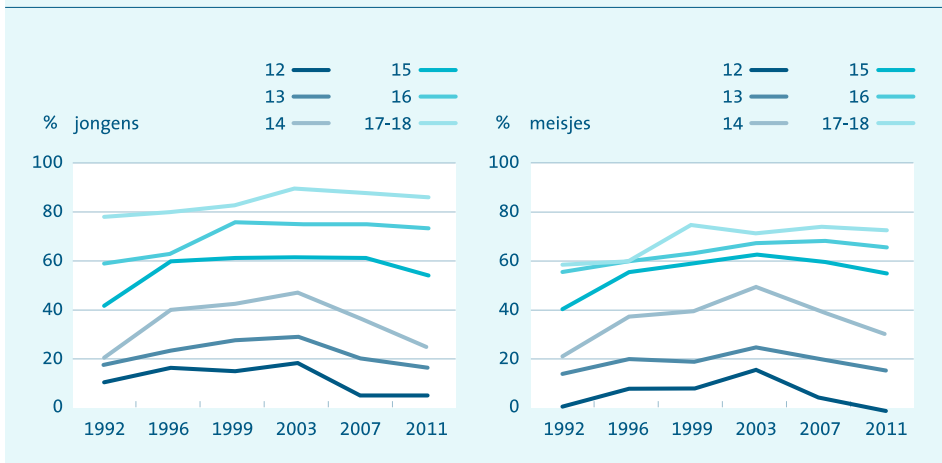
Het aantal scholieren dat ooit dronken is geweest, is tussen 2007 en 2011 stabiel gebleven onder zowel jongens als meisjes (figuur 4.21, bijlage tabel 4.31). Wel zien we een daling ten opzichte van 2003. Deze is echter alleen significant voor de totale groep en de meisjes.

Figuur 4.21 Trends in de *lifetime*-prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

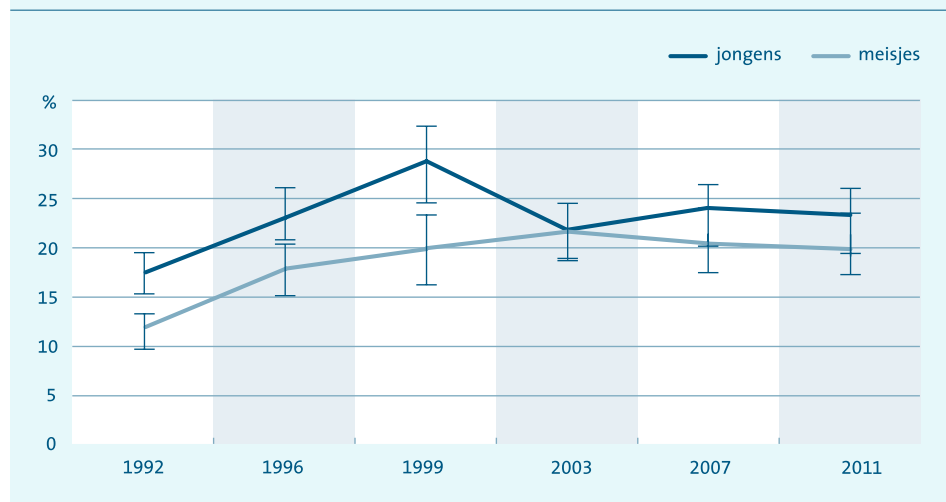
Uitsplitsing van de trend naar leeftijd laat tussen 2007 en 2011 wel significante verschillen zien. De *lifetime*-prevalentie van dronkenschap is alleen gedaald onder 13- tot en met 15-jarigen. Bij verdere uitsplitsing naar jongens en meisjes zijn de verschillen niet meer significant (figuur 4.22, bijlage tabel 4.32 en 4.33).

Figuur 4.22 Trends in de *lifetime*-prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht (%)

Na een daling in de maandprevalentie van dronkenschap onder jongens in de periode 1999-2003, is deze sinds 2003 stabiel gebleven (figuur 4.23, tabel 4.34). Bij meisjes zette de, reeds stabiele, lijn zich voort. De maandprevalentie van dronkenschap onder meisjes heeft sinds 2003 hetzelfde niveau als bij de jongens. Ten opzichte van negentien jaar geleden (1992) is de maandprevalentie van dronkenschap bij zowel jongens als meisjes significant gestegen.

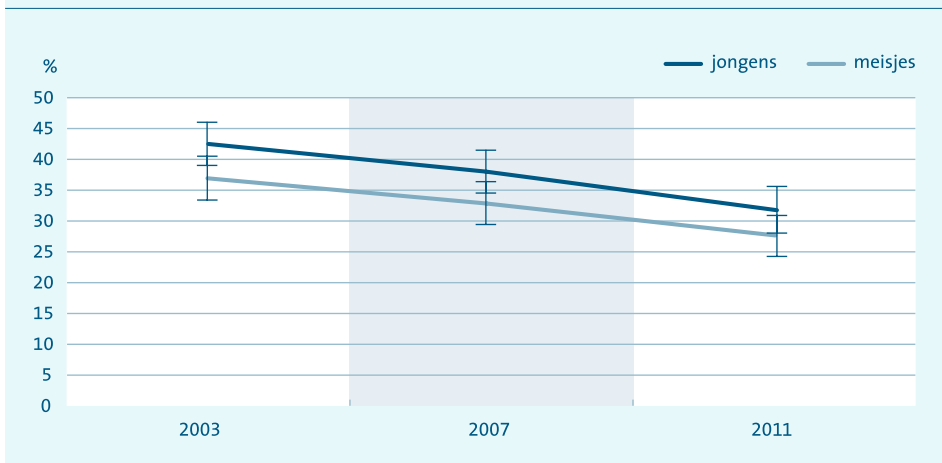
Figuur 4.23 Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

Dronkenschap in de afgelopen maand is stabiel in alle leeftijdsgroepen, met uitzondering van 14-jarigen. Bij deze groep is de maandprevalentie van dronkenschap licht gedaald. Het betreft met name de meisjes (bijlage tabel 4.35 en 4.36).

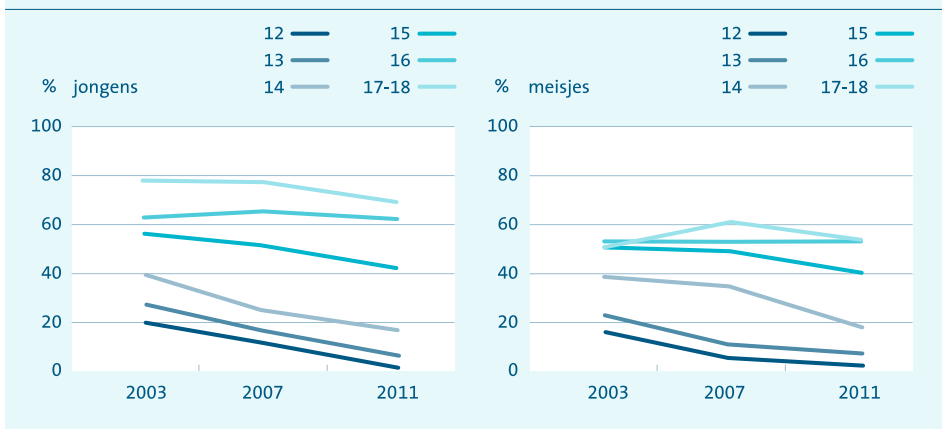
Voor de maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) zijn alleen trendgegevens beschikbaar sinds 2003. Voor die tijd werd binge drinken op een andere wijze gemeten, waardoor de gegevens niet vergelijkbaar zijn. Sinds 2007 lijkt de maandprevalentie van binge drinken iets te zijn gedaald onder zowel jongens als meisjes. De verschillen zijn echter niet significant (figuur 4.24, bijlage tabel 4.37). Wel zien we een significante daling ten opzichte van 2003.

Figuur 4.24 Trends in de maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

Bij nadere uitsplitsing naar leeftijd zien we dat de maandprevalentie van binge drinken sinds 2007 is gedaald bij jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 15 jaar (figuur 4.25; bijlage tabel 4.37).

Figuur 4.25 Trends in de maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht (%)

Eveneens is gekeken naar de ontwikkeling van het binge drinken onder scholieren die de afgelopen maand alcohol hebben gedronken. Dit is tussen 2007 en 2011 stabiel gebleven onder zowel jongens als meisjes en bij jongeren van verschillende leeftijden (bijlage tabel 4.38).

Vergeleken met de in 2009 uitgevoerde HBSC studie zien we in 2011 in de totale groep scholieren geen significante verschillen in de *lifetime*- en maandprevalentie van alcoholgebruik en in de prevalentie van binge drinken in de afgelopen maand. Wel lijkt de *lifetime*-prevalentie sinds 2009 onder de 12-jarigen nog iets te zijn afgenomen (41% in 2009, 35% in 2011), en het binge drinken onder de 12- en 13-jarigen (12-jarigen: 56% in 2009 en 41% in 2011; 13-jarigen: 58% in 2009 en 50% in 2011). Ook deze verschillen zijn echter niet significant.

De beschreven trends zijn representatief voor Nederlandse jongeren in het voortgezet onderwijs. Door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18-jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus. Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren in het algemeen. Trends onder de leeftijdsgroep tot en met 16 jaar staan weergegeven in de bijlage (tabellen 4.39 tot en met 4.42).

4.4 De belangrijkste feiten en trends

Trends

- Het aantal scholieren dat ooit alcohol heeft gedronken is in 2011 gedaald ten opzichte van 2007.
- Hoewel ook het alcoholgebruik in de afgelopen maand ten opzichte van 2007 lijkt te zijn gedaald, is dit verschil niet significant.
- Bij uitsplitsing naar leeftijd, blijkt er uitsluitend een daling in het gebruik van alcohol ooit in het leven en in de laatste maand te zijn onder scholieren in groep 7 en 8 van het basisonderwijs en in de leeftijd van 12 tot en met 15 jaar. Bij de oudere leeftijdsgroepen is het alcoholgebruik stabiel.
- Het aantal scholieren dat ooit dronken is geweest, is gedaald onder 13- tot en met 15-jarigen, maar dronkenschap in de afgelopen maand is stabiel gebleven ten opzichte van 2007.
- Het aantal scholieren dat in de afgelopen vier weken 5 glazen of meer heeft gedronken bij één gelegenheid (binge drinken), is ten opzichte van 2007 gedaald onder de 12- tot en met 15-jarigen. Onder scholieren die de afgelopen maand alcohol hebben gedronken is de maandprevalentie van binge drinken echter stabiel gebleven.
- Vergeleken met de HBSC studie uit 2009 is er bij de totale groep scholieren geen significante daling in de *lifetime*- en maandprevalentie van alcoholgebruik en in de prevalentie van binge drinken in de afgelopen maand. Wel lijkt de *lifetime*-prevalentie iets te zijn afgenomen onder de 12-jarigen en het binge drinken onder de 12- en 13-jarigen (beiden niet significant).

Gebruik in 2011

- Net als in voorgaande metingen verschillen jongens en meisjes niet of nauwelijks in de prevalentie van alcoholgebruik.
- Van de 15-jarige scholieren heeft 83 procent al ooit alcohol gedronken.
- Bijna één derde van de leerlingen van het voortgezet onderwijs heeft in de maand voorafgaand aan het onderzoek wel eens 5 glazen of meer bij één gelegenheid gedronken (het zogenaamde binge drinken). Onder de 15-jarigen is dat zelfs 41 procent.
- Vanaf 15-16 jaar beginnen jongens grotere hoeveelheden alcohol te drinken dan meisjes. Er zijn dan meer jongens die binge drinken dan meisjes. Ook drinken jongens op die leeftijd in het weekend meer glazen alcohol dan meisjes.
- Er zijn geen verschillen tussen de schoolniveaus in de *lifetime*- en maandprevalentie van alcoholgebruik. Wel komt onder scholieren die de afgelopen maand alcohol hebben gedronken, binge drinken op het VMBO vaker voor dan op het VWO. Dit geldt vooral voor jongens.
- Alcoholgebruik (*lifetime*- en maandprevalentie) komt beduidend minder voor onder scholieren met een Marokkaanse en Turkse etnische achtergrond dan onder scholieren van Nederlandse afkomst.
- Bier is de meest populaire drank onder jongens, voor meisjes is dit wijn. Ten opzichte van de vorige meting in 2007 zijn wijn, shooters en sterke drank onder scholieren in het voortgezet onderwijs populairder geworden.
- Eén op de vijf van de 14-15-jarige alcoholgebruikers koopt meestal zelf de alcohol. Van de 12-13-jarige scholieren die alcohol drinken krijgt ruim een kwart de alcohol meestal van de ouders. In 2007 was dit nog bijna de helft.
- Als 12-15-jarigen alcohol kopen gebeurt dit meestal in een discotheek, café of supermarkt en minder in een slijterij, sportkantine of buurthuis.

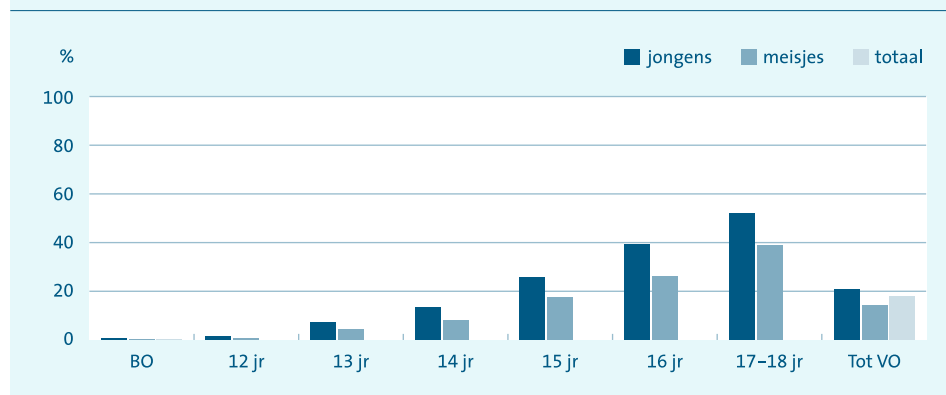
5 Cannabis

5.1 Cannabisgebruik onder scholieren

Hoeveel scholieren gebruiken cannabis?

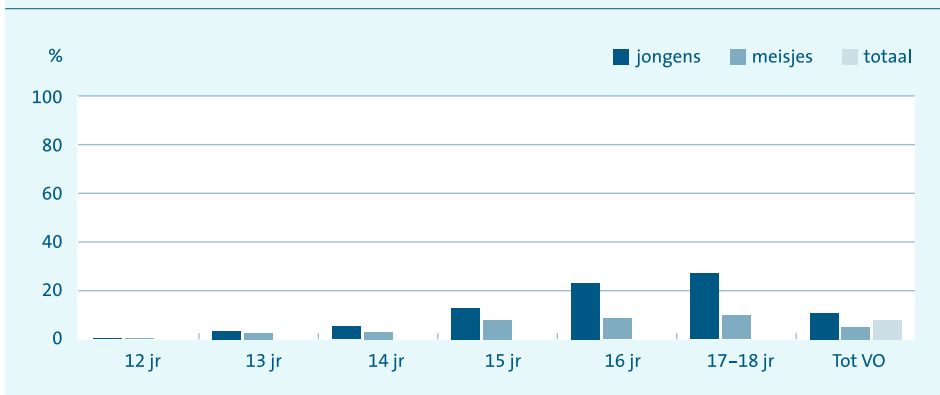
Van alle leerlingen van het voortgezet onderwijs heeft één op de zes (17%) ooit cannabis gebruikt: meer jongens (21%) dan meisjes (14%) (figuur 5.1, bijlage tabel 5.1). In het basisonderwijs (groep 7 en 8) heeft vrijwel geen enkele leerling ervaring met het gebruik van cannabis (0,3%). Er doen zich, als verwacht, grote leeftijdsverschillen voor. Onder de 12-jarigen heeft ongeveer één procent ervaring met cannabisgebruik. Daarna is sprake van een forse toename, vooral bij de jongens. Uiteindelijk is op 17- en 18-jarige leeftijd ongeveer de helft van de jongens en ruim één derde van de meisjes met cannabis in aanraking gekomen.

Figuur 5.1 *Lifetime-prevalentie van cannabisgebruik, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)*

Van alle scholieren in het voortgezet onderwijs zegt acht procent in de maand voorafgaand aan het onderzoek hasj of wiet te hebben gebruikt, meer jongens (11%) dan meisjes (5%) (figuur 5.2, bijlage tabel 5.2). Ook hier zien we een duidelijke stijging met de leeftijd. De maandprevalentie neemt toe van drie procent onder de 13-jarigen tot dertien procent (jongens) en acht procent (meisjes) onder de 15-jarigen. Bij de jongens neemt de maandprevalentie vanaf 15 jaar verder sterk toe met de leeftijd (tot 26% onder de 17- en 18-jarigen) terwijl het gebruik bij de 17- en 18-jarige meisjes op negen procent blijft steken.

Figuur 5.2 Maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

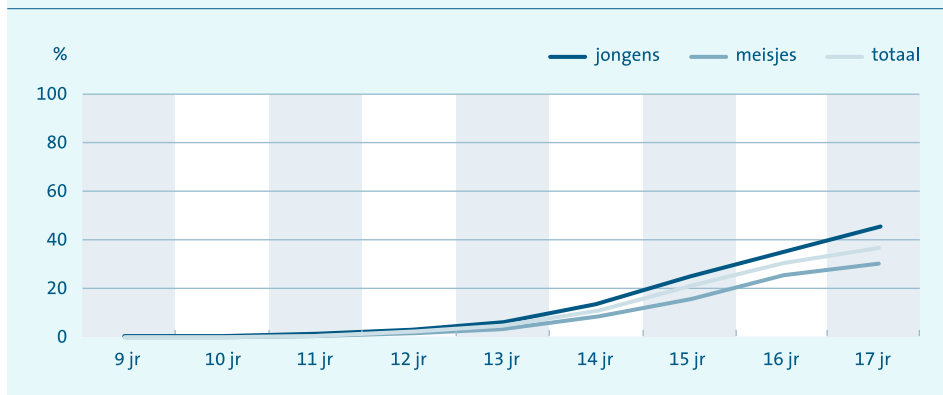
Hoe vaak blowen scholieren?

Van alle scholieren in het voortgezet onderwijs heeft één op de 25 (4%) de afgelopen maand één of twee keer cannabis gebruikt, iets meer jongens (5%) dan meisjes (3%) (bijlage tabel 5.3). Drie procent van alle scholieren heeft de afgelopen maand drie tot tien keer geblowd, ook hier meer jongens (4%) dan meisjes (2%). Zeer frequent blowen, dat wil zeggen meer dan tien keer in de afgelopen maand komt weinig voor (1%), ook onder de oudere scholieren (3% onder 16-jarigen).

Op welke leeftijd beginnen scholieren met blowen?

De gemiddelde leeftijd waarop scholieren gaan blowen ligt op 14,3 jaar (gemiddelde actuele leeftijd van de jongeren in de steekproef voortgezet onderwijs: 14,4 jaar). Jongens (14,5 jaar) en meisjes (14,2 jaar) verschillen hierin nauwelijks. Eén op de twintig leerlingen (5%) heeft op 13-jarige leeftijd of eerder voor het eerst cannabis gebruikt (figuur 5.3, bijlage tabel 5.4). Dit betreft meer jongens (6%) dan meisjes (3%). De meeste cannabisgebruikers zeggen tussen hun veertiende en zestiende jaar te zijn begonnen: bijna één op de drie scholieren heeft op 16-jarige leeftijd of jonger al een keer cannabis gebruikt; 36 procent van de jongens en 26 procent van de meisjes. Tussen 16 en 17 jaar neemt het percentage onder de jongens nog flink toe, terwijl er onder de meisjes wat minder nieuwe gebruikers bij komen.

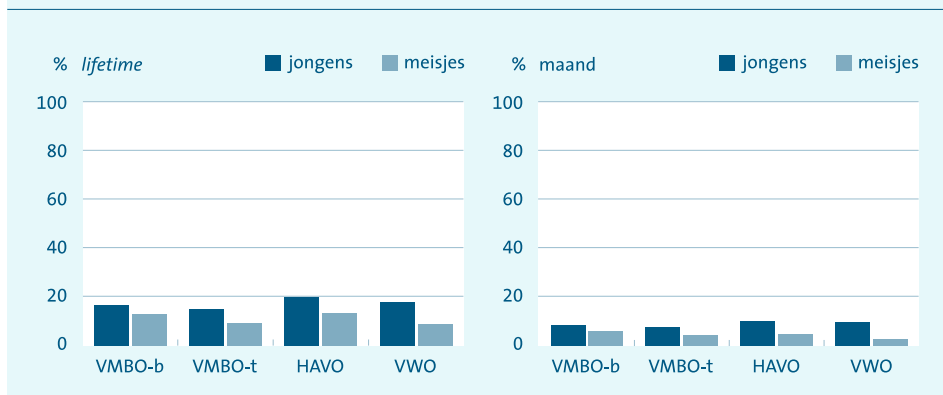
Figuur 5.3 Cumulatieve incidentie¹ van eerste keer cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst zijn gaan blowen.

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het aantal scholieren dat cannabis gebruikt?
De opleidingsniveaus verschillen weinig in de prevalentie van cannabisgebruik (figuur 5.4, bijlage tabel 5.5 en 5.6). Onder de HAVO leerlingen vinden we de hoogste percentages voor zowel ooit als laatste maand gebruik, maar de verschillen met de andere opleidingsniveaus zijn niet significant.

Figuur 5.4 Lifetime-prevalentie en maandprevalentie van cannabisgebruik naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

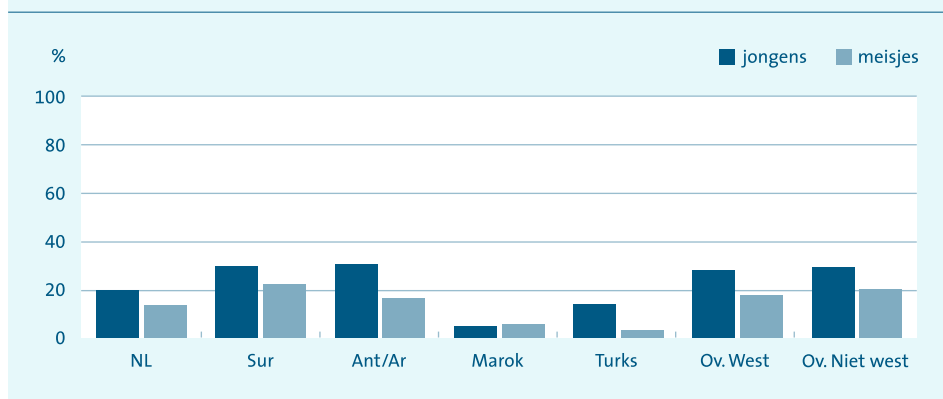

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het aantal scholieren dat cannabis gebruikt?

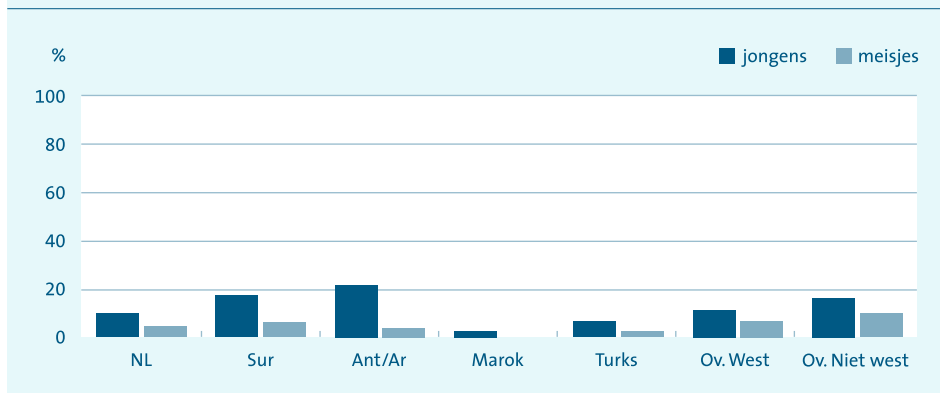
Er is geen sterke samenhang tussen etnische afkomst en het gebruik van cannabis ooit in het leven (figuur 5.5, bijlage tabel 5.7). Alleen Marokkaanse en in mindere mate Turkse leerlingen hebben vergeleken met de andere groepen minder ervaring met het gebruik van cannabis (verschil tussen Turkse en Nederlandse leerlingen is niet significant). Voor alle groepen lijkt de *lifetime*-prevalentie onder de jongens hoger dan onder de meisjes (verschil alleen significant voor de autochtone scholieren).

Figuur 5.5 *Lifetime*-prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%)

Het gebruik in de afgelopen maand laat, net als het gebruik ooit in het leven, zien dat het aandeel gebruikers onder de Marokkaanse leerlingen het kleinst is (verschilt alleen niet significant van de Turkse leerlingen). Ook onder Turkse leerlingen is het gebruik in de afgelopen maand laag (verschilt alleen significant van de groep overig niet westers) (figuur 5.6, bijlage tabel 5.8). Onder de Marokkaanse meisjes rapporteerde geen enkele leerling actueel gebruik van cannabis. Bij de overige groepen scoren de meisjes ook lager dan de jongens, maar het verschil is alleen significant voor de leerlingen van Nederlandse afkomst (5% versus 10%).

Figuur 5.6 Maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%)

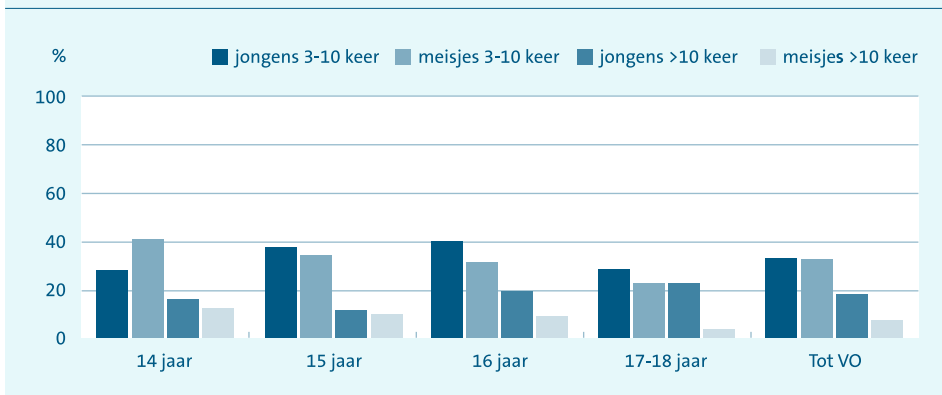
5.2 De cannabisgebruikers nader bekeken

In deze paragraaf worden de gegevens van de scholieren die in de maand voorafgaand aan het onderzoek cannabis hebben gebruikt (verder aangeduid als 'gebruikers' of 'blowers') nader geanalyseerd. Hierop is een uitzondering: de cijfers in tabel 5b hebben betrekking op alle scholieren die in het afgelopen jaar nog cannabis hebben gebruikt. De resultaten worden gepresenteerd naar leeftijd, geslacht en schoolniveau, maar niet naar etnische afkomst. De aantallen gebruikers per etnische groep bleken namelijk te klein om subgroepanalyses op dit niveau te kunnen doen. Dit zelfde geldt voor de 12- en 13-jarigen. Gegevens over de 12- en 13-jarigen ontbreken daarom in de figuren en tabellen waarin de gegevens naar leeftijd worden gepresenteerd. In de totaal cijfers voor het voortgezet onderwijs (Tot VO) zijn alle leeftijden wel meegenomen.

Hoe vaak gebruiken scholieren cannabis en hoeveel gebruiken ze?

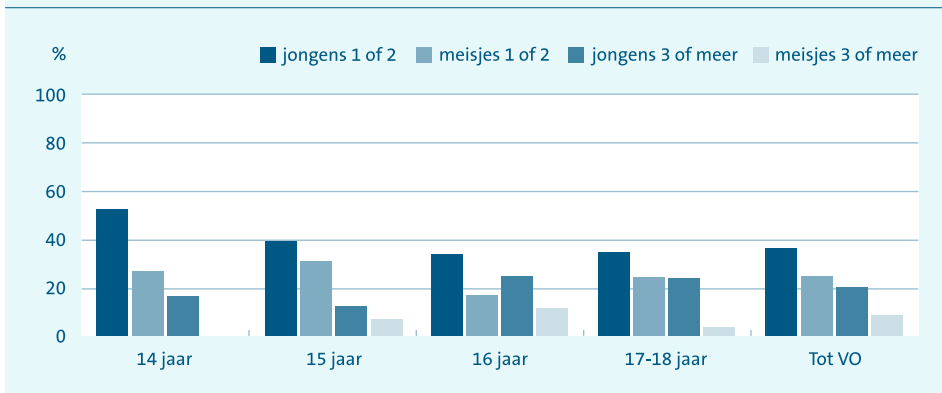
Bij de helft (51%) van de scholieren die de afgelopen maand cannabis gebruikten heeft dit zich beperkt tot één à twee keer; bij meisjes (59%) vaker dan bij jongens (48%) (figuur 5.7, bijlage tabel 5.9). Vijftien procent van de jongeren blowt frequent (>10 keer in de afgelopen maand), dit betreft beduidend meer jongens (18%) dan meisjes (8%). Er is geen duidelijk verband met de leeftijd.

Figuur 5.7 Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand).
Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

Gemiddeld roken leerlingen van het voortgezet onderwijs anderhalve joint per keer, jongens iets meer (1,8 joint) dan meisjes (1,1 joint). De helft van de leerlingen die de afgelopen maand hadden geblowd zegt minder dan één joint per keer te roken: dit betreft meer meisjes (66%) dan jongens (42%) (figuur 5.8, bijlage tabel 5.10). Het roken van drie of meer joints per keer komt meer voor onder jongens (21%) dan onder meisjes (9%).

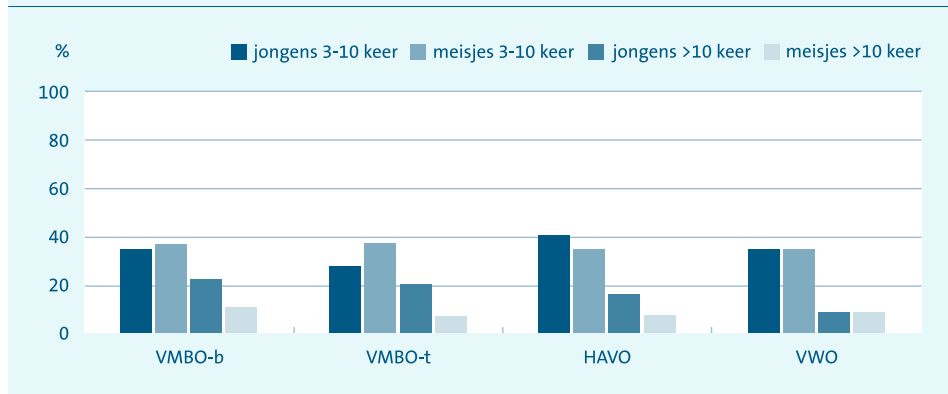
Figuur 5.8 Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand).
Aantal joints per keer naar leeftijd en geslacht (%)

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in hoe vaak en hoeveel cannabis gebruikt wordt?

De blowende leerlingen van het VWO lijken dit minder frequent te doen dan die van de andere schoolniveaus (figuur 5.9, bijlage tabel 5.11). Van de blowende scholieren op het VWO heeft bijvoorbeeld negen procent tien keer of vaker geblowd in de afgelopen maand, op het VMBO-b gaat het om achttien procent van de scholieren (verschil niet significant). Het hogere gebruik op het VMBO-b vergeleken met het VWO, blijkt vrijwel geheel veroorzaakt te zijn door de jongens. Onder de meisjes zijn er nauwelijks verschillen tussen de schoolniveaus.

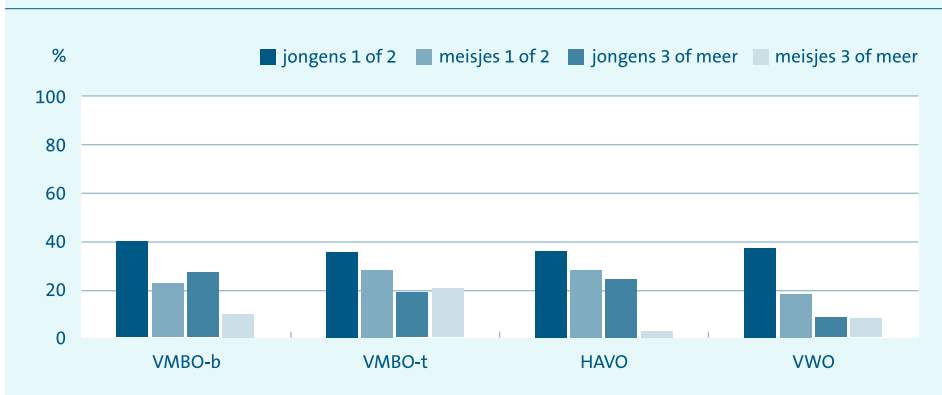
Figuur 5.9 Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand).
Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand naar schoolniveau
en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Blowende leerlingen op het VWO roken gemiddeld het minst aantal joints per keer (verschil alleen significant met VMBO-b). HAVO en VMBO verschillen wat dit betreft nauwelijks (figuur 5.10, bijlage tabel 5.12). Op het VWO zegt acht procent van de blowende jongeren gemiddeld 3 of meer joints per keer te roken, tegenover twintig procent op het VMBO en achttien procent op de HAVO. Wederom lijken deze verschillen vooral toe te kunnen worden geschreven aan de jongens. Op het VMBO-t is het percentage blowende meisjes dat drie of meer joints per keer rookt hoog (21%). Het gaat hier echter om een relatief kleine groep, waardoor de betrouwbaarheidsintervallen rondom deze schatting breed zijn en de verschillen met de andere schoolniveaus niet significant.

Figuur 5.10 Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand).
Aantal joints per keer naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Hoe komen scholieren aan cannabis?

Op de vraag 'Hoe kom je aan je wiet/hasj?' antwoordt negen procent van de gebruikers dat zij het altijd zelf kopen. Een kwart van de gebruikers (26%) zegt het altijd door vrienden of anderen te laten kopen. Het grootste deel (33%) zegt de wiet of hasj altijd te krijgen of met anderen mee te roken. Het overige deel van de cannabisgebruikers (27%) geeft aan dat elk van de drie opties voorkomt (zelf kopen, krijgen of laten kopen).

Op de vraag 'waar koop je je wiet of hasj' wordt de coffeeshop het meest genoemd (42%) (Tabel 5a). Bijna één op de vijf (17%) koopt de wiet bij een dealer thuis, twaalf procent koopt het bij iemand anders thuis en een zelfde percentage koopt het buiten op straat of in een park. Van de blowende jongeren zegt zeven procent dat ze de wiet op of rond school kopen. Alle andere plaatsen zoals café en buurthuis worden door de jongeren nauwelijks genoemd als koopplaatsen van wiet of hasj.

Tabel 5a Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand).
Plaats waar scholieren aan cannabis komen in het voortgezet onderwijs,
naar leeftijd en geslacht (%)¹

	14 en 15 jaar		16 en 17 jaar		18 jaar		Totaal		
	J	M	J	M	J	M	J	M	T
Ik koop het nooit	32	44	29	60	14	61	29	53	36
Coffeeshop	39	32	48	26	86	39	47	29	42
Bij een dealer thuis	22	14	21	6	8	0	21	9	17
Bij iemand anders thuis	10	7	18	9	0	0	14	7	12
Op of rond school	5	7	10	5	0	0	8	6	7
Op straat, park etc.	18	7	13	4	9	0	15	5	12
Café	0	2	3	0	5	0	2	1	2
Discotheek	2	1	2	0	5	0	2	1	2
Thee of koffiehuis	4	1	1	0	0	0	2	1	2
Buurthuis, jongerencentrum	2	1	1	0	0	0	2	1	1
Anders	3	0	3	0	0	0	2	0	2

¹ Men kon meerdere antwoorden aankruisen.

Net als in de voorgaande meting in 2007, zegt een aanzienlijk deel van de blowende scholieren in de leeftijd tot en met 17 jaar cannabis in een coffeeshop te kopen (36% van de 14- en 15-jarigen, 42% van de 16- en 17-jarigen). Dit is opvallend omdat de leeftijdsgrens voor toegang tot een coffeeshop minimaal 18 jaar is. Daarbij moet worden opgemerkt dat sommige respondenten mogelijk de categorie 'ik koop het in een coffeeshop' hebben aangekruist als zij het door anderen voor hen hebben laten kopen in een coffeeshop. Om beter inzicht te krijgen in het percentage jongeren dat daadwerkelijk zelf wiet of hasj in een coffeeshop aanschaft is een tweede vraag over dit onderwerp gesteld: 'Heb je de laatste 12 maanden zelf wiet/hasj in een coffeeshop gekocht'. In tabel 5b worden de resultaten weergegeven als percentage van de jongeren die hebben aangegeven dat zij in het afgelopen jaar wiet of hasj hebben gebruikt. Uit tabel 5b blijkt dat van de 14- en 15-jarige jongens die het afgelopen jaar nog hebben gebloed, veertien procent tenminste één maal zelf cannabis heeft gekocht in een coffeeshop, onder de 16- en 17-jarigen gaat het om 22%. Deze percentages liggen bij de meisjes lager (tien, respectievelijk zeven procent). Als de percentages worden berekend over de totale populatie leerlingen (dus inclusief de scholieren die het afgelopen jaar niet hebben gebloed) blijkt dat het om een klein deel van de minderjarige jongeren (d.w.z. 17 jaar of jonger) gaat die weleens cannabis in een coffeeshop kopen, namelijk twee procent van alle minderjarige jongeren (versus 17% van de minderjarigen die het laatste jaar nog cannabis hebben gebruikt).

Tabel 5b Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in het afgelopen jaar).
Aantal keren afgelopen 12 maanden zelf wiet of hasj in een coffeeshop gekocht (%)

	14 en 15 jaar		16 en 17 jaar		18 jaar		Totaal		
	J	M	J	M	J	M	J	M	T
Nee	86	90	78	92	39	56	79	89	83
Ja, 1 keer	5	5	7	6	15	20	7	6	6
Ja, 2-5 keer	6	2	9	0	25	18	8	2	6
Ja, 6-12 keer	3	3	6	1	21	7	6	2	5
Ja, 13 keer of vaker	5	0	7	2	26	0	7	1	5

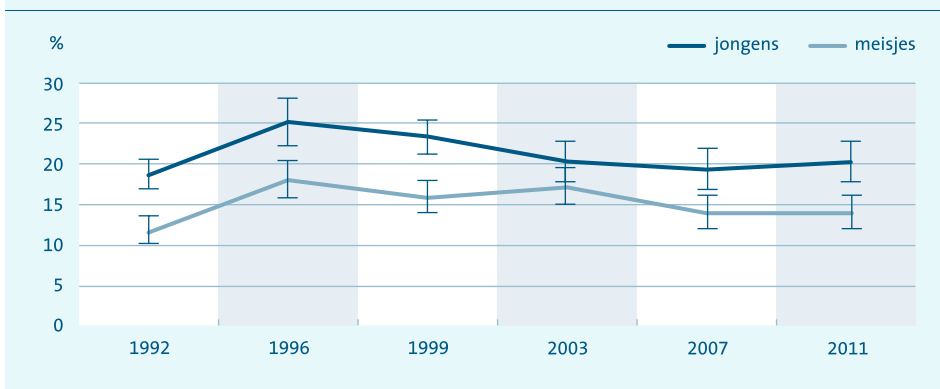
Gebruiken scholieren cannabis onder schooltijd?

Van alle scholieren die de afgelopen maand cannabis hebben gebruikt, antwoordt bijna één derde (31%) dat zij dit de afgelopen maand weleens onder schooltijd hebben gedaan (tussenuren of pauze). Jongens (32%) en meisjes (29%) verschillen hierin nauwelijks. Berekend als percentage van alle scholieren gaat het om 3% van de leerlingen.

5.3 Is het cannabisgebruik in de periode 1992-2011 veranderd?

De prevalentie van cannabisgebruik is sinds 1999 redelijk stabiel, dit geldt voor zowel jongens als meisjes (figuur 5.11, bijlage tabel 5.13). In 2011 bedraagt de *lifetime*-prevalentie 17%, dat is gelijk aan de vorige meting in 2007. Net als in 2007 hebben in 2011 minder meisjes (14%) dan jongens (21%) ervaring met het gebruik van cannabis.

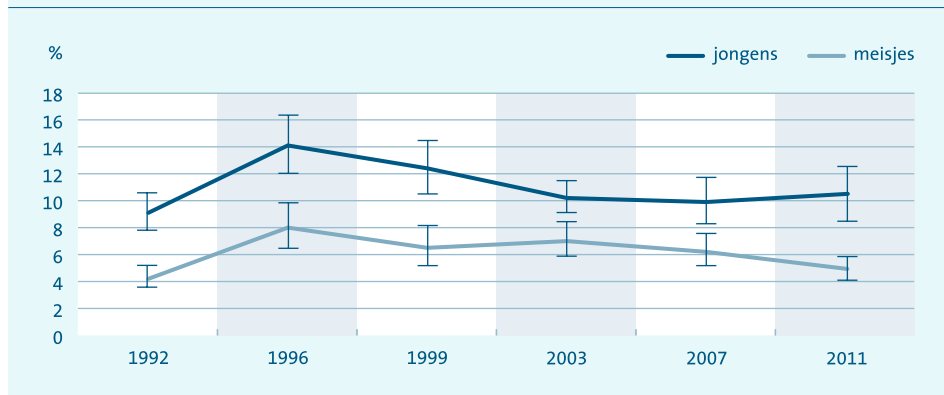
Figuur 5.11 Trends in de *lifetime*-prevalentie van cannabisgebruik naar onderzoeksjaar en geslacht onder alle leerlingen van het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

Na uitsplitsing van de trend in de *lifetime*-prevalentie naar leeftijd, lijkt in 2011 de prevalentie onder de 12-jarigen en 14-jarigen (alleen de meisjes) te zijn gedaald ten opzichte van 2007, maar de verschillen zijn niet significant (bijlage tabel 5.14 en 5.15). Onder de 16-jarige jongens lijkt de *lifetime*-prevalentie iets te zijn toegenomen, maar ook dit verschil is niet significant.

De maandprevalentie vertoont sinds 1996 een licht dalende trend en is met acht procent in 2011 significant lager dan in 1996 (11%) (figuur 5.12, bijlage tabel 5.16). Vergeleken met 2007 is het maandgebruik in 2011 niet of nauwelijks veranderd. Ook als het gaat om actueel gebruik zijn de percentages onder de meisjes lager dan onder de jongens. Dit sekseverschil is aanwezig sinds 1988 (niet in figuur, zie Monshouwer et al., 2008).

Figuur 5.12 Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik naar onderzoeksjaar en geslacht onder alle leerlingen van het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (% , 95% betrouwbaarheidsinterval).

Uitsplitsing van de trend in de maandprevalentie naar leeftijd laat tussen 2007 en 2011 geen duidelijke verschillen zien (bijlage tabel 5.17 en 5.18). Ten opzichte van 2007 lijkt de maandprevalentie onder de 16-jarige jongens te zijn gestegen en onder de 14-jarige meisjes te zijn gedaald, maar deze verschillen zijn niet significant.

De beschreven trends zijn representatief voor Nederlandse jongeren in het voortgezet onderwijs. Door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus. Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren in het algemeen. Trends onder de leeftijdsgroep tot en met 16 jaar staan weergegeven in de bijlage (tabel 5.19 en 5.20).

5.4 De belangrijkste feiten en trends

- Sinds 1996 is het percentage scholieren dat ooit cannabis heeft gebruikt redelijk stabiel, ongeveer één op de vijf leerlingen heeft weleens geblowd.
- De maandprevalentie vertoont sinds 1996 een licht dalende trend en is in 2011 significant lager dan in 1996 (8% versus 11%). Ten opzichte van 2007 is er in 2011 geen verschil.
- Ook vergeleken met de HBSC studie uit 2009 is er in 2011 geen significante verandering in de *lifetime*- en maandprevalentie van cannabisgebruik.
- Net als in de voorgaande metingen (met uitzondering van 2003), hebben meer jongens dan meisjes ervaring met cannabisgebruik. Ook voor het gebruik in de afgelopen maand geldt dat meer jongens dan meisjes cannabis hebben gebruikt. Dit sekse verschil is ook in alle voorgaande metingen gevonden.
- De schoolniveaus verschillen weinig wat betreft het percentage gebruikers van cannabis. Wel lijken de gebruikers op het VWO het minst frequent te blowen en gebruiken ze minder joints per keer dan de leerlingen van de andere schoolniveaus.
- Marokkaanse leerlingen hebben significant minder ervaring met het gebruik van cannabis vergeleken met alle andere groepen, behalve de Turkse leerlingen. Ook onder Turkse leerlingen wordt relatief weinig geëxperimenteerd met cannabis. De andere etnische groepen verschillen weinig van elkaar.
- Een groot deel van de gebruikers van cannabis (33%) zegt de cannabis altijd te krijgen of met anderen mee te roken.
- Onder de minderjarige scholieren die het laatste jaar nog cannabis hebben gebruikt, zegt zeventien procent dat ze het laatste jaar weleens zelf cannabis in een coffeeshop hebben gekocht. Dit is een iets lager percentage dan in 2007 (negentien procent).
- Gerekend over de totale populatie minderjarige scholieren is het percentage jongeren dat het laatste jaar cannabis in een coffeeshop heeft gekocht beperkt (twee procent).
- Een aanzienlijk deel van de blowende scholieren (31%) zegt weleens te blowen tijdens schooltijd. Berekende als percentage van alle scholieren gaat het om een relatief kleine groep (3%).

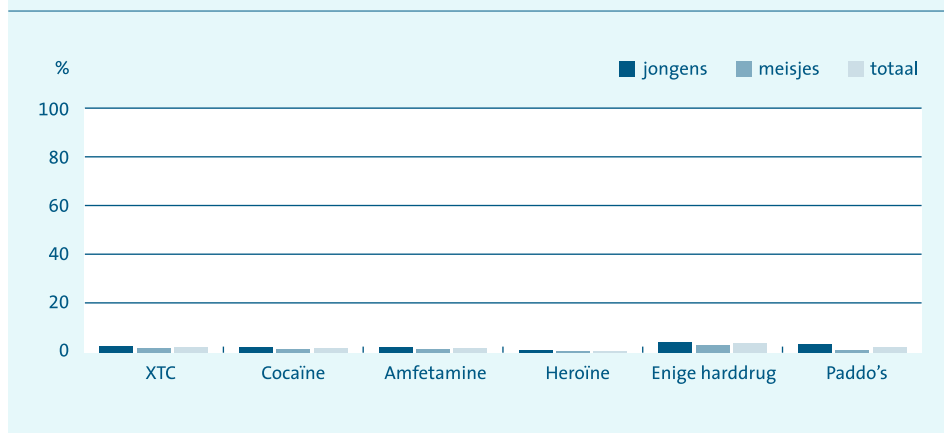
6 Harddrugs en hallucinogene paddestoeltjes

6.1 Gebruik van harddrugs en hallucinogene paddestoeltjes onder scholieren

Hoeveel scholieren gebruiken harddrugs en paddo's?

Met 2,6 procent is XTC de harddrug met de hoogste *lifetime*-prevalentie onder scholieren. Daarna volgen amfetamine (1,8%), cocaïne (1,7%) en heroïne (0,6%) (figuur 6.1, bijlage tabellen 6.1, 6.10, 6.19 en 6.28). Bijna één op de 25 scholieren (3,5%) heeft één van deze middelen ooit gebruikt (figuur 6.1, bijlage tabel 6.37). Hallucinogene paddestoeltjes (paddo's) zijn door 1,6 procent van de scholieren ten minste eenmaal gebruikt (figuur 6.1, bijlage tabel 6.46). Voor elk van deze middelen geldt dat meer jongens dan meisjes ooit hebben gebruikt (verschil is alleen significant voor paddo's, amfetamine en cocaïne). Er is ook gevraagd naar het gebruik van GHB, maar hiermee hebben zeer weinig scholieren ervaring (*lifetime*-prevalentie GHB: 0,5%). Het aantal gebruikers is dan ook te klein voor verdere analyses.

Figuur 6.1 *Lifetime*-prevalentie van XTC, cocaïne, amfetamine, heroïne, het gebruik van enige harddrug en paddo's in het voortgezet onderwijs (%)

De maandprevalentie ligt voor alle harddrugs onder de één procent (tabel 6a, bijlage tabellen 6.2, 6.11, 6.20, 6.29). Van alle scholieren heeft 1,6 procent in de afgelopen vier weken één van de vier hiergenoemde harddrugs gebruikt (tabel 6.1, bijlage tabel 6.38). Het gebruik van paddo's in de afgelopen maand is met 0,4 procent zeer beperkt (tabel 6a bijlage tabel 6.47).

Voor de meeste van deze middelen lijkt te gelden dat meer jongens dan meisjes ze de afgelopen maand hebben gebruikt, maar de verschillen zijn niet significant. Ook het gebruik van één of meerdere harddrugs in de afgelopen maand is niet significant verschillend tussen de jongens (1,9%) en de meisjes (1,2%).

Tabel 6a Maandprevalentie van XTC, cocaïne, amfetamine, heroïne, het gebruik van enige harddrug en paddo's in het voortgezet onderwijs (%)			
	Jongens	Meisjes	Totaal
XTC	1,2	0,7	0,9
Cocaïne	1,1	0,4	0,8
Amfetamine	0,7	0,4	0,6
Heroïne	0,2	0,2	0,2
Enige harddrug	1,9	1,2	1,6
Paddo's	0,5	0,4	0,4

Tot en met de leeftijd van 14 jaar zijn er nauwelijks leerlingen die ervaring hebben met het gebruik van harddrugs of paddo's. Vanaf 15 jaar zien we een geleidelijke toename bij alle middelen, uitgezonderd heroïne (bijlage tabellen 6.1, 6.10, 6.19, 6.28, 6.37, 6.46). Deze toename vindt met name plaats onder de jongens.

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het gebruik van harddrugs en paddo's?

Leerlingen van het VWO en HAVO lijken de minste ervaring te hebben met het gebruik van de verschillende harddrugs en paddo's (tabel 6b, bijlage tabellen 6.3, 6.12, 6.21, 6.30, 6.39 en 6.48). De verschillen met de andere schoolniveaus zijn echter niet significant. Het aantal leerlingen dat ooit tenminste één van de harddrugs (XTC, cocaïne, amfetamine, heroïne) heeft gebruikt is het laagst op het VWO, maar ook dit verschil is niet significant.

Tabel 6b <i>Lifetime</i> -prevalentie van harddrugs en paddo's naar schoolniveau, 12 t/m 16 jaar ¹ (%)						
	XTC	Cocaïne	Amfetamine	Heroïne	Enige harddrug	Paddo's
VMBO-b	2,4	2,0	1,7	0,7	3,7	1,4
VMBO-t	2,1	1,5	2,1	0,9	3,0	1,5
HAVO	2,0	1,2	1,0	0,4	2,7	0,9
VWO	1,5	0,8	1,2	0,4	2,1	1,0

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Het gebruik in de afgelopen maand van harddrugs en paddo's verschilt niet veel tussen de schoolniveaus en is ook in geen enkel geval significant (tabel 6c, bijlage tabellen 6.4, 6.13, 6.22, 6.31, 6.40 en 6.49).

Tabel 6c Maandprevalentie van harddrugs en paddo's naar schoolniveau, 12 t/m 16 jaar ¹ (%)						
	XTC	Cocaïne	Amfetamine	Heroïne	Enige harddrug	Paddo's
VMBO-b	1,1	0,8	0,4	0,2	1,6	0,4
VMBO-t	0,9	0,7	0,9	0,3	1,4	0,6
HAVO	0,7	0,6	0,3	0,2	1,4	0,4
VWO	0,7	0,5	0,5	0,1	1,1	0,3

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het gebruik van harddrugs en paddo's?

De gegevens lijken te wijzen op een samenhang tussen het ervaring hebben met het gebruik van harddrugs en/of paddo's en etnische afkomst. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat het aantal respondenten per etnische groep in de steekproef soms klein is, waardoor de schattingen minder nauwkeurig zijn. De verschillen zijn dan ook slechts in een enkel geval significant: vergeleken met scholieren van Nederlandse afkomst hebben Surinaamse scholieren meer ervaring met het gebruik van heroïne, cocaïne en paddo's. Leerlingen van overig niet-Westerse afkomst scoren hoger dan Nederlandse scholieren wat betreft ooit gebruik van amfetamine. Ook lijken zij vaker dan Nederlandse scholieren ervaring te hebben met enig harddruggebruik (net niet significant). Marokkaanse leerlingen scoren relatief lage prevalenties, met zelfs geen enkele gebruiker van XTC, heroïne en paddo's (tabel 6d, bijlagen tabellen 6.5, 6.14, 6.23, 6.32, 6.41 en 6.50).

Tabel 6d <i>Lifetime</i> -prevalentie van harddrugs en paddo's in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (%)						
	XTC	Cocaïne	Amfetamine	Heroïne	Enige harddrug	Paddo's
Nederlands	2,5	1,5	1,6	0,5	3,3	1,5
Surinaams	5,1	4,5	3,6	2,4	4,3	4,8
Antilliaans/Arubaans	4,5	2,0	2,0	1,0	4,5	2,0
Marokkaans	0,0	0,6	0,7	0,0	1,2	0,0
Turks	1,2	1,8	0,9	1,1	3,2	1,8
Overig westers	3,2	1,7	2,2	0,6	4,5	2,0
Overig niet-westers	3,7	3,0	3,9	1,1	6,1	1,7

Binnen alle etnische groepen heeft slechts een klein deel van de jongeren de afgelopen maand een harddrug of paddo's gebruikt. De leerlingen van Surinaamse afkomst lijken het hoogst te scoren op het gebruik van XTC, amfetamine en enige harddrug, maar het verschil met de Nederlanders is net niet significant. Geen enkele respondent van Antilliaanse/Arubaanse en Marokkaanse afkomst zegt de afgelopen maand een harddrug te hebben gebruikt en geen enkele Marokkaanse scholier heeft in de afgelopen maand paddo's gebruikt (tabel 6e, bijlage tabellen 6.5, 6.14, 6.23, 6.32, 6.41 en 6.50).

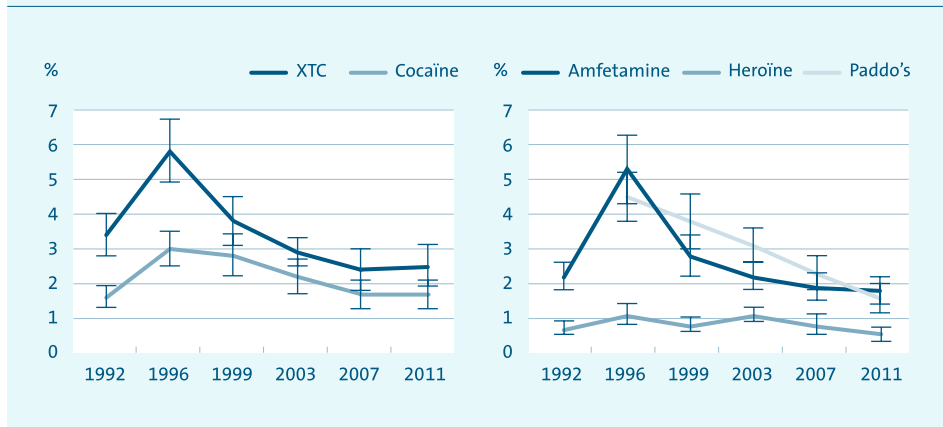
Tabel 6e Maandprevalentie van harddrugs en paddo's in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (%)

	XTC	Cocaïne	Amfetamine	Heroïne	Enige harddrug	Paddo's
Nederlands	0,8	0,7	0,5	0,2	1,4	0,4
Surinaams	2,9	2,0	2,2	0,5	3,8	1,1
Antilliaans/Aruba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Marokkaans	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Turks	0,5	0,4	0,5	0,7	1,8	0,9
Overig westers	1,6	0,6	0,6	0,2	2,2	0,5
Overig niet-westers	1,4	1,4	0,6	0,8	2,6	0,8

6.2 Is het gebruik van harddrugs en paddo's in de periode 1992-2011 veranderd?

Alle harddrugs bereikten een piek in het gebruik in 1996, waarna een geleidelijke daling werd ingezet (figuur 6.2, bijlage tabellen 6.6, 6.15, 6.24, 6.33, 6.51). Uitzondering op deze trend is heroïne, de *lifetime*-prevalentie hiervan ligt tot 2003 vrij stabiel op één procent of net daaronder. Tussen 2003 en 2011 is er een kleine daling in zowel de *lifetime*- als maandprevalentie van heroïne. Het gebruik van paddo's vertoont een constante daling sinds het begin van de meting in 1996 en ligt in 2011 significant onder het niveau van 1996, 1999 en 2003. Het verschil met 2007 is net niet significant. Gebruik van XTC, cocaïne, amfetamine en heroïne blijft stabiel in vergelijking tot 2007. Het percentage leerlingen dat tenminste één van de harddrugs ooit in het leven heeft gebruikt lijkt in 2011 (3.5%) iets lager dan in 2003 (4.5%), maar het verschil is niet significant (bijlage tabel 6.42).

Figuur 6.2 Trends in de *lifetime*-prevalentie van het gebruik van harddrugs en paddo's in het voortgezet onderwijs, 12 t/m 18 jaar (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)¹

¹ Met het oog op de leesbaarheid is de schaal op een maximum van 7 procent gezet.

De beschreven trends zijn representatief voor Nederlandse jongeren in het voortgezet onderwijs. Door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus. Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren in het algemeen. Trends onder de leeftijdsgroep tot en met 16 jaar staan weergegeven in de bijlage (tabellen 6.8, 6.9, 6.17, 6.18, 6.26, 6.27, 6.35, 6.36, 6.44, 6.45, 6.53 en 6.54).

6.3 De belangrijkste feiten en trends

- Het gebruik van elk van de harddrugs vertoont een piek in 1996, waarna een geleidelijke daling wordt ingezet. Alleen heroïne vormt hierop een uitzondering, de *lifetime*-prevalentie van deze harddrug ligt sinds 1992 op één procent of iets lager. In vergelijking tot 2007 blijft het gebruik van alle harddrugs stabiel.
- Het gebruik van paddo's is sinds de eerste meting in 1996 geleidelijk gedaald. Deze daling zet lijkt zich tussen 2007 en 2011 voort te zetten.
- Bijna één op de 25 scholieren heeft tenminste één van de harddrugs (XTC, cocaïne, amfetamine, heroïne) ooit in het leven gebruikt.
- Van alle harddrugs scoort XTC, net als in 2007, de hoogste *lifetime*-prevalentie.
- Het percentage jongeren dat de afgelopen maand nog gebruikt bedraagt voor alle harddrugs en paddo's minder dan één procent.
- Vanaf 15 jaar lijken jongens wat vaker ervaring te hebben met harddrugs dan meisjes.
- Het gebruik van enige harddrug ooit in het leven lijkt het laagst op het VWO. De verschillen met andere schoolniveaus zijn echter niet significant.

- Vergeleken met jongeren van Nederlandse afkomst hebben jongeren van Surinaamse afkomst meer ervaring met het gebruik van heroïne, cocaïne en paddo's. Leerlingen van overig niet-Westerse afkomst hebben meer ervaring met het gebruik van amfetamine.

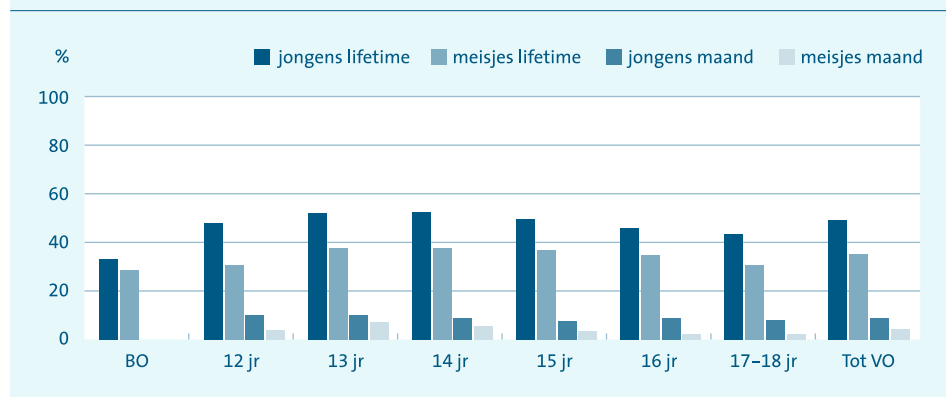
7 Gokken

7.1 Spelen op een gokkast onder scholieren

Hoeveel scholieren spelen er op een gokkast?

Minder dan de helft van de scholieren van het voortgezet onderwijs (42%) heeft ooit op een gokkast gespeeld, meer jongens (49%) dan meisjes (35%) (figuur 7.1, bijlage tabel 7.1 en 7.2). Ook in het basisonderwijs heeft al een grote groep (31%) kennis gemaakt met gokkasten of fruitautomaten. De percentages veranderen vrijwel niet tussen de 12 en 17 jaar. Er is een groot verschil tussen de prevalentie van het spelen op een gokkast ooit en in de afgelopen vier weken; slechts zeven procent van de scholieren heeft ook recent nog op een gokkast of fruitautomaat gespeeld. Ook hier weer meer jongens (9%) dan meisjes (4%). Bij de meisjes daalt het percentage na het 13e jaar, van zeven procent voor de 13-jarigen tot twee procent voor de 16-jarigen. Bij jongens blijft het stabiel rond negen à tien procent.

Figuur 7.1: *Lifetime- en maandprevalentie¹ van spelen op een gokkast, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)*

¹ de maandprevalentie is niet gevraagd aan leerlingen van het basisonderwijs

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het spelen op een gokkast?

Bij de *lifetime*-prevalentie van het spelen op een gokkast is er geen verschil tussen de schoolniveaus (tabel 7a, bijlage tabel 7.3 en 7.4). Bij het spelen in de afgelopen maand zijn er wel verschillen. Ongeveer twee keer zoveel VMBO-leerlingen dan VWO-leerlingen hebben recentelijk op een gokkast gespeeld. De verschillen zijn groter voor jongens dan voor meisjes.

Tabel 7a *Lifetime- en maandprevalentie van spelen op een gokkast naar school-niveau, 12 t/m 16 jaar¹ (%)*

	<i>Lifetime gokkast</i>	<i>Maand gokkast</i>
VMBO-p	44,0	9,8
VMBO-t	45,8	8,1
HAVO	43,1	5,6
VWO	38,3	4,2

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het spelen op een gokkast?

De *lifetime*-prevalentie van spelen op een gokkast is het laagst onder Marokkaanse en het hoogst onder Nederlandse scholieren (tabel 7b, bijlage tabel 7.5). Het percentage Nederlandse scholieren dat ervaring heeft met gokken verschilt van de Marokkaanse, Turkse en overige niet-Westerse scholieren.

In de afgelopen vier weken hebben Turkse scholieren het meest op een gokkast gespeeld. De verschillen met de overige etnische groepen zijn echter niet significant.

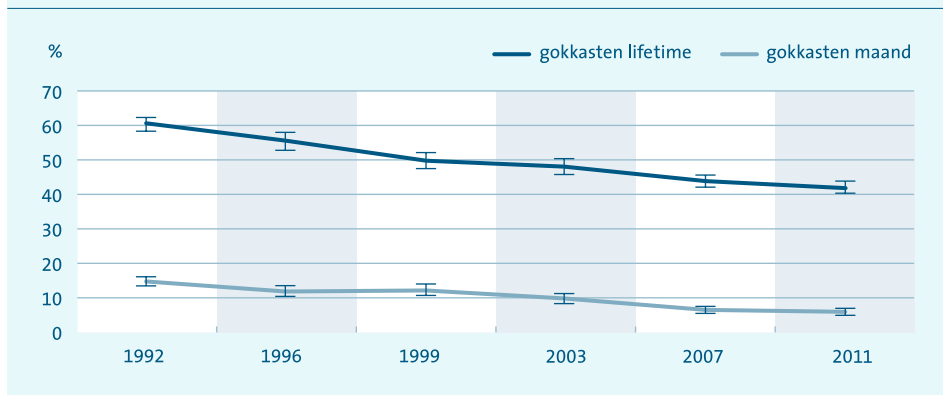
Tabel 7b *Lifetime- en maand-prevalentie van gokken in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (%)*

	<i>Lifetime gokkast</i>	<i>Maand gokkast</i>
Nederlands	43,8	6,9
Surinaams	39,7	7,3
Antilliaans/Arubaans	34,2	5,1
Marokkaans	20,5	3,1
Turks	33,4	9,5
Overig westers	40,7	6,1
Overig niet-westers	34,8	4,4

7.2 Is het spelen op een gokkast in de periode 1992-2011 veranderd?

Sinds 1992 is de *lifetime*-prevalentie van spelen op een gokkast of fruitautomaat gedaald van 61 naar 42 procent in 2011. In dezelfde periode daalde de maandprevalentie van zestien naar zeven procent (figuur 7.2, bijlage tabellen 7.6 en 7.7). De percentages van 2011 verschillen in geringe mate met die van 2007 en zijn niet significant.

Figuur 7.2 Trends in de *lifetime*- en maandprevalentie van het spelen op een gokkast in het voortgezet onderwijs. 12 t/m 18 jaar (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

Trends onder de leeftijdsgroep tot en met 16 jaar staan weergegeven in de bijlage (tabellen 7.8 en 7.9).

7.3 De belangrijkste feiten en trends

- Het percentage scholieren dat ooit en in de laatste vier weken op gokkasten of fruitautomaten heeft gespeeld is ten opzichte van 2007 vrijwel gelijk gebleven.
- Iets minder dan de helft van de jongeren op het voortgezet onderwijs heeft kennis gemaakt met het spelen op een gokkast of fruitautomaat, maar slechts een klein deel van hen heeft recentelijk nog gespeeld.
- Meer jongens dan meisjes hebben (recent) op een gokkast of fruitautomaat gespeeld.
- In het percentage jongens dat de afgelopen maand op een gokkast speelde, zit weinig variatie tussen de verschillende leeftijden. Bij meisjes is daarentegen wel een verschil te zien: oudere meisjes hebben de laatste vier weken minder vaak op een gokkast gespeeld. Kennelijk zijn meisjes na een kennismaking sneller op gokkasten uitgekeken.
- Er zijn geen verschillen tussen de schoolniveaus in het percentage leerlingen dat ooit op een gokkast heeft gespeeld. In de laatste vier weken hebben echter aanzienlijk meer VMBO-leerlingen op een gokkast gespeeld dan VWO-leerlingen.
- Scholieren van Marokkaanse afkomst hebben de minste ervaring met het spelen op een gokkast. De *lifetime* prevalentie ligt ongeveer twee keer lager vergeleken met de andere groepen.

8 Energiedrankjes

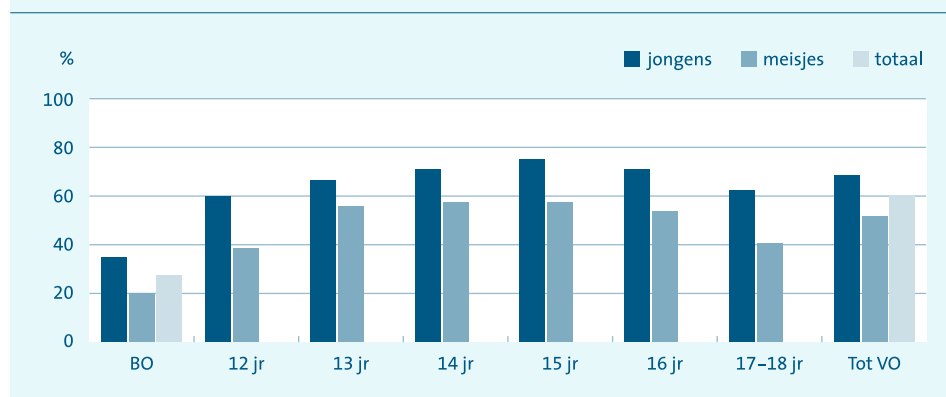
Scholieren van het basis- en het voortgezet onderwijs is gevraagd hoe vaak ze in de maand voorafgaand aan het onderzoek energiedrankjes hebben gedronken. Bij de vraag werd uitdrukkelijk vermeld dat er geen sportdrinkjes werden bedoeld. Ter verduidelijking werden de meest gangbare merken energiedrankjes vermeld. In het voortgezet onderwijs in tevens gevraagd hoe vaak zij deze drankjes in combinatie met alcohol hebben gedronken.

8.1 Gebruik van energiedrankjes onder scholieren

Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand energiedrankjes gedronken?

Ruim de helft van de scholieren van het voortgezet onderwijs (60%) heeft de afgelopen maand energiedrankjes gedronken, meer jongens (68%) dan meisjes (51%) (figuur 8.1, bijlage tabel 8.1). In het basisonderwijs geldt dit voor ruim een kwart (27%) van de scholieren. Vanaf het basisonderwijs neemt het gebruik snel toe tot 13 jaar, onder de 13-jarigen heeft ruim zestig procent de afgelopen maand energiedrankjes gedronken (66% van de jongens en 55% van de meisjes). Tussen de 13 en 16 jaar blijft het gebruik van energiedrankjes stabiel en na het zestiende jaar daalt het naar de helft (51%) van de scholieren (figuur 8.1, bijlage tabel 8.1). Op elke leeftijd zijn er meer jongens die energiedrankjes drinken dan meisjes.

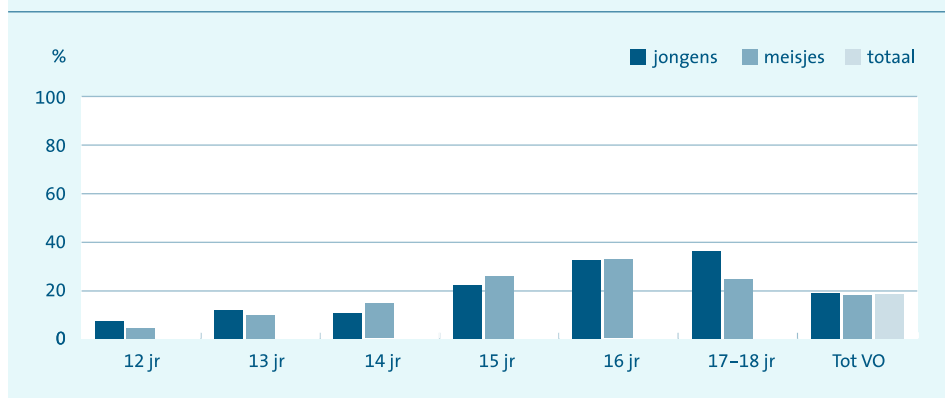
Figuur 8.1 Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes, basisonderwijs naar geslacht en voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

Hoeveel scholieren hebben de afgelopen maand energiedrankjes gedronken in combinatie met alcohol?

In de maand voorafgaand aan het onderzoek heeft bijna een op de vijf scholieren in het voortgezet onderwijs energiedrankjes gedronken samen met alcohol (figuur 8.2, bijlage tabel 8.2). Er zijn grote leeftijdsverschillen, op 12-jarige leeftijd wordt dit nog door een klein deel van de scholieren gedaan (6%) maar met het stijgen van de leeftijd neemt dit snel toe tot een derde van de 16-jarigen (33%). Er zijn hierbij geen verschillen tussen jongens en meisjes.

Figuur 8.2 Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

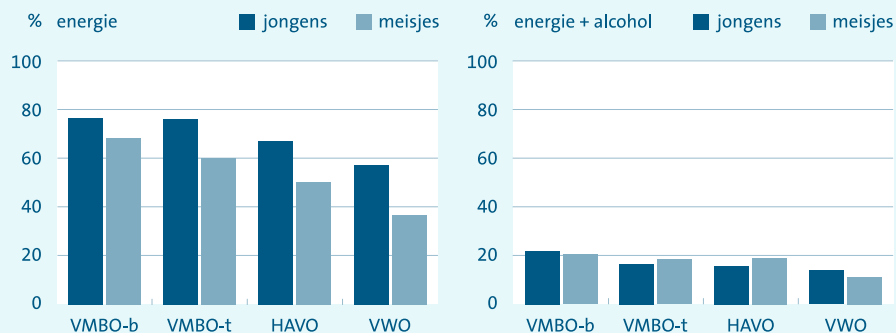

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in het gebruik van energiedrankjes?

Er is tussen de verschillende schoolniveaus een duidelijk verschil in de maandprevalentie van het gebruik van energiedrankjes; naarmate het schoolniveau stijgt daalt het gebruik van energiedrankjes in de afgelopen maand (figuur 8.3, bijlage tabel 8.3). Op het VWO is in de maand voorafgaand aan het onderzoek door minder dan de helft (46%) van de jongeren energiedrankjes gedronken terwijl dit op het VMBO-b voor bijna driekwart (72%) van de scholieren geldt. Voor alle schoolniveaus geldt dat jongens vaker de afgelopen maand energiedrankjes hebben gedronken dan meisjes, hoewel het verschil op het VMBO-b wat kleiner is dan bij de andere schoolniveaus.

De combinatie van energiedrankjes met alcohol komt op het VWO minder vaak voor dan op het VMBO-b, maar verschilt niet significant van VMBO-t en HAVO (figuur 8.3, bijlage tabel 8.4). Op het VWO heeft ruim twaalf procent de afgelopen maand alcohol gecombineerd met energiedrankjes terwijl dit op het VMBO-b bijna 21 procent is. Er zijn hierbij geen verschillen tussen jongens en meisjes.

Figuur 8.3 Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes en van energiedrankjes in combinatie met alcohol naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

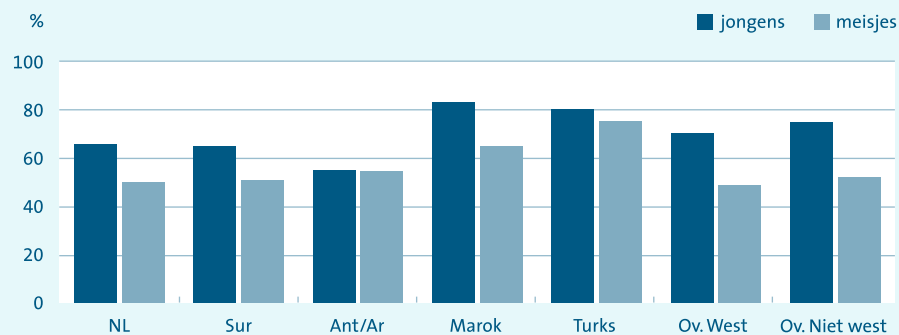

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Zijn er verschillen tussen etnische groepen in het gebruik van energiedrankjes?

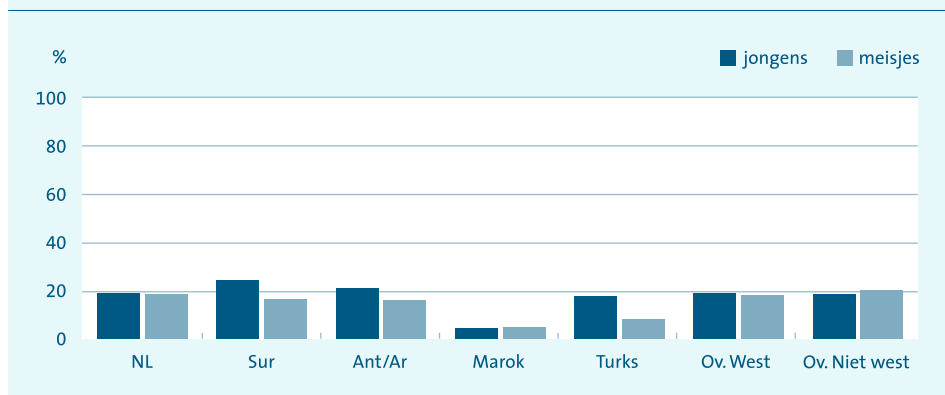
Vergeleken met scholieren van Nederlandse afkomst (59%) is de maandprevalentie van het drinken van energiedrankjes bij Marokkaanse (75%) en Turkse (79%) jongeren hoger. Deze verschillen tussen etnische groepen zijn er ook als er wordt gekeken naar jongens en meisjes apart (figuur 8.4, bijlage tabel 8.5).

Figuur 8.4 Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht(%)

Scholieren van Marokkaanse afkomst hebben het minst vaak de afgelopen maand energiedrankjes samen met alcohol gedronken (5%). Dit is significant lager dan alle andere etnische groepen, uitgezonderd de scholieren van Turkse afkomst. Hoewel bij een aantal etnische groepen (Surinaams, Antilliaans/Arubaans en Turks) de maandprevalentie van energiedrankjes in combinatie met alcohol hoger lijkt bij jongens dan bij meisjes, zijn de verschillen nergens significant (figuur 8.5, bijlage tabel 8.6).

Figuur 8.5 Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht(%)

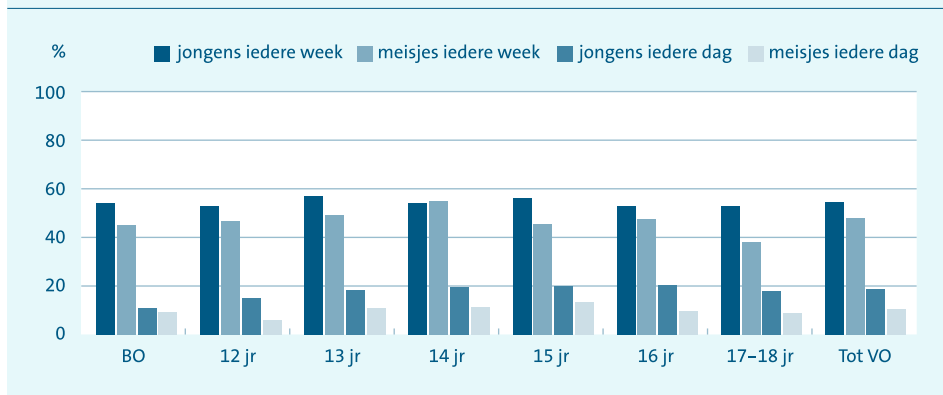
8.2 Gebruikers van energiedrankjes nader bekeken

In deze paragraaf wordt de frequentie van het gebruik van energiedrankjes nader bekeken voor de scholieren die de maand voorgaand aan het onderzoek energiedrankjes hadden gebruikt.

In het voortgezet onderwijs geeft ruim de helft van de scholieren (51%) die energiedrankjes drinken aan dit de afgelopen maand minstens iedere week maar niet elke dag te hebben gedaan (figuur 8.6, bijlage tabel 8.7 en 8.8), jongens (54%) vaker dan meisjes (48%). In het basisonderwijs is dit eveneens de helft (50%) maar is er geen significant verschil tussen jongens en meisjes.

Met het stijgen van de leeftijd is dit beeld vrij stabiel bij de jongens, bij meisjes schommelt het percentage wekelijkse gebruikers maar zijn de verschillen nergens significant. Respectievelijk negentien procent van de jongens en tien procent van de meisjes dronk iedere dag energiedrankjes in de afgelopen maand. Bij jongens is er een geleidelijke toename van het dagelijks gebruik met de leeftijd, bij meisjes daalt het dagelijks gebruik van energiedrankjes enigszins na de leeftijd van vijftien jaar.

Figuur 8.6 Scholieren die energiedrankjes drinken (maandgebruik).
Aantal keren per week dat energiedrankjes worden gedronken,
naar onderwijstype, leeftijd en geslacht (%)

8.3 De belangrijkste feiten

- Ruim een kwart van de scholieren van groep acht van de basisschool heeft de afgelopen maand energiedrankjes gedronken en zestig procent van de scholieren in het voortgezet onderwijs.
- De maandprevalentie neemt toe met het stijgen van de leeftijd en is hoger bij jongens dan meisjes.
- Ongeveer een op de vijf jongeren in het voortgezet onderwijs heeft in de afgelopen maand energiedrankjes gebruikt in combinatie met alcohol.
- De maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol neemt sterk toe met het stijgen van de leeftijd.
- Een derde van de scholieren van 16 jaar combineerde de afgelopen maand energiedrankjes met alcohol.
- Bij deze combinatie werden er geen verschillen tussen jongens en meisjes gevonden.
- Scholieren op het VWO drinken het minste energiedrankjes, ook in combinatie met alcohol.
- Bij elk schoolniveau is de maandprevalentie bij jongens hoger dan bij meisjes. Op het VMBO-b is het verschil in maandprevalentie tussen jongens en meisjes het kleinst, op het VWO het grootst.
- De maandprevalentie van energiedrankjes is het hoogste bij jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst, hoger dan bij autochtone scholieren
- Jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst drinken echter het minst vaak alcohol in combinatie met energiedrankjes.
- Onder scholieren die de afgelopen maand energiedrankjes hebben gedronken dronk negentien procent van de jongens en tien procent van de meisjes in het voortgezet onderwijs deze drankjes iedere dag.

9 Internet

Scholieren in het voortgezet onderwijs is gevraagd hoe vaak zij verschillende vormen van internet gebruiken. Er werden apart vragen gesteld over het zogenaamde 'gamen'. Hieronder wordt verstaan het spelen van games via internet op de computer, een console of een spelcomputer. In een tweede vraag is gevraagd hoeveel uur per dag scholieren besteden aan deze verschillende vormen van internet, op een dag dat zij hiermee bezig zijn.

Tenslotte is gemeten of jongeren problemen ondervinden in het gebruik van internet. Hiervoor werd de CIUS-A afgenomen, een vragenlijst waarmee de mate van compulsief internet gedrag wordt gemeten (CIUS-A) (Meerkerk et al., 2009).

9.1 Internetgebruik onder scholieren

Hoeveel scholieren gebruiken wel eens verschillende vormen van internet?

Als meest gebruikte activiteit op het internet wordt het surfen genoemd (het al dan niet gericht naar informatie zoeken op internet). Meer dan negentig procent van de scholieren doet dit wel eens (figuur 9.1, bijlage tabel 9.1). Ook actief zijn op sociale netwerksites als Facebook of Hyves, gebruik maken van MSN, e-mailen en het downloaden van gegevens, muziek of films worden door veel scholieren (ruim 80%) genoemd. Van de 'sociale' vormen van internetgebruik wordt chatten met een onbekende het minst vaak genoemd, zestien procent van de scholieren doet dit wel eens.

Meer meisjes dan jongens houden zich bezig met de sociale vormen van internetgebruik, zoals MSN, Twitteren of sociale netwerksites bezoeken of bijhouden. Er zijn geen duidelijke verschillen tussen de leeftijdsgroepen (bijlage tabel 9.1).

Bij het spelen van spellen via internet is gamen¹ het meest populair (69%), gevolgd door het spelen van kleine spelletjes online² die alleen gespeeld kunnen worden (52%) (figuur 9.1, bijlage tabel 9.1). Online pokeren wordt door minder dan tien procent van de scholieren wel eens gedaan. Het spelen van grotere spellen online³ bevindt zich in de middencategorie bij de spellen (34%). Meer jongens dan meisjes spelen wel eens spellen en spelletjes via internet en bij gamen wordt dit verschil groter naarmate men ouder wordt. Het spelen van spellen via internet neemt af met de leeftijd. Uitzondering hierop vormt het online pokeren, dat neemt bij jongens iets toe (bijlage tabel 9.1).

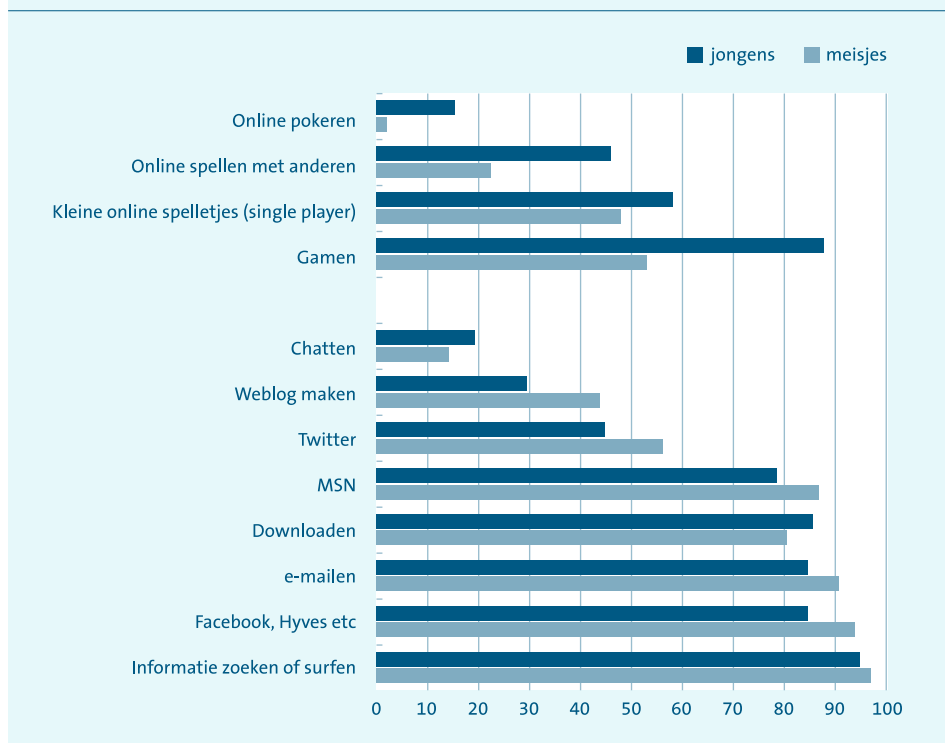
1 Games via internet op de PC, console of draagbare computer met spellen die in de winkel worden gekocht of worden gedownload (bijv. Call of Duty, World of Warcraft, FIFA)

2 Kleine online spelletjes zonder registratie, vaak alleen gespeeld (zoals op spele.nl)

3 Online spellen waarvoor registratie vereist is en die met anderen in een virtuele omgeving gespeeld worden

Kleine online spelletjes zijn vooral bij jonge scholieren in trek, ruime twee derde van de jongeren van 12 en 13 jaar speelt deze spellen, terwijl dit bij 16- tot 18-jarigen ruim een derde is.

Figuur 9.1 Vormen van internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar geslacht (%)

Hoeveel scholieren gebruiken dagelijks verschillende vormen van internet?

Als het gaat om dagelijks internetgebruik is het gebruik van sociale netwerksites, zoals Facebook en Hyves, het meest populair (figuur 9.2, bijlage tabel 9.2). Ruim de helft (53%) van de scholieren maakt hier dagelijks gebruik van. Ook is MSN-en, surfen en Twitteren een dagelijkse bezigheid bij ongeveer vier op de tien jongeren.

Naarmate scholieren ouder worden wordt er vaker dagelijks gemaild, naar informatie gezocht of gesurft en gebruik gemaakt van Facebook. Meisjes gebruiken vaker dan jongens dagelijks internet voor sociale activiteiten, zoals Facebook/Hyves, MSN en Twitter. Jongens (31%) downloaden vaker dagelijks gegevens dan meisjes (18%).

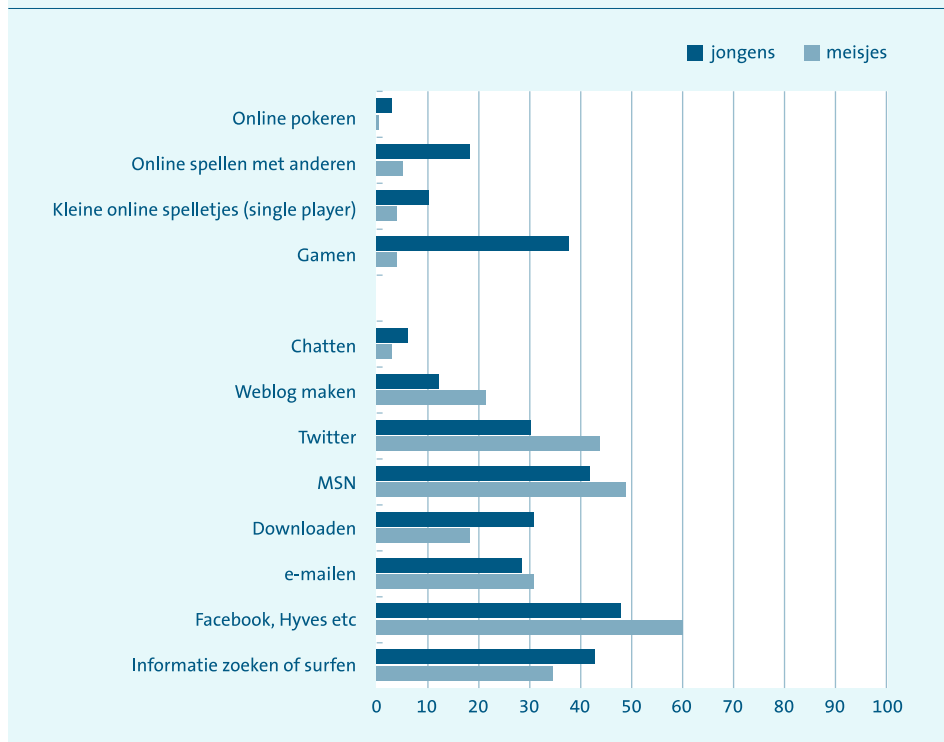
Ook bij dagelijks spelen van spellen via internet wordt gamen het vaakst genoemd. Een op de vijf (21%) jongeren speelt dagelijks een online game, meer jongens (37%) dan meisjes (4%). Een op de acht (12%) speelt dagelijks andere online spellen op internet; opnieuw meer jongens (18%) dan meisjes (5%). Kleine online spelletjes worden door een kleine groep scholieren elke dag gespeeld (7%) en dit neemt met de leeftijd snel af.

Online pokeren wordt door slechts twee procent van de scholieren dagelijks gedaan, vaker door jongens (3%) dan door meisjes (0,4%).

Meer jongens dan meisjes spelen wel eens online spellen en spelletjes maar het is opvallend dat deze verschillen tussen jongens en meisjes bij het dagelijks spelen van spellen veel groter zijn.

Het dagelijks spelen van games en andere online spellen neemt iets af naarmate leerlingen ouder worden.

Figuur 9.2 Dagelijks gebruik van internet in het voortgezet onderwijs naar geslacht (%)

Bij hoeveel scholieren is er sprake van compulsief internetgebruik?

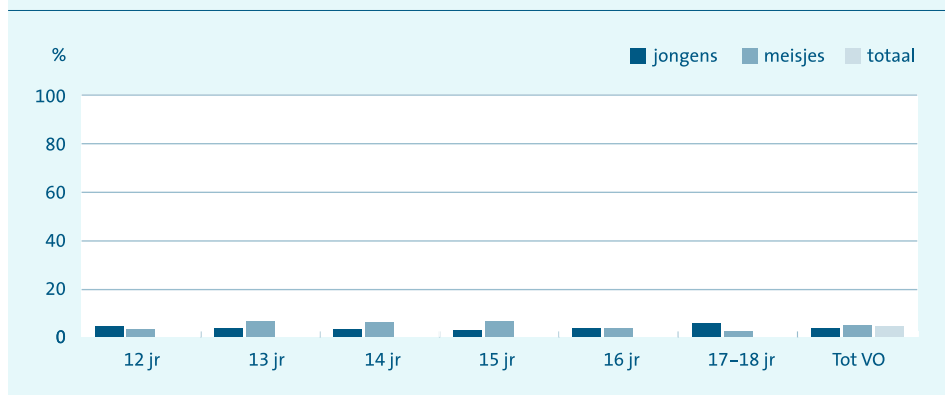
Om problematisch, dwangmatig internetgebruik te meten is gebruik gemaakt van veertien items (CIUS-A) (Meerkerk et al., 2009) die problemen in het internetgebruik beschrijven. Een gemiddelde score van 3 of hoger op deze items geeft aan dat men vaak of zeer vaak last heeft van dit soort problemen. Een combinatie van deze score met een internetgebruik van minstens 7 uur per week duidt op compulsief internetgebruik.

Van alle scholieren in het voortgezet onderwijs voldoet ruim vier procent aan de criteria voor compulsief internetgebruik (figuur 9.3, bijlage tabel 9.3). Het is opvallend dat dit bij meisjes vaker voorkomt dan bij jongens. Hoewel de verschillen niet significant zijn voor de totale groep (5% voor meisjes en 4% voor jongens), zijn ze dat wel op 14- en

15-jarige leeftijd. Ruim zes procent van de meisjes in deze leeftijdsgroep voldoet aan de criteria voor compulsief internetgebruik tegen bijna drie procent van de jongens. Op een leeftijd van 17-18 jaar lijken de rollen omgedraaid, hoewel de sekseverschillen dan niet significant zijn.

Het algemene verloop van compulsief internetgebruik met de leeftijd laat geen duidelijk patroon zien.

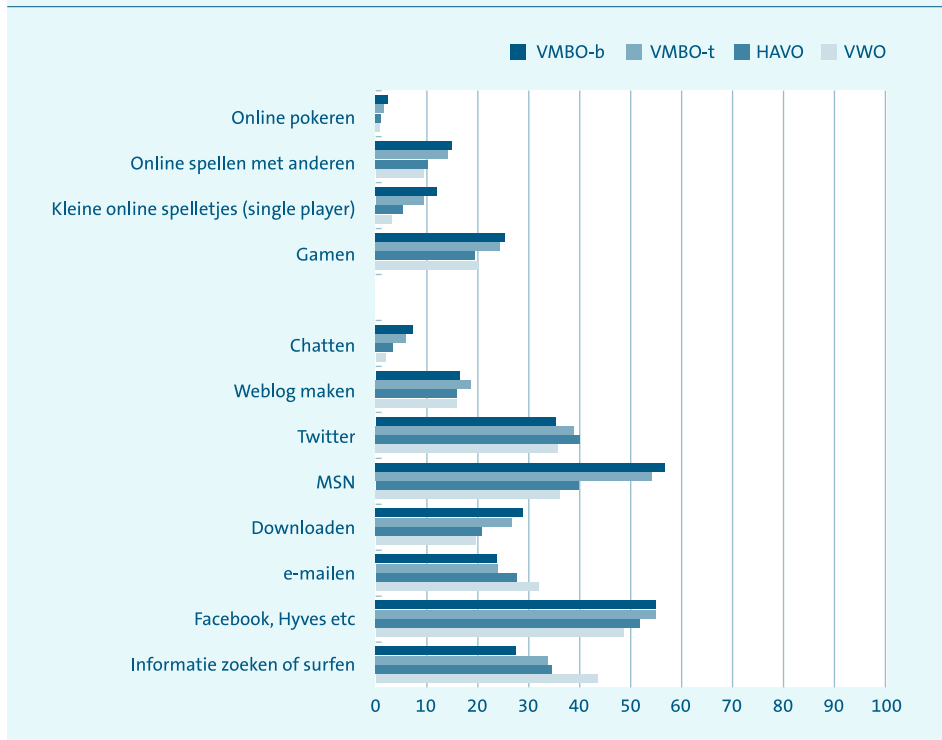
Figuur 9.3 Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

Zijn er verschillen tussen schoolniveaus in internetgebruik?

Er zijn duidelijke verschillen tussen de schoolniveaus in het dagelijks gebruik van internet (figuur 9.4, bijlage tabel 9.4). In het VMBO-b en VMBO-t wordt door meer scholieren dagelijks gebruik gemaakt van MSN, gechat, online spelletjes en online spellen met anderen gespeeld en gegamed dan door scholieren van HAVO en VWO. VWO scholieren zoeken daarnaast vaker informatie op internet en downloaden minder vaak dan scholieren op het VMBO. Er zijn geen verschillen in schoolniveau voor wat betreft het gebruik van Twitter, sociale netwerksites en het maken van een weblog.

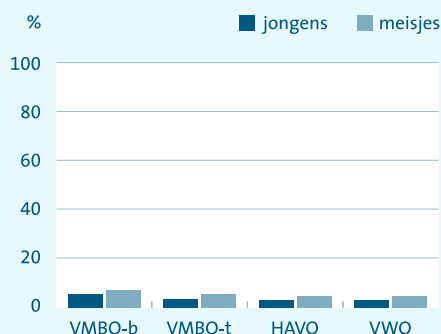
Figuur 9.4 Dagelijks gebruik van internet in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Compulsief internetgebruik komt het vaakst voor bij scholieren op het VMBO-b (6%), vaker dan bij hun leeftijdsgenoten op HAVO en VWO (4%) (figuur 9.5, bijlage tabel 9.5). Hoewel dit ook lijkt te gelden voor jongens en meisjes op het VMBO-b apart, zijn de verschillen hier niet significant.

Figuur 9.5 Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Zijn er verschillen tussen etnische groepen in internetgebruik?

In deze paragraaf worden alleen de verschillen met Nederlandse scholieren besproken. Er zijn enkele verschillen tussen scholieren van verschillende etnische afkomst in het dagelijks gebruik van internet (tabel 9a). Marokkaans en Turkse jongeren gebruiken MSN vaker dagelijks vergeleken met Nederlandse jongeren. Marokkaanse en Antilliaanse jongeren zitten minder vaak op sociale netwerksites. Downloaden wordt vaker gedaan door Surinaamse scholieren en scholieren uit de groep overig niet-westers. Deze laatste groep jongeren besteedt ook vaker dagelijks tijd aan het maken van een weblog. Bij het dagelijks gebruik van internet voor spellen en spelletjes waren er geen verschillen tussen scholieren van de verschillende andere etnische groepen en Nederlandse scholieren.

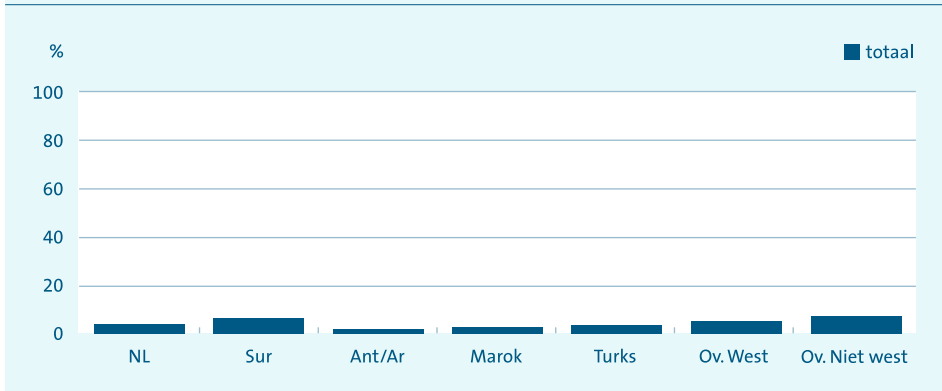
Tabel 9a Dagelijks gebruik van internet in het voortgezet onderwijs
naar etnische afkomst (%)

	Nederlands	Surinaams	Antilliaans/ Arubaans	Marok- kaans	Turks	Overig Westers	Ov. niet West.
MSN	43.5	47.1	45.0	56.1*	58.7*	39.5	44.5
e-mailen	29.7	32.2	20.0	27.1	25.0	33.3	28.0
Informatie zoeken of surfen	37.1	41.8	41.2	36.6	33.8	44.5	44.9
Twitter	36.9	45.7	34.2	18.6	27.8	35.9	36.9
Chatten	4.2	3.1	3.5	6.2	5.0	4.7	4.2
Downloaden	23.0	42.4*	28.1	29.7	27.9	29.4	32.9*
Facebook, Hyves etc	53.9	45.2	41.1*	42.2*	52.9	54.0	55.0
Weblog maken	16.0	18.6	15.3	12.8	14.2	16.5	22.2*
<i>Spellen via internet</i>							
Kleine online spelletjes (single player)	7.0	9.2	5.8	8.2	9.1	6.9	4.7
Online pokeren	1.4	1.7	1.5	2.9	1.8	1.8	2.9
Online spellen met anderen	11.6	10.4	14.9	7.1	10.7	11.0	11.1
Gamen	21.3	17.0	28.0	18.0	19.4	20.6	17.9

* verschillen t.o.v. scholieren van Nederlandse afkomst significant

Compulsief gebruik van internet lijkt weinig voor te komen bij scholieren van Antilliaanse en Marokkaanse afkomst (2% en 3%) en wat meer bij scholieren van Surinaamse en Overig niet westerse afkomst (7%) (figuur 9.6, bijlage tabel 9.6). De groepen zijn echter te klein om significante verschillen vast te kunnen stellen.

Figuur 9.6 Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (%)

9.2 De internetgebruikers nader bekeken

In deze paragraaf worden internetgebruikers nader bekeken. Hieronder wordt het gemiddelde aantal uren dat scholieren aan verschillende vormen van internet besteden, weergegeven. Het gaat hierbij alleen om uren op dagen dat zij hiermee actief zijn.

Hoeveel uur besteden scholieren aan verschillende vormen van internet?

Scholieren zijn het meeste uren actief met het gebruik van Twitter, bijna drie uur op een dag (tabel 9b), gevolgd door MSN en sociale netwerksites en het maken van een Weblog (respectievelijk 2,1 en 1,8 uur). De minste tijd wordt besteed aan het versturen van e-mails (0,8 uur). Meisjes besteden meer tijd aan sociale netwerksites, MSN-en, een weblog maken en Twitteren en minder aan het downloaden van gegevens dan jongens. Bij het spelen van spellen via internet wordt gemiddeld ruim twee uur besteed aan gamen en andere online spellen. Jongens besteden aan deze activiteiten meer tijd dan meisjes als ze hiermee bezig zijn.

Er zijn geen duidelijke verschillen tussen leeftijdsgroepen te zien.

Tabel 9b Internetgebruikers: vormen van internetgebruik, gemiddeld aantal uren op een dag¹ dat jongeren hiermee actief zijn, in het voortgezet onderwijs, naar leeftijd en geslacht (%)

	12 - 13 jaar		14 - 15 jaar		16 -18 jaar		Totaal VO		
	J	M	J	M	J	M	J	M	T
MSN	2.0	2.1	2.0	2.6*	1.9	1.9	1.9	2.2*	2.1
e-mailen	0.7	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
Informatie zoeken of surfen	1.1	1.0	1.3	1.3	1.4	1.5	1.3	1.3	1.3
Twitter	2.4	3.1*	2.4	3.6*	2.4	2.7	2.4	3.2*	2.9
Chatten	1.5	1.4	1.5	1.7	1.4	1.6	1.5	1.5	1.5
Downloaden	1.5	1.1*	1.6	1.3*	1.5	1.2*	1.5	1.2*	1.4
Facebook, Hyves etc	1.7	2.0	1.6	2.2*	1.6	1.9	1.6	2.0*	1.8
Weblog maken	1.6	1.7	1.6	2.1*	1.7	1.8	1.6	1.9*	1.8
<i>Spellen via internet</i>									
Kleine online spelletjes (single player)	1.1	0.9*	0.9	0.9	0.9	0.7	1.0	0.9*	1.0
Online pokeren	1.9	1.4	1.5	2.0	1.8	2.0	1.7	1.8	1.7
Online spellen met anderen	2.3	1.6*	2.4	1.5*	2.5	1.7*	2.4	1.6*	2.1
Gamen	2.5	1.4*	2.8	1.5*	2.6	1.5*	2.6	1.4*	2.2

¹ Niet alle jongeren zijn actief met alle vormen van internetgebruik en niet elke vorm van internetgebruik wordt dagelijks gedaan

* verschillen tussen jongens en meisjes significant

9.3 De belangrijkste feiten

- Sociale netwerksites, zoals Facebook en Hyves, zijn het meest populair. Ruim de helft (53 %) van de scholieren maakt hier dagelijks gebruik van.
- Meisjes houden zich meer bezig met sociale vormen van internetgebruik, zoals MSN, Twitteren of sociale netwerksites bezoeken of bijhouden en besteden hier meer uren aan.
- Naar mate scholieren ouder worden, wordt er vaker dagelijks ge-emaild, naar informatie gezocht of gesurft en gebruik gemaakt van sociale netwerksites.
- Een op de vijf (21 %) jongeren speelt dagelijks een online game en een op de acht (12 %) speelt iets minder grote online spellen op internet.
- Jongens spelen vaker dagelijks en meer uren per dag spellen en spelletjes op internet dan meisjes.

- Ruim vier procent van alle scholieren voldoet aan de criteria voor compulsief internetgebruik hetgeen overeenkomt met het vaak tot zeer vaak ervaren van problemen door het gebruik hiervan.
- Er is bij meer meisjes dan jongens in de leeftijd van veertien en vijftien jaar sprake van compulsief internetgebruik.
- In het VMBO-b en VMBO-t wordt door meer scholieren dagelijks gebruik gemaakt van MSN, gechat, online spellen en spelletjes gespeeld en gegamed dan door scholieren van HAVO en VWO.
- Scholieren van het VWO zoeken vaker informatie op internet en downloaden minder vaak.
- Scholieren op het VMBO-b voldoen vaker aan de criteria voor compulsief internetgebruik dan scholieren op HAVO en VWO.

Referenties

Meerkerk, G. J., Van den Eijnden, R. J. J. M., Vermulst, A. A., & Garretsen, H. (2009). The compulsive internet use scale (CIUS), Some psychometric properties. *CyberPsychology & Behavior*, 12 (1), 1–6.

10 Conclusies

Het middelengebruik van de Nederlandse scholieren is al jaren redelijk stabiel. Voor zover zich hierin veranderingen voordoen, zijn deze bescheiden en wijzen zij op een lichte daling in het gebruik van genotmiddelen. We zien dat bij roken, dat al jaren afneemt, maar sinds 2007 niet meer significant; we zien het bij het cannabisgebruik, dat ook langzaam daalt en in 2011 significant lager is dan in 1996; en bij het gebruik van harddrugs, dat laag is en al jaren rond de 4 procent schommelt (*lifetime*-prevalentie) met een kleine één procent van de scholieren die de afgelopen maand nog enige harddrug heeft gebruikt. De belangrijkste uitzondering op dit stabiele beeld vormt het alcoholgebruik. Er is een forse daling in het gebruik onder de jongste groepen zichtbaar, maar ook een even opmerkelijke stabiliteit in het (hoge) gebruik van de zestienjarige scholieren. Daarnaast treden er uiteraard verschuivingen en veranderingen in de gedragingen zelf op. Er komen nieuwe producten op de markt (energiedrankjes) die door jongeren – net als destijds de mixdrankjes en de alcopops - met enthousiasme worden ontvangen en vrij snel deel gaan uitmaken van hun consumptiepatroon. Internet heeft zich zodanig verspreid dat vrijwel alle jongeren hier dagelijks gebruik van maken en daarmee ontstaan nieuwe risico's op compulsief en verslavend gedrag. In dit slothoofdstuk presenteren we nog eens kort de belangrijkste bevindingen van het huidige rapport, waarbij we de nadruk zullen leggen op wat nieuw en opvallend is. We streven in dit hoofdstuk niet naar een samenvatting van alle bevindingen, daarvoor verwijzen wij naar de conclusies aan het eind van elk hoofdstuk.

Middelengebruik

Alcohol

De dalende trend die bij de vorige rapportage in 2007 al duidelijk werd waargenomen, heeft zich doorgezet, met als gevolg dat het alcoholgebruik bij de jongste groepen in de afgelopen acht jaar aanzienlijk is afgenomen. Dat is een buitengewoon relevant en opmerkelijk gegeven, omdat de indruk wordt gewekt dat het hier gaat om gedragingen die heel moeilijk te veranderen zijn. Het alcoholgebruik van jongeren laat zien dat veranderingen wel degelijk mogelijk zijn, en fors ook. De maandprevalentie van alcoholgebruik bij de groep jongens van 12 jaar nam tussen 2003 en 2011 maar liefst af van 36 procent naar nog geen 10 procent, en bij meisjes van ruim 25 procent naar nog geen zes procent. Percentages bij de 13- en 14-jarigen laten eveneens een sterk dalende trend zien. Dat zijn krachtige bevindingen die het idee dat volwassenen machteloos moeten toekijken bij het vrijetijdsgedrag van adolescenten logenstraffen. De belangrijkste verklaring voor deze dalende trend zoeken wij in de sterk toegenomen maatschappelijke aandacht voor het forse alcoholgebruik onder jongeren. Sinds 2003 is de informatievoorziening vanuit het Trimbos-instituut over de negatieve effecten van alcoholgebruik onder jongeren in Nederland sterk toegenomen (Verdurmen et al., 2006;

2008; Boelema et al., 2009). Er werden samen met regionale partners grote landelijke campagnes gevoerd, die opvoeders en ouders in het bijzonder opriepen om kinderen niet langer alcohol te geven en het alcoholgebruik bij hun opgroeiende kind uit te stellen tot in elk geval na het zestiende jaar (zie bijv. www.hoepakjijdataan.nl). Tal van organisaties ontwikkelden interventies en beleid, gericht op (professionele) opvoeders. Het onderzoek naar alcohol onder jongeren nam toe en de resultaten van dit onderzoek werden gebruikt in informatievoorziening die jongeren en opvoeders oproep om alcoholgebruik op jonge leeftijd zoveel mogelijk te vermijden.

In sterk contrast hiermee zijn de cijfers van de zestienjarige scholieren. Het alcoholgebruik van deze leeftijdsgroep laat nauwelijks veranderingen zien en we mogen concluderen dat deze groep nog steeds onrustbarend veel drinkt. Meer dan een derde van de zestienjarige jongens zegt elk weekend meer dan tien glazen alcohol te drinken, bij zo'n kleine 20 procent zijn het elk weekend zelfs meer dan twintig glazen. Bij meisjes gaat het om ruim 20 procent die elk weekend meer dan tien glazen drinkt, en bijna zes procent meer dan twintig glazen. Bij deze leeftijdsgroepen is dus nog veel eer te behalen. Deze cijfers worden ook gesteund door de recente cijfers over alcoholgerelateerde ziekenhuisopnames van jongeren. Ziekenhuizen gingen in de afgelopen jaren de registraties van alcoholmisbruik door jongeren bijhouden, en er onstonden speciale alcoholpoli's, waar jongeren na overmatig alcoholgebruik terecht konden en deskundig konden worden opgevangen. Opvallend en ogenschijnlijk in strijd met de door ons gesignaleerde dalende trend onder jonge adolescenten, constateert men in de ziekenhuizen dat het aantal jongeren dat na alcoholmisbruik in het ziekenhuis terecht komt – de zogenoemde 'comazuipers' – de afgelopen jaren juist is toegenomen. Daaruit wordt al snel afgeleid dat het bovenmatig drinken door jongeren in de afgelopen jaren ook toegenomen zou zijn. Het is echter de vraag of de registratiecijfers deze conclusie wel rechtvaardigen. Verbeterde registratie van alcoholgebruik bij eerste hulp en ziekenhuisopnamen en verhoogde paraatheid bij mensen in het uitgaanscircuit, bij ouders en bij artsen kunnen immers ook bijdragen aan de hier gesignaleerde stijging. Dat constateren de onderzoekers van deze registratiecijfers zelf ook (Van Dalen et al, 2009). In dat geval wijzen de cijfers in elk geval ook op toegenomen aandacht voor te veel drinkende jongeren en op verbeterde zorg bij deze groep. Belangrijk om te constateren is ook dat we in ons onderzoek een daling constateren t/m 15 jaar, terwijl het comazuipen met name bij de oudere leeftijdsgroepen plaatsvindt (15-16 jaar). Bij de zestienplussers zien ook wij inderdaad geen verbetering. Wat de registratiecijfers van de ziekenhuizen ook goed laten zien is hoe risicovol het drinken van veel alcohol op deze jonge leeftijd is en kan zijn. Wij zien deze cijfers dan ook vooral als ondersteuning voor blijvende aandacht en voortzetting van het huidige beleid gericht op reductie van alcoholgebruik bij jongeren. Onze cijfers zien wij ook als een oproep om het beleid gericht op alcoholreductie bij de zestien-plus jeugd te versterken en te vernieuwen. Handhaving van het hoge alcoholgebruik bij deze groep maakt immers duidelijk dat het huidige beleid voor deze groep fors tekort schiet.

Roken

De dalende trend in het percentage scholieren dat ooit heeft gerookt heeft zich verder voortgezet. Na 2007 is de daling niet significant, maar de percentages liggen in 2011 over de hele linie nog weer wat lager. Nog slechts een derde van de Nederlandse scholieren (36%) heeft ooit een sigaret opgestoken. Het is nog maar een minderheid (rond de negentien procent), die de afgelopen maand gerookt heeft, en zelfs nog maar een kleine minderheid (7%) die dagelijks rookt. Dat laatste neemt overigens toe met de leeftijd: op zestienjarige leeftijd rookt vijftien procent van de scholieren dagelijks een sigaret. Sekseverschillen zijn daarbij nauwelijks nog aanwezig. Het verschil tussen de opleidingsniveaus daarentegen blijft zeer krachtig. Hoe lager het schoolniveau, hoe meer leerlingen roken. Binnen de VMBO-basis/kaderberoepsgerichte leerweg is het percentage dagelijks rokende scholieren tussen de 12 en 16 jaar ongeveer vier keer zo hoog als binnen het VWO. Ook zijn er onder rokers op het VMBO-b aanzienlijk meer zware rokers (meer dan 10 sigaretten per dag) dan op het VWO.

Cannabisgebruik

Het cannabisgebruik ooit in het leven is vanaf 1996 vrij systematisch stabiel en deze trend heeft zich in 2011 duidelijk voortgezet. Ongeveer een op de vijf jongeren probeert in de loop van de middelbare school jaren wel eens een joint. Het gebruik van cannabis in de afgelopen maand laat sinds 1996 een licht dalende trend zien. Sekseverschillen laten zien, dat jongens meer blowen dan meisjes. Ook zien we sekseverschillen in de zwaarte van het gebruik: jongens roken per keer meer joints dan de meisjes.

Er zijn nauwelijks verschillen tussen leerlingen van verschillende opleidingsniveaus als het gaat om hoe vaak ze cannabis uitproberen. Wel zien we dat de cannabisgebruikers van de lagere opleidingsniveaus gemiddeld méér joints opsteken. Ruim een kwart van de blowende jongens op de basis/kaderberoepsgerichte leerweg van het VMBO steekt gemiddeld drie of meer joints op, terwijl dat op het VWO slechts door acht procent van de cannabisrokers gemeld wordt, een aanzienlijk verschil.

Overige drugs

Gelukkig blijven de harddrugs als XTC, cocaïne, amfetamine en vooral heroïne weinig populair onder scholieren. Zo'n vier procent van de scholieren probeerde ooit een van de harddrugs uit (het vaakst hiervan XTC) en een kleine twee procent gebruikte hier iets van in de afgelopen vier weken. Sekseverschillen zijn hier – voor zover ze gevonden worden – nog steeds in de verwachte richting (gemiddeld meer jongens gebruiken harddrugs), en ook neemt het gebruik bij de jongens vanaf vijftien jaar nog steeds toe (bij meisjes niet).

Gokken

Ongeveer 40 procent van de jongeren heeft ooit gegokt (spelen op gokkasten en fruitautomaten), tegen ruim 60 procent in 1992, maar slechts een klein deel van hen lijkt daar mee door te gaan, want het percentage actuele gebruikers is laag. Verder is het opvallend dat de patronen die bij het middelengebruik waarneembaar zijn ook hier in grote lijnen terugkomen. Jongens gokken wat meer dan meisjes en blijven dit op latere leeftijd doen terwijl dit bij meisjes na hun vijftiende jaar afneemt. Bij het gokken ooit in het leven is er weinig verschil tussen de schoolniveaus maar het gokken in de afgelopen maand ligt bij leerlingen van het VMBO wél duidelijk hoger dan onder leerlingen van HAVO en VWO.

Hierbij moeten we wel de aantekening maken dat het gokken via internet in onze vragenlijsten niet uitgebreid is uitgevraagd. Het is heel goed mogelijk dat gokkasten in openbare gelegenheden minder aantrekkelijk zijn geworden maar vervangen zijn door gokken via het internet. De (nieuwe) cijfers over het gebruik van internet laten zien, dat zelfs op deze leeftijd al tussen de één en twee procent van de scholieren dagelijks poker speelt via internet. Dat lijkt misschien weinig, maar in het VMBO hebben we het dan wel over één op de 40 leerlingen, ongeveer één leerling per twee klassen dus. Het lijkt de moeite waard om gokken via het internet in toekomstig onderzoek beter uit te gaan zoeken.

Internet-gebruik

In aanvulling op bovenstaande gegevens werd bij deze Peilstations voor het eerst ook gevraagd naar het gebruik van internet. Dit heeft een aantal interessante bevindingen opgeleverd.

Zoals bekend is het gebruik van internet inmiddels doorgedrongen tot het dagelijks leven van middelbare scholieren in Nederland. We weten uit ander onderzoek (Van Rooij & Van den Eijnden, 2007) dat bijna alle scholieren in Nederland toegang tot internet hebben. Dat is ook te zien aan onze cijfers. Ruim de helft van de scholieren geeft aan dat zij dagelijks gebruik maken van de sociale media (Facebook, Hyves). Ruim een derde van de scholieren twittert, surft en MSN't elke dag en bovendien geven zij aan dat zij hiermee enkele uren bezig zijn op de dagen dat zij hiervan gebruik maken. Meisjes zijn meer dan jongens actief met de sociale vormen van internet zoals Facebook en MSN, jongens spelen vaker spellen via internet. Multitasken lijkt daarbij eerder de norm dan de uitzondering. Uit ander onderzoek blijkt dat de overgrote meerderheid twee of meer applicaties op internet tegelijk open heeft staan (Van Rooij et al., 2011). Een precies beeld van activiteiten op internet wordt met het beperkte aantal vragen dat is gesteld niet verkregen. Deze cijfers laten vooral zien dat internet zeer aanwezig is in het leven van jongeren en vragen om verder gedetailleerd onderzoek op dit gebied.

Opvallend en zorgelijk daarbij zijn de nieuwe cijfers over het poken op internet. Ongeveer tien procent van de scholieren geeft aan dat zij wel eens via het internet poken. Twee procent van de scholieren geeft aan dat zij dagelijks poken via het internet. De sekseverschillen zijn hierbij opvallend: jongens poken veel vaker via

internet (2 á 3 procent dagelijks, tegen ongeveer een half procent bij de meisjes). Ook de opleidingsverschillen zijn hier opmerkelijk: in het VMBO pokert 2,4 procent van de jongeren dagelijks, tegen nog geen één procent binnen het VWO. Of hieraan ook financiële risico's verbonden zijn, is helaas niet uitgevraagd. Degenen, die wel eens via het internet poken geven bovendien aan, dat zij dan gemiddeld anderhalf tot twee uur hiermee bezig zijn. Dat wijst op een mogelijk risico op gokverslaving via het internet. Op deze jonge leeftijd lijkt ons dat een zeer onrustbarend gegeven.

Een ander onrustbarend gegeven is dat ongeveer vier procent (dat wil zeggen: één leerling in elke klas) van de middelbare scholieren tekenen vertoont van compulsief internetgebruik. Deze groep is niet alleen erg actief op het internet, maar heeft daarnaast ook problemen met dit gebruik en vooral problemen met het onder controle houden van de neiging om de hele dag achter de computer te zitten. Dit cijfer komt overeen met ander onderzoek in Nederland (van Rooij et al., 2011). In tegenstelling tot andere vormen van verslaving lijkt dit compulsieve internetgebruik iets vaker voor te komen bij meisjes dan bij jongens. Omdat meisjes vaker gebruik maken van de sociale toepassingen op internet dan jongens, lijkt de term 'gameverslaving', die vaak verbonden is aan compulsief internetgebruik, echter geen adequate term. Voor ongeveer zes procent van de meisjes van 13 tot 15 jaar blijkt het op de hoogte blijven van alle nieuwtjes en het up-to-date houden van het eigen profiel een belasting. Ook wat dit betreft vormen de lagere opleidingsniveaus een risicogroep.

Over deze vorm van risicogedrag is nog niet zo veel bekend. Informatie over beïnvloeding van kinderen in dit opzicht staat nog in de kinderschoenen. Eerste gegevens over de invloed van ouders laten zien, dat ook wat dit betreft de invloed van ouders belangrijk kan zijn (van den Eijnden et al. 2010), maar hoe ouders hierin precies begeleid zouden kunnen worden, en welke adviezen voor ouders hier aanbevelenswaardig zijn, is eigenlijk nog nauwelijks bekend. Hier ligt een belangrijk aangrijpingspunt voor toekomstig onderzoek.

Energiedrankjes

Het tweede nieuwe onderwerp waaraan in dit Peilstationsonderzoek aandacht is besteed is het gebruik van energiedrankjes. Deze drankjes bevatten een aantal opwekkende stoffen die elkaar versterken, zoals cafeïne en taurine. Niet eerder in Nederland is in een groot representatief onderzoek aan scholieren gevraagd naar het gebruik van energiedrankjes. De drankjes zijn erg populair bij jongeren en dit begint al op jonge leeftijd, ruim een kwart van de scholieren op de basisschool heeft de afgelopen maand energiedrankjes gedronken. In het voortgezet onderwijs neemt dit aantal snel toe, op 13-jarige leeftijd heeft al zestig procent van de scholieren deze drankjes de afgelopen maand gedronken. Daarna blijft het gebruik stabiel. Onder scholieren die de afgelopen maand energiedrankjes hebben gedronken drinkt op de basisschool een op de tien deze drankjes dagelijks, terwijl dit in het voortgezet onderwijs geldt voor maar liefst een op de zeven.

Hoewel het aantal dagelijkse gebruikers mee lijkt te vallen is de populariteit van de

drankjes verontrustend. Het gebruik van energiedrankjes op deze jonge leeftijd wordt als schadelijk gezien, door het verslavende effect van cafeïne, het effect ervan op de hartslag en hyperactiviteit, het hoge caloriegehalte en, vanwege de zuurgraad, het schadelijke effect op de tanden. In Nederland geldt een aanbevolen maximum hoeveelheid van 1 à 2 blikjes voor jongeren (www.voedingscentrum.nl). Hoewel we hier niet hebben gerapporteerd hoeveel blikjes energiedrank jongeren per dag drinken kunnen we voorzichtig stellen dat de dagelijkse gebruikers een risicogroep vormen. Er wordt dan ook gepleit voor een terughoudend verkoopbeleid van energiedrankjes en voor meer voorlichting aan ouders.

In combinatie met alcohol zijn de drankjes niet zonder risico's doordat het effect van alcohol wordt onderschat door de werking van de opwekkende stoffen in energiedrankjes. In het voortgezet onderwijs heeft bijna een op de vijf jongeren onlangs energiedrankjes in combinatie met alcohol gedronken. Hierin zijn geen verschillen tussen jongens en meisjes. Van de 15- jarige jongeren is dit zelfs bijna een kwart. Voor deze jongeren geldt, dat het risico op bovenmatig alcoholgebruik door deze drankjes dus kan toenemen. Evenals bij de meeste andere risicogedragingen blijkt ook hier het opleidingsniveau van de jongeren een factor die veel verschil maakt: leerlingen op het VMBO-b drinken vaker energiedrankjes en doen dit ook vaker in combinatie met alcohol.

Het is om al deze redenen interessant om het gebruik van energiedrankjes in de toekomst in meer detail te onderzoeken. In het bijzonder lijkt het ons van belang om na te gaan hoe het verband van energiedrankjes met het gebruik van andere middelen er uit ziet, en om na te gaan of het op jonge leeftijd beginnen met energiedrankjes een voorspeller is van risicogedrag op latere leeftijd.

Opvallende bevindingen

Alles overziend vallen een paar zaken sterk op:

- De daling in alcoholgebruik bij de jongste groepen heeft zich doorgezet. Er is een daling in het experimenteren met alcohol, en in het meer regelmatige gebruik van alcohol, maar deze daling zien we uitsluitend bij de jongste groepen (12-15 jaar). Het beleid in de afgelopen jaren, dat sterk gericht is geweest op (professionele) opvoeders en op het niet aanbieden van alcohol aan jongeren onder de zestien lijkt vruchten af te werpen.
- Er is echter geen daling in het alcoholgebruik bij de zestien jarigen en ouder. Dit alcoholgebruik blijft onveranderlijk hoog en daarmee zorgwekkend. Nog steeds drinken jongeren op te jonge leeftijd te vaak en te veel alcohol. Het verdient aanbeveling om beter na te gaan hoe deze leeftijdsgroepen bereikt kunnen worden.
- Roken door scholieren is vanaf 1996 systematisch afgenomen en het cannabisgebruik is redelijk stabiel.

- Sekseverschillen bij roken en drinken zijn relatief klein. De kennismaking met sigaretten en alcohol laat nog maar weinig verschillen tussen meisjes en jongens zien. Zelfs dronkenschap is niet meer exclusief aan jongens voorbehouden. Meisjes worden even vaak dronken als de jongens.
- Sekseverschillen blijven wél pregnant als we naar het zwaardere gebruik van sigaretten en alcohol kijken, of naar het gebruik van drugs. Rokende jongens roken meer sigaretten per dag, drinkende jongens drinken vaker en veel meer glazen per keer, bovenmatig alcoholgebruik (meer dan elf glazen per avond) komt bij jongens veel vaker voor, jongens blowen meer en ook aanzienlijk meer joints per keer, en ook het gebruik van harddrugs komt ook bij jongens vaker voor. Jongens vallen dus vooral op bij de meest riskante gedragingen.
- Het verschil tussen de opleidingsniveaus blijft belangrijk, vooral als we de ernst van het middelengebruik tot maatstaf nemen. Leerlingen van het laagste opleidingsniveau (VMBO basis/kaderberoepsgerichte leerweg) roken vaker dagelijks, als ze alcohol drinken, dan drinken ze vaker grote hoeveelheden (binge drinken), als zij cannabis roken, dan roken zij meer joints per gelegenheid en hun neiging om te experimenteren met harddrugs is groter. Er lijkt bij deze groep scholieren minder een rem op het gebruik van deze middelen te staan. Als zij gebruiken, dan is hun neiging om veel te nemen, groter dan bij de hoger opgeleide scholieren, die zichzelf wat dit betreft wat meer in de hand lijken te kunnen houden. Hetzelfde geldt voor compulsief internetgebruik, pokeren via internet en gebruik van energiedrankjes, ook in combinatie met alcohol.
- Er is nieuw risicogedrag aan het ontstaan, waar nog niet zo veel over bekend is. Het internetgebruik bij jongeren is hoog, en een groep jongeren ondervindt hiervan problemen. Ongeveer één op de vijftientig scholieren voldoet aan de criteria voor compulsief internetgebruik. Er is nog relatief weinig bekend over deze vormen van risicogedrag, en nog veel minder over mogelijke manieren om jongeren bij het gebruik van deze media adequaat te begeleiden. Hier ligt een belangrijk aangrijpingspunt voor toekomstig beleid.
- Ook wat gokken via het internet betreft zien we verontrustende cijfers, al zijn de percentages op het totaal nog relatief klein. In onze vragenlijst is uitsluitend gevraagd naar pokeren via het internet, en de cijfers laten zien dat ongeveer twee procent van de jongeren aangeeft dagelijks via het internet te pokeren. En op een dag dat ze via internet pokeren, doen scholieren dat gemiddeld anderhalf tot twee uur. Voor deze jonge leeftijd lijkt ons dat een hoog percentage. Er is nog maar weinig bekend over dit gedrag bij deze leeftijdsgroep, en nog veel minder over manieren om dit tegen te gaan. Dit lijkt ons een belangrijke prioriteit voor de toekomst.

Implicaties van de bevindingen

Risicogedrag in de adolescentie komt veel voor. Kennismaking met veel van de in dit rapport opgenomen gedragingen ontstaat bij uitstek tijdens de door ons onderzochte levensfase (11-16 jaar). Voor een aantal jongeren kan het experimenteren met dit type gedragingen wellicht niet zo veel kwaad, maar voor een deel van deze jongeren is dit risicogedrag dat gevolgen kan hebben tot ver in de volwassenheid. We weten uit veel studies, dat jong beginnen met gedrag dat potentieel verslavend kan zijn, een belangrijke risicofactor voor het ontstaan van latere problemen is (Verdurmen et al., 2006).

In dat licht gezien is de daling van het alcoholgebruik bij de jongste groepen exemplarisch en uitermate relevant voor toekomstig beleid ten aanzien van de hier onderzochte gedragingen. Hoewel het moeilijk is om een directe relatie aan te tonen tussen gevoerd beleid en gedragingen bij jongeren, is het moeilijk om andere verklaringen voor deze daling te vinden dan de sterk toegenomen aandacht – in media, bij professionele opvoeders, bij ouders – voor de risico's van dit gedrag. Voortzetting van het huidige beleid, dat er op gericht was om meer informatie te verstrekken, onderzoek te doen naar de gevolgen van alcoholgebruik bij jonge mensen, effectieve interventies te ontwikkelen en (professionele) opvoeders te wijzen op hun verantwoordelijkheden in deze, is dan ook uitermate belangrijk.

Daarnaast wijzen onze gegevens op een aantal zaken, waar vernieuwing van het beleid prioriteit zou moeten krijgen. In de eerste plaats blijken bij de wat oudere groep jongeren (zestien jaar) de risicogedragingen uitermate stabiel, ook het alcoholgebruik, en dat wijst er op dat het huidige beleid onvoldoende effectief is in het terugdringen van de risico's bij deze leeftijdsgroep. Dat is een belangrijke constatering, ook omdat we weten dat jong volwassenen bij uitstek de groep is die risico's loopt als het om verslavingsgedrag gaat (de Graaf et al., 2010).

Daarnaast wijzen onze gegevens op belangrijke nieuwe vormen van risicogedrag, in het bijzonder de risico's verbonden aan het gebruik van internet, waar de kennis over mogelijkheden tot preventie en begeleiding nog volstrekt onvoldoende is. Ook hier ligt naar ons idee een belangrijke prioriteit.

Tot slot lijkt ons, dat bepaalde risicogroepen in het beleid gerichte aandacht zouden moeten krijgen. Jongens, en in het bijzonder jongens uit de lagere opleidingsniveaus, vertonen verreweg het meest risicovolle gedragsrepertoire. Nadere toespitsing van interventies op deze groep zou naar onze overtuiging ook prioriteit moeten krijgen.

Referenties

- Boelema S, Bogt T ter, Eijnden R van den & Verdurmen J (2009). *Fysieke, functionele en gedragsmatige effecten van alcoholgebruik op de ontwikkelingen van 16-18 jarigen*. Utrecht: Trimbos-instituut/Universiteit Utrecht.
- Dalen W van, Hoof J van, Lely, N van der & Rodrigues Pereira R (2009). *Alcoholintoxicaties bij jongeren in Nederland. Een onderzoek bij kinderafdelingen in Nederlandse ziekenhuizen. Cijfers van 2007, 2008 en 2009 (t/m juni)*. Utrecht: STAP.
- Eijnden, RJ van den, Spijkerman, R, Vermulst, AA, Rooij, TJ van & Engels RC (2010). Compulsive internet use among adolescents: bidirectional parent-child relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38 (1), 77-89.
- Graaf R de, Have M ten, Dorsselaer S van (2010). *De psychische gezondheid van de Nederlandse bevolking. NEMESIS-2: Opzet en eerste resultaten*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Rooij T van & Eijnden R van den (2007). *Monitor Internet en Jongeren: Ontwikkelingen in internetgebruik en de rol van opvoeding*. Rotterdam: IVO.
- Rooij TJ van, Schoemakers TM & Mheen D van de (2011). *Monitor internet en jongeren 2006-2010. Nederlandse jongeren op internet: applicaties, (overmatig) gebruik en de relatie met middelengebruik*. Rotterdam: IVO.
- Verdurmen J, Abraham M, Planije M, Monshouwer K, Dorsselaer S van, Schulten I, Bevers J & Vollebergh W (2006). *Alcoholgebruik en jongeren onder de 16 jaar. Schadelijke effecten en effectiviteit van alcoholinterventies*. Utrecht: Trimbos-insituut.
- Verdurmen, J., Mheen, D. van & Laar, M. van (2008). Alcoholgebruik onder jongeren: hoe vaak en met welke gevolgen? *Verslaving, tijdschrift voor verslavingsproblematiek*, 4 (3), 4-15.

Bijlage Roken

Prevalentie

Tabel 3.1 (bij figuur 3.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van roken naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 3.2 (bij figuur 3.2):	Maandprevalentie van roken naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 3.3 (bij figuur 3.3):	Dagelijks roken naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 3.4:	Het gemiddeld aantal sigaretten per dag in de afgelopen maand
Tabel 3.5 (bij figuur 3.4 en 3.5):	Cumulatieve incidentie van eerste keer roken en eerste keer dagelijks roken naar leeftijd en geslacht
Tabel 3.6 (bij figuur 3.6):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van roken naar schoolniveau en geslacht
Tabel 3.7 (bij figuur 3.6):	Maandprevalentie van roken naar schoolniveau en geslacht
Tabel 3.8 (bij figuur 3.7):	Dagelijks roken naar schoolniveau en geslacht
Tabel 3.9 (bij figuur 3.8):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van roken naar etnische afkomst en geslacht
Tabel 3.10 (bij figuur 3.9):	Maandprevalentie van roken naar etnische afkomst en geslacht
Tabel 3.11 (bij figuur 3.10):	Dagelijks roken naar etnische afkomst en geslacht

Scholieren die roken (gerookt in de afgelopen maand)

Tabel 3.12 (bij figuur 3.11):	Aantal sigaretten per dag in de afgelopen maand naar leeftijd en geslacht
Tabel 3.13 (bij figuur 3.12):	Aantal sigaretten per dag in de afgelopen maand naar schoolniveau en geslacht

Trendgegevens

Tabel 3.14 (bij figuur 3.13):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 3.15 (bij figuur 3.14):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht
Tabel 3.16:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 3.17 (bij figuur 3.15):	Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 3.18 (bij figuur 3.16):	Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht
Tabel 3.19:	Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 3.20 (bij figuur 3.17):	Trends in de prevalentie van dagelijks roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 3.21 (bij figuur 3.18):	Trends in de prevalentie van meer dan tien sigaretten per dag in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 3.22:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 3.23:	Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 3.24:	Trends in de prevalentie van dagelijks roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 3.1 (bij figuur 3.1):

Lifetime-prevalentie van roken naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	5.3	3.9	7.3	2.8	1.7	4.7	4.1	3.0	5.6
12 jaar	15.3	11.5	19.9	6.8	5.0	9.2	11.0	8.7	13.8
13 jaar	23.3	19.9	27.2	18.6	15.3	22.3	21.0	18.1	24.1
14 jaar	34.4	30.8	38.2	32.2	27.8	36.9	33.4	30.3	36.7
15 jaar	47.2	43.0	51.4	45.8	40.7	51.0	46.5	42.9	50.1
16 jaar	55.5	50.7	60.3	54.6	48.2	60.8	55.1	50.8	59.4
17-18 jr	55.5	48.3	62.5	54.5	45.9	62.9	55.0	49.6	60.3
Tot VO	37.6	34.8	40.6	34.1	30.9	37.4	35.9	33.3	38.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 3.2 (bij figuur 3.2):

Maandprevalentie van roken naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	0.9	0.4	1.8	0.4	0.1	1.1	0.6	0.3	1.3
12 jaar	5.2	3.1	8.7	2.0	1.1	3.5	3.6	2.3	5.7
13 jaar	8.8	6.8	11.3	9.3	6.8	12.7	9.0	7.2	11.2
14 jaar	14.9	12.2	18.2	16.5	13.2	20.5	15.7	13.3	18.4
15 jaar	27.0	23.0	31.4	24.1	20.4	28.4	25.6	22.6	28.7
16 jaar	32.2	27.6	37.1	30.8	25.8	36.3	31.5	27.7	35.6
17-18 jr	33.4	26.6	41.0	27.0	19.7	35.7	30.2	24.6	36.6
Tot VO	19.4	17.2	21.7	17.7	15.4	20.2	18.5	16.7	20.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 3.3 (bij figuur 3.3):

Dagelijks roken naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
12 jaar	0.8	0.3	2.2	0.2	0.0	1.2	0.5	0.2	1.2
13 jaar	2.3	1.2	4.5	1.4	0.6	3.0	1.9	1.2	3.0
14 jaar	6.2	4.5	8.3	4.6	3.1	6.8	5.4	4.1	7.1
15 jaar	11.3	8.9	14.2	8.3	6.1	11.2	9.8	7.9	12.0
16 jaar	15.3	12.0	19.5	14.6	10.8	19.4	15.0	12.0	18.5
17-18 jr	19.2	14.3	25.2	12.1	8.3	17.2	15.7	11.9	20.3
Tot VO	8.5	7.2	10.0	6.3	5.1	7.8	7.4	6.4	8.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 3.4:

Gemiddeld aantal sigaretten per dag in de afgelopen vier weken naar leeftijd^{1,2} en geslacht onder alle scholieren (%)

	Jongens				Meisjes				Totaal			
	0	<1	1-10	> 10	0	<1	1-10	> 10	0	<1	1-10	> 10
13 jaar	91.2	4.9	2.8	1.1	90.7	5.2	3.3	0.8	90.9	5.1	3.0	1.0
14 jaar	85.1	5.8	5.4	3.8	83.5	8.2	6.0	2.4	84.3	6.9	5.7	3.1
15 jaar	73.0	11.0	10.2	5.8	75.9	10.7	9.4	4.0	74.4	10.9	9.8	4.9
16 jaar	67.8	11.6	12.5	8.1	69.1	10.2	14.2	6.5	68.4	10.9	13.3	7.3
17-18 jr	66.6	10.2	14.0	9.1	73.0	10.9	13.4	2.7	69.8	10.5	13.7	6.0
Tot VO	80.6	7.7	7.3	4.4	82.3	7.7	7.3	2.7	81.4	7.7	7.3	3.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² Vanwege de kleine aantallen zijn de resultaten van de 12-jarigen niet vermeld in de tabel, maar ze zijn wel meegenomen in het totaal cijfer (Tot VO)

Tabel 3.5 (bij figuur 3.4 en 3.5):

Cumulatieve incidentie van eerste keer roken en eerste keer dagelijks roken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)¹

Leeftijd	Eerste sigaret			Eerste keer dagelijks roken		
	Jongens	Meisjes	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal
9 jaar	2.9	1.3	2.1	0.2	0.0	0.1
10 jaar	5.6	3.0	4.3	0.6	0.3	0.4
11 jaar	9.4	5.5	7.5	1.3	0.8	1.1
12 jaar	16.9	10.9	14.0	3.2	2.4	2.8
13 jaar	25.3	20.9	23.1	6.4	6.1	6.2
14 jaar	35.6	33.4	34.5	12.1	13.4	12.7
15 jaar	44.3	43.1	43.7	18.5	19.8	19.1
16 jaar	50.2	48.9	49.6	23.6	24.5	24.0
17 jaar	52.2	52.2	52.2	24.4	25.5	25.0

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst heeft gerookt/dagelijks rookt

Tabel 3.6 (bij figuur 3.6):

Lifetime-prevalentie van roken naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	43.7	38.7	48.9	38.9	32.4	45.8	41.4	36.3	46.7
VMBO-t	34.9	30.1	40.1	31.7	26.8	37.0	33.4	29.2	37.9
HAVO	34.2	27.4	41.7	32.7	26.3	39.7	33.4	27.5	39.9
VWO	28.7	25.0	32.8	22.1	17.4	27.7	25.4	21.6	29.6

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen

Tabel 3.7 (bij figuur 3.6):

Maandprevalentie van roken naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	22.4	18.5	26.8	21.8	17.2	27.2	22.1	18.5	26.1
VMBO-t	17.0	13.6	20.9	14.9	11.9	18.6	16.0	13.4	19.0
HAVO	18.5	14.1	24.0	18.8	14.3	24.3	18.7	14.7	23.3
VWO	12.6	10.0	15.6	10.2	7.5	13.7	11.4	9.1	14.1

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 3.8 (bij figuur 3.7):

Dagelijks roken naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	12.3	9.8	15.3	8.9	6.3	12.5	10.7	8.6	13.2
VMBO-t	5.9	4.3	8.0	6.6	5.0	8.7	6.2	4.8	7.9
HAVO	7.3	5.0	10.7	5.4	3.2	8.8	6.4	4.3	9.3
VWO	3.7	2.4	5.5	1.3	0.7	2.4	2.5	1.7	3.6

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 3.9 (bij figuur 3.8):

Lifetime-prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	37.4	34.4	40.4	33.9	30.6	37.5	35.7	32.9	38.5
Surinaams	52.9	39.5	65.8	39.9	28.4	52.6	46.8	37.2	56.7
Antilliaans/ Arubaans	46.2	33.5	59.3	41.7	26.8	58.2	44.3	34.1	55.0
Marokkaans	20.4	12.5	31.3	11.3	5.5	22.0	16.3	10.6	24.1
Turks	37.2	27.5	48.0	30.3	21.8	40.4	34.1	26.8	42.3
Overig Westers	40.0	33.2	47.2	36.2	29.6	43.4	38.2	33.1	43.6
Ov. niet West.	37.1	28.9	46.0	39.4	31.7	47.7	38.3	32.5	44.4

Tabel 3.10 (bij figuur 3.9):

Maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	19.7	17.4	22.2	18.0	15.6	20.6	18.8	16.8	21.0
Surinaams	26.0	17.6	36.7	21.2	12.8	33.1	23.8	17.7	31.2
Antilliaans/ Arubaans	16.9	7.7	32.9	23.2	11.9	40.3	19.5	11.8	30.4
Marokkaans	4.9	1.9	11.7	4.5	1.4	13.8	4.7	2.2	9.6
Turks	14.7	9.2	22.7	8.6	4.0	17.4	12.0	7.9	17.9
Overig Westers	21.9	16.5	28.5	16.5	11.7	22.8	19.5	15.7	23.9
Ov. niet West.	17.8	12.3	25.2	20.4	15.1	27.1	19.2	15.0	24.3

Tabel 3.11 (bij figuur 3.10):

Dagelijks roken in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	8.6	7.2	10.1	6.3	5.0	7.8	7.5	6.4	8.7
Surinaams	10.9	5.9	19.1	9.6	5.1	17.4	10.3	6.5	16.0
Antilliaans/ Arubaans	11.2	3.6	29.8	11.9	4.9	26.0	11.5	5.4	22.8
Marokkaans	1.1	0.2	8.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.1	4.5
Turks	5.7	2.6	12.0	3.7	1.3	10.2	4.9	2.6	9.0
Overig Westers	11.2	7.3	16.9	6.7	4.2	10.6	9.2	6.5	12.8
Ov. niet West.	6.8	3.7	12.2	7.5	4.5	12.2	7.2	4.7	10.7

Tabel 3.12 (bij figuur 3.11):

Scholieren die roken in het voortgezet onderwijs (gerookt in de afgelopen maand).
Gemiddeld aantal sigaretten per dag in de afgelopen vier weken naar leeftijd^{1,2} en
geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	<1	1-10	>10	<1	1-10	>10	<1	1-10	>10
13 jaar	55.6	31.3	13.0	56.3	35.5	8.2	56.0	33.5	10.5
14 jaar	38.6	36.1	25.3	49.7	36.0	14.2	44.1	36.1	19.8
15 jaar	40.7	37.9	21.4	44.5	38.9	16.7	42.5	38.3	19.2
16 jaar	36.1	38.9	25.1	32.9	46.1	21.0	34.6	42.2	23.2
17-18 jr	30.6	42.0	27.4	40.3	49.8	9.9	34.9	45.4	19.7
Tot. VO	39.7	37.6	22.7	43.5	41.3	15.2	41.5	39.3	19.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² Vanwege de kleine aantallen zijn de resultaten van de 12-jarigen niet vermeld in de tabel, maar ze zijn wel meegenomen in het totaal cijfer (Tot VO)

Tabel 3.13 (bij figuur 3.12):

Scholieren die roken in het voortgezet onderwijs, 12 t/m 16 jaar¹ (gerookt in de afgelopen maand). Gemiddeld aantal sigaretten per dag in de afgelopen vier weken naar schoolniveau en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	<1	1-10	>10	<1	1-10	>10	<1	1-10	>10
VMBO-b	26.1	42.0	31.8	34.0	38.4	27.6	29.9	40.3	29.8
VMBO-t	44.9	33.2	21.9	39.7	41.9	18.5	42.6	37.0	20.4
HAVO	43.6	40.8	15.7	43.3	46.1	10.6	43.4	43.5	13.1
VWO	59.7	27.3	13.0	73.8	23.2	3.0	66.0	25.5	8.5

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 3.14 (bij figuur 3.13):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	57.4	54.7	60.1	52.3	49.4	55.2	54.9	52.7	57.1
1996	58.5	55.9	61.1	58.9*	56.4	61.3	58.7	56.5	60.9
1999	56.9	54.0	59.8	54.0	50.9	57.1	55.4	52.8	58.0
2003	44.9*	41.8	47.9	45.5*	42.1	48.9	45.2*	42.4	47.9
2007	38.8*	36.3	41.3	39.3	36.5	42.3	39.0*	36.8	41.3
2011	37.6	34.8	40.6	34.1	30.9	37.4	35.9	33.3	38.6

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 3.15 (bij figuur 3.14):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹, geslacht en onderzoeksjaar (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	37.8	39.7	39.7	23.3*	16.1	15.3	23.6	27.9	29.2	22.3	13.9*	6.8*
13 jaar	48.4	51.8	49.1	37.5*	28.3*	23.3	38.3	52.6*	43.7	31.7*	25.5	18.6
14 jaar	53.1	57.7	56.9	49.2	35.4*	34.4	54.1	64.9*	55.0*	48.4	42.6	32.2*
15 jaar	63.1	68.4	62.8	51.1*	47.0	47.2	61.4	67.0	66.9	57.6*	51.6	45.8
16 jaar	67.4	66.1	64.7	58.3	51.5	55.5	69.1	70.5	68.2	61.5	51.5	54.6
17-18 jr	70.1	64.9	71.3	64.4	62.6	55.5	63.1	68.9	66.3	60.6	62.1	54.5

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 3.16:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en onderzoeksjaar (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	30.5	33.4	34.2	22.8*	15.0*	11.0
13 jaar	43.3	52.2*	46.3	34.7*	26.9*	21.0*
14 jaar	53.6	61.1*	56.1	48.8	39.0*	33.4
15 jaar	62.3	67.6	64.8	54.6*	49.3	46.5
16 jaar	68.3	68.3	66.3	59.9	51.5*	55.1
17-18 jr	67.0	66.7	68.7	62.5	62.4	55.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 3.17 (bij figuur 3.15):

Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	27.4	25.3	29.5	25.1	22.7	27.5	26.3	24.6	28.0
1996	28.4	26.5	30.2	31.1*	28.1	34.1	29.7	27.6	31.7
1999	26.6	23.6	29.6	27.4	23.9	31.0	27.0	24.4	29.7
2003	17.7*	15.2	20.2	22.1	19.7	24.5	19.9*	17.8	21.9
2007	18.6	16.7	20.6	18.4	16.4	20.7	18.5	16.9	20.3
2011	19.4	17.2	21.7	17.7	15.4	20.2	18.5	16.7	20.6

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 3.18 (bij figuur 3.16):

Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹, geslacht en onderzoeksjaar (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	11.2	11.1	10.9	6.1	4.6	5.2	7.1	10.6	12.4	5.0*	3.8	2.0
13 jaar	17.0	20.5	17.1	11.2	9.3	8.8	15.8	26.4*	17.5*	12.2	10.3	9.3
14 jaar	20.8	26.3	26.0	16.9*	15.3	14.9	26.9	34.4	28.3	24.0	22.0	16.5
15 jaar	33.9	35.6	34.1	24.1	26.4	27.0	30.5	36.6	37.0	31.4	24.9	24.1
16 jaar	39.4	39.3	36.4	28.1	26.9	32.2	36.8	40.0	38.5	35.5	24.8*	30.8
17-18 jr	38.8	37.5	38.0	31.2	36.2	33.4	31.3	38.5	35.1	29.2	30.5	27.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 3.19:

Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en onderzoeksjaar (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	9.2	10.9	11.7	5.6*	4.2	3.6
13 jaar	16.5	23.3*	17.3*	11.7*	9.8	9.0
14 jaar	23.7	30.1*	27.4	20.3	18.6	15.7
15 jaar	32.3	36.1	35.7	28.0	25.6	25.6
16 jaar	38.4	39.7	37.4	31.8	25.8	31.5
17-18 jr	35.7	40.0	36.5	30.2	33.9	30.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 3.20 (bij figuur 3.17):

Trends in de prevalentie van *dagelijks* roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	15.5	14.0	17.0	13.7	12.0	15.3	14.7	13.3	16.0
1996	16.6	14.9	18.3	17.5	15.1	20.0	17.1	15.5	18.6
1999	14.2	11.5	16.9	13.7	11.2	16.2	13.9	11.7	16.1
2003	8.3*	6.7	10.0	10.2	8.1	12.3	9.2*	7.7	10.8
2007	7.8	6.7	9.1	6.9	5.7	8.3	7.4	6.4	8.5
2011	8.5	7.2	10.0	6.3	5.1	7.8	7.4	6.4	8.6

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 3.21 (bij figuur 3.18):

Trends in de prevalentie van meer dan 10 sigaretten per dag door dagelijkse rokers in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95 % betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	31.8	27.9	35.7	28.5	24.4	32.7	30.1	26.9	33.3
1996	38.1	33.0	43.3	28.0	23.5	32.5	33.1	29.6	36.5
1999	38.9	32.0	45.7	27.6	22.5	32.7	33.1	28.7	37.5
2003	40.9	34.0	47.8	31.1	24.5	37.7	35.7	31.0	40.3
2007	36.0	30.0	42.1	33.5	28.5	38.4	34.8	30.7	39.0
2011	36.8	30.0	43.5	30.9	23.4	38.4	34.3	28.9	39.7

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 3.22:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	55.1	52.2	58.1	50.6	47.3	54.0	52.9	50.5	55.3
1996	57.6	54.7	60.5	57.6*	55.0	60.3	57.6	55.3	59.9
1999	55.2	51.8	58.6	52.7	49.5	55.9	53.9	51.0	56.9
2003	43.1*	40.0	46.2	44.2*	40.7	47.6	43.6*	40.8	46.5
2007	36.1	33.6	38.6	37.7	34.7	40.8	36.9	34.6	39.2
2011	35.2	32.4	38.2	31.1*	28.1	34.5	33.2	30.7	35.9

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 3.23:

Trends in de maandprevalentie van roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	25.3	23.0	27.6	24.1	21.5	26.7	24.8	23.0	26.6
1996	27.0	25.2	28.9	30.2*	27.1	33.2	28.6	26.4	30.7
1999	25.2	22.2	28.3	26.6	23.1	30.2	26.0	23.3	28.7
2003	16.5*	13.9	19.1	21.5	19.0	23.9	18.9*	16.8	21.0
2007	16.6	14.8	18.6	17.6	15.5	19.9	17.1	15.4	18.9
2011	17.5	15.5	19.7	16.2	14.2	18.5	16.9	15.2	18.8

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 3.24:

Trends in prevalentie van dagelijks roken in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	13.9	12.2	15.6	12.8	11.0	14.5	13.4	12.0	14.8
1996	14.9	13.5	16.3	16.1	13.7	18.5	15.5	14.1	17.0
1999	13.1	10.5	15.7	12.9	10.5	15.4	13.0	10.9	15.2
2003	7.4*	5.9	9.0	9.6	7.7	11.5	8.5*	7.0	10.0
2007	6.4	5.3	7.6	6.5	5.3	8.0	6.5	5.5	7.6
2011	7.1	6.0	8.5	5.5	4.5	6.8	6.3	5.4	7.4

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Alcohol

Prevalentie

Tabel 4.1 (bij figuur 4.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van alcoholgebruik naar onderwijs-type, leeftijd en geslacht
Tabel 4.2 (bij figuur 4.2):	Maandprevalentie van alcoholgebruik naar onderwijs-type, leeftijd en geslacht
Tabel 4.3 (bij figuur 4.3):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van dronkenschap naar onderwijs-type, leeftijd en geslacht
Tabel 4.4 (bij figuur 4.4):	Maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.5 (bij figuur 4.5):	Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.6:	Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.7:	Gemiddeld aantal glazen dat scholieren doordeweek drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.8:	Gemiddeld aantal glazen dat scholieren per week drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.9 (bij figuur 4.6):	Cumulatieve incidentie van eerste keer alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht.
Tabel 4.10 (bij figuur 4.7):	Cumulatieve incidentie van eerste keer wekelijks alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.11:	Cumulatieve incidentie van eerste keer dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.12 (bij figuur 4.8):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van alcoholgebruik naar schoonniveau en geslacht
Tabel 4.13 (bij figuur 4.8):	Maandprevalentie van alcoholgebruik naar schoolniveau en geslacht
Tabel 4.14 (bij figuur 4.9):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht
Tabel 4.15 (bij figuur 4.10):	Maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand)

Tabel 4.16 (bij figuur 4.11):	Aantal keren alcohol gedronken in de afgelopen maand naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 4.17 (bij figuur 4.12):	Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.18:	Gemiddeld aantal glazen dat scholieren doordeweek drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.19:	Gemiddeld aantal glazen dat scholieren per week drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.20 (bij figuur 4.13):	Aantal keer dronken in de afgelopen maand in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.21 (bij figuur 4.14):	Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 4.22:	Aantal keren alcoholgebruik in de afgelopen maand naar schoolniveau en geslacht
Tabel 4.23 (bij figuur 4.15):	Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend drinken in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht
Tabel 4.24 (bij figuur 4.16):	Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht

Trendgegevens

Tabel 4.25 (bij figuur 4.17):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 4.26 (bij figuur 4.18):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht.
Tabel 4.27:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 4.28 (bij figuur 4.19):	Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 4.29 (bij figuur 4.20):	Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht

Tabel 4.30:	Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 4.31 (bij figuur 4.21):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 4.32 (bij figuur 4.22):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht
Tabel 4.33:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 4.34 (bij figuur 4.23):	Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 4.35:	Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht.
Tabel 4.36:	Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 4.37:	Trends in de maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht
Tabel 4.38:	Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand). Trends in de maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht
Tabel 4.39:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 4.40:	Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 4.41:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 4.42:	Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 4.1 (bij figuur 4.1):

Lifetime-prevalentie van alcoholgebruik naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	25.0	20.0	30.7	13.4	10.8	16.6	19.3	15.8	23.4
12 jaar	43.3	37.5	49.4	27.7	23.8	32.0	35.4	31.5	39.6
13 jaar	57.2	52.5	61.7	49.6	45.1	54.2	53.4	49.7	57.1
14 jaar	70.9	67.3	74.3	67.3	63.2	71.2	69.2	66.0	72.3
15 jaar	82.9	78.8	86.3	83.3	80.2	86.0	83.1	80.2	85.6
16 jaar	89.3	85.9	91.9	90.3	86.7	92.9	89.7	87.0	91.9
17-18 jr	93.4	88.5	96.3	93.4	89.0	96.1	93.4	89.6	95.8
Tot VO	72.0	68.9	74.9	67.2	63.4	70.8	69.7	66.5	72.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.2 (bij figuur 4.2):

Maandprevalentie van alcoholgebruik naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	6.8	4.7	9.8	3.2	2.1	4.7	5.0	3.7	6.9
12 jaar	9.4	6.3	13.8	5.8	3.9	8.5	7.6	5.6	10.2
13 jaar	18.5	15.6	21.9	17.4	14.4	20.9	18.0	15.5	20.7
14 jaar	31.7	27.7	36.0	33.1	28.8	37.7	32.4	29.0	35.9
15 jaar	57.9	53.0	62.7	60.0	55.3	64.6	59.0	55.1	62.7
16 jaar	78.0	73.7	81.7	75.5	70.7	79.8	76.8	73.3	80.0
17-18 jr	84.0	78.1	88.6	77.2	71.1	82.3	80.6	76.3	84.4
Tot VO	44.2	40.1	48.3	42.3	37.8	46.8	43.2	39.2	47.3

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.3 (bij figuur 4.3):

Lifetime-prevalentie van dronkenschap naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	3.2	2.2	4.7	1.3	0.7	2.4	2.3	1.7	3.1
12 jaar	8.7	6.0	12.4	4.5	3.0	6.9	6.6	4.8	8.9
13 jaar	15.3	12.5	18.5	15.3	12.7	18.3	15.3	13.3	17.5
14 jaar	28.5	24.8	32.5	30.8	26.5	35.5	29.6	26.5	32.9
15 jaar	53.3	48.6	57.9	52.4	47.5	57.2	52.8	49.1	56.6
16 jaar	71.8	67.0	76.2	66.9	62.3	71.2	69.5	65.6	73.1
17-18 jr	82.9	77.8	86.9	74.9	66.0	82.1	79.0	73.5	83.6
Tot VO	40.6	36.8	44.5	38.2	34.2	42.3	39.4	35.8	43.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.4 (bij figuur 4.4):

Maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	1.6	0.7	3.7	1.4	0.7	2.9	1.5	0.9	2.6
13 jaar	3.3	2.2	4.9	5.3	3.7	7.6	4.3	3.2	5.8
14 jaar	9.6	7.5	12.2	11.5	9.1	14.4	10.5	8.6	12.7
15 jaar	28.5	25.0	32.4	29.3	25.0	34.0	28.9	26.1	31.9
16 jaar	52.0	47.3	56.8	40.6	35.4	46.0	46.6	42.4	50.9
17-18 jr	56.3	50.4	61.9	42.3	34.7	50.2	49.4	44.2	54.7
Tot VO	22.7	19.6	26.1	19.9	17.2	22.9	21.3	18.6	24.3

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.5 (bij figuur 4.5):

Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	3.3	1.8	5.9	3.4	2.1	5.5	3.3	2.1	5.3
13 jaar	9.7	7.4	12.5	9.3	7.1	12.1	9.5	7.7	11.6
14 jaar	18.6	15.5	22.2	19.7	16.0	23.9	19.1	16.4	22.1
15 jaar	42.1	37.5	46.8	39.4	35.1	43.8	40.7	37.2	44.4
16 jaar	62.1	57.2	66.7	52.2	47.1	57.2	57.4	53.3	61.4
17-18 jr	70.5	63.2	76.9	53.1	44.5	61.5	61.9	55.5	68.0
Tot VO	32.0	28.4	35.8	27.7	24.5	31.0	29.9	26.7	33.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.6:

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend (vrijdag-zondag) drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens					Meisjes				
	0	1-4	5-10	11-20	>20	0	1-4	5-10	11-20	>20
12 jaar	95.6	3.6	0.8	0.0	0.0	95.4	3.5	0.9	0.0	0.2
13 jaar	88.0	10.0	1.0	0.7	0.3	88.3	9.1	1.5	0.6	0.5
14 jaar	75.1	14.8	6.3	1.6	2.2	67.5	21.3	6.7	3.3	1.1
15 jaar	46.5	21.2	15.8	10.1	6.3	42.4	27.2	19.3	8.7	2.4
16 jaar	24.6	18.0	21.1	17.6	18.7	23.8	30.8	24.5	15.1	5.7
17-18 jr	19.2	14.5	28.0	20.3	18.1	24.3	30.3	29.5	11.2	4.6
Tot VO	62.1	13.8	10.6	7.1	6.4	60.6	19.4	12.1	5.8	2.1

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Vervolg tabel 4.6:

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend (vrijdag-zondag) drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Totaal				
	0	1-4	5-10	11-20	>20
12 jaar	95.5	3.5	0.9	0.0	0.1
13 jaar	88.2	9.6	1.2	0.6	0.4
14 jaar	71.5	17.9	6.5	2.4	1.7
15 jaar	44.5	24.1	17.5	9.4	4.4
16 jaar	24.2	24.2	22.8	16.4	12.4
17-18 jr	21.8	22.5	28.7	15.7	11.3
Tot VO	61.3	16.6	11.3	6.5	4.3

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.7:

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren doordeweek (maandag-donderdag) drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	0	1-4	> 4	0	1-4	> 4	0	1-4	> 4
12 jaar	98.8	1.0	0.1	98.7	1.3	0.0	98.7	1.2	0.1
13 jaar	96.3	2.8	1.0	97.9	1.4	0.7	97.1	2.1	0.8
14 jaar	95.4	3.0	1.6	96.0	3.0	1.0	95.7	3.0	1.3
15 jaar	91.3	5.5	3.2	92.9	5.5	1.5	92.1	5.5	2.4
16 jaar	82.7	13.3	4.1	90.8	8.6	0.5	86.6	11.0	2.4
17-18 jr	79.2	15.0	5.8	92.5	7.5	0.0	85.9	11.2	2.8
Tot VO	91.7	5.9	2.4	95.1	4.2	0.7	93.4	5.1	1.5

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.8:

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren per week drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens					Meisjes				
	0	1-4	5-10	11-20	>20	0	1-4	5-10	11-20	>20
12 jaar	95.4	3.7	1.0	0.0	0.0	95.4	3.3	0.6	0.4	0.2
13 jaar	87.9	9.6	1.2	0.6	0.7	88.2	8.6	1.9	0.7	0.5
14 jaar	75.0	14.3	5.4	2.4	2.8	67.4	20.7	6.8	3.7	1.4
15 jaar	46.4	20.6	15.4	10.2	7.3	42.3	26.8	18.9	9.0	3.0
16 jaar	24.6	17.3	20.5	18.1	19.6	23.8	29.4	25.1	15.8	5.8
17-18 jr	18.8	14.6	26.6	21.1	19.0	24.0	29.9	28.8	12.3	5.0
Tot VO	61.9	13.4	10.2	7.4	7.0	60.5	18.8	12.1	6.2	2.3

	Totaal				
	0	1-4	5-10	11-20	>20
12 jaar	95.4	3.5	0.8	0.2	0.1
13 jaar	88.1	9.1	1.6	0.6	0.6
14 jaar	71.4	17.4	6.1	3.0	2.1
15 jaar	44.4	23.7	17.1	9.6	5.2
16 jaar	24.2	23.2	22.7	17.0	12.9
17-18 jr	21.4	22.3	27.7	16.7	11.9
Tot VO	61.2	16.1	11.1	6.8	4.7

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.9 (bij figuur 4.6):

Cumulatieve incidentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd eerste gebruik¹ en geslacht (%)

	Jongens	Meisjes	Totaal
9 jaar	4.5	1.8	3.2
10 jaar	8.3	3.6	6.0
11 jaar	13.1	6.8	10.0
12 jaar	23.1	16.5	19.9
13 jaar	36.5	32.1	34.3
14 jaar	56.9	54.6	55.8
15 jaar	76.3	76.1	76.2
16 jaar	87.4	88.7	88.1
17 jaar	88.7	90.3	89.6

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst alcohol hebben gedronken.

Tabel 4.10 (bij figuur 4.7):

Cumulatieve incidentie alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd eerste keer wekelijks drinken¹ en geslacht (%)

	Jongens	Meisjes	Totaal
9 jaar	0.1	0.0	0.1
10 jaar	0.4	0.1	0.2
11 jaar	0.7	0.2	0.5
12 jaar	1.6	1.0	1.3
13 jaar	4.5	3.5	4.0
14 jaar	12.0	10.1	11.1
15 jaar	32.7	25.3	29.0
16 jaar	62.1	52.3	57.3
17 jaar	71.5	61.3	66.4

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst wekelijks alcohol is gaan drinken.

Tabel 4.11:

Cumulatieve incidentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar leeftijd eerste keer dronken¹ en geslacht (%)

	Jongens	Meisjes	Totaal
9 jaar	0.3	0.1	0.2
10 jaar	0.4	0.2	0.3
11 jaar	0.9	0.4	0.7
12 jaar	2.2	1.6	1.9
13 jaar	6.5	5.7	6.1
14 jaar	18.0	16.0	17.1
15 jaar	40.2	34.2	37.3
16 jaar	62.5	52.8	57.7
17 jaar	71.3	60.8	65.9

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst dronken is geweest.

Tabel 4.12 (bij figuur 4.8):

Lifetime-prevalentie van alcoholgebruik naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	68.1	61.6	73.9	60.5	53.1	67.3	64.4	58.3	70.0
VMBO-t	71.8	66.6	76.5	65.7	60.0	70.9	68.9	64.1	73.3
HAVO	69.1	61.8	75.6	64.2	55.0	72.4	66.7	59.1	73.5
VWO	65.9	59.7	71.5	62.3	56.6	67.7	64.1	58.7	69.2

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 4.13 (bij figuur 4.8):

Maandprevalentie van alcoholgebruik naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	37.6	31.4	44.3	33.5	27.0	40.7	35.6	30.0	41.7
VMBO-t	37.6	31.4	44.2	34.7	28.8	41.0	36.2	30.9	41.8
HAVO	42.3	34.3	50.7	44.3	34.9	54.2	43.3	35.0	52.0
VWO	36.7	30.3	43.7	35.2	29.1	41.8	35.9	30.0	42.3

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 4.14 (bij figuur 4.9):

Lifetime-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	74.0	70.9	76.9	68.8	64.9	72.5	71.4	68.2	74.5
Surinaams	70.0	59.2	78.9	77.2	66.5	85.3	73.3	65.2	80.2
Antilliaans/ Arubaans	77.1	61.0	87.9	81.1	64.6	90.9	78.8	67.0	87.2
Marokkaans	19.2	10.9	31.5	13.3	7.1	23.5	16.5	10.2	25.5
Turks	40.4	31.0	50.6	24.8	15.4	37.4	33.5	25.5	42.6
Overig Westers	79.4	74.1	83.9	72.1	65.4	78.1	76.1	71.7	80.0
Ov. niet West.	68.1	59.8	75.3	67.0	59.7	73.6	67.5	61.5	73.0

Tabel 4.15 (bij figuur 4.10):

Maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	46.4	42.0	50.7	43.7	38.9	48.6	45.0	40.8	49.4
Surinaams	35.0	24.7	47.0	37.9	27.3	49.8	36.4	28.3	45.4
Antilliaans/ Arubaans	39.4	26.0	54.6	57.3	41.3	72.0	47.0	36.3	57.9
Marokkaans	9.8	4.3	20.7	5.9	2.1	15.3	8.0	3.8	15.9
Turks	18.7	11.3	29.4	11.6	5.6	22.3	15.6	10.2	23.3
Overig Westers	46.9	40.6	53.3	46.8	39.1	54.6	46.8	41.4	52.3
Ov. niet West.	38.6	31.3	46.6	39.9	33.2	47.0	39.3	34.0	44.8

Tabel 4.16 (bij figuur 4.11):

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Aantal keren alcohol gedronken in de afgelopen maand naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	1-2	3-10	> 10	1-2	3-10	>10	1-2	3-10	>10
BO	78.8	21.2	0.0	86.0	14.0	0.0	81.1	19.0	0.0
12 jaar	73.0	27.0	0.0	69.5	30.5	0.0	71.6	28.4	0.0
13 jaar	68.3	29.6	2.1	61.0	36.9	2.1	64.7	33.2	2.1
14 jaar	54.8	38.2	7.0	60.1	37.1	2.8	57.4	37.7	5.0
15 jaar	38.1	49.0	12.9	48.8	46.1	5.1	43.5	47.6	9.0
16 jaar	20.6	56.6	22.7	28.2	61.3	10.4	24.2	58.8	17.0
17-18 jr	20.5	60.7	18.8	30.8	61.1	8.1	25.3	60.9	13.8
Tot VO	35.4	49.8	14.8	42.7	50.8	6.5	38.9	50.3	10.8

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.17 (bij figuur 4.12):

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens					Meisjes				
	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20
12 jaar	60.6	28.0	11.4	0.0	0.0	36.1	44.4	15.7	0.0	3.8
13 jaar	40.0	47.0	6.5	4.7	1.8	35.7	46.6	9.8	4.2	3.6
14 jaar	24.2	42.3	20.2	6.0	7.3	18.2	49.4	18.6	10.1	3.6
15 jaar	12.5	32.9	27.0	16.9	10.7	9.8	40.3	30.7	14.9	4.2
16 jaar	3.5	22.2	26.0	23.2	24.9	3.1	38.3	30.3	20.5	7.8
17-18 jr	4.8	16.4	32.2	24.9	21.7	7.1	35.5	36.5	14.9	5.9
Tot VO	13.4	28.7	24.8	17.4	15.6	11.1	40.7	28.1	14.7	5.4

	Totaal				
	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20
12 jaar	50.7	34.7	13.1	0.0	1.5
13 jaar	38.0	46.8	8.1	4.5	2.7
14 jaar	21.1	45.9	19.4	8.1	5.4
15 jaar	11.1	36.6	28.9	15.9	7.5
16 jaar	3.3	30.0	28.1	21.9	16.7
17-18 jr	6.0	25.7	34.3	20.0	14.0
Tot VO	12.3	34.6	26.4	16.1	10.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² De 0 geeft het percentage scholieren aan dat de afgelopen maand alcohol heeft gedronken, maar nog niet wekelijks drinkt.

Tabel 4.18:

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren doordeweek drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	0 ²	1-4	> 4	0 ²	1-4	> 4	0 ²	1-4	> 4
12 jaar	85.8	14.2	0.0	77.1	22.9	0.0	82.3	17.7	0.0
13 jaar	75.7	17.8	6.5	84.9	10.3	4.9	80.1	14.2	5.7
14 jaar	84.8	10.5	4.7	89.2	7.5	3.3	87.0	9.0	4.0
15 jaar	84.7	9.6	5.7	88.6	8.9	2.5	86.6	9.3	4.1
16 jaar	77.0	17.5	5.4	87.5	11.8	0.7	82.1	14.8	3.2
17-18 jr	74.9	18.0	7.1	90.0	10.0	0.0	82.2	14.1	3.6
Tot VO	79.8	14.5	5.7	88.2	10.1	1.7	83.9	12.4	3.8

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² De 0 geeft het percentage scholieren aan dat de afgelopen maand alcohol heeft gedronken, maar nog niet wekelijks drinkt.

Tabel 4.19:

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren per week drinken in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens					Meisjes				
	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20
12 jaar	57.8	30.8	11.4	0.0	0.0	36.1	41.2	10.1	8.8	3.8
13 jaar	39.2	44.1	8.1	3.9	4.7	35.0	42.9	13.2	5.2	3.6
14 jaar	24.2	41.1	17.3	8.5	9.0	18.2	48.2	17.7	11.3	4.6
15 jaar	12.3	31.8	26.4	17.1	12.4	9.8	39.4	30.3	15.3	5.1
16 jaar	3.5	21.4	25.3	23.7	26.1	3.1	36.4	31.1	21.5	7.9
17-18 jr	4.3	16.6	30.4	25.9	22.9	6.7	34.9	35.7	16.4	6.3
Tot VO	13.1	27.9	23.8	18.1	17.1	11.0	39.3	28.1	15.8	5.9

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² De 0 geeft het percentage scholieren aan dat de afgelopen maand alcohol heeft gedronken, maar nog niet wekelijks drinkt.

Tabel 4.20 (bij figuur 4.13):

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Aantal keer dronken in de afgelopen maand in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens				Meisjes				Totaal			
	0	1	2-4	>4	0	1	2-4	>4	0	1	2-4	>4
12 jaar	82.5	14.9	2.6	0.0	75.4	21.5	3.1	0.0	79.7	17.5	2.8	0.0
13 jaar	82.1	10.4	4.6	3.0	70.0	19.7	9.2	1.2	76.1	15.0	6.9	2.1
14 jaar	69.1	15.3	12.2	3.5	65.6	17.9	13.3	3.3	67.4	16.5	12.7	3.4
15 jaar	49.6	23.3	22.7	4.4	51.2	23.9	20.6	4.3	50.4	23.6	21.6	4.3
16 jaar	32.9	17.2	36.1	13.8	46.3	23.4	27.0	3.3	39.2	20.1	31.9	8.9
17-18 jr	33.0	23.3	29.9	13.8	45.3	25.2	26.4	3.1	38.8	24.2	28.3	8.7
Tot VO	47.8	19.0	24.5	8.7	52.9	22.7	21.1	3.3	50.3	20.8	22.8	6.1

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.21 (bij figuur 4.14):

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	30.7	19.0	45.7	55.8	37.7	72.4	40.5	28.8	53.4
13 jaar	48.9	40.4	57.5	50.6	41.8	59.4	49.7	43.3	56.2
14 jaar	57.7	50.4	64.8	56.6	48.4	64.4	57.2	51.2	62.9
15 jaar	71.2	66.3	75.7	64.2	58.9	69.1	67.6	63.5	71.5
16 jaar	79.1	73.9	83.4	68.4	62.4	73.8	74.1	69.4	78.3
17-18 jr	84.4	78.3	89.0	68.9	59.0	77.3	77.1	70.4	82.6
Tot VO	71.2	67.9	74.2	63.8	60.2	67.3	67.6	64.8	70.3

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 4.22:

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Aantal keren alcoholgebruik in de afgelopen maand in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	1-2	3-10	>10	1-2	3-10	>10	1-2	3-10	>10
VMBO-b	36.9	45.4	17.7	39.0	55.5	5.5	37.9	50.1	12.1
VMBO-t	45.5	44.2	10.3	50.8	43.3	5.9	47.9	43.8	8.3
HAVO	37.2	47.0	15.9	41.7	49.9	8.4	39.5	48.5	12.1
VWO	39.4	49.5	11.0	53.6	43.5	2.8	46.5	46.6	7.1

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 4.23 (bij figuur 4.15):

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Gemiddeld aantal glazen dat scholieren in het weekend drinken in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

	Jongens					Meisjes				
	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20
VMBO-b	15.7	32.7	18.1	15.4	18.0	8.7	41.3	25.2	16.0	8.8
VMBO-t	15.4	36.1	20.8	13.8	13.9	13.0	41.2	27.5	12.1	6.2
HAVO	15.4	29.7	22.4	16.9	15.6	10.8	40.4	24.1	20.7	4.0
VWO	14.0	30.8	30.0	17.0	8.2	14.4	47.6	27.3	7.8	2.9

	Totaal				
	0 ²	1-4	5-10	11-20	>20
VMBO-b	12.5	36.6	21.3	15.7	13.9
VMBO-t	14.2	38.5	24.0	13.0	10.3
HAVO	13.1	35.2	23.3	18.8	9.6
VWO	14.2	38.8	28.7	12.6	5.7

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² De 0 geeft het percentage scholieren aan dat de afgelopen maand alcohol heeft gedronken, maar nog niet wekelijks drinkt.

Tabel 4.24 (bij figuur 4.16):

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	75.4	69.1	80.8	75.7	69.5	81.1	75.6	71.2	79.5
VMBO-t	68.0	61.2	74.2	67.3	60.1	73.8	67.7	62.6	72.4
HAVO	64.8	57.4	71.6	60.0	54.1	65.6	62.4	57.0	67.4
VWO	61.9	54.9	68.5	49.2	42.8	55.7	55.7	49.6	61.7

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 4.25 (bij figuur 4.17):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	70.9	67.9	74.0	67.7	64.8	70.6	69.3	66.7	72.0
1996	82.4*	79.1	85.8	75.6*	70.8	80.5	79.1*	75.1	83.1
1999	78.0	73.4	82.5	70.0	65.0	75.0	73.8	69.4	78.3
2003	85.7*	83.0	88.4	83.4*	80.5	86.3	84.6*	82.1	87.1
2007	81.3	79.0	83.4	76.5*	73.6	79.2	79.0*	76.6	81.1
2011	72.0*	68.9	74.9	67.2*	63.4	70.8	69.7*	66.5	72.6

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.26 (bij figuur 4.18):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	45.7	64.1	55.7	73.4	63.2*	43.3*	32.5	46.7	37.8	68.4	48.2*	27.7*
13 jaar	54.8	74.5	67.5	81.4	68.6*	57.2*	49.5	66.8	56.6	77.5	63.7*	49.6*
14 jaar	68.0	83.1	77.4	88.2	82.3	70.9*	67.9	80.9	71.4	86.5	79.2	67.3*
15 jaar	75.9	90.8	85.5	90.5	89.1	82.9	78.9	82.9	86.6	88.9	89.6	83.3*
16 jaar	87.6	86.9	91.8	92.8	94.4	89.3	84.8	86.8	86.4	90.2	91.8	90.3
17-18 jr	89.0	93.7	92.7	95.3	96.1	93.4	90.6	89.8	88.6	93.5	94.5	93.4

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 4.27:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar en leeftijd¹ (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	39.0	54.7*	46.0	71.1*	55.7*	35.4*
13 jaar	52.3	70.9*	61.6	79.5*	66.1*	53.4*
14 jaar	67.8	82.1*	74.5	87.4*	80.8	69.2*
15 jaar	77.3	86.8	86.1	89.6	89.4	83.1*
16 jaar	86.2	86.8	89.1	91.5	93.1	89.7
17-18 jr	89.7	91.9	90.7	94.4	95.4	93.4

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 4.28 (bij figuur 4.19):

Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	47.4	44.1	50.8	42.8	39.7	45.8	45.2	42.4	47.9
1996	59.2*	55.0	63.5	51.4	45.7	57.0	55.4*	50.6	60.2
1999	58.9	54.6	63.2	49.7	44.6	54.8	54.2	49.7	58.6
2003	60.1	56.6	63.7	56.6	52.5	60.7	58.4	54.9	61.9
2007	52.0*	48.2	55.8	48.9	45.0	52.9	50.5*	46.9	54.1
2011	44.2	40.1	48.3	42.3	37.8	46.8	43.2	39.2	47.3

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.29 (bij figuur 4.20)

Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	13.6	27.3*	24.4	35.7*	19.6*	9.4*	6.1	15.0*	15.9	25.4*	12.7*	5.8*
13 jaar	23.4	41.4*	39.1	44.9	27.4*	18.5*	18.8	34.0*	27.9	40.8*	26.9*	17.4*
14 jaar	37.7	57.5*	58.5	63.6	44.3*	31.7*	37.0	54.3*	48.5	60.9*	48.0*	33.1*
15 jaar	53.9	72.3*	70.9	71.0	68.0	57.9*	54.6	65.6	69.7	69.8	67.3	60.0
16 jaar	71.7	76.5	82.5	78.2	80.3	78.0	67.5	69.6	72.3	77.1	75.2	75.5
17-18 jr	77.3	80.0	82.1	88.7	86.4	84.0	72.3	71.3	78.0	76.1	82.4	77.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 4.30:

Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar en leeftijd¹ (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	9.8	20.6*	19.9	30.9*	16.1*	7.6*
13 jaar	21.3	37.9*	33.0	43.0*	27.1*	18.0*
14 jaar	37.3	56.0*	53.6	62.3	46.1*	32.4*
15 jaar	54.2	68.9*	70.2	70.4	67.6	59.0*
16 jaar	69.8	73.0	77.6	77.7	77.7	76.8
17-18 jr	75.1	75.9	80.1	82.5	84.8	80.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 4.31 (bij figuur 4.21):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	38.5	36.1	41.0	32.3	29.6	35.0	35.4	33.4	37.5
1996	46.2*	42.4	49.9	39.2*	35.2	43.2	42.8*	39.1	46.4
1999	48.7	44.5	53.0	40.1	36.2	44.1	44.2	40.5	48.0
2003	47.8	43.9	51.7	46.9	42.7	51.1	47.4	43.6	51.1
2007	44.6	40.9	48.2	42.3	38.5	46.1	43.4	40.1	46.9
2011	40.6	36.8	44.5	38.2	34.2	42.3	39.4	35.8	43.2

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.32 (bij figuur 4.22):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	10.2	14.7	13.8	18.4	9.4*	8.7	3.3	8.4*	6.4	13.7*	7.2	4.5
13 jaar	17.5	26.4*	29.2	29.8	19.6*	15.3	13.0	20.5*	18.8	27.9*	20.7	15.3
14 jaar	23.6	41.4*	44.1	48.7	35.0*	28.5	24.7	36.8*	39.3	49.6	39.9	30.8
15 jaar	44.2	59.9*	60.8	61.6	61.6	53.3	40.8	52.8*	56.9	64.1	59.6	52.4
16 jaar	59.0	65.0	74.2	73.2	72.7	71.8	55.2	60.5	63.5	68.1	69.8	66.9
17-18 jr	74.0	74.8	82.3	85.5	88.3	82.9	57.2	61.3	72.9	72.2	77.4	74.9

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 4.33:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar en leeftijd¹ (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	6.7	11.4*	9.7	16.2	8.3*	6.6
13 jaar	15.2	23.7*	23.6	28.9	20.2*	15.3*
14 jaar	24.0	39.3*	41.7	49.1	37.4*	29.6*
15 jaar	42.4	56.3*	58.8	62.9	60.6	52.8*
16 jaar	57.2	62.7	68.9	70.7	71.3	69.5
17-18 jr	66.3	68.6	77.8	79.1	83.9	79.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 4.34 (bij figuur 4.23):

Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	17.4	15.3	19.4	11.2	9.8	12.7	14.3	12.9	15.7
1996	23.6*	21.0	26.3	17.9*	15.3	20.5	20.8*	18.5	23.2
1999	28.3	24.4	32.1	19.7	16.8	22.7	23.8	20.9	26.8
2003	21.2*	18.2	24.1	21.2	18.3	24.2	21.2	18.7	23.7
2007	23.3	20.4	26.4	20.4	17.9	23.2	21.9	19.4	24.6
2011	22.7	19.6	26.1	19.9	17.2	22.9	21.3	18.6	24.3

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.35:

Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	2.5	3.2	3.9	2.7	1.2	1.6	0.6	2.8	3.0	2.9	1.7	1.4
13 jaar	3.4	7.7*	9.5	7.3	4.2	3.3	3.1	6.1	7.3	7.9	6.8	5.3
14 jaar	6.8	17.6*	22.2	16.2	13.7	9.6	8.0	15.4*	16.7	20.6	18.5	11.5*
15 jaar	19.5	33.8*	39.0	32.7	31.4	28.5	13.7	25.4*	29.5	32.6	29.5	29.3
16 jaar	30.0	41.1	48.4	41.3	45.6	52.0	24.2	30.1	32.8	37.3	37.6	40.6
17-18 jr	41.9	44.1	55.4	54.0	63.0	56.3	18.1	32.4*	40.7	36.1	44.3	42.3

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 4.36:

Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar en leeftijd¹ (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	1.5	3.0	3.4	2.8	1.4	1.5
13 jaar	3.3	6.9*	8.3	7.6	5.5	4.3
14 jaar	7.3	16.6*	19.4	18.3	16.1	10.5*
15 jaar	16.4	29.6*	34.0	32.7	30.4	28.9
16 jaar	27.3	35.6*	40.9	39.3	41.6	46.6
17-18 jr	31.0	38.7	48.4	45.2	55.4	49.4

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 4.37 (bij figuur 4.24 en figuur 4.25):

Trends in de maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	2003	2007	2011	2003	2007	2011	2003	2007	2011
12 jaar	19.8	10.2*	3.3*	14.9	6.7*	3.4	17.5	8.4*	3.3*
13 jaar	28.6	17.2*	9.7*	22.5	13.3*	9.3	25.7	15.3*	9.5*
14 jaar	40.1	26.0*	18.6	37.4	32.0	19.7*	38.8	28.9*	19.1*
15 jaar	52.3	50.2	42.1	49.8	47.2	39.4	50.9	48.7	40.7*
16 jaar	62.2	64.7	62.1	53.3	53.6	52.2	57.8	59.2	57.4
17-18 jr	77.5	77.4	70.5	48.7	61.7	53.1	63.5	71.1	61.9
Tot VO	42.5	38.1	32.0	36.6	32.9	27.7	39.6	35.6	29.9

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.38:

Scholieren die alcohol drinken (gebruikt in de afgelopen maand).

Trends in de maandprevalentie van het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid (binge drinken) in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	2003	2007	2011	2003	2007	2011	2003	2007	2011
12 jaar	53.0	46.4	30.7	56.1	48.8	55.8	54.2	47.4	40.5
13 jaar	58.4	54.8	48.9	51.8	46.4	50.6	55.4	50.5	49.7
14 jaar	62.5	56.9	57.7	59.3	63.7	56.6	61.0	60.4	57.2
15 jaar	72.1	71.4	71.2	69.3	67.9	64.2	70.6	69.6	67.6
16 jaar	77.7	80.4	79.1	68.1	70.5	68.4	73.0	75.6	74.1
17-18 jr	88.1	88.9	84.4	63.6	73.7	68.9	77.1	83.0	77.1
Tot VO	68.7	71.1	71.2	62.7	65.1	63.8	65.9	68.2	67.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.39:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	67.7	64.5	71.0	64.2	61.1	67.3	66.0	63.1	68.8
1996	80.9*	77.3	84.4	73.9*	68.6	79.2	77.4*	73.1	81.7
1999	76.2	71.4	80.9	68.0	62.9	73.1	71.9	67.3	76.5
2003	84.8*	82.0	87.7	82.5*	79.5	85.4	83.7*	81.0	86.4
2007	79.6*	77.3	81.8	75.2*	72.3	78.0	77.5*	75.2	79.6
2011	68.9*	65.9	71.8	63.4*	59.9	66.7	66.2*	63.2	69.1

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.40:

Trends in de maandprevalentie van alcoholgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	42.0	38.4	45.6	38.3	35.3	41.3	40.2	37.3	43.0
1996	56.2*	51.9	60.6	48.9*	43.2	54.6	52.6*	47.7	57.5
1999	56.1	51.4	60.7	46.7	41.6	51.8	51.2	46.6	55.8
2003	57.5	53.9	61.1	54.8	50.6	59.1	56.2	52.5	59.9
2007	48.0*	44.4	51.6	46.5*	42.7	50.3	47.2*	43.8	50.7
2011	38.6*	34.9	42.4	37.1*	33.2	41.1	37.8*	34.4	41.4

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.41:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	32.1	29.9	34.4	28.5	26.0	31.0	30.3	28.5	32.2
1996	42.2*	38.5	45.8	36.6*	32.7	40.4	39.4*	35.8	43.0
1999	44.7	40.2	49.3	36.6	32.8	40.5	40.5	36.7	44.3
2003	44.3	40.5	48.3	44.6	40.2	49.1	44.5	40.7	48.4
2007	39.6	36.3	43.0	39.7	36.1	43.4	39.6	36.5	42.9
2011	34.9	31.6	38.5	32.9	29.5	36.5	33.9	30.8	37.2

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 4.42:

Trends in de maandprevalentie van dronkenschap in het voortgezet onderwijs
(12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , 95% betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	13.0	11.3	14.6	10.2	8.9	11.5	11.6	10.6	12.6
1996	20.8*	18.2	23.3	16.2*	13.8	18.6	18.5*	16.3	20.7
1999	24.9	20.7	29.1	17.5	14.5	20.6	21.0	17.9	24.1
2003	18.3	15.7	20.8	19.9	16.7	23.0	19.0	16.6	21.5
2007	18.7	16.5	21.2	18.6	16.3	21.2	18.7	16.6	21.0
2011	18.0	15.5	20.9	16.6	14.4	19.2	17.3	15.1	19.8

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Cannabis

Prevalentie

Tabel 5.1 (bij figuur 5.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van cannabisgebruik naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 5.2 (bij figuur 5.2):	Maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 5.3:	Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand naar leeftijd en geslacht
Tabel 5.4 (bij figuur 5.3):	Cumulatieve incidentie van eerste keer cannabisgebruik naar leeftijd en geslacht
Tabel 5.5 (bij figuur 5.4):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van cannabisgebruik naar schoolniveau en geslacht
Tabel 5.6 (bij figuur 5.4):	Maandprevalentie van cannabisgebruik naar schoolniveau en geslacht
Tabel 5.7 (bij figuur 5.5):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van cannabisgebruik naar etnische afkomst en geslacht
Tabel 5.8 (bij figuur 5.6):	Maandprevalentie van cannabisgebruik naar etnische afkomst en geslacht

Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand)

Tabel 5.9 (bij figuur 5.7):	Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand naar leeftijd en geslacht
Tabel 5.10 (bij figuur 5.8):	Aantal joints per keer naar leeftijd en geslacht
Tabel 5.11 (bij figuur 5.9):	Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand naar schoolniveau en geslacht
Tabel 5.12 (bij figuur 5.10):	Aantal joints per keer naar schoolniveau en geslacht

Trendgegevens

Tabel 5.13 (bij figuur 5.11):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 5.14:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht
Tabel 5.15:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 5.16 (bij figuur 5.12):	Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 5.17:	Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar, leeftijd en geslacht
Tabel 5.18:	Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en leeftijd
Tabel 5.19:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 5.20:	Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 5.1 (bij figuur 5.1):

Lifetime-prevalentie van cannabisgebruik naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	0.5	0.1	2.1	0.1	0.0	0.6	0.3	0.1	1.0
12 jaar	1.5	0.8	2.8	0.8	0.3	1.9	1.2	0.7	1.9
13 jaar	7.2	5.5	9.3	4.3	3.0	6.2	5.8	4.6	7.2
14 jaar	13.0	10.2	16.4	7.7	5.4	10.9	10.6	8.4	13.2
15 jaar	25.4	21.3	29.9	17.2	14.1	20.7	21.3	18.6	24.3
16 jaar	38.3	32.9	44.0	25.9	20.9	31.7	32.5	27.9	37.4
17-18 jr	51.0	45.6	56.3	38.0	31.6	44.9	44.6	39.4	49.9
Tot VO	20.7	18.0	23.7	13.9	11.8	16.3	17.4	15.2	19.9

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 5.2 (bij figuur 5.2):

Maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.2	0.0	1.3	0.3	0.1	1.2	0.2	0.1	0.8
13 jaar	3.3	2.3	4.8	2.4	1.4	4.1	2.9	2.0	4.0
14 jaar	5.0	3.6	7.0	2.8	1.8	4.6	4.0	3.0	5.4
15 jaar	12.5	9.8	15.7	7.6	5.8	10.0	10.1	8.3	12.1
16 jaar	22.4	18.0	27.5	8.3	6.0	11.3	15.7	12.8	19.1
17-18 jr	26.1	21.5	31.4	9.4	6.0	14.5	17.9	14.5	21.9
Tot VO	10.5	8.8	12.3	4.8	4.0	5.9	7.7	6.6	9.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 5.3:

Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht (%)

	Jongens				Meisjes				Totaal			
	0	1-2	3-10	> 10	0	1-2	3-10	> 10	0	1-2	3-10	> 10
12 jaar	99.8	0.0	0.0	0.2	99.7	0.3	0.0	0.0	99.8	0.1	0.0	0.1
13 jaar	96.6	2.6	0.3	0.5	97.6	1.3	1.1	0.0	97.1	2.0	0.7	0.2
14 jaar	94.9	2.8	1.5	0.8	97.1	1.3	1.2	0.4	96.0	2.1	1.3	0.6
15 jaar	87.4	6.3	4.8	1.5	92.3	4.2	2.7	0.8	89.8	5.3	3.7	1.1
16 jaar	77.4	8.9	9.3	4.5	91.7	4.9	2.7	0.7	84.2	7.0	6.1	2.7
17-18 jr	73.8	12.5	7.7	6.0	90.5	7.0	2.2	0.3	82.0	9.8	5.0	3.2
Tot VO	89.4	5.1	3.6	1.9	95.1	2.9	1.6	0.4	92.2	4.0	2.6	1.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 5.4 (bij figuur 5.3):

Cumulatieve incidentie van eerste keer cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens	Meisjes	Totaal
11 jaar	0.6	0.3	0.4
12 jaar	2.0	0.9	1.5
13 jaar	6.2	3.2	4.8
14 jaar	14.4	8.5	11.6
15 jaar	26.3	17.1	21.8
16 jaar	35.7	25.8	30.9
17 jaar	44.4	29.2	36.8

¹ Percentages geven aan hoeveel procent van de scholieren op die leeftijd of eerder voor het eerst cannabis heeft gebruikt

Tabel 5.5 (bij figuur 5.4):

Lifetime-prevalentie van cannabisgebruik naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	16.0	13.2	19.4	12.5	9.3	16.7	14.4	11.8	17.4
VMBO-t	14.7	11.5	18.5	9.0	7.0	11.6	12.0	9.7	14.7
HAVO	19.4	13.5	27.1	12.9	9.1	17.9	16.2	11.7	21.9
VWO	17.4	13.5	22.2	8.6	6.2	11.7	13.0	10.3	16.3

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 5.6 (bij figuur 5.4):

Maandprevalentie van cannabisgebruik naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	8.0	6.0	10.6	5.7	4.0	8.2	6.9	5.4	8.8
VMBO-t	7.2	5.3	9.7	4.1	2.9	5.9	5.7	4.4	7.5
HAVO	9.6	6.6	13.6	4.6	3.0	6.9	7.1	5.0	9.9
VWO	9.3	7.0	12.4	2.7	1.7	4.3	6.0	4.6	7.8

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 5.7 (bij figuur 5.5):

Lifetime-prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	19.8	17.1	22.8	13.4	11.3	15.9	16.7	14.5	19.1
Surinaams	30.0	21.0	40.8	22.2	13.4	34.4	26.3	19.1	35.1
Antilliaans/ Arubaans	30.6	19.2	44.8	16.7	8.4	30.6	24.8	16.3	35.7
Marokkaans	4.8	1.7	12.6	5.6	1.9	14.9	5.1	2.4	10.5
Turks	14.2	8.1	23.8	3.2	1.0	10.2	9.4	5.4	15.9
Overig Westers	28.0	21.6	35.5	17.6	13.1	23.3	23.3	18.9	28.3
Ov. niet West.	29.4	21.5	38.8	20.2	14.5	27.4	24.6	19.3	30.7

Tabel 5.8 (bij figuur 5.6):

Maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	10.0	8.3	12.0	4.5	3.6	5.6	7.3	6.2	8.7
Surinaams	17.4	10.3	27.7	6.2	2.2	15.9	12.2	7.3	19.6
Antilliaans/ Arubaans	21.8	11.2	38.1	3.9	1.0	14.4	14.2	7.4	25.8
Marokkaans	2.6	0.6	10.0	0.0	0.0	0.0	1.4	0.3	5.7
Turks	6.6	3.2	13.2	2.3	0.5	9.2	4.7	2.4	9.1
Overig Westers	11.4	8.1	15.8	6.7	4.0	10.9	9.2	6.9	12.3
Ov. niet West.	16.3	10.8	23.9	9.8	6.3	14.9	12.9	9.5	17.4

Tabel 5.9 (bij figuur 5.7):

Scholieren die cannabis gebruiken in het voortgezet onderwijs (gebruikt in de afgelopen maand). Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand naar leeftijd^{1,2} en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	1-2	3-10	> 10	1-2	3-10	>10	1-2	3-10	>10
14 jaar	54.9	28.7	16.3	45.5	41.8	12.7	51.8	33.1	15.1
15 jaar	50.2	38.2	11.6	55.3	34.8	9.9	52.1	36.9	11.0
16 jaar	39.2	41.0	19.7	58.8	32.2	9.0	44.1	38.8	17.1
17-18 jr	47.7	29.2	23.0	73.1	23.3	3.6	54.3	27.7	18.0
Tot VO	47.9	33.9	18.3	59.1	33.3	7.5	51.3	33.7	15.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² Vanwege de kleine aantallen zijn de resultaten van de 12- en 13-jarigen niet vermeld in de tabel, maar ze zijn wel meegenomen in het totaal cijfer (Tot VO)

Tabel 5.10 (bij figuur 5.8):

Scholieren die cannabis gebruiken in het voortgezet onderwijs (gebruikt in de afgelopen maand). Aantal joints per keer naar leeftijd^{1,2} en geslacht (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	<1	1-2	≥3	<1	1-2	≥3	<1	1-2	≥3
14 jaar	29.5	53.7	16.8	72.6	27.4	0.0	43.5	45.2	11.3
15 jaar	47.5	40.2	12.3	61.6	31.7	6.8	52.9	36.9	10.2
16 jaar	40.2	34.7	25.1	71.2	17.3	11.5	48.1	30.3	21.7
17-18 jr	39.9	35.6	24.4	71.8	24.8	3.4	48.5	32.7	18.8
Tot VO	42.2	37.1	20.7	66.2	25.1	8.7	49.7	33.3	17.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

² Vanwege de kleine aantallen zijn de resultaten van de 12- en 13-jarigen niet vermeld in de tabel, maar ze zijn wel meegenomen in het totaal cijfer (Tot VO)

Tabel 5.11 (bij figuur 5.9):

Scholieren die cannabis gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand).

Aantal keren cannabisgebruik in de afgelopen maand in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	1-2	3-10	> 10	1-2	3-10	> 10	1-2	3-10	> 10
VMBO-b	42.3	35.2	22.5	51.5	37.5	10.9	46.0	36.1	17.9
VMBO-t	51.3	28.2	20.5	54.9	37.9	7.2	52.5	31.5	16.0
HAVO	42.4	41.2	16.4	57.2	35.3	7.5	47.2	39.3	13.5
VWO	55.8	35.4	8.8	55.9	35.2	8.9	55.9	35.3	8.8

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 5.12 (bij figuur 5.10):

Scholieren die cannabis gebruiken in het voortgezet onderwijs (gebruikt in de afgelopen maand). Aantal joints per keer naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (%)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	<1	1-2	≥3	<1	1-2	≥3	<1	1-2	≥3
VMBO-b	31.8	40.7	27.5	67.4	22.8	9.8	46.5	33.3	20.2
VMBO-t	44.9	36.1	19.0	50.7	28.6	20.7	47.0	33.4	19.6
HAVO	38.5	36.7	24.8	68.5	28.7	2.8	48.4	34.0	17.5
VWO	53.7	37.9	8.4	73.6	18.4	8.0	58.1	33.6	8.3

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 5.13 (bij figuur 5.11):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	18.6	16.7	20.5	11.5	9.6	13.3	15.2	13.6	16.7
1996	25.2*	22.2	28.2	18.0*	15.6	20.3	21.6*	19.4	23.9
1999	23.4	21.1	25.6	15.8	13.7	17.9	19.5	17.6	21.4
2003	20.3	17.7	22.9	17.1	14.7	19.5	18.7	16.6	20.8
2007	19.3	17.0	21.9	13.9	12.1	16.0	16.7	14.8	18.7
2011	20.7	18.0	23.7	13.9	11.8	16.3	17.4	15.2	19.9

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 5.14:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	2.9	3.3	3.9	2.5	3.1	1.5	1.0	2.6	2.3	1.7	1.6	0.8
13 jaar	6.6	12.5*	9.2	8.2	5.5	7.2	3.0	6.8	6.2	5.3	4.2	4.3
14 jaar	9.6	20.9*	18.3	21.0	12.6*	13.0	9.1	18.2*	12.9	16.4	12.3*	7.7
15 jaar	20.9	35.4*	29.7	25.2	24.3	25.4	15.3	23.4*	21.4	24.7	19.4	17.2
16 jaar	30.2	38.5	38.6	36.9	33.7	38.3	20.4	29.9*	28.0	31.3	26.7	25.9
17-18 jr	40.2	43.2	52.6	51.1	51.6	51.0	19.7	30.8*	35.7	35.9	30.5	38.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 5.15:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en onderzoeksjaar (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	2.0	2.9	3.0	2.1	2.3	1.2
13 jaar	4.8	9.8*	7.5	6.8	4.9	5.8
14 jaar	9.4	19.6*	15.8	18.8	12.4*	10.6
15 jaar	18.0	29.3*	25.4	25.0	21.9	21.3
16 jaar	25.5	34.1*	33.5	34.2	30.2	32.5
17-18 jr	31.1	37.5	44.3*	43.8	43.1	44.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 5.16 (bij figuur 5.12)

Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	9.1	7.8	10.5	4.2	3.4	5.0	6.8	5.8	7.7
1996	14.1*	11.8	16.3	8.0*	6.3	9.7	11.1*	9.6	12.6
1999	12.4	10.4	14.4	6.5	4.9	8.0	9.3	7.8	10.8
2003	10.2	8.9	11.4	7.0	5.7	8.3	8.6	7.7	9.5
2007	9.9	8.4	11.6	6.2	5.1	7.4	8.1	6.9	9.3
2011	10.5	8.8	12.3	4.8	4.0	5.9	7.7	6.6	9.0

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 5.17

Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens						Meisjes					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	1.3	1.1	0.7	0.9	1.2	0.2	0.6	0.9	0.6	0.5	0	0.3
13 jaar	2.6	5.8	3.3	3.7	2.4	3.3	0.9	3.7*	2.3	2.0	2.0	2.4
14 jaar	5.2	12.9*	10.3	10.0	6.5	5.0	3.3	8.4*	5.5	8.8	6.2	2.8
15 jaar	9.6	20.0*	17.5	13.0	13.5	12.5	5.5	11.0*	11.3	11.9	9.8	7.6
16 jaar	17.3	23.8	21.8	21.1	15.3	22.4	9.0	14.4	11.9	9.8	11.6	8.3
17-18 jr	18.2	21.6	24.6	24.2	28.2	26.1	5.8	9.9	8.8	10.8	9.5	9.4

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijk geslacht en leeftijd)

Tabel 5.18:

Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs naar onderzoeksjaar en leeftijd¹ (%)

	Totaal					
	1992	1996	1999	2003	2007	2011
12 jaar	0.9	1.0	0.6	0.7	0.6	0.2
13 jaar	1.8	4.8*	2.7	2.9	2.2	2.9
14 jaar	4.4	10.8*	7.9	9.4	6.4	4.0
15 jaar	7.5	15.4*	14.3	12.4	11.6	10.1
16 jaar	13.4	19.0*	17.0	15.6	13.5	15.7
17-18 jr	12.7	16.2	16.9	17.7	20.7	17.9

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Significant verschil met voorgaande meting (binnen gelijke leeftijd)

Tabel 5.19:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	14.8	12.9	16.6	10.2	8.5	11.9	12.5	11.0	14.0
1996	22.6*	19.8	25.4	16.4*	13.8	19.0	19.5*	17.2	21.9
1999	19.9	17.3	22.5	13.7	11.5	15.9	16.7	14.5	18.9
2003	17.4	15.2	19.7	15.4	13.2	17.7	16.5	14.5	18.4
2007	15.6	13.7	17.7	12.7	11.0	14.6	14.2	12.6	15.9
2011	16.8	14.4	19.4	10.7	9.1	12.5	13.8	12.0	15.8

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 5.20:

Trends in de maandprevalentie van cannabisgebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	7.5	6.3	8.8	4.0	3.2	4.7	5.8	5.0	6.6
1996	13.0*	10.8	15.2	7.8*	6.1	9.5	10.4*	8.9	12.0
1999	10.9	8.7	13.0	6.2	4.5	7.9	8.5	6.8	10.2
2003	8.9	7.7	10.1	6.7	5.4	8.0	7.8	6.9	8.7
2007	7.7	6.5	9.1	6.0	4.9	7.3	6.9	5.8	8.0
2011	8.5	7.1	10.1	4.2	3.4	5.2	6.4	5.4	7.5

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage XTC

Prevalentie

Tabel 6.1 (bij figuur 6.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van XTC gebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.2 (bij tabel 6a):	Maandprevalentie van XTC gebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.3 (bij tabel 6b):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van XTC gebruik naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.4 (bij tabel 6c):	Maandprevalentie van XTC gebruik naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.5 (bij tabel 6d en 6e):	<i>Lifetime</i> - en maandprevalentie van XTC gebruik naar etnische afkomst en geslacht

Trends

Tabel 6.6 (bij figuur 6.2):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van XTC gebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.7:	Trends in de maandprevalentie van XTC gebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.8:	Trends in <i>lifetime</i> -prevalentie van XTC gebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.9:	Trends in de maandprevalentie van XTC gebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 6.1 (bij figuur 6.1):

Lifetime-prevalentie van XTC in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.5	0.2	1.5	0.7	0.2	2.2	0.6	0.3	1.3
13 jaar	1.7	1.0	3.1	1.2	0.7	2.2	1.5	1.0	2.2
14 jaar	1.6	0.8	2.9	1.0	0.5	2.1	1.3	0.8	2.1
15 jaar	2.7	1.8	4.1	2.7	1.8	4.0	2.7	2.0	3.6
16 jaar	4.9	3.4	7.1	2.9	1.7	4.9	4.0	3.0	5.3
17-18 jr	10.0	6.7	14.5	4.9	2.9	8.2	7.5	5.4	10.3
Tot VO	3.1	2.4	4.0	2.0	1.6	2.7	2.6	2.1	3.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.2 (bij tabel 6a):

Maandprevalentie van XTC in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.2	0.0	1.2	0.2	0.0	1.2	0.2	0.0	0.7
13 jaar	0.8	0.3	1.7	0.7	0.3	1.6	0.7	0.4	1.3
14 jaar	0.9	0.5	1.8	0.3	0.1	1.0	0.6	0.3	1.2
15 jaar	1.0	0.5	1.9	1.0	0.5	1.9	1.0	0.6	1.6
16 jaar	2.6	1.6	4.5	0.6	0.2	1.9	1.7	1.0	2.7
17-18 jr	1.7	0.7	4.2	1.5	0.6	3.9	1.6	0.8	3.0
Tot VO	1.2	0.8	1.6	0.7	0.4	1.1	0.9	0.7	1.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.3 (bij tabel 6b):

Lifetime-prevalentie van XTC naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	2.4	1.5	3.8	2.4	1.4	4.1	2.4	1.6	3.6
VMBO-t	2.7	1.8	4.1	1.5	0.9	2.6	2.1	1.5	3.0
HAVO	1.9	1.0	3.5	2.1	1.3	3.4	2.0	1.3	3.0
VWO	2.2	1.3	3.5	0.7	0.4	1.5	1.5	0.9	2.2

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.4 (bij tabel 6c):

Maandprevalentie van XTC naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	1.2	0.6	2.5	1.1	0.5	2.3	1.1	0.7	2.0
VMBO-t	1.2	0.7	2.0	0.5	0.2	1.3	0.9	0.6	1.4
HAVO	0.9	0.4	2.2	0.5	0.2	1.3	0.7	0.3	1.5
VWO	1.0	0.5	2.0	0.3	0.1	0.9	0.7	0.3	1.3

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.5 (bij tabel 6d en 6e):

Lifetime- en maandprevalentie van XTC in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Lifetime	95% BI		Maand	95% BI	
Nederlands	2.5	2.0	3.1	0.8	0.6	1.2
Surinaams	5.1	2.6	9.7	2.9	1.1	7.7
Antilliaans/Arubaans	4.5	1.7	11.2	0.0	0.0	0.0
Marokkaans	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Turks	1.2	0.4	3.8	0.5	0.1	3.9
Overig Westers	3.2	2.1	5.1	1.6	0.8	3.1
Ov. niet West.	3.7	2.2	6.3	1.4	0.6	3.0

Tabel 6.6 (bij figuur 6.2):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van XTC in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	4.7	3.8	5.6	2.1	1.7	2.5	3.4	2.8	4.0
1996	7.1*	5.9	8.4	4.4*	3.3	5.6	5.8*	4.9	6.7
1999	4.7	3.5	6.0	2.8	2.1	3.4	3.8*	3.0	4.5
2003	3.5	2.8	4.2	2.2	1.5	2.9	2.9	2.4	3.3
2007	2.7	2.1	3.7	2.0	1.6	2.6	2.4	1.9	3.0
2011	3.1	2.4	4.0	2.0	1.6	2.7	2.6	2.1	3.2

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.7:

Trends in de maandprevalentie van XTC in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	1.4	0.8	2.0	0.7	0.4	0.9	1.0	0.7	1.4
1996	3.0*	2.3	3.7	1.5	0.9	2.1	2.3*	1.7	2.8
1999	2.1	1.4	2.9	0.7	0.3	1.1	1.4	1.1	1.9
2003	1.5	1.1	1.9	0.8	0.5	1.1	1.2	0.9	1.4
2007	1.2	0.8	1.8	0.4	0.3	0.7	0.8	0.6	1.1
2011	1.2	0.8	1.6	0.7	0.4	1.1	0.9	0.7	1.2

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.8:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van XTC in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	4.4	3.5	5.4	2.1	1.7	2.6	3.3	2.7	3.9
1996	6.6*	5.6	7.7	4.2*	3.2	5.3	5.5*	4.6	6.3
1999	4.1*	2.8	5.4	2.2*	1.4	3.0	3.2*	2.3	4.0
2003	2.8	2.1	3.6	2.0	1.3	2.7	2.4	1.9	2.9
2007	1.9	1.5	2.5	1.9	1.4	2.5	1.9	1.5	2.3
2011	2.3	1.8	3.0	1.7	1.2	2.2	2.0	1.6	2.4

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.9:

Trends in de maandprevalentie van XTC in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	1.2	0.6	1.8	0.7	0.4	1.0	0.9	0.6	1.3
1996	3.0*	2.3	3.7	1.5	1.0	2.1	2.3*	1.7	2.8
1999	1.9	1.2	2.7	0.7	0.3	1.1	1.3	0.9	1.7
2003	1.3	0.8	1.7	0.7	0.4	1.0	1.0	0.7	1.3
2007	0.8	0.5	1.2	0.5	0.3	0.8	0.7	0.5	0.9
2011	1.1	0.8	1.5	0.6	0.4	0.9	0.8	0.6	1.1

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Cocaïne

Prevalentie

Tabel 6.10 (bij figuur 6.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.11 (bij tabel 6a):	Maandprevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.12 (bij tabel 6b):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van cocaïne naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.13 (bij tabel 6c):	Maandprevalentie van cocaïne naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.14 (bij tabel 6d en 6e):	<i>Lifetime</i> - en maandprevalentie van cocaïne naar etnische afkomst

Trends

Tabel 6.15 (bij figuur 6.2):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van cocaïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.16:	Trends in de maandprevalentie van cocaïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.17:	Trends in <i>lifetime</i> -prevalentie van cocaïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.18:	Trends in de maandprevalentie van cocaïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 6.10 (bij figuur 6.1):

Lifetime-prevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.5	0.2	1.6	0.7	0.2	2.4	0.6	0.3	1.4
13 jaar	1.4	0.7	2.5	1.3	0.7	2.3	1.3	0.9	2.0
14 jaar	0.9	0.4	2.0	0.6	0.2	1.4	0.8	0.4	1.4
15 jaar	2.2	1.4	3.4	1.5	0.9	2.6	1.8	1.3	2.7
16 jaar	3.7	2.3	5.8	1.0	0.3	3.6	2.4	1.5	4.0
17-18 jr	5.9	3.5	9.8	2.0	0.9	4.4	4.0	2.4	6.4
Tot VO	2.2	1.7	2.8	1.1	0.8	1.6	1.7	1.3	2.1

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.11 (bij tabel 6a):

Maandprevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.2	0.0	1.2	0.4	0.1	1.6	0.3	0.1	0.9
13 jaar	0.6	0.2	1.4	0.8	0.4	1.7	0.7	0.4	1.2
14 jaar	0.4	0.2	1.2	0.2	0.1	0.8	0.3	0.1	0.8
15 jaar	0.7	0.3	1.6	0.5	0.2	1.4	0.6	0.3	1.2
16 jaar	2.3	1.2	4.6	0.5	0.1	2.0	1.5	0.8	2.7
17-18 jr	3.0	1.4	6.1	0.0	0.0	0.0	1.5	0.7	3.1
Tot VO	1.1	0.7	1.6	0.4	0.3	0.7	0.8	0.6	1.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.12 (bij tabel 6b):

Lifetime-prevalentie van cocaïne naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	2.0	1.3	3.1	2.0	1.2	3.2	2.0	1.5	2.6
VMBO-t	2.1	1.5	3.1	0.9	0.4	1.7	1.5	1.1	2.2
HAVO	1.6	0.9	3.1	0.9	0.3	2.2	1.2	0.7	2.3
VWO	1.1	0.5	2.1	0.6	0.2	1.4	0.8	0.4	1.5

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.13 (bij tabel 6c):

Maandprevalentie van cocaïne naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	0.8	0.4	1.7	0.7	0.3	1.6	0.8	0.5	1.2
VMBO-t	1.0	0.6	1.8	0.4	0.1	1.0	0.7	0.4	1.2
HAVO	0.9	0.3	2.4	0.4	0.1	1.2	0.6	0.3	1.4
VWO	0.5	0.2	1.5	0.5	0.2	1.2	0.5	0.2	1.2

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.14 (bij tabel 6d en 6e):

Lifetime- en maandprevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Lifetime	95% BI		Maand	95% BI	
Nederlands	1.5	1.2	2.0	0.7	0.5	1.1
Surinaams	4.5	2.3	8.7	2.0	0.6	6.0
Antilliaans/Arubaans	2.0	0.5	7.6	0.0	0.0	0.0
Marokkaans	0.6	0.1	3.9	0.0	0.0	0.0
Turks	1.8	0.6	5.2	0.4	0.1	2.6
Ov. Westers	1.7	0.9	3.2	0.6	0.2	2.0
Ov. niet West.	3.0	1.6	5.4	1.4	0.6	3.1

Tabel 6.15 (bij figuur 6.2):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	2.0	1.5	2.5	1.1	0.8	1.5	1.6	1.2	1.9
1996	3.5*	2.7	4.3	2.5*	1.8	3.2	3.0*	2.5	3.5
1999	4.0	3.0	5.0	1.7	1.3	2.1	2.8	2.2	3.4
2003	2.8	2.0	3.6	1.6	1.2	2.0	2.2	1.8	2.7
2007	2.1	1.6	2.7	1.3	0.9	1.7	1.7	1.4	2.1
2011	2.2	1.7	2.8	1.1	0.8	1.6	1.7	1.3	2.1

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.16:

Trends in de maandprevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.4	0.2	0.6	0.3	0.1	0.4	0.4	0.2	0.5
1996	1.4*	0.8	1.9	0.8*	0.5	1.1	1.1*	0.8	1.4
1999	1.8	1.1	2.5	0.5	0.2	0.8	1.2	0.8	1.5
2003	1.2	0.8	1.6	0.5	0.3	0.7	0.8	0.8	1.1
2007	1.1	0.8	1.6	0.4	0.3	0.7	0.8	0.6	1.1
2011	1.1	0.7	1.6	0.4	0.3	0.7	0.8	0.6	1.0

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.17:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	1.7	1.2	2.2	1.1	0.7	1.4	1.4	1.1	1.7
1996	3.3*	2.5	4.0	2.4*	1.7	3.1	2.8*	2.3	3.3
1999	3.7	2.8	4.6	1.6	1.1	2.0	2.6	2.0	3.2
2003	2.4	1.7	3.2	1.6	1.2	2.1	2.0	1.6	2.5
2007	1.7	1.3	2.2	1.3	1.0	1.8	1.5	1.2	1.9
2011	1.7	1.3	2.2	1.0	0.7	1.4	1.4	1.1	1.7

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.18:

Trends in de maandprevalentie van cocaïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.3	0.2	0.5	0.3	0.1	0.5	0.3	0.2	0.5
1996	1.4*	0.9	1.9	0.8	0.5	1.1	1.1*	0.8	1.4
1999	1.8	1.1	2.5	0.4	0.1	0.8	1.1	0.7	1.5
2003	1.1	0.7	1.4	0.4	0.3	0.6	0.8	0.5	1.0
2007	0.9	0.6	1.4	0.4	0.3	0.7	0.7	0.5	0.9
2011	0.8	0.5	1.3	0.5	0.3	0.8	0.6	0.5	0.9

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Amfetamine

Prevalentie

Tabel 6.19 (bij figuur 6.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.20 (bij tabel 6a):	Maandprevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.21 (bij tabel 6b):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van amfetamine naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.22 (bij tabel 6c):	Maandprevalentie van amfetamine naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.23 (bij tabel 6d en 6e):	<i>Lifetime</i> - en maandprevalentie van amfetamine naar etnische afkomst

Trends

Tabel 6.24 (bij figuur 6.2):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van amfetamine-gebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.25:	Trends in de maandprevalentie van amfetaminegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.26:	Trends in <i>lifetime</i> -prevalentie van amfetaminegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.27:	Trends in de maandprevalentie van amfetaminegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 6.19 (bij figuur 6.1):

Lifetime-prevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.3	0.1	1.4	0.3	0.1	1.3	0.3	0.1	0.9
13 jaar	1.4	0.8	2.6	1.3	0.7	2.4	1.4	0.9	2.0
14 jaar	0.9	0.4	1.8	0.9	0.4	1.8	0.9	0.5	1.5
15 jaar	3.2	2.1	5.0	1.8	1.1	3.1	2.5	1.8	3.7
16 jaar	3.5	2.2	5.5	1.1	0.5	2.6	2.4	1.6	3.4
17-18 jr	6.0	3.8	9.3	1.5	0.7	3.3	3.8	2.4	5.8
Tot VO	2.3	1.8	2.9	1.2	0.8	1.7	1.8	1.4	2.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.20 (bij tabel 6a):

Maandprevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.2	0.0	1.2	0.3	0.1	1.3	0.2	0.1	0.8
13 jaar	0.6	0.2	1.4	0.4	0.1	1.3	0.5	0.2	1.0
14 jaar	0.3	0.1	0.8	0.2	0.0	1.3	0.2	0.1	0.6
15 jaar	1.0	0.5	2.0	0.8	0.4	1.9	0.9	0.5	1.6
16 jaar	1.2	0.6	2.4	0.2	0.0	1.2	0.7	0.4	1.4
17-18 jr	1.4	0.4	4.4	0.5	0.1	2.1	1.0	0.4	2.4
Tot VO	0.7	0.5	1.1	0.4	0.2	0.7	0.6	0.4	0.8

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.21 (bij tabel 6b):

Lifetime-prevalentie van amfetamine naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	1.7	1.1	2.6	1.8	1.0	3.1	1.7	1.2	2.6
VMBO-t	2.7	1.8	4.1	1.3	0.7	2.5	2.1	1.4	3.0
HAVO	1.1	0.5	2.3	0.9	0.4	2.0	1.0	0.6	1.6
VWO	1.7	1.1	2.9	0.6	0.3	1.6	1.2	0.8	1.9

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.22 (bij tabel 6c):

Maandprevalentie van amfetamine naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	0.4	0.1	1.1	0.4	0.1	1.2	0.4	0.2	0.8
VMBO-t	1.1	0.6	1.9	0.7	0.3	1.5	0.9	0.5	1.5
HAVO	0.3	0.1	1.0	0.3	0.1	1.1	0.3	0.1	0.7
VWO	0.7	0.3	1.6	0.2	0.1	0.8	0.5	0.2	0.9

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.23 (bij tabel 6d en 6e):

Lifetime- en maandprevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Lifetime	95% BI		Maand	95% BI	
Nederlands	1.6	1.3	2.0	0.5	0.4	0.8
Surinaams	3.6	1.6	7.9	2.2	0.8	5.8
Antilliaans/Arubaans	2.0	0.5	7.7	0.0	0.0	0.0
Marokkaans	0.7	0.1	4.9	0.0	0.0	0.0
Turks	0.9	0.2	3.2	0.5	0.1	3.3
Ov. Westers	2.2	1.2	3.8	0.6	0.2	2.0
Ov. niet West.	3.9	2.2	6.6	0.6	0.2	1.9

Tabel 6.24 (bij figuur 6.2):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	2.9*	2.4	3.5	1.5	1.1	2.0	2.2*	1.9	2.6
1996	7.1*	5.9	8.3	3.5*	2.5	4.6	5.3*	4.4	6.3
1999	3.8*	2.8	4.8	1.7*	1.2	2.2	2.8*	2.1	3.4
2003	2.6	2.1	3.1	1.8	1.2	2.5	2.2	1.9	2.6
2007	2.3	1.8	2.9	1.4	1.1	1.9	1.9	1.5	2.3
2011	2.3	1.8	2.9	1.2	0.8	1.7	1.8	1.4	2.2

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.25:

Trends in de maandprevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.9	0.5	1.3	0.3	0.1	0.5	0.6	0.4	0.8
1996	2.6*	1.9	3.3	1.2*	0.7	1.8	1.9*	1.4	2.5
1999	1.3*	0.9	1.8	0.7	0.4	1.1	1.1*	0.8	1.3
2003	1.0	0.7	1.3	0.7	0.3	1.1	0.8	0.6	1.1
2007	1.2	0.8	1.7	0.4	0.2	0.7	0.8	0.6	1.1
2011	0.7	0.5	1.1	0.4	0.2	0.7	0.6	0.4	0.8

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.26:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	2.7*	2.1	3.3	1.4	0.9	1.9	2.0*	1.7	2.4
1996	6.8*	5.6	7.9	3.3*	2.3	4.4	5.1*	4.1	6.0
1999	3.4*	2.5	4.4	1.4*	0.9	1.9	2.4*	1.8	3.0
2003	2.2	1.7	2.7	1.8	1.0	2.5	2.0	1.6	2.3
2007	2.1	1.6	2.7	1.4	1.1	2.0	1.8	1.4	2.3
2011	1.9	1.4	2.4	1.1	0.8	1.6	1.5	1.2	1.9

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.27:

Trends in de maandprevalentie van amfetamine in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.8	0.4	1.2	0.2	0.1	0.4	0.5	0.3	0.8
1996	2.5*	1.8	3.2	1.2*	0.7	1.8	1.9*	1.3	2.4
1999	1.2*	0.8	1.7	0.7	0.3	1.1	1.0	0.6	1.3
2003	0.8	0.5	1.1	0.6	0.2	1.1	0.7	0.5	1.0
2007	1.1	0.8	1.6	0.4	0.2	0.7	0.8	0.5	1.1
2011	0.6	0.4	1.0	0.4	0.2	0.7	0.5	0.4	0.7

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Heroïne

Prevalentie

Tabel 6.28 (bij figuur 6.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.29 (bij tabel 6a):	Maandprevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.30 (bij tabel 6b):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van heroïne naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.31 (bij tabel 6c):	Maandprevalentie van heroïne naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.32 (bij tabel 6d en 6e):	<i>Lifetime</i> - en maandprevalentie van heroïne naar etnische afkomst

Trends

Tabel 6.33 (bij figuur 6.2):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van heroïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.34:	Trends in de maandprevalentie van heroïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.35:	Trends in <i>lifetime</i> -prevalentie van heroïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.36:	Trends in de maandprevalentie van heroïnegebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 6.28 (bij figuur 6.1):

Lifetime-prevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.3	0.1	1.2	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.6
13 jaar	1.1	0.6	2.1	1.1	0.5	2.2	1.1	0.7	1.7
14 jaar	0.5	0.2	1.3	0.4	0.1	1.1	0.4	0.2	0.9
15 jaar	0.2	0.0	0.7	0.6	0.3	1.4	0.4	0.2	0.9
16 jaar	1.6	0.8	3.0	0.0	0.0	0.0	0.8	0.4	1.6
17-18 jr	0.8	0.2	3.2	0.3	0.0	2.3	0.5	0.2	1.7
Tot VO	0.7	0.5	1.1	0.5	0.3	0.8	0.6	0.4	0.8

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.29 (bij tabel 6a):

Maandprevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.2	0.0	1.2	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.6
13 jaar	0.2	0.1	0.9	0.5	0.2	1.3	0.4	0.2	0.8
14 jaar	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
15 jaar	0.2	0.0	0.7	0.2	0.1	1.0	0.2	0.1	0.6
16 jaar	0.6	0.2	1.6	0.0	0.0	0.0	0.3	0.1	0.9
17-18 jr	0.3	0.0	2.3	0.3	0.0	2.3	0.3	0.1	1.3
Tot VO	0.2	0.1	0.4	0.2	0.1	0.4	0.2	0.1	0.3

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.30 (bij tabel 6b):

Lifetime-prevalentie van heroïne naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	0.7	0.3	1.7	0.7	0.3	1.5	0.7	0.4	1.2
VMBO-t	0.9	0.5	1.8	0.9	0.4	2.0	0.9	0.5	1.5
HAVO	0.7	0.2	1.7	0.2	0.1	0.9	0.4	0.2	1.1
VWO	0.7	0.3	1.4	0.1	0.0	0.7	0.4	0.2	0.8

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.31 (bij tabel 6c):

Maandprevalentie van heroïne naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	0.2	0.1	0.9	0.1	0.0	0.8	0.2	0.1	0.5
VMBO-t	0.3	0.1	0.9	0.3	0.1	1.0	0.3	0.2	0.7
HAVO	0.1	0.0	0.8	0.2	0.1	0.9	0.2	0.1	0.5
VWO	0.2	0.1	0.9	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.4

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.32 (bij tabel 6d en 6e):

Lifetime- en maandprevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Lifetime	95% BI		Maand	95% BI	
Nederlands	0.5	0.4	0.7	0.2	0.1	0.3
Surinaams	2.4	0.9	6.4	0.5	0.1	3.2
Antilliaans/Arubaans	1.0	0.1	6.7	0.0	0.0	0.0
Marokkaans	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Turks	1.1	0.4	3.4	0.7	0.2	2.8
Ov. Westers	0.6	0.2	2.1	0.2	0.0	1.7
Ov. niet West.	1.1	0.5	2.8	0.8	0.2	2.5

Tabel 6.33 (bij figuur 6.2):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jr) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.9	0.5	1.2	0.5	0.2	0.7	0.7	0.5	0.9
1996	1.4	0.9	1.9	0.8	0.5	1.1	1.1	0.8	1.4
1999	1.0	0.7	1.4	0.5	0.2	0.9	0.8	0.6	1.0
2003	1.5	1.0	1.9	0.7	0.5	0.9	1.1	0.9	1.3
2007	0.9	0.6	1.4	0.7	0.5	1.0	0.8	0.6	1.1
2011	0.7	0.5	1.1	0.5	0.3	0.8	0.6	0.4	0.8

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.34:

Trends in de maandprevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar)
naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.2	0.0	0.4	0.1	0.0	0.3	0.2	0.1	0.3
1996	0.7	0.4	1.0	0.3	0.1	0.4	0.5	0.3	0.7
1999	0.5	0.3	0.7	0.2	0.0	0.4	0.4	0.2	0.5
2003	0.8	0.5	1.1	0.3	0.1	0.4	0.5	0.4	0.7
2007	0.6	0.3	1.0	0.2	0.0	0.3	0.4	0.2	0.6
2011	0.2	0.1	0.4	0.2	0.1	0.4	0.2	0.1	0.3

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.35:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar)
naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.8	0.5	1.2	0.4	0.1	0.8	0.7	0.4	0.9
1996	1.5	0.9	2.0	0.9	0.5	1.2	1.2	0.9	1.5
1999	1.0	0.6	1.5	0.6	0.2	0.9	0.8	0.5	1.1
2003	1.4	1.0	1.8	0.7	0.5	1.0	1.1	0.8	1.3
2007	0.9	0.6	1.3	0.7	0.5	1.1	0.8	0.6	1.1
2011	0.7	0.5	1.1	0.5	0.3	0.8	0.6	0.4	0.8

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.36:

Trends in de maandprevalentie van heroïne in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar)
naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	0.2	0.0	0.4	0.2	0.0	0.3	0.2	0.1	0.3
1996	0.8	0.4	1.1	0.3	0.1	0.4	0.5	0.3	0.7
1999	0.5	0.3	0.7	0.2	0.0	0.5	0.4	0.2	0.5
2003	0.8	0.5	1.1	0.3	0.1	0.5	0.5	0.4	0.7
2007	0.5	0.3	0.9	0.2	0.0	0.4	0.3	0.2	0.5
2011	0.2	0.1	0.4	0.2	0.1	0.4	0.2	0.1	0.3

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage: Gebruik van één of meerdere harddrugs (XTC, Amfetamine, Heroïne of Cocaïne)

Prevalentie

Tabel 6.37 (bij figuur 6.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van enige harddrug in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.38 (bij tabel 6a):	Maandprevalentie van enige harddrug in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.39 (bij tabel 6b):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van enige harddrug naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.40 (bij tabel 6c):	Maandprevalentie van enige harddrug naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.41 (bij tabel 6d en 6e):	<i>Lifetime</i> - en maandprevalentie van enige harddrug naar etnische afkomst

Trends

Tabel 6.42:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van enige harddrug in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.43:	Trends in de maandprevalentie van enige harddrug in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.44:	Trends in <i>lifetime</i> -prevalentie van enige harddrug in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.45:	Trends in de maandprevalentie van enige harddrug in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 6.37 (bij figuur 6.1):

Lifetime-prevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	1.1	0.5	2.6	0.9	0.3	2.5	1.0	0.5	1.9
13 jaar	1.6	0.9	3.0	1.8	1.0	3.0	1.7	1.1	2.5
14 jaar	2.4	1.5	3.8	1.8	1.1	3.0	2.1	1.5	3.0
15 jaar	5.0	3.5	7.0	3.6	2.6	5.1	4.3	3.3	5.5
16 jaar	6.8	4.7	9.7	3.7	2.3	6.0	5.3	4.0	7.2
17-18 jr	11.7	8.4	16.2	5.7	3.4	9.2	8.8	6.5	11.7
Tot VO	4.3	3.4	5.3	2.7	2.2	3.5	3.5	2.9	4.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.38 (bij tabel 6a):

Maandprevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.7	0.2	2.2	0.7	0.2	2.4	0.7	0.3	1.6
13 jaar	0.9	0.5	1.9	1.3	0.7	2.4	1.1	0.7	1.7
14 jaar	1.1	0.6	2.0	0.4	0.1	1.3	0.8	0.5	1.4
15 jaar	1.8	1.1	3.1	1.7	1.0	2.9	1.8	1.2	2.6
16 jaar	3.9	2.4	6.3	1.3	0.6	2.8	2.7	1.8	4.0
17-18 jr	3.9	2.0	7.3	2.0	0.8	5.1	3.0	1.8	4.8
Tot VO	1.9	1.4	2.5	1.2	0.8	1.7	1.6	1.2	2.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.39 (bij tabel 6b):

Lifetime-prevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	3.8	2.6	5.5	3.7	2.5	5.3	3.7	2.8	5.0
VMBO-t	4.0	2.8	5.7	2.0	1.2	3.3	3.0	2.2	4.1
HAVO	2.8	1.7	4.8	2.5	1.6	4.0	2.7	1.8	3.9
VWO	2.7	1.7	4.4	1.4	0.8	2.5	2.1	1.3	3.1

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.40 (bij tabel c):

Maandprevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	1.5	0.8	2.8	1.6	0.9	3.0	1.6	1.0	2.4
VMBO-t	1.9	1.2	3.0	1.0	0.5	2.0	1.4	0.9	2.2
HAVO	1.7	0.9	3.1	1.1	0.6	2.1	1.4	0.9	2.2
VWO	1.5	0.8	2.8	0.7	0.3	1.5	1.1	0.6	1.8

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.41 (bij tabel 6d en 6e):

Lifetime- en maandprevalentie van enige harddrug in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Lifetime	95% BI		Maand	95% BI	
Nederlands	3.3	2.7	4.0	1.4	1.1	1.9
Surinaams	4.3	2.1	8.5	3.8	1.7	8.2
Antilliaans/Arubaans	4.5	1.7	11.2	0.0	0.0	0.0
Marokkaans	1.2	0.3	4.9	0.0	0.0	0.0
Turks	3.2	1.5	6.7	1.8	0.7	4.5
Ov. Westers	4.5	3.1	6.5	2.2	1.2	3.9
Ov. niet West.	6.1	4.0	9.3	2.6	1.4	4.7

Tabel 6.42 (bij figuur 6.2):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
2003	5.4	4.6	6.2	3.5	2.5	4.5	4.5	3.9	5.1
2007	4.4	3.6	5.4	3.2	2.7	3.9	3.8	3.3	4.5
2011	4.3	3.4	5.3	2.7	2.2	3.5	3.5	2.9	4.2

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.43:

Trends in de maandprevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
2003	2.3	1.8	2.9	1.3	0.8	1.9	1.9	1.5	2.2
2007	2.2	1.7	2.9	0.9	0.6	1.2	1.6	1.2	2.0
2011	1.9	1.4	2.5	1.2	0.8	1.7	1.6	1.2	2.0

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.44:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
2003	4.6	3.8	5.5	3.3	2.3	4.3	4.0	3.3	4.6
2007	3.6	2.9	4.4	3.1	2.6	3.8	3.4	2.9	3.9
2011	3.3	2.6	4.2	2.3	1.8	3.0	2.9	2.4	3.4

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.45:

Trends in de maandprevalentie van enige harddrug (XTC, amfetamine, cocaïne en heroïne) in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
2003	2.0	1.5	2.4	1.1	0.8	1.5	1.5	1.2	1.8
2007	1.8	1.4	2.4	0.9	0.7	1.3	1.4	1.1	1.7
2011	1.7	1.2	2.2	1.1	0.7	1.5	1.4	1.1	1.7

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Paddo's

Prevalentie

Tabel 6.46 (bij figuur 6.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.47 (bij tabel 6a):	Maandprevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 6.48 (bij tabel 6b):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van paddo's naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.49 (bij tabel 6c):	Maandprevalentie van paddo's naar schoolniveau en geslacht
Tabel 6.50: (bij tabel 6d en 6e)	<i>Lifetime</i> - en maandprevalentie van paddo's naar etnische afkomst

Trends

Tabel 6.51 (bij figuur 6.2):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van paddogebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.52:	Trends in de maandprevalentie van paddogebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.53:	Trends in <i>lifetime</i> -prevalentie van paddogebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht
Tabel 6.54:	Trends in de maandprevalentie van paddogebruik in het voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht

Tabel 6.46 (bij figuur 6.1):

Lifetime-prevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.5	0.2	1.6	0.4	0.0	2.5	0.4	0.2	1.2
13 jaar	1.5	0.7	3.1	1.0	0.4	2.1	1.2	0.8	2.0
14 jaar	1.0	0.5	2.2	0.3	0.1	1.2	0.7	0.4	1.3
15 jaar	2.3	1.4	3.7	1.2	0.6	2.4	1.7	1.2	2.6
16 jaar	2.7	1.6	4.5	1.0	0.4	2.5	1.9	1.2	2.9
17-18 jr	8.3	5.2	13.1	1.6	0.7	3.4	5.0	3.3	7.4
Tot VO	2.3	1.8	3.1	0.9	0.6	1.3	1.6	1.3	2.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.47 (bij tabel 6a):

Maandprevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	0.2	0.0	1.2	0.4	0.0	2.5	0.3	0.1	1.1
13 jaar	0.9	0.4	2.0	0.6	0.2	1.5	0.7	0.4	1.3
14 jaar	0.1	0.0	0.9	0.1	0.0	0.6	0.1	0.0	0.5
15 jaar	0.5	0.2	1.3	0.7	0.3	1.7	0.6	0.3	1.1
16 jaar	0.8	0.3	2.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.2	1.1
17-18 jr	0.6	0.1	2.5	0.3	0.0	2.2	0.5	0.1	1.5
Tot VO	0.5	0.3	0.8	0.4	0.2	0.6	0.4	0.3	0.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 6.48 (bij tabel 6b):

Lifetime-prevalentie van paddo's naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	1.6	0.9	2.8	1.3	0.7	2.4	1.4	0.9	2.2
VMBO-t	1.9	1.2	3.0	1.0	0.5	1.9	1.5	1.0	2.1
HAVO	1.2	0.5	2.5	0.7	0.2	1.7	0.9	0.5	1.6
VWO	1.8	1.1	2.9	0.2	0.1	0.8	1.0	0.6	1.6

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.49 (bij tabel 6c):

Maandprevalentie van paddo's naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	0.3	0.1	1.0	0.6	0.2	1.5	0.4	0.2	0.9
VMBO-t	0.6	0.3	1.4	0.5	0.2	1.3	0.6	0.3	1.0
HAVO	0.5	0.2	1.7	0.2	0.1	0.9	0.4	0.2	0.9
VWO	0.6	0.3	1.3	0.0	0.0	0.0	0.3	0.1	0.7

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 6.50 (bij tabel 6d en 6e):

Lifetime- en maandprevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Lifetime	95% BI		Maand	95% BI	
Nederlands	1.5	1.2	2.0	0.4	0.2	0.6
Surinaams	4.8	2.4	9.5	1.1	0.3	4.0
Antilliaans/Arubaans	2.0	0.5	7.6	1.0	0.1	6.7
Marokkaans	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Turks	1.8	0.7	4.3	0.9	0.2	3.2
Overig Westers	2.0	1.0	4.0	0.5	0.1	1.9
Ov. niet West.	1.7	0.8	3.6	0.8	0.3	2.5

Tabel 6.51 (bij figuur 6.2):

Trends in de *lifetime*-prevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1996	6.1	4.9	7.3	2.8	1.9	3.6	4.5	3.7	5.2
1999	5.4	4.2	6.6	2.3	1.6	2.9	3.8	3.0	4.6
2003	4.4	3.5	5.2	1.7	1.0	2.4	3.1	2.5	3.6
2007	3.4	2.7	4.2	1.2	0.9	1.7	2.3	1.9	2.8
2011	2.3	1.8	3.0	0.9	0.6	1.3	1.6	1.3	2.0

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.52:

Trends in de maandprevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1996	2.1	1.3	2.9	1.1	0.5	1.7	1.6	1.0	2.2
1999	1.8	1.2	2.5	0.5	0.2	0.8	1.2	0.8	1.5
2003	1.3	0.9	1.7	0.3	0.1	0.4	0.8	0.6	1.0
2007	0.9	0.6	1.4	0.3	0.2	0.7	0.6	0.4	1.0
2011	0.5	0.3	0.8	0.4	0.2	0.6	0.4	0.3	0.6

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.53:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs
(12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1996	5.5	4.4	6.6	2.6	1.9	3.4	4.1	3.4	4.8
1999	4.6	3.4	5.8	2.0	1.3	2.7	3.3	2.4	4.1
2003	3.5	2.9	4.2	1.6	1.1	2.1	2.6	2.1	3.1
2007	2.8	2.2	3.5	1.2	0.8	1.7	2.0	1.6	2.5
2011	1.6	1.2	2.2	0.8	0.5	1.1	1.2	0.9	1.5

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 6.54:

Trends in de maandprevalentie van paddo's in het voortgezet onderwijs
(12 t/m 16 jaar) naar onderzoeksjaar en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1996	1.9	1.2	2.7	1.0	0.5	1.4	1.5	1.0	1.9
1999	1.7	1.1	2.3	0.5	0.1	0.8	1.1	0.7	1.5
2003	1.2	0.8	1.6	0.3	0.1	0.5	0.7	0.5	1.0
2007	0.8	0.5	1.3	0.3	0.2	0.7	0.6	0.4	0.9
2011	0.5	0.3	0.8	0.3	0.2	0.6	0.4	0.3	0.6

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Gokken

Prevalentie

Tabel 7.1 (bij figuur 7.1):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van spelen op gokkasten naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 7.2 (bij figuur 7.1):	Maandprevalentie van spelen op gokkasten in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 7.3 (bij Tabel 7a):	<i>Lifetime</i> -prevalentie van spelen op gokkasten naar schoolniveau en geslacht
Tabel 7.4 (bij Tabel 7a):	Maandprevalentie van spelen op gokkasten naar schoolniveau en geslacht
Tabel 7.5 (bij Tabel 7b):	<i>Lifetime</i> - en maandprevalentie van spelen op gokkasten naar etnische afkomst

Trends

Tabel 7.6 (bij figuur 7.2):	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs, 12 t/m 18 jaar
Tabel 7.7 (bij figuur 7.2):	Trends in de maandprevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs, 12 t/m 18 jaar
Tabel 7.8:	Trends in de <i>lifetime</i> -prevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs 12 t/m 16 jaar
Tabel 7.9:	Trends in de maandprevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs, 12 t/m 16 jaar

Tabel 7.1 (bij figuur 7.1):

Lifetime-prevalentie van spelen op gokkasten naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	33.1	29.5	37.0+	28.5	24.9	32.3	30.8	27.8	34.1
12 jaar	47.8	43.4	52.2	30.5	26.3	35.1	39.0	35.8	42.4
13 jaar	52.1	48.2	55.9	37.5	33.9	41.2	44.8	42.0	47.7
14 jaar	52.3	47.8	56.8	37.5	33.7	41.4	45.4	42.4	48.4
15 jaar	49.5	44.9	54.1	36.9	32.9	41.2	43.2	39.6	46.9
16 jaar	45.8	40.4	51.3	34.6	30.3	39.2	40.5	36.7	44.4
17-18 jr	43.3	36.7	50.0	30.8	24.7	37.6	37.1	31.6	43.0
Tot VO	49.1	46.8	51.4	35.2	33.1	37.4	42.3	40.5	44.2

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 7.2 (bij figuur 7.1):

Maandprevalentie van spelen op gokkasten in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	10.1	7.2	13.9	3.9	2.6	5.8	6.9	5.5	8.8
13 jaar	10.0	8.0	12.3	7.0	5.4	9.0	8.5	7.2	10.0
14 jaar	8.7	6.6	11.4	5.5	3.9	7.8	7.2	5.8	8.9
15 jaar	7.8	5.8	10.3	3.6	2.5	5.1	5.7	4.5	7.1
16 jaar	9.0	6.5	12.2	2.3	1.4	4.0	5.8	4.4	7.7
17-18 jr	8.1	4.8	13.4	2.4	1.0	5.7	5.3	3.4	8.1
Tot VO	9.0	7.8	10.3	4.4	3.7	5.3	6.7	6.0	7.5

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 7.3 (bij tabel 7a):

Lifetime-prevalentie van spelen op gokkasten naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	52.0	47.7	56.2	35.4	30.5	40.7	44.0	40.0	48.1
VMBO-t	54.1	50.3	57.9	36.7	33.1	40.5	45.8	43.3	48.4
HAVO	48.9	42.8	55.0	37.2	32.1	42.5	43.1	38.3	48.0
VWO	43.3	38.6	48.1	33.2	29.6	36.9	38.3	35.2	41.4

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 7.4 (bij tabel 7a):

Maandprevalentie van spelen op gokkasten naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	12.4	10.2	15.0	7.1	5.4	9.5	9.8	8.3	11.6
VMBO-t	10.5	8.1	13.5	5.4	3.8	7.6	8.1	6.7	9.7
HAVO	8.0	6.1	10.5	3.3	2.2	4.9	5.6	4.4	7.2
VWO	5.2	3.8	7.3	3.2	2.1	5.0	4.2	3.2	5.5

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 7.5 (bij tabel 7b):

Lifetime- en maandprevalentie van spelen op gokkasten in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Lifetime	95% BI		Maand	95% BI	
Nederlands	43.8	41.8	45.9	6.9	6.1	7.8
Surinaams	39.7	33.0	46.8	7.3	4.2	12.3
Antilliaans/Arubaans	34.2	26.1	43.3	5.1	2.3	10.7
Marokkaans	20.5	15.4	26.7	3.1	1.2	7.7
Turks	33.4	27.1	40.4	9.5	6.1	14.5
Ov. Westers	40.7	36.2	45.4	6.1	4.1	8.9
Ov. niet West.	34.8	29.9	40.0	4.4	2.6	7.3

Tabel 7.6 (bij figuur 7.2):

Trends in *lifetime*-prevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	69.4	66.9	72.0	52.6	49.7	55.5	61.2	59.0	63.3
1996	64.5	61.7	67.3	47.6	44.0	51.1	56.2*	53.5	58.9
1999	59.2	56.2	62.2	42.0	39.7	44.2	50.4*	48.0	52.8
2003	53.2*	50.3	56.1	44.0	41.3	46.7	48.7	46.2	51.2
2007	50.6	48.4	52.7	37.8*	35.7	40.0	44.3*	42.5	46.1
2011	49.1	46.8	51.4	35.2	33.1	37.4	42.3	40.5	44.2

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 7.7 (bij figuur 7.2):

Trends in de maandprevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs (12 t/m 18 jaar) (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	23.3	21.4	25.1	7.8	6.7	9.0	15.6	14.3	16.9
1996	18.1*	16.5	19.7	7.1	5.8	8.5	12.7*	11.6	13.9
1999	18.7	16.6	20.9	7.5	6.0	9.1	13.0	11.5	14.5
2003	13.2*	11.8	14.5	8.2	6.9	9.4	10.7	9.6	11.9
2007	9.9*	8.6	11.3	4.8*	4.1	5.6	7.4*	6.5	8.3
2011	9.0	7.8	10.3	4.4	3.7	5.3	6.7	6.0	7.5

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 7.8:

Trends in de *lifetime*-prevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs, 12 t/m 16 jaar (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	67.9	65.3	70.6	52.1	48.8	55.3	60.0	57.6	62.4
1996	63.2	60.1	66.3	46.7	42.9	50.4	55.0	52.1	57.9
1999	58.1	54.9	61.4	41.4	39.0	43.7	49.5*	47.0	52.1
2003	52.9	50.1	55.7	43.9	41.2	46.6	48.5	46.0	51.0
2007	50.3	48.0	52.5	37.8*	35.6	40.1	44.2	42.3	46.0
2011	49.8	47.4	52.2	35.7	33.5	37.9	42.9	41.1	44.8

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Tabel 7.9:

Trends in de maandprevalentie van spelen op een gokkast naar onderzoeksjaar en geslacht in het voortgezet onderwijs, 12 t/m 16 jaar (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
1992	21.7	19.8	23.5	7.8	6.6	9.0	14.7	13.4	16.0
1996	17.2*	15.8	18.6	7.1	5.7	8.4	12.2*	11.1	13.2
1999	17.9	15.6	20.3	7.4	5.8	8.9	12.5	10.9	14.1
2003	13.1*	11.7	14.4	8.4	7.0	9.8	10.8	9.6	11.9
2007	9.8*	8.4	11.3	5.0*	4.3	5.8	7.4*	6.5	8.4
2011	9.0	7.8	10.4	4.7	3.9	5.6	6.9	6.1	7.7

* Significant verschil met meting van het voorgaande Peilstationsonderzoek

Bijlage Energiedrankjes

Prevalentie

Tabel 8.1 (bij figuur 8.1):	Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 8.2 (bij figuur 8.2):	Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 8.3 (bij figuur 8.3):	Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes naar schoolniveau en geslacht
Tabel 8.4 (bij figuur 8.3):	Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol naar schoolniveau en geslacht
Tabel 8.5 (bij figuur 8.4):	Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes naar etnische afkomst en geslacht
Tabel 8.6 (bij figuur 8.5):	Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol naar etnische afkomst en geslacht

Scholieren die energiedrankjes gebruiken (gebruikt in de afgelopen maand)

Tabel 8.7 (bij figuur 8.6):	Aantal keren energiedrankjes gedronken in de afgelopen maand naar onderwijstype, leeftijd en geslacht
Tabel 8.8 (bij figuur 8.6):	Aantal keren energiedrankjes gedronken in de afgelopen maand naar onderwijstype en leeftijd

Tabel 8.1 (bij figuur 8.1):

Maandprevalentie van energiedrankjes naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
BO	34.6	29.8	39.8	19.7	16.1	23.9	27.3	23.6	31.4
12 jaar	59.4	52.7	65.7	38.1	31.5	45.2	48.7	43.5	54.0
13 jaar	65.8	60.8	70.5	55.2	50.9	59.5	60.5	56.6	64.2
14 jaar	70.2	65.7	74.4	56.7	51.5	61.8	63.8	59.6	67.8
15 jaar	74.4	70.5	78.0	56.8	52.8	60.8	65.6	62.7	68.5
16 jaar	70.1	64.2	75.5	53.1	46.7	59.4	62.1	57.4	66.5
17-18 jr	61.9	54.4	68.8	40.1	33.7	46.8	51.1	45.5	56.8
Tot VO	67.7	65.1	70.2	51.3	48.5	54.2	59.7	57.3	62.0

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 8.2 (bij figuur 8.2):

Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol in het
voorgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%, betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	7.1	4.7	10.6	4.4	2.6	7.3	5.7	4.0	8.2
13 jaar	11.8	9.6	14.4	9.9	7.9	12.5	10.9	9.2	12.8
14 jaar	10.5	8.6	12.8	14.6	11.7	18.1	12.4	10.5	14.6
15 jaar	22.3	19.0	26.0	25.9	22.0	30.2	24.1	21.3	27.1
16 jaar	32.8	28.4	37.6	32.9	27.3	39.0	32.8	29.0	37.0
17-18 jr	36.4	30.6	42.6	24.9	18.9	32.1	30.8	25.7	36.3
Tot VO	18.9	16.9	21.1	18.2	16.0	20.7	18.6	16.7	20.6

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 8.3 (bij figuur 8.3):

Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	75.5	72.2	78.6	67.5	62.4	72.1	71.6	68.4	74.6
VMBO-t	75.2	71.3	78.6	59.2	54.8	63.4	67.5	64.0	70.8
HAVO	66.3	61.9	70.4	49.7	44.2	55.1	57.9	54.1	61.7
VWO	56.4	51.1	61.6	36.3	32.6	40.2	46.4	43.0	49.8

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 8.4 (bij figuur 8.3):

Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	21.5	18.2	25.2	20.2	16.6	24.4	20.9	18.1	24.0
VMBO-t	16.3	13.7	19.2	18.2	15.0	21.9	17.2	14.7	19.9
HAVO	15.5	11.7	20.3	18.7	14.2	24.3	17.1	13.4	21.6
VWO	13.6	10.5	17.5	11.1	8.6	14.2	12.4	10.0	15.3

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 8.5 (bij figuur 8.4):

Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	66.4	63.5	69.2	50.5	47.5	53.5	58.5	56.0	61.0
Surinaams	65.5	55.5	74.3	51.3	40.6	61.8	58.8	50.7	66.5
Antilliaans/ Arubaans	55.3	39.7	69.9	55.1	37.8	71.2	55.2	43.3	66.5
Marokkaans	83.6	71.9	91.0	65.6	53.6	75.9	75.0	67.0	81.7
Turks	80.7	72.9	86.7	75.9	63.9	84.9	78.6	71.7	84.2
Overig Westers	70.9	64.3	76.7	48.9	42.1	55.7	60.8	55.2	66.2
Ov. niet West.	75.3	67.7	81.6	52.3	45.5	59.0	63.4	57.9	68.5

Tabel 8.6 (bij figuur 8.5):

Maandprevalentie van gebruik van energiedrankjes in combinatie met alcohol in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
Nederlands	19.1	17.0	21.5	18.7	16.4	21.4	18.9	16.9	21.1
Surinaams	24.6	16.1	35.7	16.4	9.4	27.1	20.8	14.8	28.5
Antilliaans/ Arubaans	21.2	12.1	34.4	15.9	7.1	31.9	19.0	12.0	28.7
Marokkaans	4.3	1.6	11.5	5.0	1.7	13.4	4.6	2.2	9.5
Turks	17.9	11.1	27.5	8.0	3.1	19.2	13.5	8.7	20.4
Overig Westers	19.2	14.7	24.8	18.0	13.4	23.8	18.7	15.2	22.7
Ov. niet West.	18.4	12.7	25.8	20.3	14.5	27.6	19.4	14.9	24.9

Tabel 8.7 (bij figuur 8.6):

Scholieren die energiedrankjes drinken (gebruikt in de afgelopen maand):
aantal keren per week dat energiedrankjes worden gedronken, naar onderwijstype, leeftijd¹ en geslacht (%)

	Jongens				Meisjes			
	< 1 keer	1-2 keer	3-6 keer	ledere dag	< 1 keer	1-2 keer	3-6 keer	ledere dag
	per week	per week	per week		per week	per week	per week	
BO	36.1	37.0	16.3	10.6	46.3	35.1	9.6	9.0
12 jaar	32.6	33.7	18.7	15.0	48.0*	27.6	18.6	5.7*
13 jaar	25.4	31.9	24.6	18.1	40.7*	31.4	17.0	10.9*
14 jaar	27.3	31.5	21.8	19.4	34.6	33.9	20.5	11.0*
15 jaar	24.7	27.1	28.5	19.7	41.9*	28.9	16.1*	13.1
16 jaar	27.7	24.1	28.1	20.0	43.8*	34.3	12.5*	9.4*
17-18 jr	30.1	32.0	20.3	17.6	53.6*	20.8*	16.8	8.8
Tot VO	27.4	29.7	24.3	18.6	42.1*	30.5	17.0*	10.4*

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Verschil tussen jongens en meisjes van dezelfde leeftijd significant

Tabel 8.8 (bij figuur 8.6):

Scholieren die energiedrankjes drinken (gebruikt in de afgelopen maand):
aantal keren per week dat energiedrankjes worden gedronken, naar onderwijstype en leeftijd¹ (%)

	Totaal			
	< 1 keer	1-2 keer	3-6 keer	ledere dag
	per week	per week	per week	
BO	39.7	36.4	13.9	10.0
12 jaar	38.7	31.3	18.6	11.3
13 jaar	32.4	31.7	21.1	14.8
14 jaar	30.3	32.5	21.3	15.9
15 jaar	32.1	27.5	23.2	16.8
16 jaar	34.2	28.2	21.8	15.7
17-18 jr	39.2	27.6	18.9	14.2
Tot VO	33.6	30.1	21.2	15.1

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Bijlage Internet

Prevalentie

Tabel 9.1 (bij figuur 9.1):	Vormen van internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 9.2 (bij figuur 9.2):	Dagelijks gebruik van verschillende vormen van internet in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 9.3 (bij figuur 9.3):	Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd en geslacht
Tabel 9.4 (bij figuur 9.4):	Dagelijks gebruik van verschillende vormen van internet in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau
Tabel 9.5 (bij figuur 9.5):	Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht
Tabel 9.6 (bij figuur 9.6):	Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst

Tabel 9.1 (bij figuur 9.1):Vormen van internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	12-13		14-15		16-18		Totaal VO		
	J	M	J	M	J	M	J	M	Tot
MSN	68	84 *	82	91 *	81	77	77	85 *	81
e-mailen	73	81 *	85	92 *	92	97	83	89 *	86
Informatie zoeken of surfen	88	92	94	96 *	97	99	93	95 *	94
Twitter	37	44	49	67 *	45	52	44	55 *	49
Chatten	20	16	19	17	17	8 *	19	14 *	16
Downloaden	75	66 *	87	85	92	88	84	79 *	82
Facebook, Hyves etc	82	91 *	83	93 *	85	94	83	92 *	88
Weblog maken	26	36	32	51 *	28	40	29	43	36
<i>Spellen via internet</i>									
Kleine online spelletjes (single player)	74	63 *	52	43 *	42	31	57	47 *	52
Online pokeren	13	3 *	14	2 *	17	3	15	2 *	9
Online spellen met anderen	55	29 *	46	22 *	32	11	45	22 *	34
Gamen	86	61 *	88	52 *	81	38	86	52 *	69

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Verschillen tussen jongens en meisjes significant

Tabel 9.2 (bij figuur 9.2):

Dagelijks gebruik van verschillende vormen van internet in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (%)

	12-13		14-15		16-18		Totaal VO		
	J	M	J	M	J	M	J	M	Tot
MSN	34	47 *	47	58	33	37	41	48 *	44
e-mailen	16	19	26	34 *	46	44	28	31	30
Informatie zoeken of surfen	29	21 *	41	36	59	50 *	42	34 *	38
Twitter	22	32 *	34	55 *	35	42	30	43 *	36
Chatten	7	4 *	6	3 *	4	1 *	6	3	4
Downloaden	22	13 *	33	23 *	38	21 *	31	18 *	25
Facebook, Hyves etc	42	54 *	46	63 *	53	65 *	47	60 *	53
Weblog maken	10	14	13	26 *	15	21	12	21 *	16
<i>Spellen via internet</i>									
Kleine online spelletjes (single player)	14	6 *	8	4 *	6	2 *	10	4 *	7
Online pokeren	3	0.4 *	2	0.5 *	2	0.5	3	0.4 *	2
Online spellen met anderen	21	6 *	19	4 *	13	3 *	18	5 *	12
Gamen	39	6 *	40	4 *	31	2 *	37	4 *	21

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

* Verschillen tussen jongens en meisjes significant

Tabel 9.3 (bij figuur 9.3):

Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar leeftijd¹ en geslacht (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
12 jaar	4.4	2.8	7.0	2.9	1.8	4.9	3.7	2.5	5.3
13 jaar	3.7	2.6	5.3	6.3	4.8	8.3	5.0	4.0	6.2
14 jaar	2.9	2.0	4.1	6.0	4.4	8.2	4.4	3.4	5.6
15 jaar	2.8	1.8	4.5	6.5	4.8	8.8	4.7	3.6	6.0
16 jaar	3.7	2.3	5.9	3.5	2.4	5.1	3.6	2.7	4.9
17-18 jr	5.7	3.6	8.9	2.2	1.2	4.0	4.0	2.7	5.9
Tot VO	3.7	3.1	4.4	4.9	4.2	5.7	4.3	3.8	4.8

¹ Tot en met 16 jaar zijn de cijfers representatief voor Nederlandse jongeren, door meer leerjaren op HAVO en VWO bestaat de groep 17-18 jarigen voornamelijk uit deze hogere schoolniveaus (zie H2, Tabel 2.3)

Tabel 9.4 (bij figuur 9.4):

Dagelijks gebruik van verschillende vormen van internet in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau¹, 12 t/m 16 jaar² (%)

	VMBO-b	VMBO-t	HAVO	VWO
MSN	55.5 ^a	53.0 ^a	39.5 ^b	35.3 ^b
e-mailen	23.7 ^a	23.8 ^a	27.5 ^{a b}	31.8 ^b
Informatie zoeken of surfen	27.4 ^a	33.7 ^b	34.4 ^b	43.3 ^c
Twitter	34.5	38.1	39.2	34.9
Chatten	7.2 ^a	5.8 ^a	3.4 ^b	1.9 ^b
Downloaden	28.8 ^a	26.7 ^{a b}	20.8 ^{b c}	19.5 ^c
Facebook, Hyves etc	54.7	54.7	51.6	48.4
Weblog maken	16.1	18.3	15.6	15.6
<i>Spellen via internet</i>				
Kleine online spelletjes (single player)	11.8 ^a	9.2 ^a	5.3 ^b	3.2 ^b
Online pokeren	2.4 ^a	1.7 ^{a b}	1.1 ^{a b}	0.9 ^b
Online spellen met anderen	14.6 ^a	13.9 ^a	10.1 ^b	9.2 ^b
Gamen	24.8 ^a	23.8 ^a	19.1 ^b	19.6 ^b

¹ Verschillende superschrijft: significant verschil tussen de schoolniveaus

² Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 9.5 (bij figuur 9.5):

Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar schoolniveau en geslacht, 12 t/m 16 jaar¹ (% , betrouwbaarheidsinterval)

	Jongens			Meisjes			Totaal		
	%	95% BI		%	95% BI		%	95% BI	
VMBO-b	5.2	3.8	7.1	7.1	5.3	9.3	6.1	4.9	7.6
VMBO-t	3.2	2.3	4.4	5.4	4.1	6.9	4.2	3.5	5.1
HAVO	2.8	1.6	4.8	4.4	3.0	6.4	3.6	2.6	4.8
VWO	2.8	1.8	4.3	4.6	3.3	6.3	3.7	2.9	4.6

¹ Omdat niet elk schoolniveau hetzelfde aantal leerjaren heeft zijn voor een goede vergelijkbaarheid alleen leerlingen van 12 t/m 16 jaar in deze analyses opgenomen.

Tabel 9.6 (bij figuur 9.6):

Compulsief internetgebruik in het voortgezet onderwijs naar etnische afkomst
(%, betrouwbaarheidsinterval)

	%	95% BI	
Nederlands	4.1	3.6	4.7
Surinaams	6.5	3.8	10.8
Antilliaans/Arubaans	2.0	0.5	7.9
Marokkaans	2.7	1.0	7.2
Turks	3.7	1.6	8.6
Overig Westers	5.2	3.3	8.2
Ov. niet West.	7.1	4.8	10.4

Bijlage Publicatielijst

In deze bijlage zijn publicaties opgenomen die op basis van de gegevens van het Peilstationsonderzoek, ESPAD en HBSC zijn gemaakt en waaraan medewerkers van de Nederlandse teams van de onderzoeken hebben meegewerkt.

Peilstationsonderzoek scholieren en the European School Survey on Alcohol and other Drugs (ESPAD)

Wetenschappelijke artikelen

- Gieling M, Vollebergh W & van Dorsselaer S (2010). Ethnic density in school classes and adolescent mental health. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 45, 639-646.
- Huisman C van de, Werfhorst H & Monshouwer, K (2011). Adolescent Tobacco Use in the Netherlands: Social Background, Education and School Organization. *Youth & Society*, 27 May 2011, DOI: 10.1177/0044118X11407642
- Knibbe RA, Joosten J, Derickx M, Choquet, M, Morin D, Monshouwer K & Vollebergh, W (2005). Perceived availability of substances, substance use and substance-related problems: a cross national study among French and Dutch adolescents. *Journal of Substance Use*, 10, 151-163.
- Knibbe RA, Joosten J, Choquet M, Delphine M, Derickx M, Monshouwer K & Vollebergh W (2006). Association of adolescent substance use with peer group and deviancy. *Sucht*, 52, 245-252. (DOI 10.1463/2006.04.04).
- Knibbe RA, Joosten J, Choquet M, Derickx, M, Morin D & Monshouwer, K (2007). Culture as an explanation for substance-related problems: A cross-national study among French and Dutch adolescents. *Social Science and Medicine*, 64, 604-616.
- Laar M, Monshouwer K & Van den Brink W (2010). Roken, drinken en blowen door de Nederlandse jeugd. *Kind en Adolescent*, 31, 204-220.
- Monshouwer K & Smit F (2002). Alcohol,- tabak- en cannabisgebruik bij scholieren naar etnische achtergrond. *TSG*, 3, 172-177.
- Monshouwer K, Smit, F, De Zwart WM, Spruit I & Van Ameijden EJC (2003). Progress from a first drink to first intoxication: age of onset, time-windows and risk factors in a Dutch national sample of secondary school students. *Journal of Substance Use*, 8 (3)155-163.
- Monshouwer K, Smit F, De Graaf R, Van Os J & Vollebergh W (2005). First cannabis use: does onset shift to younger ages? Findings from 1988 to 2003 from the Dutch National School Survey on Substance Use. *Addiction*, 100, 963-970.
- Monshouwer K, Van Dorsselaer S, Van Os J, Drukker M, De Graaf R, Ter Bogt T, Verdurmen J & Vollebergh W (2007). Ethnic composition of schools affects episodic heavy drinking only in ethnic-minority students. *Addiction*, 102, 722-729.

- Monshouwer K, van Laar M & Vollebergh WAM (2011). Buying cannabis in 'coffeeshops'. *Drug and Alcohol Review*, 30, 148-156.
- Mulder J, Ter Bogt TFM, Raaijmakers QAW, Gabhainn SN, Monshouwer K & Vollebergh WAM (2009). The soundtrack of substance use: Music preference and adolescent smoking and drinking. *Substance Use & Misuse*, 44, 514-531.
- Mulder, J, Ter Bogt, TFM., Raaijmakers, Q AW, Gabhainn, S N, Monshouwer, K, & Vollebergh, WAM (2010) Is it the music? Peer substance use as a mediator of the link between music preferences and adolescent substance use. *Journal of Adolescence*, 33, 387-394.
- Olszewski D, Matias J, Monshouwer K & Kokkevi A (2009). Polydrug use among 15- to 16-year olds: Similarities and differences in Europe. *Drugs: education, prevention and policy*, 1-16, iFirst.
- Smit F, De Zwart WM, Spruit I, Monshouwer K & Van Ameijden EJC (2002). Monitoring Substance Use in Adolescents: School- or Household Survey? *Drugs: education prevention and policy*, 9 (3), 267-274
- Smit F, Monshouwer K & Verdurmen J (2002). Polydrug use among secondary school students: combinations, prevalences and risk-profiles. *Drugs: education, prevention and policy*. 9 (4), 355-365.

Rapporten

- Monshouwer K, Van Dorsselaer S, Gorter A, Verdurmen J & Vollebergh W (2004). *Jeugd en riskant gedrag*. Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek 2003. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Monshouwer K, Verdurmen J, van Dorsselaer S, Smit E, Gorter A & Vollebergh W (2008) *Jeugd en riskant gedrag 2007*. Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Verdurmen J, Smit E, van Dorsselaer S, Monshouwer K & Schulten I (2008). *Ouders over alcohol-, roken- en drugspecifieke opvoeding 2007*. Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Ouders. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Zwart WM de, Monshouwer K & Smit F (2000). *Jeugd en riskant gedrag, Kerngegevens 1999*. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar. Utrecht: Trimbos-instituut.

Proefschriften met Peilstations of ESPAD gegevens

- Monshouwer K (2008). *Welcome to the house of fun. Epidemiological findings on alcohol and cannabis use among Dutch adolescents*. Dissertation, University of Utrecht.
- Mulder J (2008). *Use it or loose it. Music preferences and uses related to psychosocial functioning among adolescents and young adults*. Dissertation, University of Utrecht.
- Vermeulen-Smit E. Proefschrift in voorbereiding.

Health Behaviour in School-aged Children (HBSC)

Wetenschappelijke artikelen

- Godeau E, Vignes C, Ter Bogt T, Nic Gabhainn S & Navarro F (2007). Cannabis use by 15-year old schoolchildren. Data from the HBSC/WHO international survey in 32 countries. *Alcoologie et addictologie*, 29 (4 suppl.) 28S-34S.
- Holstein BE, Currie C, Boyce W, Damsgaard MT, Gobina I, Kökönyei G, Hetland J, de Looze M, Richter M, Due P & the HBSC Social Inequalities Focus Group (2009). Socio-economic inequality in multiple health complaints among adolescents: international comparative study in 37 countries. *International Journal of Public Health*, 54, S260-270.
- Kooten M van, de Ridder D, van Dorsselaer S, Vollebergh W (2005). Hoe gezond eten Nederlandse scholieren? Bevindingen uit de Nederlandse HBSC-studie. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen; TSG*, 83/6, 327-335.
- Kooten M van, de Ridder D, Vollebergh W & Van Dorsselaer S (2007). What's so special about eating? Examining unhealthy diet of adolescents in the context of other health-related behaviours and emotional distress. *Appetite* 48, 325-332.
- Kuntsche E, Simon-Morton B, Ter Bogt TFM, Sánchez-Queija V, Munoz Tinoco M, Gaspar de Matos, M, Santinello, M, Lenzi & the HBSC Peer Culture Focus Group (2009). Electronic media communication with friends from 2002 to 2006 and links to face-to-face contacts in adolescence: An HBSC study in 31 European and North American countries and regions. *International Journal of Public Health*, 54, 243-250.
- Kuntsche E, Simons-Morton B, Fotiou A, Ter Bogt T & Kokkevi A (2009). Decrease in adolescent cannabis use from 2002 to 2006 and links to evenings spent out with friends in 31 European and North America countries and regions. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 163(2), 119-125.
- Looze M de, Harakeh Z, Van Dorsselaer SAFM, Raaijmakers QAW, Vollebergh WAM, & Ter Bogt TFM (2012). Explaining educational differences in adolescent substance use and early sexual debut: The role of parents and peers. *Journal of Adolescence* Mar 12. [Epub ahead of print].
- Looze M de, Pickett W, Raaijmakers Q, Kuntsche E, Hublet A, Nic Gabhainn S, Bjarnason T, Molcho M, Vollebergh W & Ter Bogt T (2012). Early risk behaviors and adolescent injury in 25 European and North American countries: A cross-national consistent relationship. *Journal of Early Adolescence*, 32, 104-125. DOI: 10.1177/0272431611414062.
- Monshouwer K, Van Dorsselaer S, Verdurmen J, Ter Bogt T, De Graaf R & Vollebergh W (2006). Cannabis use and mental health in secondary school children. Findings from the Dutch 2001 Health Behaviour in School-aged Children Survey'. *The British Journal of Psychiatry*, 188, 148-153.
- Monshouwer K, Ten Have M, Van Poppel M, Kemper H & Vollebergh W (2009). Low physical activity in adolescence is associated with increased risk for mental health problems. Findings from the Dutch survey on health behaviour in school-aged children (HBSC). *Medicina Sportiva*, 12, 74-81.

- Moreno C, Sánchez-Queija I, Muñoz-Tinoco V, Gaspar de Matos M, Dallago L, Ter Bogt T, Camacho I, Rivera F, & the HBSC Peer Culture Focus Group (2009). Cross-national associations between parent and peer communication and psychological Complaints. *International Journal of Public Health*, 54, 235-242.
- Roberts C, Freeman J, Samdal O, Schnohr CW, de Looze ME, Nic Gabhainn S, Iannotti R, Rasmussen M & the International HBSC Study Group (2009). The Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: methodological developments and current tensions. *International Journal of Public Health*, 54, S140-150.
- Schmid H, Ter Bogt T, Godeau E, Hublet A, Dias SF, Fotiou A (2003). Drunkenness among young people: a cross-national comparison. *Journal of Studies on Alcohol*, 64, 650-661.
- Schmid H, & Ter Bogt T (2004). Cross national comparison of cannabis use among adolescents - Does context make a difference? *Psychology & Health*, 19, 153-154.
- Simons-Morton B, Farhat T, Ter Bog TFM, Hublet A, Kuntsche E, Nic Gabhainn S, Godeau, E, Kokkevi A & the HBSC Risk Behaviour Focus Group (2009). Gender specific trends in alcohol use: Cross-cultural comparisons from 1998 to 2006 in 24 countries and regions. *International Journal of Public Health*, 54, 199-208.
- Simons-Morton B, Pickett W, Boyce W, Ter Bogt TFM & Vollebergh W (2010). Cross-national comparison of adolescent drinking and cannabis use in the United States, Canada, and the Netherlands. *The International Journal on Drug Policy*, 21, 64-69.
- Ter Bogt T, van Dorsselaer S, Monshouwer K, Verdurmen JEE, Engels RCME & Vollebergh WAM (2006). Body mass index and body weight perception as risk factors for internalizing and externalizing problem behavior among adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 39 (1), 27-34.
- Ter Bogt T, van Dorsselaer S, Vollebergh W (2005). Sociale integratie, schoolbeleving, psychosomatische problemen en welzijn van scholieren: de Nederlandse HBSC studie. *Tijdschrift Jeugdgezondheidszorg*, 37/1, 2-7.
- Ter Bogt T, Schmid H, Nic Gabhainn S, Fotiou A & Vollebergh W (2006). Economic and cultural correlates of cannabis use among mid-adolescents in 31 countries. *Addiction*, 101, 241-251.
- Verdurmen J, Monshouwer K, van Dorsselaer S, ter Bogt T & Vollebergh W (2005). Alcohol use and mental health in adolescents: interactions with age and gender. Findings from the Dutch 2001 Health Behaviour in School-aged Children Survey. *Journal of Studies on Alcohol*, 66/5, 605-609.
- Vollebergh WAM, van Dorsselaer S, Monshouwer K, Verdurmen J, van der Ende J & ter Bogt T (2006). Mental health problems in early adolescents in the Netherlands. Differences between school and household surveys. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 41, 156-163.
- Vollebergh W, Van Dorsselaer S, Zeijl E, Ter Bogt T (2008). Hoe goed gaat het met de Nederlandse jongeren? *Jeugdbeleid 2 nr 1*, 13-20.

In druk

- Looze M de, Van der Eijnden R, Verdurmen J, Vermeulen-Smit E, Schulten I, Vollebergh W & Ter Bogt T. Parenting practices and adolescent risk behavior: Rules on smoking and drinking also predict cannabis use and sexual debut. *Prevention Science*. Accepted for publication.
- Monshouwer K, Ten Have M, Van Poppel M, Kemper H & Vollebergh W (2012) Possible mechanisms explaining the association between physical activity and mental health: Findings from the Dutch 2001 Health Behaviour in School-aged Children Survey. *Clinical Psychological Science*. Accepted for publication.
- Vermeulen-Smit E, Ter Bogt TFM, Verdurmen JEE, Van Dorsselaer SAFM & Vollebergh WAM (2012). The role of education, parents and peers in adolescent heavy episodic drinking. *Drugs: Education, Prevention and Policy*. Accepted for publication.
- Harakeh Z, De Looze M, Van Dorsselaer SAFM, Zeijl E, Schrijvers C & Vollebergh WAM. Individual and environmental factors associated with risk behaviour in adolescence: The HBSC study. *Public Health*. Accepted for publication.

Rapporten

- Barnekow V, Currie C, Letsc, C, De Looze M, & Morgan A (Eds.) (2009). *A snapshot of the health of young people in Europe*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.
- Bogt T ter, van Dorsselaer S & Vollebergh W (2003). *Psychische gezondheid, risicogedrag en welbevinden van Nederlandse scholieren HBSC 2002*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Bogt T ter, Van Lieshout M, Doornwaard S & Eijkemans Y (2009). *Middelengebruik en voortijdig schoolverlaten: twee onderzoeken naar de actuele en gepercipieerde rol van alcohol en cannabis in relatie tot spijbelen, schoolprestaties en –motivatie, en uitval*. Utrecht: Trimbos Instituut.

- Breedveld K, Bruining JW, van Dorsselaer S, Mombarg R & Nootebos W (2010). *Kinderen met gedragsproblemen en sport. Bevindingen uit de literatuur en uit recent cijfermateriaal*. 's Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Currie C, Zanotti C, Morgan A, Currie D, de Looze M, Roberts C, Samdal O, Smith OR & Barnekow V (2012). *Social determinants of health and well-being among young people: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: International report from the 2009/10 survey*. Copenhagen, Denmark: WHO Regional Office for Europe.
- Doornwaard S & Ter Bogt T (2010). *Peercultuur, middelengebruik en voortijdig schoolverlaten. Twee onderzoeken naar de actuele en gepercipieerde rol van jeugdculturele oriëntatie, rondhangen met vrienden en alcohol- en cannabisgebruik in relatie tot schoolproblemen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Dorsselaer S van, Zeijl E, van den Eeckhout S, ter Bogt T, Vollebergh W. (2007). *HBSC 2005: Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Dorsselaer S van, Zeijl E, de Looze M, Harakeh Z & Vollebergh W (2010). *Schoolniveau, middelengebruik en riskant seksueel gedrag bij Nederlandse jongeren: beschrijving en verklaring op basis van de HBSC-studie*. In: Schrijvers CTM & Schuit AJ (2010). *Middelengebruik en seksueel gedrag van jongeren met een laag opleidingsniveau. Aangrijpingspunten voor preventie*. Bilthoven: RIVM rapport 270372001
- Dorsselaer S van, de Looze M, Vermeulen-Smit E, de Roos S, Verdurmen J, ter Bogt T & Vollebergh W (2010). *HBSC 2009. Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland*. Utrecht Trimbos-instituut
- Zeijl E, van Dorsselaer S, Vollebergh W & ter Bogt T (2008). *Clustering van leefstijl en problemen*. In: *Spelen met gezondheid. Leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*. Schoemaker C & Schrijvers C (redactie). Bilthoven: RIVM Rapport 270232001/2008: 109-113.
- Zwart WM de, Monshouwer K & Smit F (2000). *Jeugd en riskant gedrag, Kerngegevens 1999; Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Proefschriften met HBSC gegevens

Looze M de. Proefschrift in voorbereiding

Het Peilstationsonderzoek is een landelijk representatief onderzoek naar het roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren, dat sinds 1984 vierjaarlijks wordt uitgevoerd onder leerlingen van het basisonderwijs (groep 7 en 8) en het voortgezet onderwijs (VMBO, HAVO en VWO). Aan de meting in 2011 deden ruim 10.000 scholieren mee. Het onderzoek is gefinancierd door het ministerie van VWS en uitgevoerd door het Trimbos-instituut in samenwerking met de Universiteit Utrecht en GGD-en. In de huidige meting zijn voor het eerst ook vragen gesteld over gebruik van internet en energiedrankjes.

De volgende vragen worden o.a. in dit rapport beantwoord:

- Hoeveel scholieren roken, drinken en blowen en hoe vaak doen zij dat?
- Gebruiken scholieren ook harddrugs, zoals b.v. cocaïne?
- Hou oud zijn scholieren als zij gaan experimenteren met alcohol of roken?
- Wat zijn de trends in het gebruik van deze middelen onder scholieren?
- Hoeveel tijd besteden scholieren aan verschillende activiteiten op internet en hoeveel scholieren voldoen aan de criteria voor compulsief internetgebruik?
- Hoeveel scholieren drinken energiedrankjes (in combinatie met alcohol)?

Tegelijk met het Peilstationsonderzoek zijn data verzameld voor de Europese ESPAD studie (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs). In deze studie worden gegevens verzameld over het gebruik van genotmiddelen onder 15- en 16-jarige scholieren uit 37 landen in Europa, waaronder Nederland. De factsheet met resultaten van deze studie kunt u vinden op www.trimbos.nl.